

MÓRAHALOM VÁROS

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2008.

Tartalom

<i>I. Bevezetés.....</i>	<i>5</i>
<i>I.1. Integrált városfejlesztési stratégia.....</i>	<i>5</i>
<i>I.2. Módszertani háttér bemutatása.....</i>	<i>5</i>
<i>I.3. Stratégiai összefoglaló.....</i>	<i>7</i>
<i>II. Mórahalom város szerepének meghatározása a településhálózatban.....</i>	<i>9</i>
<i>III. Mórahalom város egészére vonatkozó komplex helyzetelemzés.....</i>	<i>16</i>
<i>III.1. Elhelyezkedés, megközelítés, térségi kapcsolatok, városszerkezeti jellemzők.....</i>	<i>16</i>
<i>III.1.1. Út-, vasút- és víziút hálózat.....</i>	<i>17</i>
<i>III.1.1.1. Közúthálózat.....</i>	<i>17</i>
<i>III.1.1.2. Vasúthálózat.....</i>	<i>18</i>
<i>III.1.1.3. Vizi úthálózat.....</i>	<i>19</i>
<i>III.1.2. Mórahalom város kül- és belterületei.....</i>	<i>21</i>
<i>III.1.2.1. Külterületek.....</i>	<i>21</i>
<i>III.1.2.2. Belterület.....</i>	<i>23</i>
<i>III.2. Mórahalom környező települései.....</i>	<i>26</i>
<i>III.3. Természetföldrajzi adottságok.....</i>	<i>29</i>
<i>III.3.1. Szerkezet, talajadottságok.....</i>	<i>29</i>
<i>III.3.2. Vízrajz.....</i>	<i>29</i>
<i>III.3.3. Éghajlati sajátosságok.....</i>	<i>30</i>
<i>III.4. Gazdasági környezet.....</i>	<i>31</i>
<i>III.4.1. Ipari tevékenységek.....</i>	<i>33</i>
<i>III.4.2. Mezőgazdaság.....</i>	<i>36</i>
<i>III.4.3. Erdőgazdaság.....</i>	<i>36</i>
<i>III.4.4. Halászat.....</i>	<i>37</i>
<i>III.4.5. Turisztika, idegenforgalom.....</i>	<i>37</i>
<i>III.5. Társadalom.....</i>	<i>41</i>
<i>III.5.1. Néesség, demográfiai trendek.....</i>	<i>41</i>
<i>III.5.2. Munkahelyek, foglalkoztatottság, munkanélküliség, jövedelmi helyzet.....</i>	<i>45</i>
<i>III.5.3. Iskolázottság, képzettség, egészségi állapot.....</i>	<i>48</i>
<i>III.5.3.1. Iskolázottság, képzettség.....</i>	<i>49</i>
<i>III.5.3.2. Az egészségügyi állapot jellemzői.....</i>	<i>49</i>
<i>III.6. Környezet.....</i>	<i>50</i>
<i>III.6.1. Épített környezet, természeti környezet, lakásállomány az infrastrukturális ellátottság tükrében.....</i>	<i>50</i>
<i>III.6.1. Közüzemi ivóvízvezeték - hálózat.....</i>	<i>54</i>
<i>III.6.2. Csapadékvíz elvezetés.....</i>	<i>54</i>
<i>III.6.3. Települési folyékony hulladék.....</i>	<i>56</i>
<i>III.6.4. Gázcsőhálózat.....</i>	<i>57</i>
<i>III.6.5. Hulladékgyűjtés.....</i>	<i>58</i>
<i>III.6.6. Közúthálózat jellemzése.....</i>	<i>58</i>
<i>III.6.7. Villamos energia – hálózat jellemzése.....</i>	<i>60</i>
<i>III.6.8. Közösségi közlekedés.....</i>	<i>60</i>
<i>III.7. Közfelügyelet.....</i>	<i>60</i>
<i>III.7.1. Közigazgatás.....</i>	<i>61</i>
<i>III.7.2. Oktatás - Nevelés.....</i>	<i>65</i>
Az adatok a HOMOKHÁTI KISTÉRSÉG TÖBBCÉLÚ TÁRSULÁSA Közoktatási esély- egyenlőségi helyzetelemzése c. dokumentumból származnak.....	67

<i>III.7.3. Közművelődés, Rendezvényszervezés.....</i>	<i>70</i>
<i>III.7.4. Egészségügy, Szociális ellátások.....</i>	<i>73</i>
<i>III.7.5. Turisztika.....</i>	<i>78</i>
<i>III.8. A településen működő civil szervezetek.....</i>	<i>82</i>
<i>III.9. Az elmúlt időszak fejlesztései Mórahalmon (2002-2005) .....</i>	<i>87</i>
<i>III.9.1. Turisztika és egészségügy.....</i>	<i>87</i>
<i>III.9.2. Gazdaságfejlesztés .....</i>	<i>88</i>
<i>III.9.3. Humán infrastruktúra fejlesztése.....</i>	<i>89</i>
<i>III.9.4. Közigazgatási, adminisztratív kiszolgáló rendszer.....</i>	<i>90</i>
<i>III.10. Városi szintű SWOT analízis, a helyzetelemzés összegzése .....</i>	<i>93</i>
<i>IV. A városrészek területi megközelítésű elemzése.....</i>	<i>97</i>
<i>IV.1. Városrészek lehatárolása.....</i>	<i>98</i>
<i>IV.1.1. Városközpont városrész.....</i>	<i>98</i>
<i>IV.1.2. Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park városrész.....</i>	<i>101</i>
<i>IV.1.3. Lakóövezet városrész.....</i>	<i>103</i>
<i>IV.2. Városrészek összehasonlító helyzetelemzése.....</i>	<i>104</i>
<i>IV.3. Városrészek funkcionális összehasonlítása.....</i>	<i>106</i>
<i>IV.3. Városrész szintű SWOT elemzés.....</i>	<i>109</i>
<i>IV.3.1 Városközpont városrész területének SWOT analízise.....</i>	<i>109</i>
<i>IV.3.2. Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park városrész területének SWOT analízise.....</i>	<i>110</i>
<i>IV.3.3. Lakóterületi városrész SWOT analízise.....</i>	<i>111</i>
<i>V. Stratégia.....</i>	<i>112</i>
<i>V.1. A város jövőképe .....</i>	<i>112</i>
<i>V.2. A jövőbeni fejlesztési irányok meghatározása, a célpiramis.....</i>	<i>113</i>
<i>V.2.1. Fejlesztési irányok regionális szinten.....</i>	<i>113</i>
<i>V.2.2. Fejlesztési irányok kistérségi szinten.....</i>	<i>114</i>
<i>V.2.3. Fejlesztési irányok települési szinten.....</i>	<i>114</i>
<i>V.2.3.1. Közigazgatás, adminisztratív kiszolgáló rendszer fejlesztése.....</i>	<i>115</i>
<i>V.2.3.2. Egészség és turizmus fejlesztése.....</i>	<i>116</i>
<i>V.2.3.3. Gazdaság fejlesztése.....</i>	<i>116</i>
<i>V.2.3.4. Humán infrastruktúra fejlesztése.....</i>	<i>116</i>
<i>V.2.4. Mórahalom átfogó, közép – és hosszú távú céljai.....</i>	<i>117</i>
<i>V.2.4.1. Mórahalom, „az intelligens város” pillér fejlesztési elképzelései.....</i>	<i>119</i>
<i>V.2.4.2. Mórahalom, „a turizmus és az egészség városa” pillér fejlesztési elképzelései.....</i>	<i>120</i>
<i>V.2.4.3. Mórahalom, „a modern gazdaság városa” pillér fejlesztési elképzelései.....</i>	<i>122</i>
<i>V.2.4.4. Mórahalom, a „humán infrastruktúra városa” pillér fejlesztési elképzelései.....</i>	<i>124</i>
<i>V.2.5. Városrészi, rövid távon megvalósítandó célok.....</i>	<i>125</i>
<i>V.2.5.1. Városközpont városrész .....</i>	<i>125</i>
<i>V.2.5.2. Lakóövezet városrész.....</i>	<i>126</i>
<i>V.2.5.3. Homokhát Térségi Agrár- Ipari Park városrész.....</i>	<i>127</i>
<i>V.3. A stratégia koherenciája, konzisztenciája.....</i>	<i>128</i>
<i>V.3.1. Illeszkedés a településfejlesztési koncepcióval és a területrendezési tervvel.....</i>	<i>129</i>
<i>V.3.1.1. Illeszkedés az Országos Területfejlesztési Koncepcióhoz.....</i>	<i>131</i>
<i>V.3.1.2. Illeszkedés a Településfejlesztési Koncepcióhoz.....</i>	<i>133</i>
<i>V.3.1.3. Illeszkedés Mórahalom város területrendezési és a szabályozási tervéhez.....</i>	<i>134</i>
<i>V.3.1.4. Illeszkedés Mórahalom város Közművelődési Koncepciójához.....</i>	<i>135</i>
<i>„II. Közművelődési - közösségi feladatok.....</i>	<i>135</i>
<i> A közművelődés legfontosabb feladatai.....</i>	<i>135</i>
<i>V.3.2. Célrendszer koherenciája.....</i>	<i>136</i>
<i>V.3.3. A városrészekre kitűzött célok környezeti állapotra gyakorolt hatása és a hatások .....</i>	<i>136</i>

<i>kompenzálására tervezett intézkedések.....</i>	<i>138</i>
<i>V.4. A fejlesztési kívánt akcióterületek kijelölése 2007-2013.....</i>	<i>139</i>
<i>V.4.1. Funkcióbővítő akcióterület.....</i>	<i>140</i>
<i>V.4.2. Ipari park akcióterület.....</i>	<i>143</i>
<i>V.4.3. Lakóövezeti akcióterület .....</i>	<i>145</i>
<i>V.4.4. Lakóövezeti akcióterület 2.....</i>	<i>146</i>
<i>V.5. A priorizált akcióterület kijelölésének indoklása.....</i>	<i>147</i>
<i>VI. A stratégia megvalósíthatósága.....</i>	<i>150</i>
<i>VI.1. Ingatlanszármazékos terv .....</i>	<i>150</i>
<i>VI.2. A város nem fejlesztési jellegű tevékenységei.....</i>	<i>163</i>
<i>VI.3. A különböző partnerségi területek koordinációja, módszertana és az egyeztetés kerete.....</i>	<i>166</i>
<i>VI.4. Szervezeti elvárások.....</i>	<i>171</i>
<i>VI.5. Településközi koordináció mechanizmusai .....</i>	<i>175</i>
<i>VI.5.1 A szomszédos települések közötti koordináció, valamint annak mechanizmusai.....</i>	<i>176</i>
<i>VI.6. A stratégia megvalósulásának monitoringja.....</i>	<i>179</i>
<i>VII. Mellékletek, táblázatok.....</i>	<i>183</i>
<i>I. Egészségügyi és turisztikai célú pontszerű fejlesztések.....</i>	<i>194</i>
<i>V.4.3. Közlekedési infrastruktúra-fejlesztés.....</i>	<i>196</i>
<i>V.4.4. Gazdaságfejlesztés .....</i>	<i>200</i>
<i>V.4.5. Humáninfrastruktúra-fejlesztések.....</i>	<i>201</i>
<i>V.4.5.1. Minőségi lakóépületek építésére alkalmas telkek kialakítása.....</i>	<i>201</i>
<i>V.4.5.2. Társadalmi befogadást és részvételt támogató infrastruktúra-fejlesztés.....</i>	<i>202</i>
<i>V.4.5.3. Oktatás, kultúra, képzés, szabadidő.....</i>	<i>203</i>
<i>V.4.5.4. Környezeti értékeink védelme, környezetbiztonság.....</i>	<i>203</i>

I. Bevezetés

I.1. Integrált városfejlesztési stratégia

Az integrált városfejlesztési stratégia (a továbbiakban IVS) fejlesztési szemléletű, középtávot (7-8 év) átölelő tervdokumentum, célja a városokban a területi alapú, területi szemléletű tervezés megszilárdítása, a városrészeire vonatkozó célok kitűzése, és annak középtávon való érvényesítése. Ezzel a városokat hozzásegítjük közvetetten a fejlesztési szemléletmód alkalmazásához, a kiszámítható, területi megközelítésű városfejlesztési gyakorlat fejlődéséhez.

A városfejlesztési dokumentum eszköztára az IVS-sel elmozdul a megvalósíthatóság irányába, hiszen ebben a dokumentumban a megvalósítás pénzügyi és szervezeti feltételeiről is számot kell adni. Középtávon az integrált városfejlesztési stratégia a város összes fejlesztésének meghatározójává, referenciapontjává válik. Ily módon az integrált városfejlesztési stratégia feltételezi a város életében meghatározó erőközpontok partnerségét és kompromisszumát, mely magába foglalja az önkormányzaton és közszféra intézményein túlmenően a lakossággal, vállalkozókkal és civil szervezetekkel való konzultációt is.

Az IVS egyik fő célja, hogy az egyes városrészekben kijelölje a támogatással, vagy a támogatás nélkül megvalósuló fejlesztendő akcióterületeket. Az integrált városfejlesztési stratégia nem jogszabályi kötelezettség, hanem egy hiánypótló dokumentum, mely megteremt a településfejlesztési koncepció célkitűzései, és a támogatási forrás orientált akcióterületi terv közötti átmenetet. Ugyanakkor legitim dokumentum, hiszen az integrált városfejlesztési stratégiát az önkormányzat képviselőtestülete hagyja jóvá határozati formában.

Az IVS elkészítését ösztönzi az Európai Unió, elkészítése feltétele a városrehabilitációs uniós támogatások elnyerésének. Az IVS kötelező tartalmi és módszertani követelményrendszerét az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség közösen határozta meg.

I.2. Módszertani háttér bemutatása

A KSH, a T-STAR és az önkormányzati adatbázisra támaszkodva, a városfejlesztési módszertani kézikönyv elvárásait figyelembe véve, valamint széles körű partnerségen alapuló,

társadalmi egyeztetési folyamatot követően készült el a helyzetelemzés. A város egészére vonatkozó helyzetértékelés kiterjed minden fontos területre (társadalom, gazdaság, környezet, közlekedés, közszolgáltatások, lakásállomány, szegregáció), és számszerűsített adatokkal támasztja azt alá. Regionális és kistérségi összehasonlításokat tartalmaz, tendenciákat is bemutat az anyag, legalább 5 éves időtávra támaszkodva visszamenően. A szöveges elemzéseket ábrák és táblázatok támasztják alá.

A helyzetelemzés szakértői véglegesítése után fogtunk hozzá a stratégia megalkotásához. A stratégia alapját a hosszú távú településfejlesztési koncepció, a település szabályozási-rendezési terve, valamint a város fejlesztési gyakorlatának és törekvéseinek lakossági értékelését vizsgáló, a város felnőtt lakosságát reprezentáló, széles körűen elvégzett kutatás és partnerségi egyeztetés képezi.

Mórahalom városában egész napos műhelymunkák folytak a polgármester, a városrészi képviselők, a területfejlesztési referens, az önkormányzati szakértők, a gazdasági élet, az intézmények és a civil szervezetek szereplőinek aktív részvételével. (A jelenléti ív a mellékletben.) A műhelymunkán megtörtént az indikatív tevékenységek pontosítása, kialakult a háromszintű célhierarchia. Kiscsoportos munkában elkészültek a városrészi SWOT-analízisek, melyek plenárisan kerültek értelmezésre, pontosításra. A célok számszerűsített mutatókkal kerültek alátámasztásra. A műhelymunkán elkészült vázlat, a stratégia „gerince” minden résztvevő és az összes meghívott számára kiküldésre került, véleményük beépült a stratégiába.

Az anti-szegregációs terv elkészítése kapcsán munkakapcsolatot építettünk ki a Szociális és Munkaügyi Minisztérium szakértőivel. Különös hangsúlyt fektettünk az esélyegyenlőségi szempontok érvényesítésére.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia egyeztetési változata felkerült az önkormányzati honlapra. Az anyag rövidített változata kifüggesztésre került a helyben szokásos módon, a műhelymunkák résztvevői véleményezték azt.

A stratégia készítésének fázisai

Első fő rész

➤ Elemzés

- a. Külső környezet elemzése
- b. Helyzetelemzés: a város és a kistérség komplex, statisztikai adatokra és épülő

- analízise, elsősorban a humán erőforrás – gazdaság - környezeti adottság – infrastruktúra – településhálózat - társadalmi környezet
- c. A város fejlesztését érintő, befolyásoló fejlesztési koncepciók bemutatása, elemzése
- d. Összefoglalás, stratégiai kompetenciák meghatározása

Második fő rész

- Jövőkép-küldetés felvázolása, a fejlesztés irányai, forgatókönyv alternatívák elemzése
- A célpiramis felállítása, a megyei, a regionális és az országos területfejlesztési célrendszerrel való ésszerű konzisztencia elemzése
  - a. A fejlesztés fő céljai, irányai és prioritásai
  - b. Célcsoport-orientált fejlesztési célok, eszközök
  - c. Stratégiai programok (nyalábok) meghatározása
- Stratégiai programok, mint fejlesztési irányok meghatározása és tartalmának kidolgozása
- Operatív programok kidolgozása al- és részprogramok szerinti bontásban, kiemelt projektek
- Realizálási stratégia, szervezeti és finanszírozási feltételek

I.3. Stratégiai összefoglaló

Mórahalom Város Csongrád megye és a Dél - Alföld egyik legdinamikusabban fejlődő települése. A város vezetése szem előtt tartja a kínálkozó lehetőségeket, melyeknek kihasználásában a térségben egyedi és rendkívüli módon elől jár. Ilyen fejlődési lehetőség a természeti adottságokra épülő turizmus, mely a gazdaság élénkülését is magával hozza, az Ipari Parkban épülő beruházások, ehhez kapcsolódóan a mezőgazdaságra épülő könnyű ipari ágak megjelenése, fejlődése, a civil szervezetekkel való mind szorosabb kooperálás, melyeknek eredménye az életszínvonal emelkedése, és végső soron a lehetőségek palettájának mind szélesebbre tárulása.

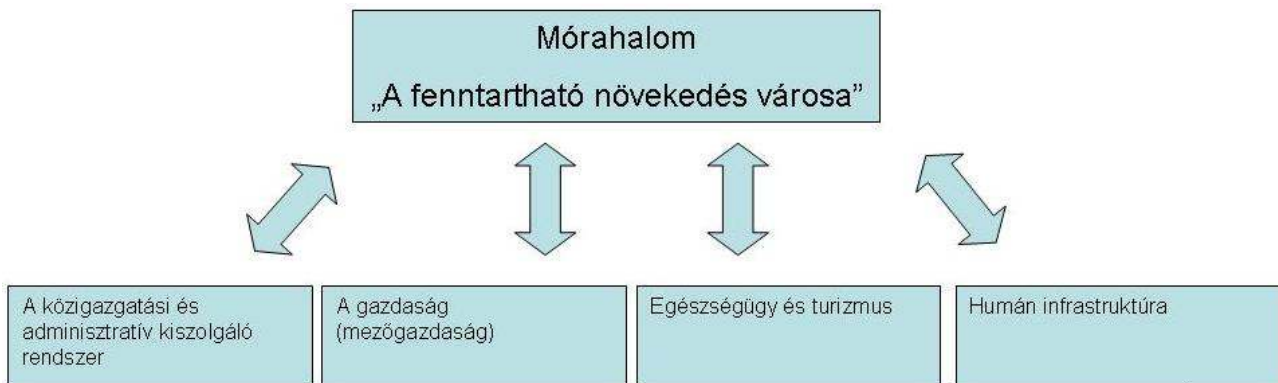
Mórahalom város fejlődése rendkívüli módon az átgondolt, kis lépésekből álló fejlesztések sorának köszönheti felemelkedését és fejlődését. A stratégiai alapokról induló kezdeményezések eredménye, hogy az egykori Szeged külterületét jelentő „Alsóközpont” mára a kistérség egyik meghatározó településévé vált, és a környező települések szolgáltató központjává alakult. A város vezetése ennek a szolgáltató jellegnek a felvállalása mellett döntött, a feladat nehézségei ellenére. Az Önkormányzat tudatos fejlesztési programjának köszönhetően a település már számos területen újíttotta meg lakossági ellátó rendszerét:

- fürdőfejlesztés,
- iskolabővítés és kapcsolódó eszközfejlesztés,

- rendezvényház rekonstrukció,
- vállalkozói szférát segítő infrastruktúra megteremtése,
- könyvtár épületének felújítása,
- óvoda épületének bővítése,
- a szociális ellátórendszert érintő fejlesztések: családi napközi beindítása, tanyagondnoki szolgálat működtetése, jelzőrendszeres idősgondozási modell stb.

A jelenleg tervezett stratégiai koncepció, valamint a koncepcióban szereplő tervezett fejlesztések célja összefoglalható abban a tekintetben, hogy mindegyik azt a szolgáltató jelleget erősíti, melyet a település eddig is küldetésének tekintett.

Mórahalom Város fejlesztési prioritásai:

A stratégia koncepciója, fő célja egy gondolatban megfogalmazható „A fenntartható növekedés városa”. Ennek a stratégiai célnak megfelelően, ennek alárendelve kerültek kialakításra a fejlesztési elképzelések főbb prioritásai, melyek egy hosszú távú fenntartható fejlődés motorjává válhatnak.

II. Mórahalom város szerepének meghatározása a településhálózatban

Az alábbi fejezetben Mórahalom város településhálózatban betöltött szerepének meghatározására vállalkozunk. Vizsgálódásunk alapját - az Országos Területfejlesztési Konceptióban elfogadott policentrikus városfejlesztési koncepcióhoz kapcsolódóan - a város által betöltött regionális, megyei és kistérségi szerepek, funkciók meghatározása jelenti.

Az OTK-ban meghatározott fontos, középtávon is érvényesítendő célkitűzés a térségi -városhálózati kapcsolatok fővárostól nem függő hálózatainak intenzifikálása. Ennek érdekében cél:

- az alközpontok és tengelyek harmonikus rendszere kialakulásának ösztönzése, hogy a fejlődés dinamikáját a pólusok hatékonyan tudják térségük felé közvetíteni;
- a központok és alközpontok régió belüli elérhetőségének javítása a közúti és tömegközlekedési viszonyok fejlesztésével;
- a központok és alközpontok régió kívüli elérhetőségének biztosítása.

A Dél-alföldi Operatív Program stratégiai fejezete Szeged fejlesztési pólus mellett a Kecskemét-Szeged és Szeged-Békéscsaba tengelyek, a Duna-mente (Solt-Kalocsa-Baja), Kecskemét-Békéscsaba, valamint a Baja-Szeged-Békéscsaba tengelyek fejlesztési szándékát is megfogalmazza. Mórahalom városa földrajzi elhelyezkedésének, Szegedhez való közelségének köszönhetően a Kecskemét-Szeged és Szeged-Békéscsaba, valamint a Baja-Szeged-Békéscsaba tengelyekhez kapcsolódhat a jövőben.

Mindezek alapján hangsúlyozni érdemes Mórahalom városának a régió, a kistérség városhálózatában betöltött kiemelt szerepét. Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy az OTK iránymutatások tércategória rendszere alapján Mórahalom városa nem sorolható a pólus valamint pólus agglomerációs települések közé.

A város önkormányzata régebben számos koncepciókban fogalmazza meg a legfontosabb fejlesztendő területeket, amely koncepciók a településen jelentkező igényekre épülnek, és e koncepciókat következetesen végrehajtja. Alapdokumentumként szolgál például a városfejlesztési irányelvek megfogalmazását követő településfejlesztési koncepció és az arra épülő

településrendezési terv, a környezetvédelmi koncepció és a hozzá kapcsolódó környezetvédelmi rendelet, melyeket egyébként a lakossággal véleményeztettünk is. Koncepció született a természeti és épített környezet védelmére, melyhez elkészült a kapcsolódó rendelet. Nagy jelentőséggel bír a közművelődési koncepció. A 2000-ben alkotott lakáskonceptió végrehajtása terén tudtuk a legnagyobb eredményt felmutatni, hiszen segítségével sok családnak biztosítottunk otthont. A szociális szolgáltatástervezési koncepció, valamint az ifjúságpolitikai koncepció pedig a település legérzékenyebb szféráiba (idősek, hátrányos helyzetűek, ifjúság) tartozókról való gondoskodást célozta meg.

Mórahalom város Képviselő-testülete számos területen fogalmazott meg koncepciókat:

1999	2000	2001	2002	2003	2004
- Településfejlesztési koncepció - Környezetvédelmi Program - Közművelődési koncepció	- Épített és természeti örökség védelmi koncepció - Lakáskonceptió	- Ifjúságpolitikai koncepció - Gazdaságfejlesztési operatív terv	- Iparosított technológiával épült lakóépületek felújítási programja - Civil stratégia - Helyi komplex fogyatékos-ügyi stratégia	- Szociális szolgáltatás tervezési koncepció és szociálpolitikai program	- Ifjúságpolitikai koncepció

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia a már meglévő koncepciókra, azok megvalósítási tapasztalatait figyelembe véve készült el. A településfejlesztési koncepcióra épülve, azzal teljesen összhangban képez egy jó stratégiai alapot a város fenntartható fejlődéséhez. A készítéskor alapvető cél volt az inkonzisztenciák elkerülése, így a koncepció módosítására nincs szükség.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia által megfogalmazott fejlesztések a szerkezeti és szabályozási tervekkel összhangban vannak, a tervezés alapfelfogása volt a konzisztencia megteremtése. A fejlesztési elképzelések a város szűkebb és tágabb térségben elfoglalt pozícióját figyelembe véve illeszkednek az egyéb térségi stratégiák elképzeléseivel, közös fejlesztési érdekekre és szükségletekre visszavezetve.

Foglalkoztatási szerepkörét tekintve a város egyrésztől kistérségi agglomerációs központként jelenik meg, közvetlen és közvetett vonzáskörzetének településeiről jelentős számú munkaerő áramlik nap mint nap a kistérség központjába, másrésztől Szeged agglomerációs vonzáskörzetébe tartozva a szomszédos kistérség foglalkoztatottjainak egy részének nyújt otthont.

Mórahalom város nem lát el regionális szintű feladatot. A város által betöltött funkciók tekintetében meg kell említenünk, hogy kistérségi székhelyként valamennyi jelentősebb városi funkciót ellátja. Így például a térség gazdasági-szervezési központjaként Mórahalomra koncentrálódik a térség lakosságát és gazdasági szereplőit kiszolgáló pénzügyi szektor és szolgáltatói kör, de a városi és kistérségi közigazgatási feladatkörök is itt összpontosulnak.

A kistérséghez tartozó települési önkormányzatok képviselő-testületei 2004. április 30-án önálló jogi személyiséggel rendelkező többcélú kistérségi társulást hoztak létre. A **Homokháti Kistérség Többcélú Társulása** tagtelepülései Ásotthalom, Bordány, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Üllés, és Zákányszék.

A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása által ellátott főbb feladatok:

- Belső ellenőrzés
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- Közösségi ellátás
- Támogató szolgálat
- Családsegítő és Gyermekjóléti Központ ellátásai
- Központi orvosi ügyelet

A háziorvosi és házi gyermekorvosi ügyelet ellátásának részletes szakmai és működési feltételeit a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása és az Országos Mentőszolgálat közötti megállapodás tartalmazza. A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása közigazgatási területén az ügyelet, a Ruzsai – Forráskút, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Üllés települések vonatkozásában - és a Mórahalmi Ügyeleti Központokban – Ásotthalom, Mórahalom, Zákányszék, Bordány települések vonatkozásában -, mint feladat-ellátási helyeken történik.

Pedagógiai szakszolgálati feladatok:

A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása a mórahalmi Móra Ferenc Általános Művelődési Központ vezetésével az alábbi feladatokat látta el:

- szakszolgálati feladatellátás
  - a) a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás;
  - b) a logopédiai ellátás;
  - c) a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás.

- pedagógiai szakmai szolgáltatási feladatok.

A települési önkormányzatok képviselő-testületei 1996. július 19-én hozták létre a **Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulását**, melynek tagtelepülései Ásotthalom, Bordány, Domaszék, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Rőszke, Ruzsa, Üllés, Szatymaz, Zákányszék és Zsombó. A Társulás komoly kistérségi koordinációs feladatokat lát el és jelentősen hozzájárul a kistérségi funkciók megerősítésének folyamatában.

Mórahalom kiemelt szerepet vállal a térségi gazdaságfejlesztés területén is. Központja annak az 1997-ben alapított közhasznú társaságnak - **Homokhát Eurointegráció Kistérség- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Nonprofit Kft.** - amely az alapítók összehangolt tevékenysége folytán elősegíti Csongrád megye homokháti térségének gazdasági és eurointegrációs törekvéseit.

Mórahalom város Képviselő-testülete folyamatosan törekszik arra, hogy közintézményeivel és szolgáltatásaival a városhiányos térség valamennyi települését kiszolgálja. A fenti törekvést a történelmi hagyományok alátámasztják. Mórahalom Szeged tanyavilágából alakult ki, Alsótanya néven. A Szeged-alsótanyai közigazgatási telep 1892-től folyamatosan fejlődött. 1950-ben alakult önálló községgé. A település már ebben az időben teljes hatáskörű igazgatással és annak ellátásához szükséges alkalmazottakkal és infrastruktúrával rendelkezett. Nagyközséggé, majd városi jogú nagyközséggé, végül 1989-ben várossá nőtte ki magát a település, mely a környező községek felé jelentős mértékű szolgáltatásokat végez, közigazgatási és egyéb téren egyaránt.

A tágabb értelemben vett Homokhátság elnevezést a mórahalmi központú, 15 települést magában foglaló térségi összefogással azonosítjuk, mely a települési önkormányzatok folyamatos együttműködését, egyeztetéseit, érdekérvényesítő folyamatát jelenti. Mórahalom gyakorlatilag ma is kistérségi közigazgatási központ - gyámügyi- és építéshatóság, okmányirodai feladatokat ellátva, ezáltal a környező települések lakosait is kiszolgálja. A térségi összefogás formális, szervezeti és következetes szabályozott együttműködést jelent, mely a közigazgatás, gazdaság, civil szektor összefogását valósítja meg a gyakorlatban. A közigazgatási kistérség a statisztikai kistérséggel azonos területen működve valósítja meg a hatályos jogszabályokban foglalt hatásköröket, feladatokat. A Homokháti Többcélú Társulás a fenti szoros kötődést fejezi elnevezésében is. Kiemelkedő és előremutató mérföldkövet jelentett a többcélú társulás központjaként a hatályos jogszabályokban foglalt feladatellátások közül számos feladat felvállalása Mórahalmon, amely lehetővé tette a többcélú társulások részére nyújtott állami támogatások igénybe vételét.

Következő lépésként a város a térségi közigazgatás méltó feltételeit kívánja megteremteni Mórahalmon, a település központjában a környező települések közigazgatási igényeit kielégítő és a körzeti hatáskörök ellátásához is megfelelő térségi szolgáltató központ létrehozásával, valamint a település fenntartható fejlesztésével.

A városban megtalálható főbb funkcionális intézmények

A településen működő szakigazgatási szervek:

- FVM Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Mórahalmi Irodája
- Szegedi Körzeti Földhivatal Mórahalmi Kirendeltsége (Ásotthalom, Bordány, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Üllés, és Zákányszék hatókörrel)
- Dél-Alföldi Regionális Munkaügyi Központ Mórahalmi Kirendeltsége (Ásotthalom, Bordány, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Üllés, és Zákányszék hatókörrel)
- Szegedi Rendőrkapitányság Mórahalmi Rendőrőrs
- Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Kirendeltsége
- Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Szegedi Polgári Védelmi Kirendeltség Mórahalmi Irodája
- APEH Dél-Alföldi Regionális Igazgatósága kihelyezett ügyfélfogadást tart

Közszolgáltatások területén:

- A Móra Ferenc Általános Művelődési Központ szakképzést, középfokú oktatást nyújt és kollégiumot működtet. A szakiskola és szakközépiskola esetében megyei beiskolázású, a közművelődési és sport ellátás Mórahalom és a Homokháti Kistérség Területfejlesztési Társulásának működési területe, szak- és szakmai szolgáltatás területén a Homokháti Önkormányzatok Többcélú Társulásának érintett települései.
- „Homokháti emlékház” - a településen és kistérségében régóta hiányként felmerülő helytörténeti gyűjteményt bemutató hely valósulhatott meg általa
- Aranyszöm Rendezvényház – települési, térségi rendezvények szervezője, lebonyolítója. Színházterme színvonalas előadások helyszíne.
- A DÉMÁSZ Zrt, valamint az ÉGÁZ-DÉGÁZ Zrt kihelyezett ügyfélszolgálatot működtet.

- Móra-Vitál Kht térségi járóbetegszakellátást nyújt
- Szociális ellátások területén a szakosított ellátások közül a kistérség 2 települési önkormányzata működtet idősek otthonát, Ásotthalom 33 és Zákányszék 16 férőhellyel.
- Mórahalom város közigazgatási területén működik a Csongrád megyei Önkormányzat fenntartásában üzemelő idősek otthona, 120 férőhellyel, 100 %-os kihasználtsággal

A jelenlegi struktúrát figyelembe véve Mórahalmon számos funkció megtalálható, kisvárosi jellegét figyelembe alapjában véve funkciógazdag. Természetesen számos jelentős funkciót ellátó intézmény hiányzik a településen. Amennyiben ezt a szempontot vesszük figyelembe és más nagyobb városokkal hasonlítjuk össze, akkor bizonyos tekintetben funkciószegénynek nevezhető. A település célja, hogy a hiányzó funkciókat minél előbb megjelenítse a településen, valamint a jelenleg elérhető funkciókat megerősítse, hatékonyabbá tegye.

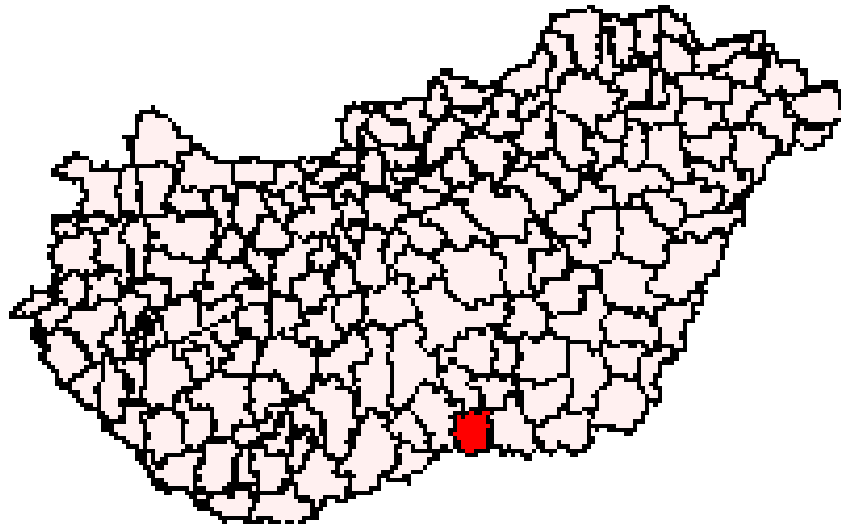
Végül tekintsük át, hogy a város és térsége számára melyek a fejlődést befolyásoló főbb tényezők:

1. Demográfiai trendek alapján az agglomeráción a régió és egész Európa lakossága öregszik, *növekedik az idősek által támasztott szolgáltatások, ezen belül pl. a szociális célú ellátások iránti kereslet, illetve az egy munkavállalóra jutó eltartottak aránya.* A lakosság öregedésével párhuzamosan ugyanakkor *csökken az élve születések száma, ami pl. az iskolákban általánosságban többlet kapacitásokat eredményez.*
2. *Az egészséges, tiszta környezet egyre fontosabbá válik.* Az itt élők számára értékes az *életminőség.* Közös feladat a fenntartható gazdasági növekedést, a társadalmi jólétet és a környezetvédelmet kölcsönösen biztosítani.
3. Az élők munkai igényes termelési tevékenységek területén a munkabérek növekedésével párhuzamosan tovább csökken a régió versenyképessége és ebből következően munkahelyek megszűnése várható. Ez a folyamat már elindult, melynek jellemzője a helyi ipar visszaszorulása. *A munkabéreköltségekből következő versenyhátrányokat csak a munkaerő minősége, kreativitása, rugalmassága tudja ellensúlyozni, elősegítve a piaci igényekhez alkalmazkodó termékszerkezet-váltást.*
4. Az országban, illetve a közép-kelet-európai térségben a jövedelmek növekedésével lehet számolni, ami további *keresletet támaszt a szolgáltatások, pl. pénzügyi szolgáltatások, kereskedelem, illetve a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó turizmus, sportolás iránt.* Mórahalmon jelenlévő bankok száma és kapacitása megfelelő, azonban hiányzik a térség

gazdaságára specializált, tőkekihelyezésre alkalmas befektetői jelenlét.

5. KKV-k a nagyvállalatokkal összehasonlítva kisebb mértékben használják az IKT eszközöket, miközben a termelékenységük is alacsonyabb. Ez szükségessé teszi *az IKT alkalmazások használatának további elterjesztését a kkv-k körében.*
6. A klaszteresedésnek pozitív hatásai vannak a nemzetközi tevékenységre, exportra. A kisvállalatoknál is megfigyelhető a nemzetközi szerepvállalás, de általában forgalmuk kisebb hányadát exportálják, mint a nagyok. KKV-k leggyakoribb nemzetközi tevékenysége a beszállítói kapcsolat. A klaszterek vegyesen mutatnak globalizációs (szupranacionális hálózatok) és regionalizációs trendeket (a helyi erőforrások és együttműködők erősödő szerepe). Egyre nagyobb számban kapcsolódnak be multinacionális cégek a helyi együttműködésekbe, emellett a külső kapcsolatok is fontosabbak lettek.
7. A gazdaságban a hálózatosodás a specializációval és a termelékenység javítására várható törekvéssel párhuzamosan folytatódik. A gyakorlatban ez az egyetlen megoldás a kkv-k versenyképességének javítására. A specializáció csak egy rugalmas, megújulni képes, a technológiát nem csak átvevő, hanem annak fejlesztésében is résztvevő ipari struktúrával, és ennek megfelelő kormányzati, egyetemi-kutatói, fejlesztési, infrastrukturális háttérrel indokolt.
8. A helyi szállítások lebonyolítása meghatározó részben továbbra is közúton történik, de a regionális és távolsági áruk szállítását két (vagy akár) három szállítási mód felhasználásával valósítják meg a világban. A szállításban megjelenő kihívások a térség logisztikai szolgáltatásainak, a többfunkciós szállítási módokat biztosító rendszerek fejlesztését igénylik.
9. Az EU-n belül a tagállamok munkaerőpiacának további megnyitásával folytatódhat a jól képzett, szakképzett fiatalok elvándorlása az agglomerációból. Ez rövidtávon munkaerőhiányt okozhat. Kérdés, hogy miként sikerül őket visszacsábítani a térségbe. Ennek feltétele: megfelelő életkörnyezet, magasabb jövedelmek és vonzó munkahelyek, fejlődő gazdaság, kötődés erősítése érdekében helyi közösségek működése.

III. Mórahalom város egészére vonatkozó komplex helyzetelemzés

1. ábra: Móraalmi kistérség

III.1. Elhelyezkedés, megközelítés, térségi kapcsolatok, városszerkezeti jellemzők

Mórahalom város Csongrád megye déli részén fekszik, a határ mentén, Szegedtől mintegy 20 kilométerre. Szeged határából 1950-ben önállósult település fejlődése különleges utat járt be. Mórahalom tanyai kapitányságban Szeged város 1892-ben közigazgatási és kultúrközpontot létesített, mely a pusztán nőtt ki a földből. A kis faluvá fejlődő Alsóközpontot 1950-ben községgé, 1970-ben nagyközséggé nyilvánították, 1989-ben pedig városi rangra emelték. Az egykori szegedi határ legdinamikusabb, fejlett mezőgazdasági kultúrájú települése.

Mórahalom dinamikus fejlődésével és lendületes munkájával a kistérség egyik vezető városává fejlődött.

A fejlődés szempontjából számos kedvező lehetőség említhető, melyek hatással lehetnek Mórahalom jövőjére is:

- Az EU csatlakozással megnyílt új fejlesztési források
- Kormányzati szándék a felzárkóztatásra, melyhez a megye jó lobbierővel rendelkezik

III.1.1. Út-, vasút- és víziút hálózat

III.1.1.1. Közúthálózat

Mórahalom kedvező fekvésű város, a dél kapujának szerepét tölti be. Az ország déli határainak és Szegednek, mint közlekedési csomópontnak a közelsége egyaránt szerencsés helyzetet teremt. Távolsága az M5-ös autópályától 10 km. Az M5-ös autópálya 2 csomópontja is a kistérség területén valósult meg.

A motorizált városi közlekedés kizárólag a közútra korlátozódik. A város közlekedését alapvetően a Szeged, Röske, Ásotthalom, Zákányszék, illetve Baja irányába haladó utak gépjárműforgalma adja. Az átmenő gépjárműforgalom a települést kelet-nyugat irányban átszelő 55-ös számú főútvonalon a legjelentősebb, amely Szegedet és Baját, a két logisztikai központot köti össze. Erről ágazik le az 5512 sz. közút, amely az Ipari Park mellett elhaladva vezet a szerb-montenegrói határ felé, a 12 km-re lévő röszei határátkelőhöz. Az út a várostól 8 km-re csatlakozik az M5 autópályához.

A település átmenő forgalma jelentős, közlekedését elsősorban a Szeged, Baja, Zákányszék, Röske és Ásotthalom irányába haladó utak gépkocsiforgalma adja. A forgalom zaj- és rezgésszennyezése nem haladja meg a megengedett határértéket.

A növekvő mértékű gépjármű-közlekedés okozta káros egészségi és környezeti hatások csökkentése érdekében mindenképpen szükséges a tömegközlekedés, illetve a nem motorizált közlekedés preferálása. A városban igen jelentős a személy- és tehergépkocsik száma (több mint 1600, illetve 300).

Mórahalom belterületén az utak szilárd burkolatúak, a külterületen kiterjedt úthálózattal rendelkezik az önkormányzat. Ugyanakkor pályázati forrás bevonása nélkül nehezen biztosítható a külterületi földutak folyamatos karbantartása. A település fő útvonalai jó minőségűek, tiszták.

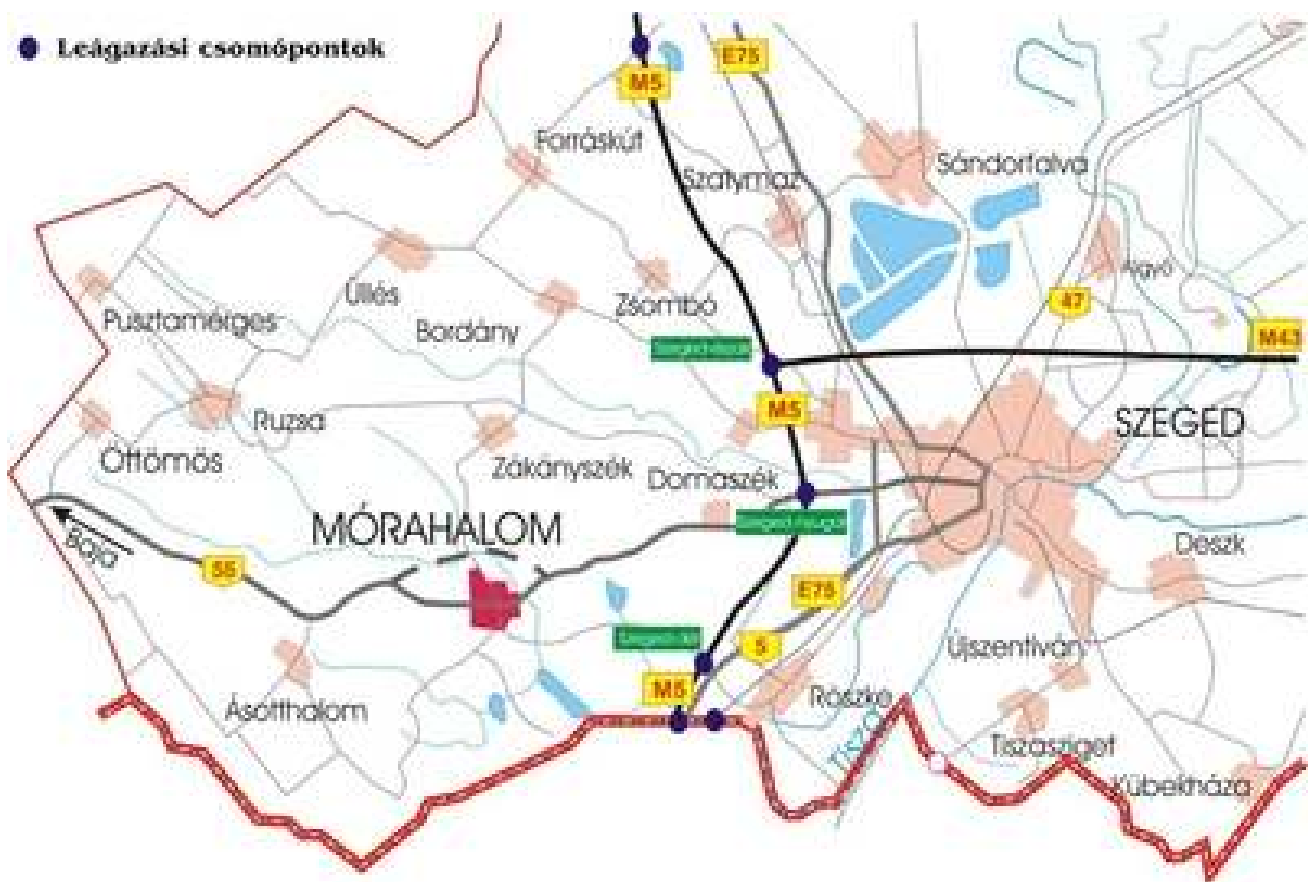
A legfontosabb utak belterületi szakaszukon kerékpárúttal ellátottak (közel 6 km), s nemrégiben készült el volt kisvasút nyomvonalán kiépített kerékpárút, mely már a tanyákon élők közlekedését is segíti.

A települést érintő buszközlekedés jónak mondható, megközelítőleg fél, illetve egyóránként megy keresztül a városon távolsági busz a környező településekre, illetve Szegedre és Bajára. A járatsűrűség optimális (4-5 busz óránként), amely annak köszönhető, hogy a Szeged és a dunántúli

nagyvárosok között közlekedő járatok is megállnak Mórahalmon. A helyi autóbusz közlekedést a Tisza Volán – helyközi járataihoz kapcsolódó – körjáratok (jelenleg három) biztosítják.

A város az alábbi forgalmi utakon közelíthető meg:

- 55-ös számú autópályán / 55. sz. Budapest – Szeged főközlekedési út
- Zákányszék (8 km) felől / 5432 Zákányszék – Mórahalom összekötő út
- Ásotthalom (10 km) felől / 5511 Ásotthalom – Mórahalom összekötő út
- Röszke (11 km) felől / 5512 Mórahalom – Röszke összekötő út

2. ábra: Leágazási csomópontok

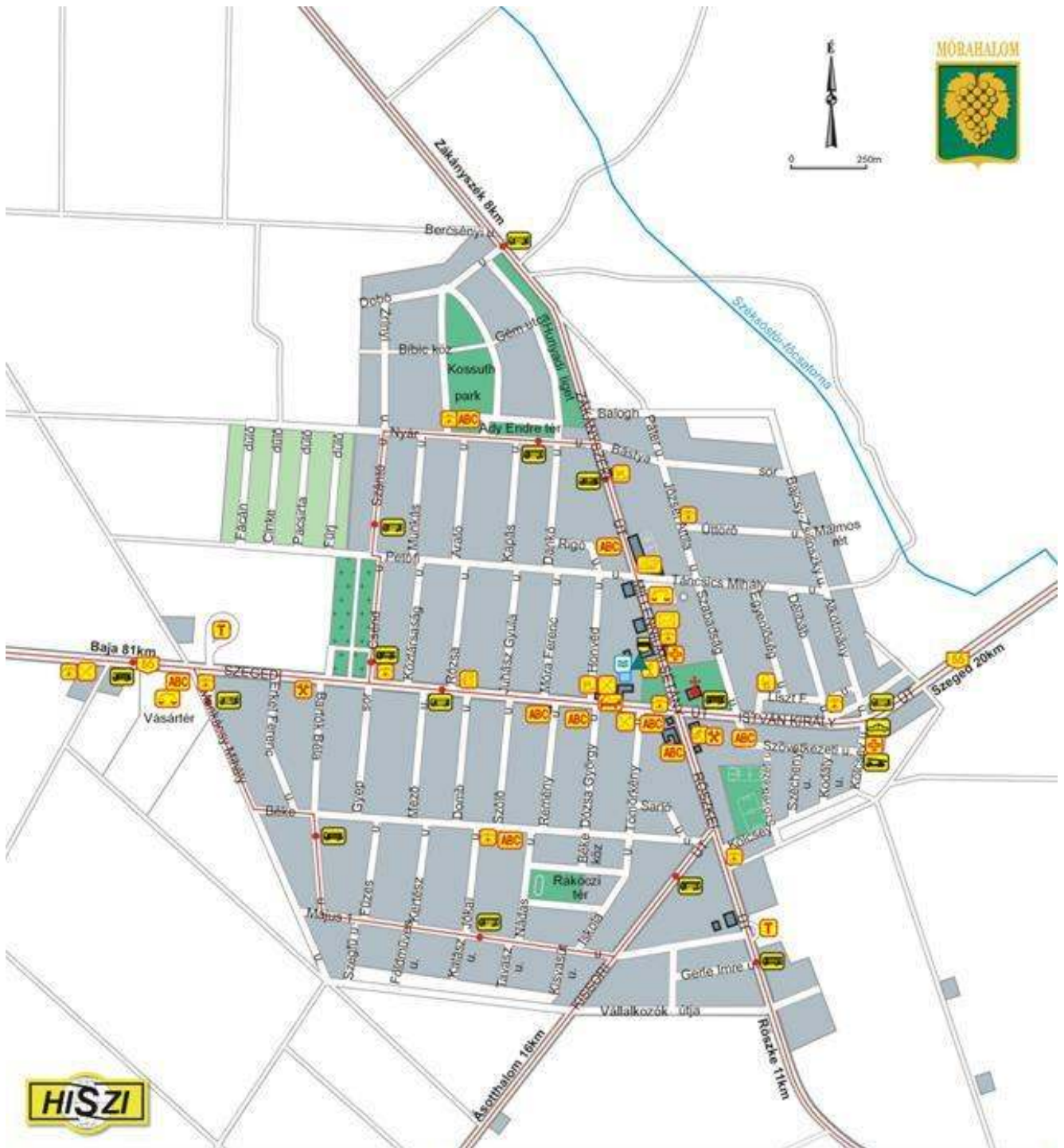
III.1.1.2. Vasúthálózat

A város vasúthálózattal nincs ellátva, de elérhető a szerb-montenegrói határon átvezető röszkei és a kelebiai vasúti átkelő (10 km). Szegeden nemzetközi forgalmú vasúti kamionterminál található.

III.1.1.3. Vízi úthálózat

A település területén számottevő felszíni vízfolyás nincs, a „vízhálózatot” a belvizek és a csapadék vizek elvezetésére szolgáló csatornák alkotják. Állandó felszíni vize a 75 hektárnyi területű Madarász-tó, míg nedvesebb időszakokban a mélyebb fekvésű semlyékek, szikes tavak (Csipak-semlyék, Nagy-Széksós-tó, Kis-Széksós-tó) is vízborítás alá kerülnek.

Azonban a Tisza közelsége a vízi utakat elérhetővé teszi, charterjáratok fogadására alkalmas repülőtér is rendelkezésre áll Szegeden.

3. ábra: Mórahalom térképe

(További ábrák a Mellékletek fejezetben)

III.1.2. Mórahalom város kül- és belterületei

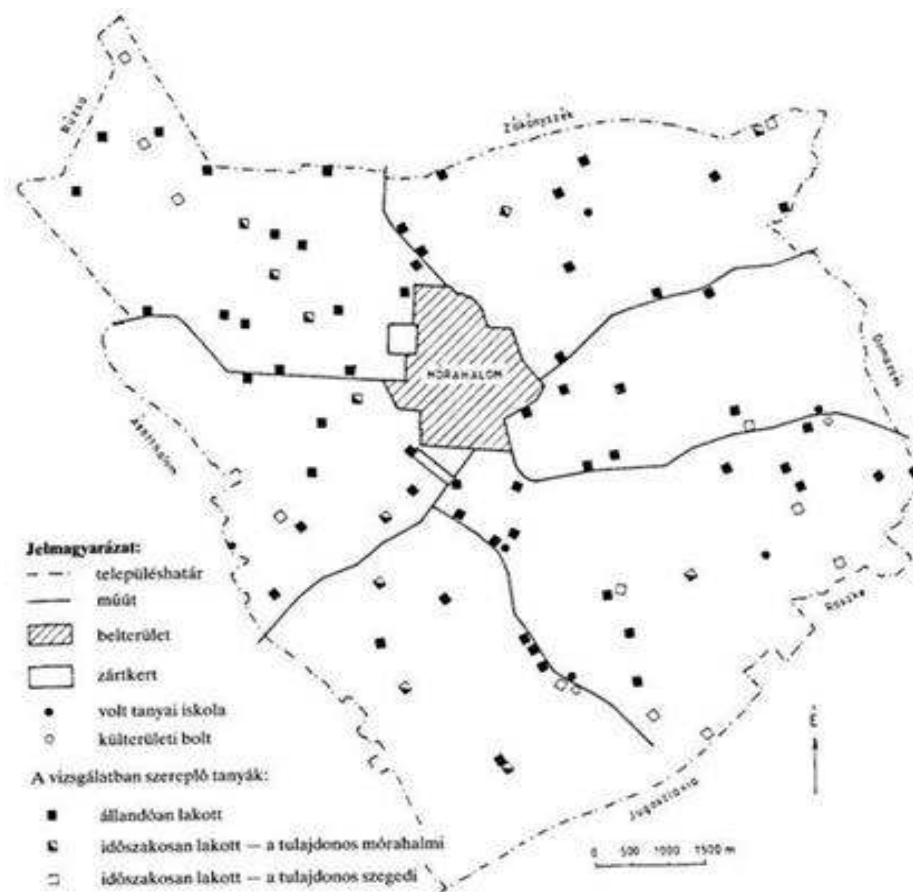
Mórahalom teljes igazgatási területe 8314 ha

külterülete: 7938ha

belterülete: 376 ha

III.1.2.1. Külterületek

Eredete szerint Mórahalom tanyaközség. A mórai határ majdnem teljes egészében szabálytalan szórvány. A tanyák általában hosszabb-rövidebb bejárókkal kapcsolódnak a dűlőutakhoz, amelyek többsége ÉK-ról DNy-felé tart, bár alárendelten az ÉNy—DK-i futásirány is megjelenik. Ez alól csupán a hajdanvolt városi bérföldek területe jelent kivételt. *Belsőjárás* „vonalzóval húzott” dűlői a parcellázások emlékét őrzik. Különlegességnek számít a „Tüsöksor” is, ahol szinte falusias házsort alkotnak a tanyák.

4. ábra: Mórahalom külterületének áttekintő vázlata

A jelenlegi településterületet Mórahalom és Királyhalom kapitányságokból, valamint Nagyszéksós határos részeiből alakították ki. Mivel tanyavilág és tanyavilág között ma sincs lényeges különbség, ezek a határok nem jelentenek merev választóvonalat. Ásotthalom, Ruzsa, Zákányszék, Domaszék és Rösztke felé haladva egyaránt csak egy-egy jártasabb dűlőút jelzi, hogy ez már a szomszédos tanyaközség területe. A településhatárok közül egyedül a szerb-montenegrói — magyar határszakasz tekinthető történetinek, mert ez a szegedi földnek is határa volt.

Az időszakosan lakott tanyák határbéli eloszlását tanulmányozva kiderül, honnan települtek el tömegesen az emberek.

Ilyen körzetek:

- A kövesúttól — belterülettől távol eső szögletek, különösen akkor, ha helyzetük a szomszédos faluközpontokhoz képest is periférikus. Jó példa erre a Mórahalom—Zákányszék—Domaszék hármas határ környéke, valamint a határsáv területe.
- A hagyományosan kevésbé intenzíven művelt rét- és legelőperemek (*semlyékszélek*).

A tanyavilág életképességét bizonyítja, hogy a teljes családok vannak többségben (35, 1%) és közülük minden negyedik többgenerációs. Ez a családtípus hagyományosnak számít a szegedi tájon. Nem véletlen, hogy ma is azok gazdálkodnak legeredményesebben, akik „nagycsaládi” keretekben élnek, vagy akik közvetlenül szüleik örökébe léptek.

1. Kiscsalád	150	tanyán (25,4%)
2. Többgenerációs család	57	tanyán (9,7%)
3. Gyermek nélkül élő házaspár	137	tanyán (23, 2%)
4. Egyedülálló	148	tanyán (25, 1%)
5. Egyéb összetételű család	98	tanyán (16, 6%)

Összesen: 590 tanyán (100, 0%)

A kiterjedt külterületre tekintettel a térségben egyedülként, a helyi lakosok összetartását megjelenítő közösségként Mórahalmon megalakult a „Tanyai – Képviselő Testület”, mely részben információs csatornát jelent, és amelynek tagjai a település külterületének hat körzetből a körzet lakói által delegált 2-2 tagból kerülnek ki. Ez a testület általában negyedévente ülésezik az alpolgármester vezetésével és elsősorban a külterületi lakosság gondjaival (útkarbantartások, tanyai villamosítás, tanyagondnoki rendszer, idősgondozás) foglalkozik.

III.1.2.2. Belterület

A belterület a határ mértani középpontjában, a fő közlekedési útvonalak metszéspontjában fekszik. Kieépülését meggyorsította, hogy az önállósulás idején (1950) Alsóközpont eleve fejlettebb volt, mint a többi szegedi tanyaközség zárt településmagja, Röszkét kivéve.

Sok „módosabb” család él Mórahalmon kétlaki életet: akiknek a belterületen házuk van és „kijárnak” földet művelni, állatokat gondozni, illetve akik kint éltek, és „bent” építtettek/vásároltak maguknak házat.

Mórahalom belterülete zömében lakóövezetből áll, itt többnyire kertes házak találhatóak. A település építési szabályzata a beépítésre szánt területek építési használatuk általános jellege szerint

Lakó-,

kertvárosias lakó-,
falusias lakó-,

Vegyes-,

településközpont vegyes-,
központi vegyes-,
külterületi központi vegyes

Gazdasági-,

kereskedelmi, szolgáltató-,
ipari-,

külterületi gazdasági terület, valamint

Különleges-,

egészségügyi-,
vásár-,
idősek otthona-,
sport-strand-,
temető-,
hulladék lerakó (szilárd, folyékony, gyepmesteri telep)-,

Hulladékudvar rendeltetésű területeket határoz meg.

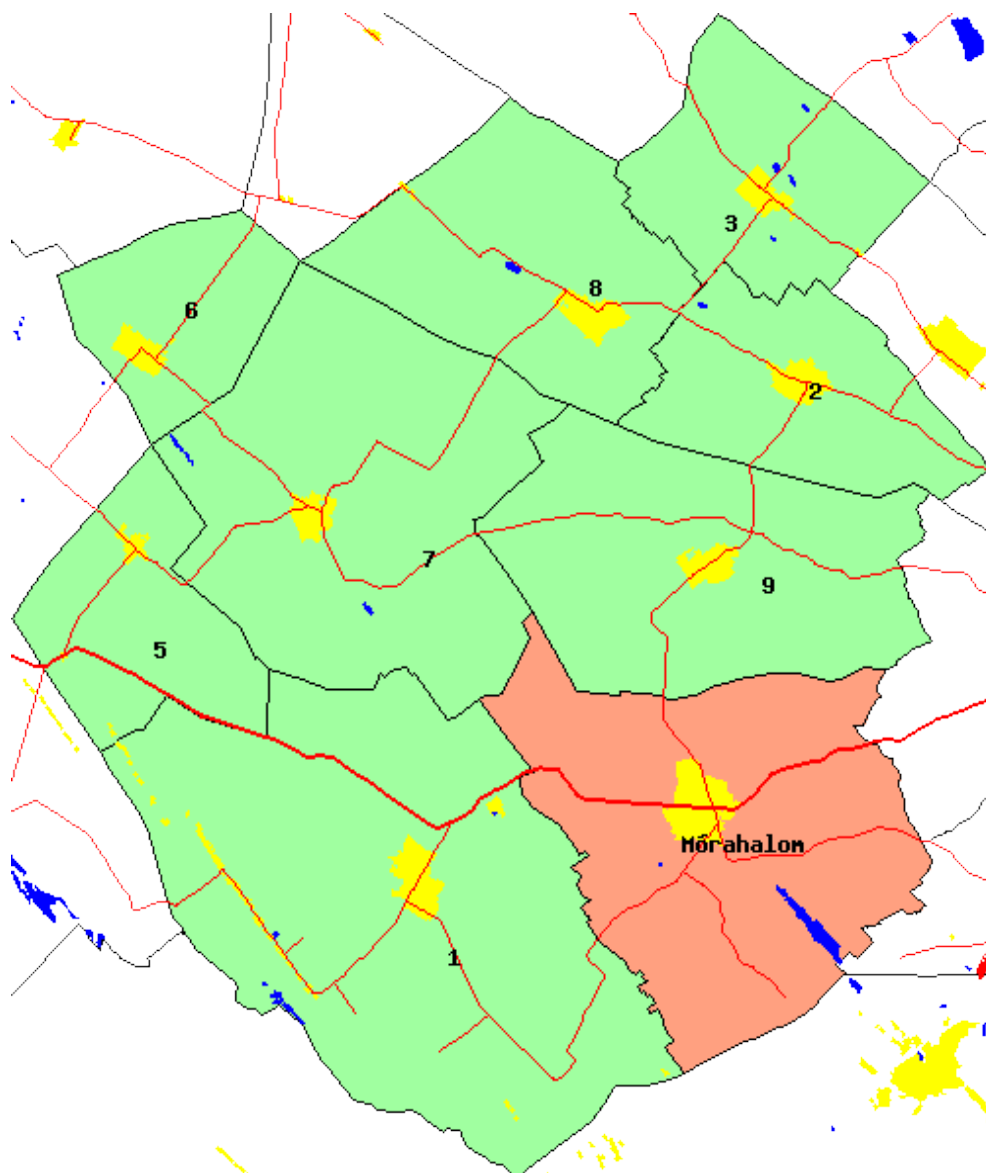
A belterület központjában található a Gyógyfürdő, és a Polgármesteri Hivatal jelenlegi épülete, valamint az egészségügyi szolgáltatásokat nyújtó Szent Margit Egészségház. A gyógyfürdőtől keletre fekszik a Szent László park, Mórahalom Város központi tere, valamint a település centrumában található a római katolikus templom is

A központtól déli-délkeleti irányban kerül el az Ipari Park, amely a város peremén található, így meghagyva a város bensőséges hangulatát.

1. kép: Mórahalom városközpontja

5. ábra: Mórahalom környező települései

III.2. Mórahalom környező települései

Sorszám	Településnév	Távolság (km)
1	Ásotthalom	10
2	Bordánv	14
3	Forráskút	20
4	Mórahalom	-
5	Öttömös	21
6	Pusztamérges	24
7	Ruzsa	16
8	Üllés	17

9	Zákánvszék	8
---	------------	---

1. táblázat: Mórahalom környező települései

Ásotthalom: A [Duna-Tisza](#) közti hátságon helyezkedik, közel a déli országhatárhoz. A környék tanyavilágának a központja. A környéke erdős, homokos, gazdaságát a szőlészet és a vadászat jellemzi. Nevezetességei a rendkívül gazdag madárvilág a gyógy-és strandfürdő, valamint a 1883-ban létesített Erdőőri Szakiskola, ma erdészeti szakmunkásképző.

Bordány: A községben, és a hozzá szorosan kapcsolódó tanyavilágban közel 3100 ember él jelenleg. A község földjének reménybeli kincse a *kőolaj és földgáz*, amelynek feltárása folyamatban van. A lakosság megélhetésének fő forrása a mezőgazdaság. A felhalmozott tapasztalatoknak, a termelési kultúrának és a helyi homokvilági klímának köszönhetően olyan jellegzetes íz-világú zöldség- és gyümölcsféléket természetnek eredményesen, amelyek országosan is ismertek, keresettek. Az aktív lakosság egy része ingázó munkaerőként Szegeden dolgozik. Ezek az emberek szívesen vállalnának munkát az otthonukhoz közelebb. A településen húzóágazat lehetne a mezőgazdasághoz kapcsolódó feldolgozóipar, az agrárgazdaság, illetve az idegenforgalom.

Forráskút alföldi homokhátsági tanyás település, a Szegedet és Kiskunmajsát összekötő út mentén terül el, Szegedtől 23 km-re. Területe 3664 ha, a település lélekszáma 2200fő. Népességének jelentős része élelmiszertermeléssel foglalkozik. A mezőgazdasági termelés rendkívül sokrétű a településen, zöldség, gyümölcs és szőlőtermesztés is jellemző.

Öttömös a Dél-alföldön, a Duna-Tisza folyók közti homokhátságon, Csongrád megye nyugati peremén, Szegedtől negyven kilométerre található. A Szeged-Baja közötti főútvonal közelében fekszik, vasút nem vezet át rajta. Mezőgazdasági jellegű kistelepülés, jelenleg 826 lakosa van. A lakosság döntő többsége mezőgazdaságból él. Ez a zöldségnövény viszonylag jól eladható az Európai Unió piacokon. A másik kitörési lehetőség a falusi turizmus kihasználását tartják, ez azonban nagyon kezdeti szakaszban jár, és csak keveseknek nyújt megélhetést.

Pusztamérges: Szegedtől 42 km-re, Kiskunhalastól 30 km távolságra, Csongrád megye nyugati határánál, az 55-ös úttól 10 km-re fekszik. Lakossága 2001-ben 1212 főt számlált. A település otthont ad az Általános Iskola, a Gimnázium, Szakközépiskola, Szakiskola, Óvoda, Gyermekjóléti szolgálat épületeinek. A község dinamikus fejlődése és az elért eredményei alapján vált ismertté. Hazai és nemzetközi elismerést bizonyító díjakat tudhat magáénak a közösség: 1995-ben Európai Falufelújítási díj, 1996-ban "Virágos Magyarországért" verseny I. helyezés, 1997. - Virágos

Európaért elnevezésű verseny III. helyezés.

Ruzsa: Közel 3. 000 fős település, Csongrád megye nyugati részén az 55-ös úttól 8 km-re, az M5-ös autópályától 25 km-re, Szeged és Mórahalom város szomszédságában található. A község közigazgatási területe 8. 468 ha. Öttömös, Pusztamérges, Üllés, Zákányszék, Mórahalom és Ásotthalom településekkel határos. A településen a munkanélküliek aránya magas, 12-18 % között változik, a megyei átlagot meghaladja. A lakosság zöme mezőgazdasággal foglalkozik. A település bölcsődét, óvodát és a Weöres Sándor Általános és Alapfokú Művészeti Iskolát üzemelteti.

Üllés község a Duna-Tisza közti hátság peremén fekszik. A község területére jellemző domborzati viszonyok megegyeznek a Duna-Tisza közti hátságéval. Domborzata sík fekvésű, kis szintkülönbségű területek váltakozása, talajviszonyait a homokos talajszerkezet jellemzi, amely víznyelő képességű. A település jelenleg is tanyás község. Településterülete zárt belterületre és szórvány jellegű külterületre oszlik. A mezőgazdasági nagyüzemek fontos szerepet játszottak a faluközpont és a tanyavilág arculatának kialakításában. 1990 óta nemcsak az elvándorlás és a belterületre költözés alakítja a lakosság számát, hanem megfigyelhető a betelepülés is. Ennek célpontja egyrészt a belterület, másrészt a külterület. Az adatok alapján megfigyelhető, hogy a környező települések 70%-ában nőtt a külterületi népesség száma.

Zákányszék Szegedtől 22 km-re, nyugatra helyezkedik el, sík homokvidéken. Jól megközelíthető közúton. Vasútállomása nincs. A 392 hektárnyi belterületet központosított jellegű és nyitott szerkezeti rendszerrel alakították ki a meglévő tanyaközponti mag köré. Tipikus homoki tanyás falu, az arra jellemző mezőgazdasági termeléssel. A lakosság több mint fele tanyán él, illetve kétlaki életet folytat. Fő növényei: a gabona, szőlő, gyümölcs, zöldségfélék. A lakosság zöme élethivatásszerűen mezőgazdasággal foglalkozik.

Településnév	Távolság (km)	Település-méret (ha)	Lakó-népesség (fő)
Ásotthalom	10	12254	4134
Bordány	14	3648	3145
Forráskút	20	3667	2344
Öttömös	21	3091	811
Pusztamérges	24	2439	1259
Ruzsa	16	8468	2626
Üllés	17	4988	3216
Zákányszék	8	6607	2849

III.3. Természetföldrajzi adottságok

III.3.1. Szerkezet, talajadottságok

Az Alföld törésszerű peremig süllyedt medence, melynek alapját ókori és középkori kristályos és üledékes kőzetekből álló hegységrovidégek, pászta és vonulatok képezik. Területén a Tisza vonalával jelzett szerkezeti válaszvonalától keletre, főleg az ÉK-DNy-i, attól Ny-ra az ÉNy-DK-i szerkezeti irányok uralkodnak. A folyószabályozások óta a fiatal öntésiszap, agyag, homok lerakódása megszűnt, és a terület nagyobb része termőfölddé alakult. A domborzat meghatározó formái a néhány méteres homokbuckák és a közöttük húzódo laposok.

A felszín-közeli talajok legnagyobb része nagy víznyelő képességű, gyengén víztartó. A talajok adszorpciós kapacitása alacsony. Mórahalom és környezetének talaja többnyire meszes homoktalaj, melyet ÉNy-DK irányba húzódo erősen szódás szikterületek tarkítanak. A kettő között található a semlyékek, valamint az időszakos és állandó vízállások, tavak. E területek élővilága (elsősorban növényvilága) egészen különleges, ezért több helyen természetvédelmi védeltséget is kapott.

III.3.2. Vízrajz

Az Alföld vízrajzát az éghajlati tényezők erősen befolyásolják. A nagy vízhiány miatt az évi felszíni lefolyás négyzetkilométerenként 0, 5-2 l/s között ingadozik, ami állandó vízfolyások táplálására nem elegendő. Az Alföldnek földtani felépítéséből és kialakulásából származó ritka sajátossága, hogy felszín alatti vizekben bővelkedik. Az 1880-as évektől kezdődött az artézi kutak fúrása. A 600-800 méternél mélyebb fúrások már tengeri üledékek sós vizét hozzák a felszínre, amelyek az Alföld nagy geotermikus gradiense miatt magas hőfokú termálvizek. Így az ilyen fúrások vizét gyógyfürdők üzemeltetésére, fűtésre és egyéb célokra használják.

A felszínalatti vizek védelme szempontjából fontos megemlíteni, hogy Mórahalom területe a 33/2000 Kormányrendelet alapján – a terület geológiai adottságai miatt – érzékeny („B”) területi kategóriába tartozik, melyre az intézkedési határérték $C_i=C_2$.

A Duna-Tisza közti hátság az elmúlt két évtizedben a talajvízkészletek csökkenése következtében jelentős környezeti problémával került szembe. Egy igen tartós száraz időszak és

felszíni vizek hiánya miatt a talajvizekből történő öntözés jelentős talajvízszint-süllyedést eredményezett. Ennek mértéke a legkritikusabb helyzetben levő területeken már a 6 métert is meghaladta 2000 elejére.

A korábbi részletes talajvíz-térképezések adatai szerint Mórahalom környezetében a jellemző talajvíz-mélység 1-2 méter, a legmélyebb 2-3 méter volt.

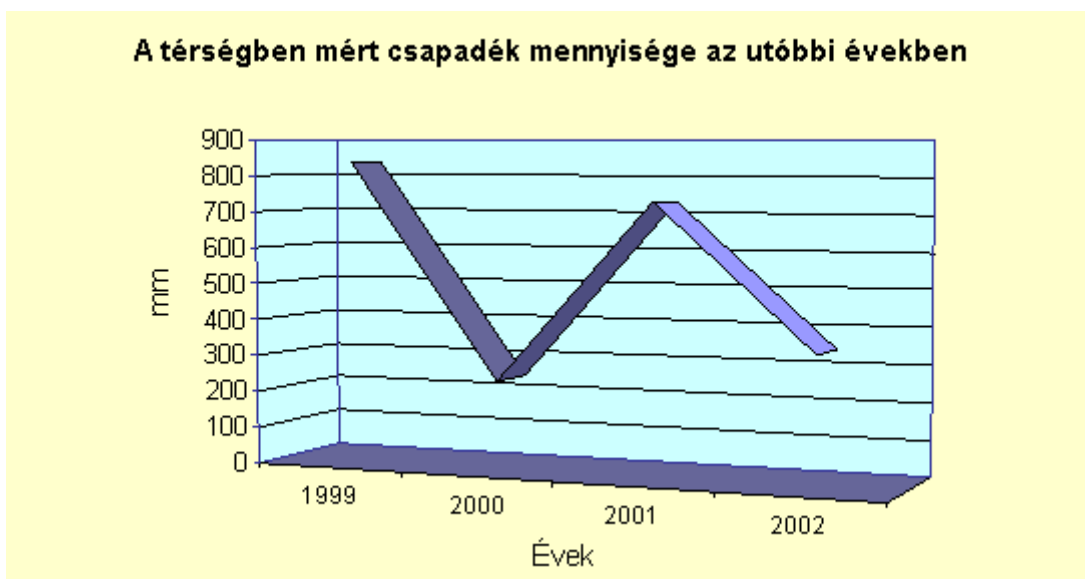
A város vízellátásának biztosítására az Önkormányzat tulajdonát képező és a Térségi Vízmű kezelésében lévő három kút szolgál. Ezek az Ős-Duna által lerakott durvább szemcsenagyságú üledékből termelik a vizet. A kitermelt víz minősége a módosított szabvány miatt két minősítési szempontból (arzén, ammónium) már nem felel meg a követelményeknek.

A vízfeltárás szempontjából fontos, hogy az Ős-Duna és folyórendszere néhány száz méter vastagságú löszletet rakott le a területen, amely az ivóvíz kitermeléséhez jó geológiai lehetőségeket biztosít.

III.3.3. Éghajlati sajátosságok

Éghajlatát az egyöntetűség jellemzi. A napsütéses órák száma meghaladja a 2000-et évente. A szélsőséges hőmérsékletjárást mutatja, hogy a havi átlagok közti különbség 24 °C is lehet.

A csapadék a 600 mm-t kevés helyen haladja meg, de helyenként még az 500 mm-t sem éri el. A magas hőmérséklet és a mérsékelt csapadék kölcsönhatásaként mind a levegő páratartalma, mind a relatív légnedvesség elég alacsony. A nagy besugárzás és az aránylag magas hőmérséklet mellett jelentős az abszolút páratartalom hiánya, ezért gyakori a talaj- és légköri aszály.

6. ábra: a térségben mért csapadék mennyisége az utóbbi években

III.4. Gazdasági környezet

A térség, így a település gazdaságára az egyoldalúság jellemző. A túlsúlyban lévő mezőgazdasági foglalkoztatottság (65%-ot elérő arány) kiszolgáltatottá teszi a munkavállalókat. A térségben erősen éreztette hatását a Szegeden – mint a legnagyobb alapanyagot és munkaerőt felvevő termelőbázison – végbement felszámolási és csődhullám, amely az élelmiszeripari cégek megszűnését eredményezte. A megszűnő, átalakuló vállalatok a vidékről ingázókat bocsátották el először. A kistérségi termelő szövetkezetek számára sem jelentett már piacot a szegedi élelmiszeripar, így tevékenységüket beszüntették, az ott dolgozók munka nélkül maradtak. Számos kényszervállalkozás indult. A lehetőséggel rendelkezők magánvállalkozásokat indítottak, melyek között számos a terciér szektorban találta meg jövőjét. A többi elbocsátott munkavállaló a tartósan munkanélküliek számát gyarapította.

A mórahalmi vállalkozások számának növekedését a KSH által közzétett adatok változása hűen tükrözi:

	vállalkozások összes száma	egyéni vállalkozások	Mértékegység: db társas vállalkozások
2003	323	236	87
2005	477	372	105
2006	479	367	112

A vállalkozások számának növekedése 2003-2006 viszonylatában százalékos értékben az előző táblázat adataiból számolva 48 % - ot tesz ki.

A terciér szektor az az ágazat, ahol a kistérség munkanélküli lakossága megtalálhatja számítását, fellendülésével lehetőség nyílik a tartósan magas munkanélküliség kezelésére.

A térségben és a településen alapvető törekvés a gazdasági szerkezet egyoldalúságának, elsősorban a mezőgazdaságra támaszkodásának feloldása, más gazdasági ágak fejlődésének elősegítése. Dinamizáló szerepet tölt be ebben a folyamatban a Mórahalmon működő Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park (részletesebben 3. 6. 1.). Több, korábban a foglalkoztatás szempontjából nagy jelentőségű szegedi cég (pl. Szegedi Paprika Rt., Kábelgyár, Konzervgyár, Ruhagyár, MOL) mára jóval kevesebb munkavállalót foglalkoztat. A kedvezőtlen helyzet következtében ma 300-400 fő ingázik Szegedre.

Gazdasági szervezetek számának változása Mórahalmon 2001 és 2006 között:

Év	Gazdasági szervezetek száma
2001	342
2002	349
2003	374
2004	384
2005	532
2006	534

2. táblázat: gazdasági szervezetek száma

A vállalkozások többsége a kereskedelem, javítás-karbantartás ágazatban tevékenykedik, de az iparban működő vállalkozások, szervezetek száma is nő, melyek többsége a könnyűipar, a feldolgozóipar (kapcsolódva a mezőgazdasági termékfeldolgozáshoz), illetve az élelmiszeripar területén működik. A kereskedelem és a szolgáltató-szektor döntően a helyi igényeket szolgálja ki, de a tranzitforgalom és turizmus is hozzájárul az ágazat fejlődéséhez.

A gazdasági sokszínűségnek közvetett hatása az idegenforgalom területén is jelentkezik, a turizmus növekedése a térségben újabb munkahelyek létrejöttét generálja. A turizmus életminőség javító és gazdaságélénkítő hatása vitathatatlan a térségben.

	Regisztrált vállalkozás	Ebből		
		korlátolt felelősségű társaság	betéti társaság	egyéni vállalkozás
2005	477	42	54	372
2006	479	45	59	367
2007	479	45	59	367

3./1 táblázat: A Mórahalmon regisztrált vállalkozásokra vonatkozó alapadatok

	Név
1.	Mórákerti Szövetkezet
2.	Mol Nyrt.
3.	HUN 95. Bt.
4.	Hok-Plastic Kft.
5.	Thermálgyűrű Kft.
6.	OTP Bank NyRt. Adónemek Osztálya
7.	Démász Partner Kft.
8.	Móraép Kht.

9.	Mórákert Tész Kft.
10.	Rozsmalom Kft.

3./2 táblázat: A Mórahalmon működő 10 legjelentősebb vállalkozás

Év	Kereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszertárak nélkül)	Élelmiszer jellegű üzletek és áruházak száma	Ruházati szaküzletek száma	Vendéglátóhelyek száma	Vendégek száma kereskedelmi szálláshelyeken	Vendégek száma magánszállásadásban
1997	56			12		
1998	65	13	6	12	45	
1999	71	12	6	12	197	8
2000	74	13	6	14	252	24
2001	83	16	6	16	345	101
2002	92	16	8	17	264	102
2003	105	20	10	18	7862	107
2004	104	18	11	20	2678	443
2005	73	11	6	17	4544	764
2006	83	12	6	20	5194	20

4. táblázat: Kereskedelmi, vendéglátóipari üzletek alapadatai

Bár a település adottságai révén kiugrási lehetőségei szűkösek, mégis az elmúlt években megfogalmazott és követett céljainak eredményei nem maradnak el a várakozástól. Mára egy dinamikusan fejlődő kisváros, mely a helyi adottságaira építkezve igyekszik megteremteni lakói számára a jólétet. Alapvető koncepció a gazdasági diverzifikáció megteremtése, értékesítési és alternatív jövedelemszerzési lehetőségek megteremtésével. Ezen cél elérését elősegítendő folyamatosan bővül a Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park és a város vezetői, polgárai, lakói egyre nagyobb figyelmet szentelnek a napjainkra már-már húzóágazattá vált turizmusnak. Gyógy-, wellness, rekreációs-, aktív turisztikai fejlesztések színesítik a térség kínálatát, figyelve a helyi adottságokra, itt élőkre, hagyományokra.

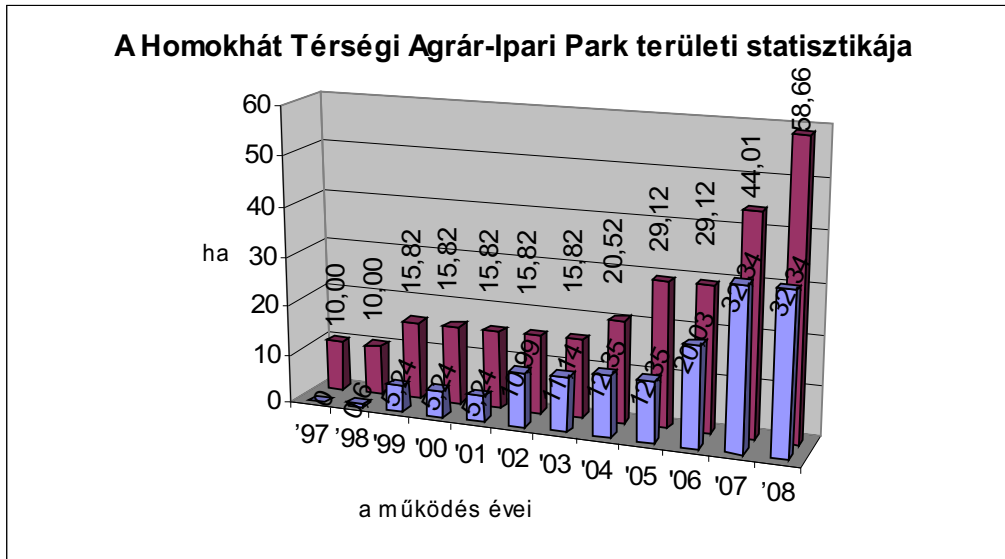
(További adatok a Táblázatok fejezetben)

III.4.1. Ipari tevékenységek

Az ipari tevékenység felzárkózása, jelentőségének növelése érdekében a város a közelmúltban ipari parkot épített ki. Mórahalom város Önkormányzata 1997-ben kapta meg a jogot a Gazdasági

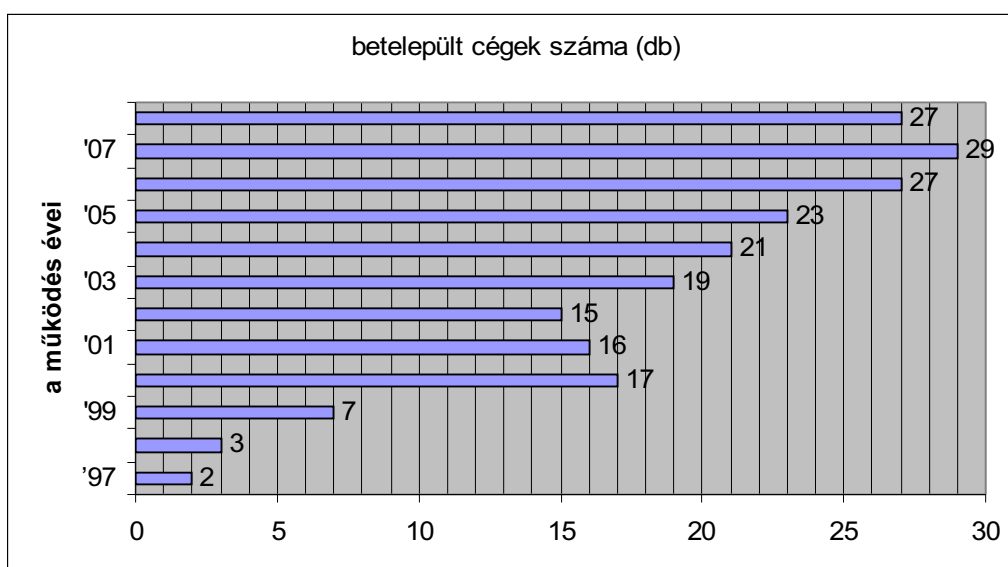
Minisztériumtól arra, hogy ipari parki címet viseljen, ekkor alapították a Homokhát Térségi Agrár - Ipari Parkot. Az ipari park fejlődése, mind minőségi, mind területi szinten töretlen: jelenleg 58, 66 hektáros területen 27 vállalkozás üzemel.

Az ipari park területe alakulása óta négyszeresére növekedett. A betelepített terület 32, 34 hektár, ami a nettó 50, 91 hektáros területhez képest 61, 8%-os terület-kihasználtsági mutatót eredményez.

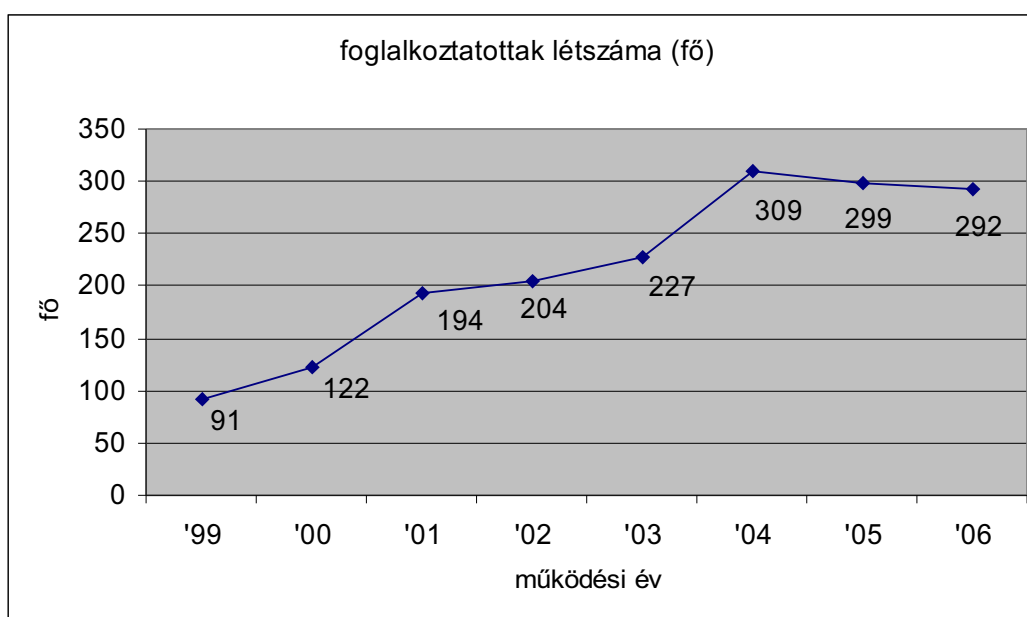
7. ábra: A Homokhát Térségi Agrár Ipari Park területi statisztikája

Az ipari parki cégek számának alakulása szoros korrelációt mutat az ipari park területének nagyságával. A címszerződés megkötése utáni években, amikor a park területe 10 ha nagyságú volt, viszonylag kevés, 2-3 vállalkozás mondta székhelyének. Az első területbővítés és a vele járó infrastruktúra-fejlesztések eredményezték az első nagy ugrást a betelepült vállalkozások létszámában. Az 1999-2000 időszakban 15-17 darabra nőtt a betelepültek száma. A folyamatos, de lassú vállalkozói számnövekedést a 2004-évi és az azt követő területbővítések törték meg nagyobb ugrással.

8. ábra: A Homokhát Térségi Agrár Ipari Parkba betelepült cégek száma

Az ipari parkba települt vállalkozások által foglalkoztatott munkavállalók számának alakulását szemlélteti a következő grafikon:

9. ábra: A Homokhát Térségi Agrár Ipari Parkban foglalkoztatottak száma

Az ipari parki foglalkoztatottak száma a 2006. évi 292-ről 2007. évben 357-re növekedett, ami 22%-os növekedést eredményezett egy év alatt. A vállalkozások összesített árbevétele 2007. évben 17. 332 mFt volt, az exportarány 4%. Az ipari parki cégek által az elkövetkezendő évekre tervezett beruházások értéke: 2, 6 milliárd Ft.

2007-ben 3 új befektető kb. 12 milliárd forint értékű beruházást kezdett meg az ipari parkban.

Velük együtt 26 vállalkozás van itt, közülük is a legnagyobb a Mórakert, Magyarország első elismert TÉSZ-e. Az új befektetések kb. 350 munkahelyet jelentenek a térségnek, csökkentve az igen magas munkanélküliségi rátát. Az Ipari Park folyamatos bővítése a helyi feldolgozott termék növelését, a gazdaság diverzifikációját, a mezőgazdasági termékek alternatív felhasználási lehetőségének bővítését hivatott szolgálni, mindamelllett, hogy helyben munkahelyeket teremt, csökkentve az igen magas munkanélküliségi rátát.

III.4.2. Mezőgazdaság

A terület természeti sajátosságaiból adódóan az aktív keresők nagy része a mezőgazdaságból él. Az iparban foglalkoztatottak zöme mezőgazdasághoz kapcsolódó feldolgozóipari tevékenységet folytat, de öröndetesen nő a település központi, városi jellegéből adódó szolgáltatói, kereskedelmi szférában dolgozók száma. Mórahalmon a Mórakert TÉSZ tagjai elsősorban burgonyát, TV paprikát, paradicsomot, sárgarépát, saláta- és káposztaféléket (fejes kel, karfiol, brokkoli, karalábé), gyökérzöldségeket, tökféléket termelnek. Emellett kiemelkedő a burgonyatermesztés.

Az állattenyésztés ugyan nem vált fő mezőgazdasági ágazattá a településen, ennek ellenére nem elhanyagolható. Foglalkoznak itt sertés-, marha-, baromfitartással egyaránt, de inkább csak háztáji jelleggel, önellátás céljából. Mórahalom külterületének többsége ma is mezőgazdasági hasznosítású, a szántók és legelők között csak ritkán látni fasorokat, erdősávokat és erdő-foltokat. A gyepek egy részét feltörték, szántóföldi művelés alá vonták. A tulajdonosoknak egyre kevésbé éri meg bevetni, így inkább évente kétszer tárcsával átdolgozzák. A vetett növények kereskedelmi forgalomba nem kerülnek.

A szőlőterületek többsége előregedett (felszámolásra vár), illetve végleg felhagytak a művelésével. A 447 ha szőlőből jelenleg mindössze 300 ha-t művelnek. A gyümölcsösökben az őszi- és sárgabarack mellett megjelent az alma, meggy, szilva termesztése. Mindezek mellett még mindig az őszibarack termesztése dominál.

III.4.3. Erdőgazdaság

Erdőterületek foltokban találhatóak, főleg akác és nyár. Jellemző, hogy a felhagyott szántóterületeket beerdősítik.

Az erdők és a foltokban előforduló fás szárú növénytakasulások kedvező klimatikus és levegőtisztaság-védelmi hatása (páratartalom növelése, szárító szelek mérséklése, porterhelés csökkentése) ugyan nem elhanyagolható, jelentőségét tekintve azonban meg sem közelíti a

megoldásra váró probléma volumenét. Kevés az uralkodó szélirányok figyelembe vételével telepített erdősáv az utak, a csatornák és a mezőgazdasági táblák mentén. A meglévők állapota sem kielégítő, levegőminőségre gyakorolt kedvező hatásuk ezért a kívánatosnál jóval alacsonyabb. Telepítésük egyrészt a lakosság komfortérzetének javítása, másrészt pedig a mezőgazdaságban okozott komoly károk (defláció: elhordás, betemetés, homokverés) mérséklése szempontjából nélkülözhetetlen. Fontos azonban megjegyezni, hogy ez nem csupán a város problémája, hiszen a defláció elleni védekezés csak térségi szintű, átfogó beavatkozással lehet igazán hatékony.

III.4.4. Halászat

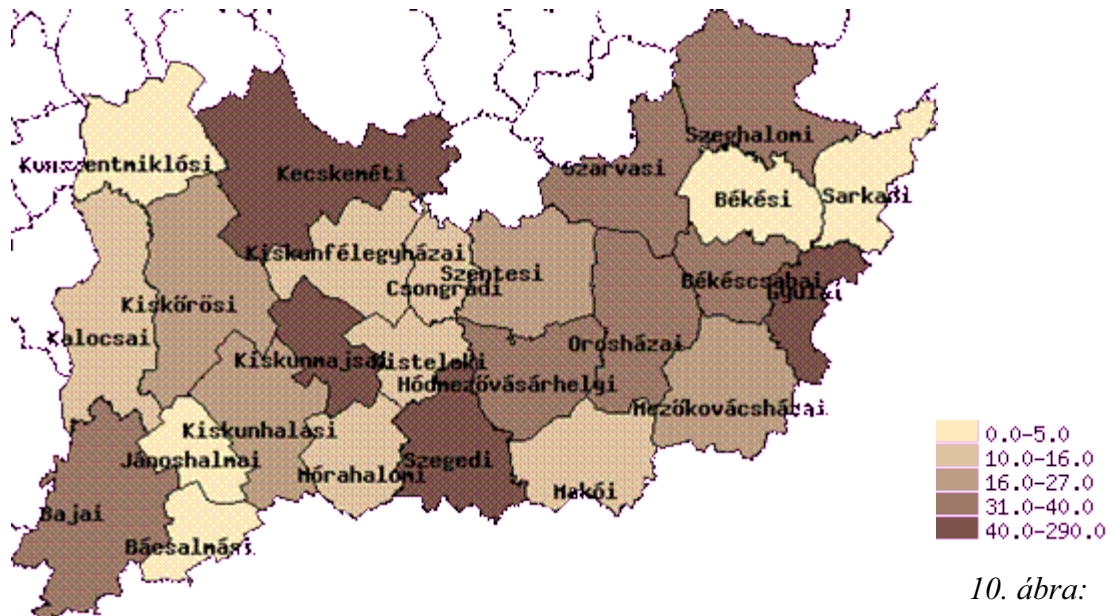
Mórahalom területén található, halgazdálkodás szempontjából jelentős vízfelület a 80 hektáros Madarász-tó, ahol bérhorgászat is folyik. A tó egy magánvállalkozó tulajdonában van, aki a vízi turizmus fejlesztését tervezi. A tavon található nádat nádaratók segítségével szintén hasznosítják.

III.4.5. Turisztika, idegenforgalom

Mórahalom és környéke turisztikai vonzerejét a Gyógyfürdő, az érintetlen természeti környezet, a falusi turizmus, a hagyományok, a paraszti kultúra és a színes kulturális programok alkotják. A terület növényvilága rendkívül gazdag, melyet a védett Csipak semlyék, a Tanaszi rét és a Madarász tó bizonyít. Természeti szépségekben gazdag síkvidék, erdős, semlyékes terület, mely a kirándulni, üdülni vágyó turistákat vonzza. A termálvíz jelenléte Mórahalom fontos geográfiai meghatározója. A város földrajzi elhelyezkedése kedvező. Igen magas a napsütéses órák száma, az éghajlati viszonyok kedvezőek.

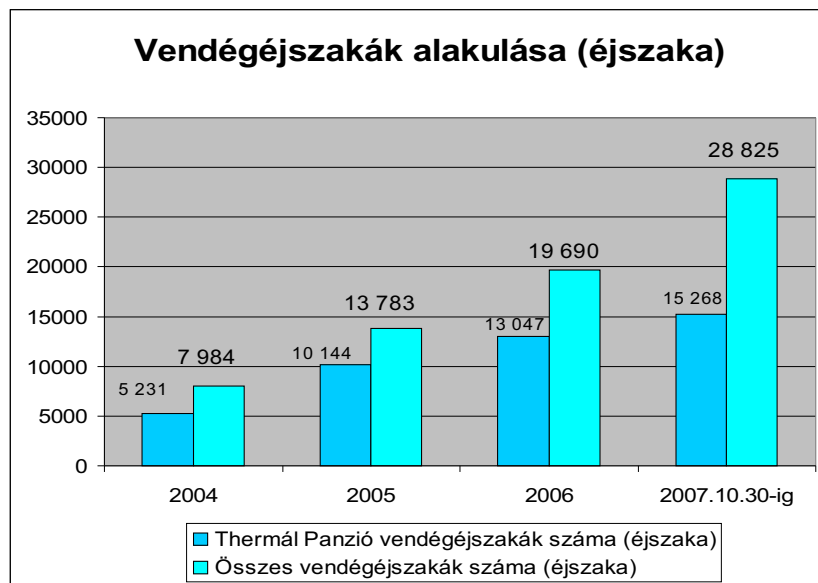
Mórahalom kiugrási lehetőségét a turizmus területén belül elsősorban az egészségturizmus jelenti. Az egészségturizmus egyre jelentősebb szerepet játszik a világ turizmusában, miközben a világon csak néhány ország (Ausztria, Új-Zéland, Izland, Németország) rendelkezik a magyarországihoz hasonló jelentős termálvízkinccsel. A fő fejlesztési területet a minősített gyógyvízzel rendelkező fürdő-települések jelenthetik. 1999-ben a mórachalmi fürdő vize megkapta a gyógyvíz minősítést, 2004-ben az intézményt regionális jelentőségű gyógyfürdővé nyilvánították. A város felismerte azt, hogy az egészségturizmus alapját jelentő Erzsébet Mórachalmi Gyógyfürdő megléte önmagában még nem elegendő. Szükséges a hozzá kapcsolódó turisztikai ágak – aktív turizmus, borturizmus, ökoturizmus, falusi turizmus, rendezvényturizmus, stb. – fejlesztése, a hozzá kapcsolódó infrastruktúra kialakítása (szálláshelyek, túraútvonalak, pihenőhelyek, kiegészítő

programok, tájékoztató táblák, stb.), valamint elsősorban a hosszabb tartózkodási idő biztosítását elősegítő, magas kategóriájú (3, 4* - os) kereskedelmi szálláshelyek létesítése. Emellett a nyári szezonban üzemelő strand-, és élményrészleg megköveteli a szintén magas kategóriájú kempingezési lehetőséget is.

10. ábra:

vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer db) 2006

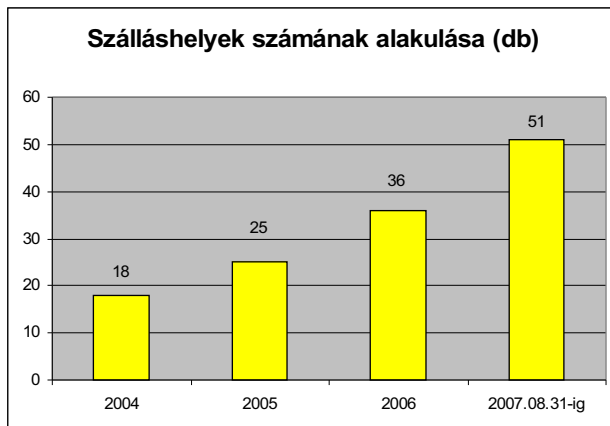

11. ábra: vendégéjszakák száma a helyi kereskedelmi szálláshelyeken 2004-2007.

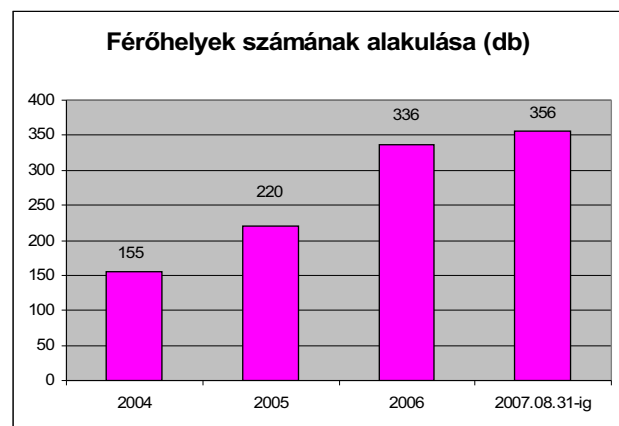
Fontos a még kiépítetlen kerékpárturizmus, a hozzá szorosan kapcsolódó ökoturizmus, a lovasturizmus, valamint a falusi turizmus továbbfejlesztése, kulturális és szabadidős programok szervezése. Mórahalom területén a Kőrös - éri tájvédelmi körzeten belül, a törvény értelmében 8 országos és további 27 természeti terület, valamint 7 helyi jelentőségű természetvédelmi objektum,

illetve intézménykert található. A változatos, - viszonylag érintetlenül megmaradt – semlyékes és vízállásos területek kedvező feltételeket biztosítanak a védett és fokozottan védett állatfajok egyedeinek, valamint a vizes, szikes növénytakasúaknak. A táji adottságok, a természeti környezet kedvező feltételeket teremtenek a kerékpártúrák, lovastúrák, gyalogtúrák szervezéséhez, valamint a vadászat és a horgászat számára egyaránt. A kézműipari hagyományok a kistérségben nem erősek, csak szórványosan jelentkeznek, a hagyományok újjáélesztése fejlesztési prioritás.

A város és környéke turisztikai infrastruktúrája a fejlődés kezdeti szakaszában tart. A turisztikai szálláshelyek közül a gyógyfürdővel közvetlen kapcsolatban lévő Thermál Panzió (összesen 54 férőhely), a Nagyszéksői Turisztikai Objektum (ifjúsági szálláshely 50 férőhely), a Zöld Közösségi Ház és Erdei Iskola (50 férőhely) és a magánszálláshelyek (kb. 120 férőhely) említhetők meg. A magánszállásadók száma jelentősen megnőtt a településen, de nyári időszakban még mindig nem tudnak elegendő kapacitást biztosítani. A fejlesztésre, valamint új magánszálláshelyek kialakítására mindenképp szükség van. A turizmus fellendítéséhez elsősorban mennyiségi és minőségi fejlesztésük szükséges.

12. ábra: A mórachalmi szálláshelyek számának alakulása

13. ábra A mórachalmi szálláshelyek férőhelyeinek alakulása

A lakosság viszonyából fakadó alapvető előny a vendégszeretet és a vendégközpontúság. Fontos azonban, hogy a turizmus fejlődését, a vendégek érkezését saját érdeknek is érezzék, melynek kedvező, elsősorban gazdasági hatásaiból nemcsak a turisztikai szolgáltatók, hanem az egész lakosság részesül.

(További adatok a Táblázatok fejezetben)

III.4.6. Helyi gazdaságfejlesztés eszközei

A helyi gazdaságpolitika célja a vállalkozások versenyképességének javítása, üzleti információk megszerzése és továbbítása a vállalkozók felé. Fontos feladata a gazdasági együttműködés elősegítése, a régióban működő vállalkozások számára piacszerzés, befektetők fogadása, valamint a működő tőke bevonásával a térség beszállítói lehetőségeinek fejlesztése, mely stabil piachoz juttatná az erre alkalmas vállalkozásokat. A célok között szerepel továbbá a pályázati lehetőségek, marketing ismeretek, üzleti információk továbbításával a vállalkozások megerősítése, a profit és a foglalkoztatás növelése.

Az önkormányzat képviselteti magát a külföldi gazdasági delegációkban, valamint lehetőséget biztosít a térségben működő vállalkozások számára, hogy vállalkozásaikat a határon túli partnereknek is bemutathassák, és az üzletember-találkozások keretében gazdasági kapcsolatok alakulhassanak ki mind a belföldi, mind pedig határon túli vállalkozásokkal.

III.4.7. Információs társadalom, információs infrastruktúra

Az információs társadalom napjainkban kiemelt szerepet kap az élet minden területén. Mórahalom város is próbálja az információs társadalom adta lehetőségeket kiaknázni és ezzel párhuzamosan az információs technológia követelményeihez felzárkózni.

Vezetékes telefon

A vezetékes telefon a mobiltelefonok térhódításával - eredeti funkcióját tekintve – egyre kisebb jelentőségű, évek óta az előfizetők számának csökkenése figyelhető meg. Azonban az egyéb alternatívák korlátozott elterjedtsége miatt a vezetékes telefon hálózatnak a jövőben is fontos a szerepe lesz a szélessávú internet-hozzáférés szempontjából.

Mórahalom az ezer lakosra jutó távbeszélő fővonalak száma tekintetében elmarad mind a megyei, mind a megye városainak átlagától.

Mobil telefon

A Magyarországon működő három mobil szolgáltató a térséget lefedi, így a mobil internetezés lehetősége (WAP) bárki számára adott, a mobil és multimédia alkalmazások bárhol elérhetők.

Kábel TV

A kábeltelevíziós hálózaton a televíziós jeleken túl bármilyen elektromos impulzust lehet továbbítani. A kétirányúsított csillagpontos hálózatok alkalmasak internetes és telefonos

szolgáltatások lebonyolítására is.

Mórahalmon jelenleg számos szolgáltató kínál Internet hozzáférést. A városban vezetékes telefonhálózaton, kábel televíziós hálózaton keresztül internet kapcsolat kialakításra van lehetőség.

Infokommunikációs mutatók Csongrád megye városaiban					
	kábel-tv hálózatba kötött lakások aránya (%)		1000 főre jutó távbeszélő fővonalak száma		1000 főre jutó ISDN-vonalak száma
Szeged	77	Szeged	356	Szeged	50
<i>városok átlaga</i>	<i>59</i>	<i>városok átlaga</i>	<i>303</i>	<i>városok átlaga</i>	<i>37</i>
Hódmezővásárhely	49	Szentes	281	Hódmezővásárhely	27
Sándorfalva	48	Hódmezővásárhely	268	Szentes	26
Csongrád	47	Csongrád	236	Csongrád	21
Mórahalom	40	Makó	218	Kistelek	21
Mindszent	38	Kistelek	214	Makó	20
Makó	35	Sándorfalva	213	Mórahalom	17
Kistelek	33	Mindszent	188	Sándorfalva	6
Szentes	19	Mórahalom	181	Mindszent	4

5.táblázat: Infokommunikációs mutatók Csongrád megyében

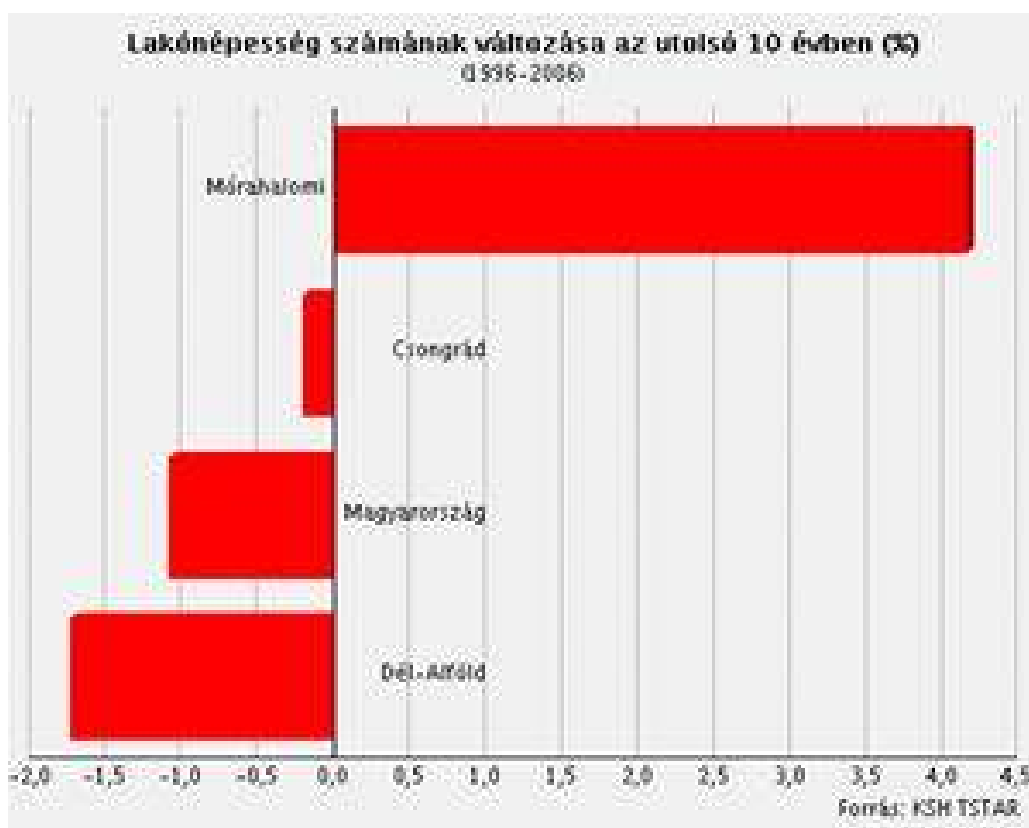
A fenti adatokból is jól kivehető, hogy a településnek infokommunikációs tekintetben lemaradása van a térség, megye többi településéhez képest, ami részben a település népességszámának, korösszetételének és szerkezetének köszönhető.

III.5. Társadalom

III.5.1. Népeség, demográfiai trendek

Mórahalom teljes igazgatási területe 8314 ha (külterülete: 7938ha, belterülete: 376 ha). Mórahalom város népessége az 1980 – as népszámlálás idején érte el csúcspontját, amikor is 5 869 fő volt a lakosság szám. Azóta – kezdetben erőteljesebb, napjainkban enyhébb, ám folyamatos fogyás mutatkozott a népességszám értékeiben. (1990 – es népszámlálás: 5 532 fő, 2001 – es népszámlálás: 5 472 fő). A KSH adatai szerint 2006-ban a lakónépesség 5838 fő, ami újabb gyarapodást jelez.

A népesség életkor szerinti, nemenkénti megoszlásának jellemzőit az itt következő ábrák szemléltetik.

14. ábra: lakónépesség számának változása az utolsó 10 évben (%)

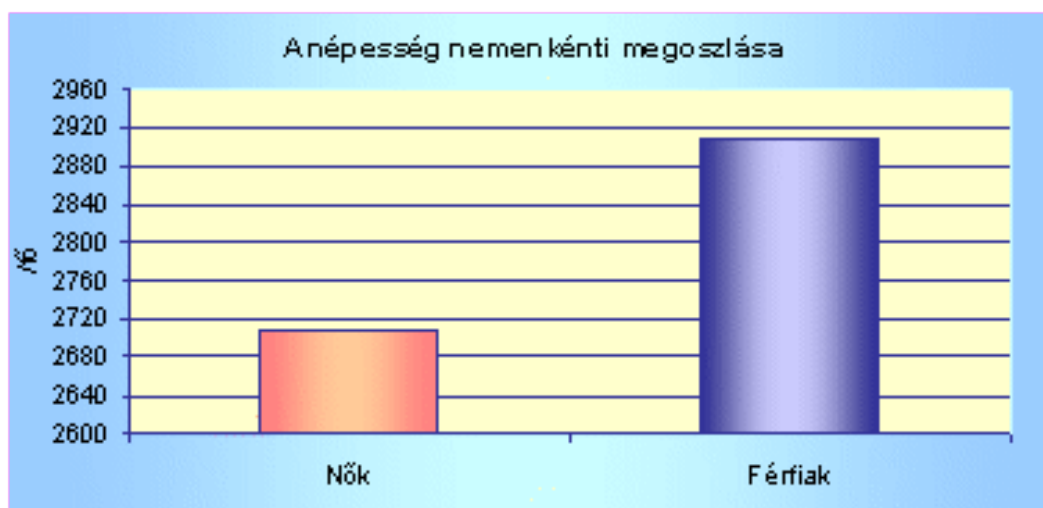
A település jelenleg legfontosabb népességi problémája a lakosság elöregedése, illetve a környező nagyvárosok, elsősorban Szeged munkaerő- és népességelszívó hatása. Ez utóbbi hatás azonban az utóbbi években jelentősen csökken, sőt egyre több a más településről (elsősorban Szegedről) Mórahalomra települő családok száma.

A település népességszámának növekedését nyilvánvalóan a lakossági szolgáltatások körének, minőségének, infrastrukturális hátterének megteremtését, bővítését szolgáló beruházások okozzák. Ha csak a telekértékesítésre vonatkozó adatokat nézzük: míg 1996 és 2002 között évente átlag 4-5 telket értékesített az önkormányzat, addig ez a szám 2003-tól kezdődően évente 25-35 között mozog. E telekértékesítésben azonban benne vannak azok a mórahalmi fiatalok is, akik a szülői házból kikerülve önálló családalapításra adják fejüket. A telekvásárlók 30%-a mórahalmi lakos (belső migráció), 42%-a szegedi, a fennmaradó 28% az ország különböző pontjairól származó vásárló volt.

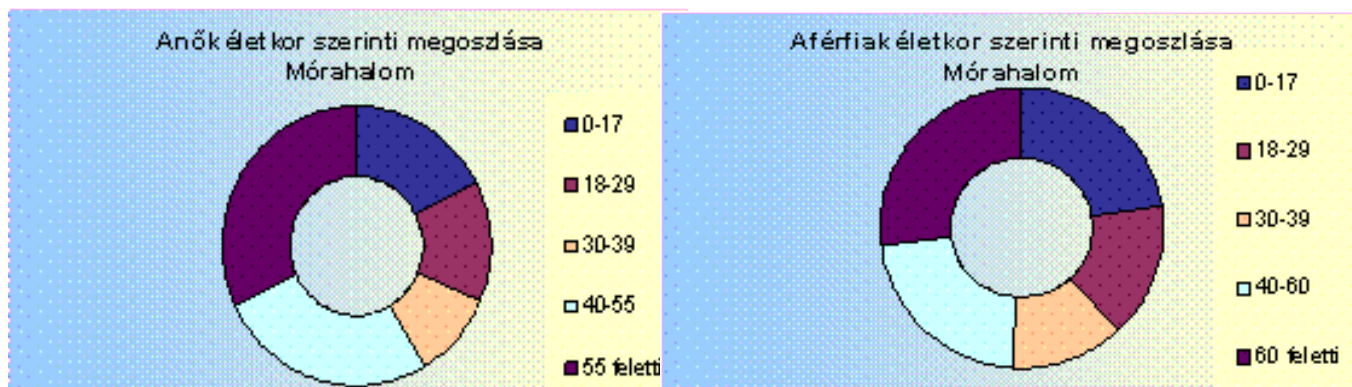
A természetes népmozgás negatív mutatója kedvező irányban változik, mely több tényezőnek köszönhető: a születések száma emelkedett, a halálozási arányszám csökken, a migráció miatti népmozgás jelentős mértékben emelkedett és a betelepülők fiatal gyermekes családok, akik itt teremtik meg egzisztenciájukat. Ezek a körülmények a népességszám további növekedését vetítik előre.

	2001	2002	2003	2004	2005
Lakónépesség száma	5417	5643	5550	5745	5823
természetes népmozgás	-12, 4	-7, 5	-6, 3	-5, 2	-4, 1
migráció	5, 4	22,-	4, 5	6, 2	12, 7

A térségben a népsűrűség 2006. január 1- jei adatok szerint 70, 2 fő/km², amely túlnyomóan férfiakból áll.

15. ábra: a népesség nemenkénti megoszlása

16. ábra: a nők életkor szerinti megoszlása

17. ábra: a férfiak életkor szerinti megoszlása

Az élveszületések értéke ezer lakosra vetítve 11, 7, ami felülmúlja a kistérségre jellemző értékeket, és még Szegednél is pozitívabb értéket mutat.

Évek	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Született gyermekek száma	47	45	59	52	51	47	48	56	59	53

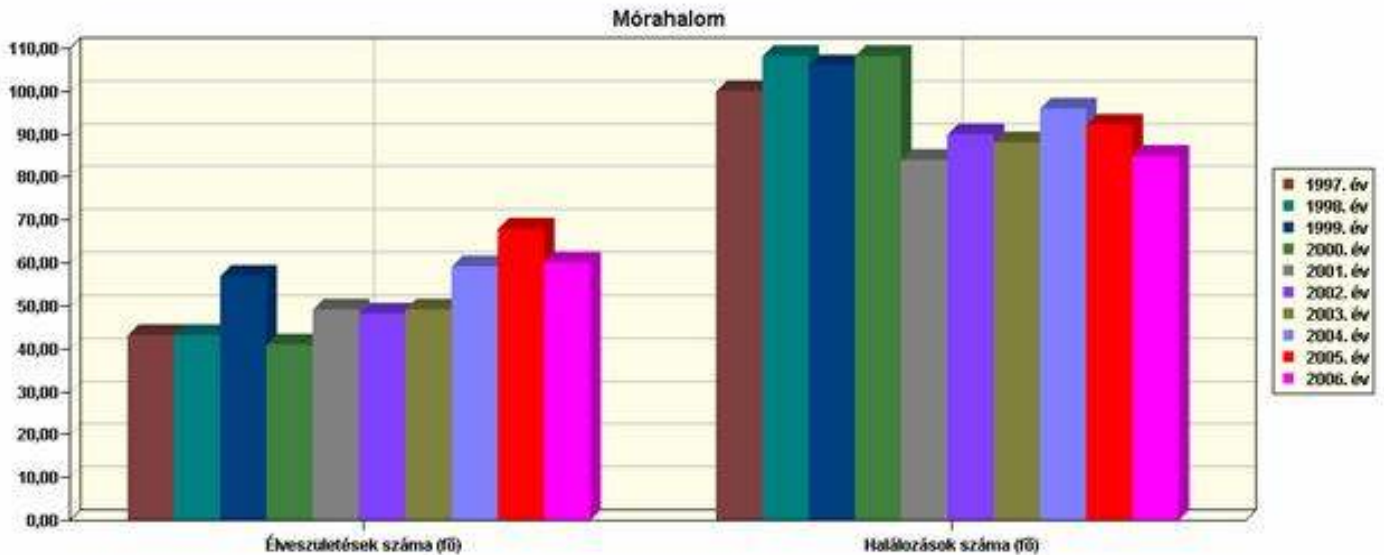
6. táblázat: született gyermekek száma

A halálozások aránya ezer lakosra vetítve 15, 8. Hasonló érték jellemző a Mórahalomtól

nyugatra fekvő településekre is, míg Szegeden és környékén 11 körüli számadatokat állapítottak meg.

A természetes szaporodás illetve fogyás értéke 2005-ös adat szerint 9, 0. Ez az érték megközelíti a térségben általános értéket.

A házasságkötések száma a kistérségi átlagnál magasabb 3,1-es értéket mutat, míg Szeged 5,0-öst.

18. ábra: éves születések és halálozások száma (fő)

A válások aránya a kistérségi átlagtól elmaradó 1, 5-ös, alacsony értéket mutat, ám a legújabb felmérések szerint a homokháti kistérség településein a szociálisan és mentálisan hátrányos helyzetű lakosok aránya meghaladja a 28 %-ot (!), s az ezáltal indukált problémák természetesen sújtják a gyerekeket is. A gyerekek igen magas százaléka tanyákon él (20-40% - településenként eltérő arányban), a tanyai élet ingerszegény környezetében, rossz szociális körülmények között.

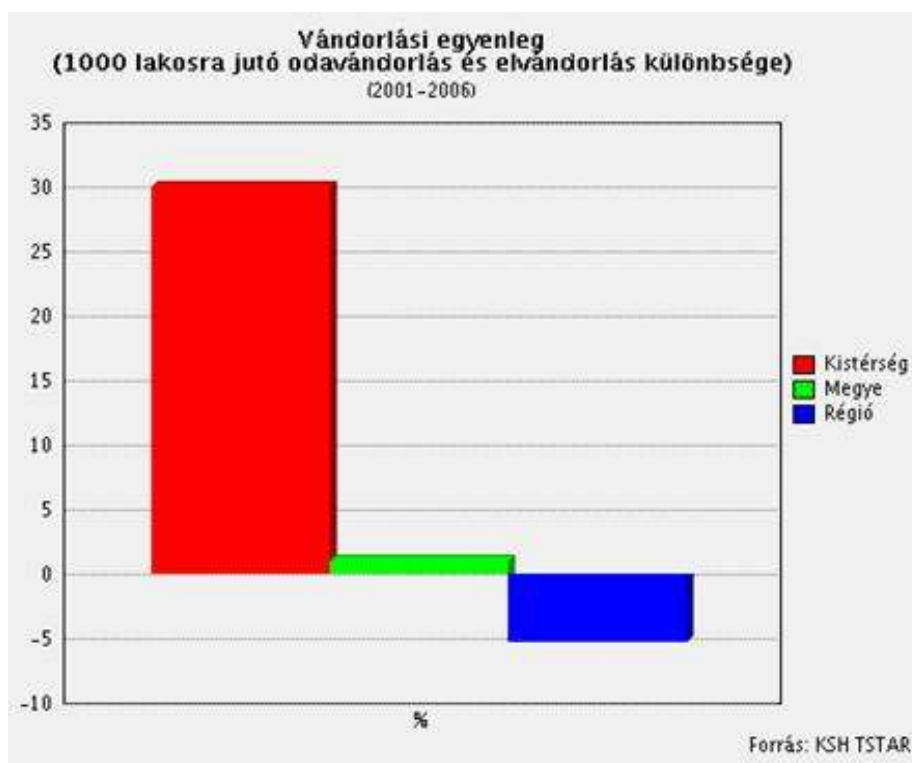
A létminimum alatt élő családok magas száma egyrészt a kistérség elmaradott mezőgazdasági lehetőségeinek, másrészt a közeli nagyvárosból (Szeged) kiköltöző elszegényedett családok kitelepülésének köszönhető. Hátrányos helyzetűként az iskolai statisztikákban a gyerekek 19, 9 %-a, veszélyeztettként közel 8 %-a szerepel.

Sok a csonka család, a három – vagy többgyermekes család. A családi, környezeti szocializáció sok gyermek esetében szegényes. A gyerekek kisiskolás koruktól kezdve állandó frusztrációban élnek, könnyen sérülnek, s mivel igen gyakran érzelemsivár családi milióban „nevelkednek”, nem ismerik az együttélési normákat.

A 60 éves és idősebb népesség aránya az állandó népességből 2006. január 1-jén 14, 9 % volt, ami megközelíti a térségi átlagot.

A 14 éves és fiatalabb népesség aránya az állandó népességből 2006. január 1-jén 24, 3 % volt, mely értékkel megelőzi a környező településeket.

Mórahalom pozitív jövőképe megmutatkozik a vándorlási egyenleg értékeiben:

19. ábra: vándorlási egyenleg

III.5.2. Munkahelyek, foglalkoztatottság, munkanélküliség, jövedelmi helyzet

A település földrajzi meghatározottsága miatt, az itt élők főleg mezőgazdasági tevékenységgel, ezen belül főliás és szabadföldi zöldség- és gyümölcsstermesztéssel, illetve kisebb részben gabonafélék termesztésével foglalkoznak. Mórahalom város Önkormányzata a város fejlesztési céljainak megfelelően nagymértékű beruházásokat végez a településen, melynek célja a szolgáltatások színvonalának emelése, valamint a tudatos munkahelyteremtés. A céltudatos gazdaságfejlesztés keretében az egyoldalú mezőgazdasági struktúra ellensúlyozására, illetve a gazdaság diverzifikációja érdekében alakította ki a város önkormányzata a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Parkot. Itt működik az országban szinte példaértékűen, az uniós előírásoknak megfelelően a Mórakert Termelői Értékesítő Szövetkezet, mely az első elismert TЭСZ. Jelentős beruházások valósultak meg a Mórahalmi Gyógyfürdő területén is, mely közvetve segíti a turisztikára építő helyi vállalkozások létrejöttét és működését.

Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatai ellátásra, illetve a település és a homokháti kistérség minőségi szolgáltatásokkal történő ellátása érdekében városüzemeltetési, informatikai, egészségügyi-szociális profillal közhasznú társaságokat hozott létre (Móraép Kht,

Móranet Kht, Móra-Vital Kht, Móra-partner Kht). E társaságok önmagukban is új munkahelyeket jelentettek a településnek, de az általuk megpályázott és koordinált pályázati programok a település népességmegtartó erejét hivatottak növelni.

Munkahelyek számának változása az 1980-as, 1990-es és 2001-es években:

Évek	Foglalkoztatottak száma
1980	3281
1990	2441
2001	1946

7. táblázat: foglalkoztatottak száma

A munkahelyek száma a fenti időszakban meredeken esett, míg az 1980-as népszámlálás, amely Mórahalom 1989-es várossá nyilvánítását jóval megelőzte, 3281 foglalkoztatottat jelez, addig a 1990-es már több mint 800-al kevesebbet, és ez az érték 2001-re tovább csökken. Azt hozzá kell tenni, hogy a 80-as évek végén, 90-es évek elején a mezőgazdasági szövetkezet megszűnésével számos ember maradt munka nélkül, aki kora, illetve alacsony szakképzettsége miatt nem vagy csak nehezen tudott új munkahelyet találni.

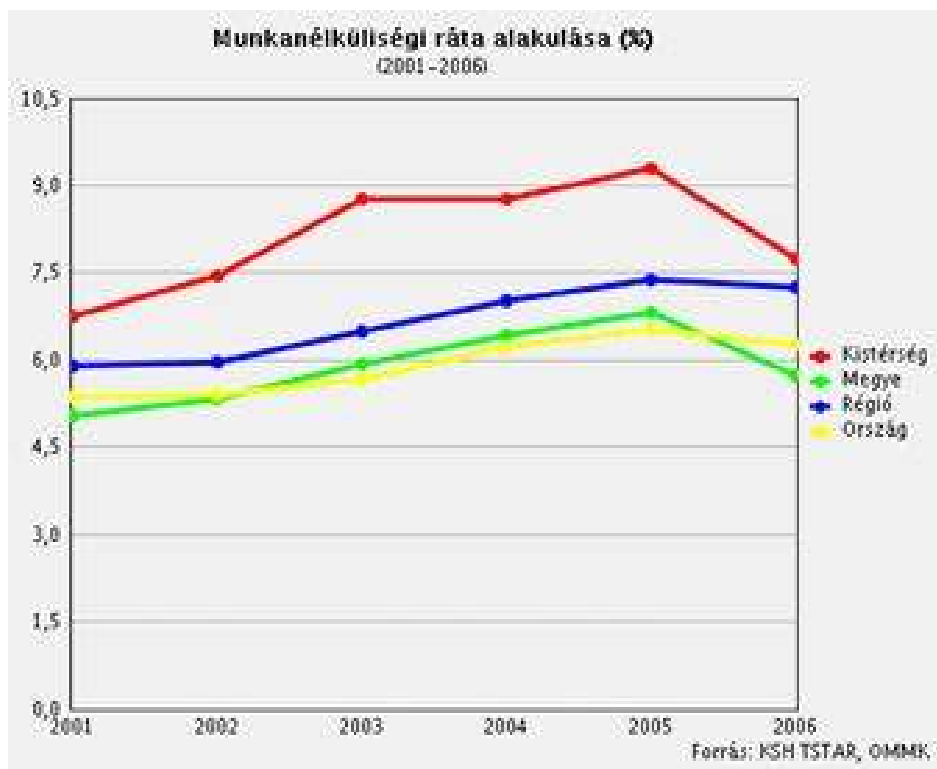
A regisztrált munkanélküliek aránya 2005-ben 7,3 %, amely érték megfelel a térségi átlagnak.

A munkanélküliségi ráta alakulása az elmúlt 10 évben:

Ráta %	Évek								
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	7,8	8,5	8,4	7,6	8,1	8,6	10	10,3	8,7

8. táblázat: munkanélküliség

A munkanélküliségi ráta alakulását a kistérségben, illetve ezen értékek viszonyát a megyéhez, régióhoz és országhoz az alábbi ábra szemlélteti:

20. ábra: munkanélküliségi ráta alakulása (%)

A munkanélküliségi ráta a 1998-2006-os időszakban folyamatos ingadozással a 8 –as érték körül mozog, de 2005-höz képest - amikor 10, 3-as értéket állapítottak meg – csökkenő tendenciát mutat. Az ország, de a régió és a megye értékeit is messze meghaladja a kistérségben a munkanélküliségi ráta alakulása, ezzel szemben az utóbbi évben erős javulást mutat.

Ebben a kategóriában Mórahalom a stagnáló városok pozícióját tölti be.

	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)
1997. év	233
1998. év	249
1999. év	257
2000. év	223
2001. év	217
2002. év	230
2003. év	317
2004. év	289

2005. év	263
2006. év	212

9. táblázat: nyilvántartott álláskereső száma összesen (fő)

A település szempontjából pozitív tendenciákat hordoz magában az ipari park lendületes fejlődése (bővebben a 3. 61. pontban).

Mórahalom városa a tudatos városfejlesztő politika révén, az utóbbi években nagy mértékű fejlődésnek indult, a gazdasági és lélekszámbeli növekedés figyelemre méltó. Ahhoz, hogy ez a pozitív tendencia megmaradjon, a fiatal lakosságot a városnak meg kell tartania, az értelmiségi és szakképzett rétegnek munkahelyet, megélhetést kell biztosítania, az idősödő, a hátrányos helyzetben lévőknek és a társadalom perifériájára kerülteknek pedig szociális biztonságot kell teremtenie.

Az alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete az alábbiak szerint alakul:

	2005	2006	2007
Egy háztartásra jutó átlagos havi jövedelem	131 107	137 662	144 545
Egy háztartásra jutó minimális havi jövedelem	35 000	38 000	40 500

10. táblázat: A mórahalomi háztartások jövedelmi adatai

2007-es adatok alapján Mórahalom lakónépessége 5889 fő, az aktív keresők száma 2964 fő. Így a lakónépességhez viszonyítva az aktív keresők aránya 50, 33%, a munkanélküliségi ráta 9, 9.

A fent leírtak alapján kijelenthetjük, hogy mórahalmi családok és háztartások jövedelmi helyzete - a megye többi városával történt összehasonlítás alapján - nem tartozik a legjobbak közé, a település a vizsgált adatok tekintetében többnyire az alsó-középmezőnyhöz sorolható. Az itt vizsgált mutatók alátámasztják a korábbi észrevételezéseket, mely szerint Mórahalom városának komoly figyelmet kell szentelni a foglalkoztatottsági szint, s ezzel együtt a családok és háztartások jövedelmi szintjének javítására.

III.5.3. Iskolázottság, képzettség, egészségi állapot

III.5.3.1. Iskolázottság, képzettség

Mórahalom és térsége lakosságának iskolázottsága jelentősen elmarad a Csongrád megyei átlagtól. A 2001 -es népszámlálás adatai szerint a lakosságon belül a megfelelő korcsoportok százalékában a képzettségi mutatók kedvezőtlenebbek minden azzal összehasonlított területi referenciaértéknél.

Ezt a tényt jól mutatja, hogy a 18 év feletti népesség 23 %-a rendelkezik legalább érettségivel, míg a megyei átlag közelíti a 40 %-ot. A 25 évesnél idősebb lakosok közül a térségben arányaiban harmadannyi a diplomás mint a megyében.

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek belül)	36,8 %
Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők (18 éves és idősebb népesség arányában)	23,8 %
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	5,0 %

11. táblázat: Iskolai végzettség (népszámlálási adatok 2001. forrás: KSH)

	A15-Xéves lakónépességből befejezett általános iskolai végzettségűek aránya (%)	A18-Xéves lakónépességből az érettségivel rendelkezők aránya (%)	A 25-X éves lakónépességből a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezők aránya (%)
Mórahalom	74,1	23,8	5,0
Csongrád megye városai	91,5	44,7	15,5
Csongrád megye	89,4	38,6	12,5
Ország összesen	88,8	38,2	12,6

12. táblázat: iskolai végzettség területi összehasonlításban (forrás: KSH)

A lemaradás a képzett lakosság elvándorlásának eredménye, ami a munkaerőpiac keresleti oldalának hiányosságaival hozható összefüggésbe és semmiképpen sem a város oktatási intézményrendszerével elégtelen voltából ered. A magasan kvalifikált népesség jelentős hányada munkalehetőségek híján elhagyja a várost, Szegeden vagy a fővárosban keres és talál munkát. Ez kedvezőtlenül hat a város lakosságának innovativitására, kezdeményezőképességére és nem kevésbé rontja az esélyt a magasabb hozzáadott értéket termelő cégek megtelepülését illetően.

III.5.3.2. Az egészségügyi állapot jellemzői

A lakosság egészségi állapota alapvetően befolyásolja a humán erőforrás minőségét.

Jellemzését azonban nagyban nehezíti az a tény, hogy települési szinten alig akad statisztikai adat ebben a témakörben.

A lakosság egészségügyi állapota a gondozási adatok tükrében romló tendenciát mutat. A város és térsége tekintetében a krónikus nem fertőző betegségek között vezető helyet foglalnak el a települések jellegéből, lakosainak foglalkozásából adódó mozgásszervi megbetegedések. Nagy számban fordulnak elő a magas vérnyomásban, diabéteszben, szív- és érrendszeri, légzőszervi megbetegedésben szenvedők is. Emelkedő tendenciát mutatnak a daganatos megbetegedések mellett a korunkban zajló társadalmi, gazdasági folyamatok negatív kísérőjelenségei, mint a munkanélküliség, csökkenő életszínvonal, a bizonytalanság és kilátástalanság érzete, melyek fokozzák a pszichés idegrendszeri megbetegedések, az öngyilkosság és alkoholizmus gyakoriságát, közvetetten a legyengült immunrendszerrel élők számát.

A település lakosságának egészségügyi állapotát jelentősen befolyásolja a lakosság elöregedése. A halálozások jelentős része 4 halálóki főcsoportra korlátozódik: a keringési rendszer betegségeire, /szívbetegség, agyér-betegség, érelmeszesedés/ a daganatos megbetegedésekre, valamilyen külső ok miatt /baleset, öngyilkosság/ bekövetkezett halálozásokra, valamint az emésztőrendszer betegségeire. Mórahalom és térsége vonatkozásában 2001-ben a keringési rendszeri halálozások 42 % - át szívbetegség okozta. E betegségből adódó halálozások a férfiak, az agyér-betegség és érelmeszesedés miatt bekövetkezett halálozások a nők között fordulnak elő nagyobb gyakorisággal.

A daganatos megbetegedések okozta halálozások gyakorisága nálunk nem éri el a megyei szintet. Szembetűnő különbség a megyei átlaghoz képest a halált okozó daganatok között van. Míg megyei szinte a daganatok miatti halálozás közel negyedéért a tüdőrák felelős, nálunk elsődlegesen az ajak, szájüreg, garat, nyelőcső illetve a prosztatata rosszindulatú daganata, nők esetében az emlőrák fordul elő. Az emésztőrendszer megbetegedéseire visszavezethető halálozások aránya és gyakorisága nálunk a megyei átlag alatt marad.

A 2001. évi halálozások okok szerinti összetétel alapján megállapítható, hogy az esetek legalább harmadában a halál megelőzhető lett volna.

III.6. Környezet

III.6.1 Épített környezet, természeti környezet, lakásállomány az infrastrukturális ellátottság tükrében

Mórahalom települési története nem tekint vissza hosszú múltra. Az egykori tanyás tájon

1889-ben alakították ki tanyaközpontot, melynek fejlődése nyomán 1950-től lett önálló település. A feljegyzések szerint Mórahalom a községgé válás időszakában már rendezett zárt falu képét mutató, közintézményekkel jól ellátott település volt. Ez időben 13 általános iskoláról és egy 3 tantermes gazdasági iskoláról adnak számot. A valamikori településközpont a mai város központjaként is funkcionál az akkori épületek szinte mindegyikének megtartásával: paplak, orvosi, kántori, állatorvosi, rendőrségi, " új és régi" iskolai község- és egészségügyi épületek. A Képviselő-testület 1999-ben a központi városszerkezetet védetté nyilvánította.

Levegő

A település levegőminőségét döntően a városi háttér szennyezettség és a fő- és összekötőutak forgalma határozza meg. Ezek között leginkább jelentős az 55. sz. főút forgalma. A területen az esetlegesen beépített légtérfogatok növekedésével a tüzelésből származó légszennyezési anyagok mennyiségének növekedése várható. Nem elhanyagolhatóak a légköri adottságok függvényében a területre transzmisszió útján bekerülő légszennyező anyagok, a szénmonoxid, a nitrogén – oxidok és a deflációs jellegű por emisszió. A terület egyes részeinek kertvárosias jellege miatt az esetleges állattartási tevékenység, ha azt nem kellő gondossággal végzik, különösen a nyári időszakban, zavaró bűzhatást okoz.

A város levegője gyakorlatilag minden légszennyező anyagra nézve terhelhető. A város földrajzi elhelyezkedéséből kifolyólag a levegő por- és pollentartalma magas. Megfigyelhető az allergiás és légzőszervi megbetegedések nagyfokú előfordulása.

Víz

A felszín alatti vizek minőségi védelmét szolgáló prioritási sorrend alapján a terület a IV-es osztályba tartozik (érzékeny vízminőség-védelmi terület). A város területét a 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet melléklete nem sorolja a nitrát érzékeny területek közé.

A vezetékes víz s csatornahálózat bemutatása már a harmadik fejezet elején megtörtént.

Védett területek, értékek, műemlékek és az épített környezet

Mórahalom határában több, különböző védettségű természeti érték található. Ezek részben országos, részben helyi védettséget kaptak, továbbá természeti terület besorolásba tartozóak is vannak. Ezen területek védelmére Mórahalom város Hild - díjas pályázatot nyújtott be. Mórahalom területén a Körös-éri Tájvédelmi Körzeten belül 3 országos védelemre betervezett természeti terület, valamint egy helyi jelentőségű védett fa. A védett területek aránylag nagy kiterjedésűek, a

város közigazgatási területének mintegy 6 %-át teszik ki. A változatos - viszonylag érintetlenül megmaradt – semlyékes és vízállásos területek kedvező feltételeket biztosítanak a védett állatfajok egyedeinek, valamint a vizes, szikes növénytakaságoknak.

További védelemre javasolt területeket a Mórahalom város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 11/1999. (VII. 1.) Ör. rendelete határoz meg. Ugyanezen rendelet 14. § (5) bekezdése határozza meg a városképi jelentőségű védettségi kategóriába sorolt épületeket, épületegyütteseket.

Országos jelentőségű természeti területek:

- Tanaszi semlyék
- Csipak semlyék
- Nagyszéksóstó (127/vi.)
- Kisszéksóstó (127/ii)
- Frank semlyék
- Bérói semlyék (127/1)
- Röske út –kisvasút közötti semlyék

Helyi védettségű objektumok:

- Halászká mellékcsatorna mellett lévő nyárfasor
- 0256/5 hrsz-ú ingatlanon található 100 cm, átmérőjű kőrisfa
- Millenniumi sétány 13. Platánfa
- templomkertben lévő japánakácok
- Szent László Parkban lévő tölgyfák
- Csongrád Megyei Szociális Otthon
- Volt gazdasági Iskola kertje

Természeti területek:

- Kissori csatorna melletti terület (127/27)
- Tüsöksori csatornától délre eső terület (127/3)
- Királyhalmi csatorna és a Tanaszi semlyék közötti terület (127/1)
- Királyhalmi csatorna melletti semlyék (126/9)
- Balogsori csatornától délre eső terület (126/13)
- Balogsori csatornától északra eső terület (126/11)
- Tüsöksori semlyék (126/10)
- Madarásztóhoz Ény-ről kapcsolódó rét (127/12)

- Madarásztó K-i semlyék (127/16)
- Kisszéksóstó K-i semlyék (126/16)
- Röszei út alatti semlyék (127/18)
- Kisszéksóstó melletti sáv
- Nagyszéksós és Széksóstói főcsatorna melletti területek (127/19)
- Nagyszéksós Szegedi út feletti része (127/11)
- Jámborka csatorna Ny-i partja (127/10)
- Belsőégi, Vereskereszt, Széksóstói csatornák melletti semlyékek (127/7)
- Széksóstói főcsatorna melletti semlyék (127/5)
- Halászka mellékcsatorna melletti terület (127/4)
- Felsőmórahalmi iskolától D-re eső semlyék
- Zákányszéki úttól K-re eső Vágó csatorna melletti semlyék (126/6)
- Zákányszék határában Külső Csornai csatorna melletti semlyék (126/23)
- Széksóstói főcsatornát ÉNy-DK-i irányban keresztező semlyék (126/22)
- Nagyistván erdő alatti semlyék (126/16)

A település építészeti arculatát jellemzően a 60-as, 70-es évek típusházai határozzák meg. Kivétel ez alól a központi magot és annak nyúlványát képező területek, mely a Szeged - Alsótanya központ későbbi „városkezdeményét” jelzik. A település szerkezetét két tényező együttese alakította ki. Az egyik a természetes táj ÉNy – DK - i irányú (a fő szélirányokhoz alkalmazkodó) formakincse (dombvonulatok, mélyedések), a másik a telepített településekre jellemző rácshálós (É-D-i, Ny-K-i) utcahálózat. A város mai arculatát döntően az utóbbi határozza meg. Hátrányos, hogy a későbbi építkezések (kis és nagy beruházások) sem adtak a településnek jellegzetes, egyéni arculatot, így hiányoznak az építészeti palettáról a tipizálttól elütő markánsabban megjelenő épületegyüttesek, melyek erőteljesebben határozhatják meg az idegenek, de az itt élők számára is a városképről alkotott impressziót. A lakásállomány 42 %-a 1970 után épült. Az épületek túlnyomó része egyszintes. A városképi szempontból a belterületen leginkább a Röszei úton, a Millenniumi sétányon, valamint, a Zákányszéki úton található jellegzetes egykori középületek, a volt Gerle birtok, illetve a jelenlegi Idősek Otthona épületegyüttese emelhető ki. Pozitív jelenség az a kezdeményezés, amivel a város ezt a hiányát oldani szándékozik: parkosítások, egységes burkolatok kialakítása, kisarchitektúrás elemek elhelyezése. A településrendezési tervben előírt részletes szabályozási tervek és a szabályrendeletben lefektetett zsűrízendő pályaművek megvalósításával ez a probléma feloldható és reményeink szerint garanciát fog nyújtani arra, hogy a jövőben a település építészeti arculata a „városiasabb-város”, funkcionálisan pedig a lakhatóbb település irányába mozduljon el.

Mórahalmon jelenleg 2442 lakóingatlan van, melyből a külterületi tanyák száma 882. A külterületi ingatlanok közül csak mintegy 300 komfortos, 362 félkomfortos és 220 komfort nélküli. A belterület infrastrukturális ellátottsága szinte 100 százalékos. Az utóbbi években ugrásszerűen megnövekedett az összkomfortos lakások száma.

III.6.1. Közüemi ivóvízvezeték - hálózat

A vezetékes ivóvízhálózatba bekötött lakások száma 1734 db, aránya 68, 7 %. A közcsatorna hálózatba bekötött lakások aránya 58, 3 %.

21. ábra: közüemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)

Mórahalom Város ivóvízellátását mélyfúrású kutakból nyert ivóvíz biztosítja. Az ivóvíz vezetékes hálózaton jut el a fogyasztókig. A városban lévő lakások ivóvíz ellátottsága maximális, hasonlóképpen a szennyvízelvezetés megoldottságához. A keletkező szennyvizet a szikkasztók és gravitációs szennyvízelvezető csatornák fogadják be.

(További adatok a Táblázatok fejezetben)

III.6.2. Csapadékvíz elvezetés

A homokos felszíni képződmények következtében a csapadék jelentős része elszivárog. A város geodéziai viszonyaira jellemző a nagymértékű dél-keleti irányultságú lejtés. Ez a csapadék és

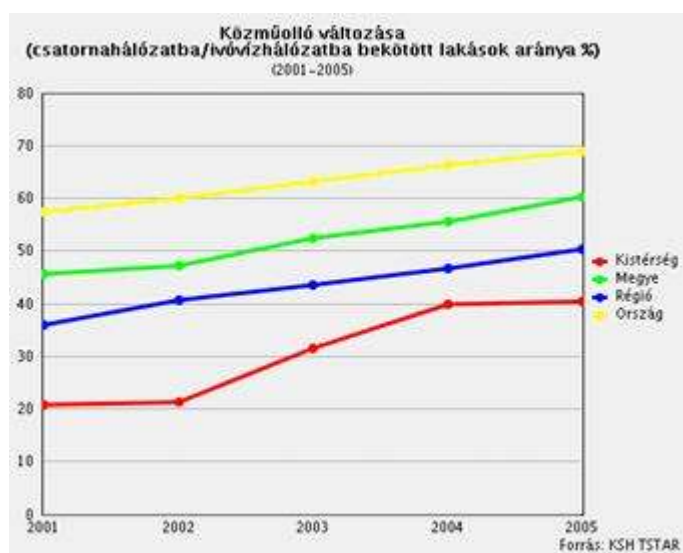
belvizek elvezetése szempontjából döntő irány. Minden főgyűjtőnek az utcák adta lehetőségek figyelembe vételével ezt az irányt kell követni. A nyugat-kelet fekvésű utcákban húzódnak a főgyűjtők. A rendezési terv a gyűjtőket az 55-ös úttól délre úgy alakította ki, hogy mindig a főgyűjtő feletti észak-dél irányú utcák csatlakozzanak rá az alattuk lévő főgyűjtőre. A felesleges mennyiségeket a két fő utca (Szegedi út, Millenniumi sétány - Röszei út), valamint a Tömörkény, a Sarló, a Liszt Ferenc utcák és az Ipari Park utca esetében zárt, a többi részen nyílt csatornák vezetik el – gravitációsan.

A város területén a csapadékvizeket zártszelvényű gravitációs csatornák és földmedrű-nyíltszelvényű gravitációs csatornák vezetik le, illetve szállítják a befogadóba. A csapadék nagy része az utcai árkokban leszikkad.

A zárt csapadékelvezető csatornák hossza 3 km, ebből a régebbi építésűek felújításra szorulnak, a fejlesztési elképzelések kb. 1 km létesítésével számolnak. Az 55-ös számú főúttól északra levő területek vízelvezetését a Zákányszéki út, mint mesterséges vízvásztó két részre osztja. A keleti rész főbefogadója a Széksóstói főcsatorna. A Zákányszéki úttól nyugatra lévő terület rész magasabban fekszik, 4-5 méterrel magasabban, mint a dél-keleti városrész. Ezért itt az utcákban főként lefolyástalan szikkasztók elhelyezését javasolja a rendezési terv.

A nyílt csapadékelvezető csatornák hossza 28 km, ebből 8 km szorul rekonstrukcióra, s további 15 km létesítését tervezik. A felesleges vizek befogadója a Széksóstói- és a Vereskereszt-Madarásztói főcsatorna.

A gravitációs csatornahálózat kisebbik hányada egyesített rendszerű, a nagyobbik hányada elválasztó rendszerű csatornaként üzemel. A csatornahálózat Mórahalom szennyvíztisztító telepére érkezik, ahonnan a biológiailag tisztított és fertőtlenített szennyvizet a Mórahalom-belsőégi csatorna fogadja be és vezeti tovább a Vereskereszt-Madarásztói főcsatornába.

22. ábra: közműolló változása

A „közműolló” nyitottsága az utóbbi években jelentősen csökkent, és további fejlesztése a következő évekre tervezett. Dél - Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács támogatásból valósult meg a Mórahalmi szennyvíztisztító telepen a folyékony hulladék (szippantott szennyvíz) fogadó – előkezelő létesítmény.

III.6.3. Települési folyékony hulladék

A települési folyékony hulladékot a Móraép Kht. gyűjti, majd azt a Térségi Vízmű-üzemeltetési Intézmény ártalmatlanítja. A települési folyékony hulladék gyűjtése: A kommunális szennyvíz tisztítását a Térségi Vízmű Üzemeltetési Intézmény végzi, mely jelentősen túlterhelt, ezért a szennyvíztelep mihamarabbi fejlesztése szükséges. A települési folyékony hulladék begyűjtését a Móraép KHT végzi. A közcsatornán érkező éves szennyvíz mennyisége, ami nem minősül települési folyékony hulladéknak: 309 390 m³. A szennyvíztelepen működő, 2006-ban még próbaüzem alatt álló települési folyékony hulladék fogadó és előkezelő műtárgya próbaüzemelés során 203 m³ szippantott szennyvizet fogadott, melyet Mórahalom város területén gyűjtöttek be. A Mórahalom városi szennyvíztisztító telep más településről sem szennyvizet, sem települési folyékony hulladékot nem fogad.

A település vezetői időben felismerték a környezetvédelem fontosságát. Ennek köszönhetően városunk belterületén a csatornázottság 99 % - os, amely a hazai kisvárosok között igen jónak mondható.

A csatornahálózat hossza 2003 elején összesen 44, 5 km, melyből 30, 4 km gravitációs

gyűjtőcsatorna, 12, 9 km gravitációs bekötő csatorna, 1, 2 km pedig nyomóvezeték. A hálózatra bekötött lakások száma folyamatosan nő, 2003-ban a lakossági bekötések száma a belterületen 1313 db, a közületi 80 db, a külterületi bekötéseké (a szennyvíz telep környéki tanyák) összesen 7 db. A szennyvízhálózatra rákötött lakások száma a település egészére vonatkoztatva 2001-ben 54 %, további 21 % pedig házi csatornával rendelkezik. A vízőblítéses WC - vel rendelkező lakások száma 2001-ben 1604 db volt.

Az összegyűjtött szennyvíz a belterülettől délre található biológiai szennyvíztisztítóba kerül (tisztítási fokozat II.). A szennyvíztisztító teljes kapacitása 1000 m³/nap, az átlagos napi beérkező szennyvízmennyiség 446 m³, ami így annak kapacitását félig se használja ki. Éppen ezért lehetőség kínálkozik arra, hogy egy vezetékfejlesztéssel Zákányszék is csatlakozzon a rendszerhez (korábban felvetődött Ásotthalom kapcsolódása is). A szennyvíztisztító fogadja be a település szennyvízhálózatára rá nem kötött ingatlanjainak szikkasztóiból szippantott szennyvizeket is. A szennyvízcsatorna-hálózat állapota általában jónak minősül.

A szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettsége gyakorlatilag a város belterületén megteremti a szennyvizek környezetkímélő elhelyezését, feladatot a még hiányzó rákötések megvalósítása jelent.

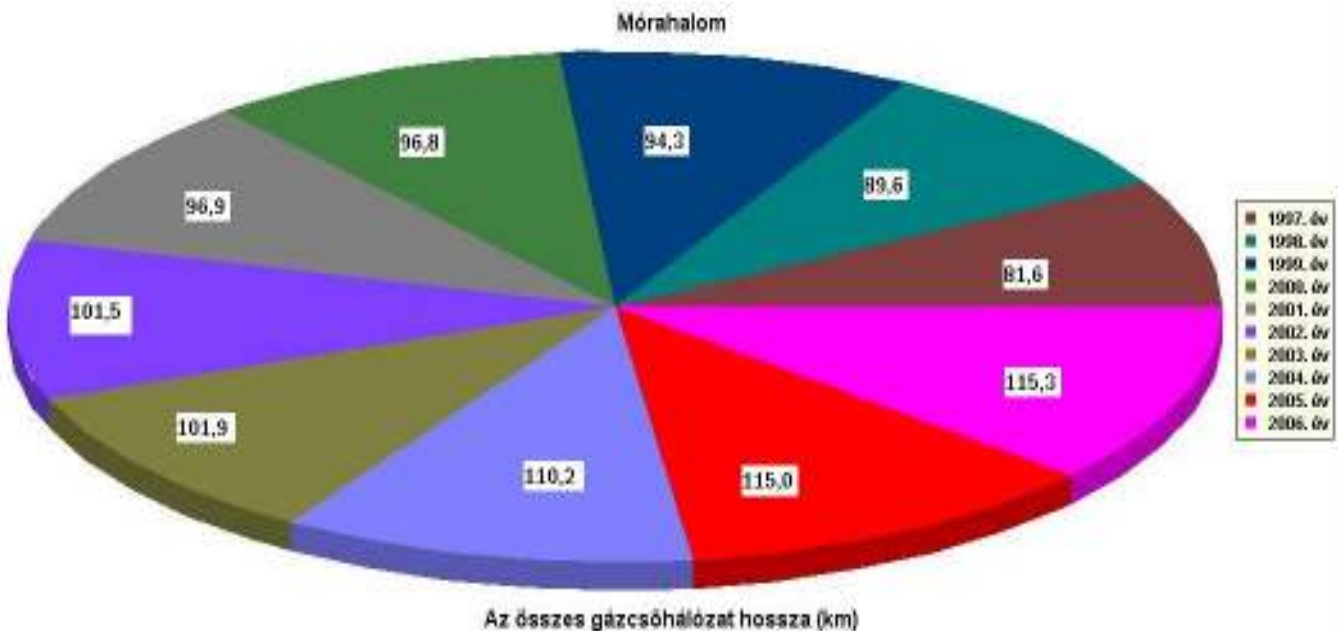
23. ábra: közüemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)

III.6.4. Gázcsőhálózat

Mórahalom város belterületén a gázcsőhálózatra a rácsatlakozás lehetősége adott. Itt összesen 61,736,40 km vezeték erről 1708 darab lecsatlakozás. Kieépítésre csak az újonnan kijelölt építési telkeket megközelítő útszakaszok szorúlnak.

Külterületen a vezeték hossza összesen 53771,00, amelyről 7181 lecsatlakozás található.

Az alábbi ábra a gázcsőhálózat 1997 óta tartó fejlesztését mutatja be.

24. ábra: az összes gázcsőhálózat hossza (km)

III.6.5. Hulladékgazdálkodás

A településen a hulladékgyűjtés 2000-től kezdődően szelektíven történik, a hulladékgyűjtést a Móraép Városüzemeltetési, Szolgáltató és Kereskedelmi Közhasznú Társaság végzi az önkormányzattal kötött közhasznúsági szerződés, valamint az Alsó-Tisza Vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség hatósági engedélye alapján. A település régi szilárdhulladék-lerakója bezárásra került, rekultiválásra vár, így jelenleg egy átrakóállomás működik a településen, melynek tulajdonosa az önkormányzat, üzemeltetője a Móraép Kht. Itt a papírt, műanyagot 24 m³-es tömörítő konténerekbe helyezik el, vagy egyenesen beszállítják a Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. sándorfalvi úti telepére. Az átrakó állomáson működik haszonvas gyűjtő konténer, üveggyűjtő konténer, továbbá 3 db 24 m³-es gyűjtőkonténer az egyéb hulladékok begyűjtésére.

III.6.6. Közúthálózat jellemzése

Mórahalom városon áthaladó, állami tulajdonban lévő közutak az alábbiak:

<i>út</i>	<i>út megnevezése</i>	<i>belterületi</i>	<i>külterületi</i>	<i>átha-ladó hossza (m)</i>
55.	Szeged - Baja	1 623	10 000	11 623
5432.	Bordány – Zákányszék	947	3 500	4 447
5412.	Röszke - Mórahalom	588	6 956	7 544
5511.	Mórahalom -	280	4 650	4 930

Az Önkormányzat tulajdonában, illetve kezelésében belterületen mintegy 80 út, utca van. A belterületi utcák leg többje szilárd burkolattal ellátott, illetve az egyes utcák csapadékvíz elvezetése megoldott.

A külterületi utak jól gondozott, jól járható, azonban szilárdburkolattal jellemzően nem ellátott utak. Ezen utak szilárdburkolattal történő ellátása elsősorban a kiterjedt tanyás-hálózat, azaz a külterületen élő jelentős számú lakosság miatt lenne fontos. Azonban ennek megvalósítása az elszórtan megjelenő lakott tanyák, illetve a kiterjedt külterületi úthálózat miatt gazdaságosan nem kivitelezhető.

A földes utak karbantartása az önkormányzatra igen nagy feladatot ró, hiszen az elsősorban mezőgazdasági hasznosítású külterületi utak járhatósága jelentősen leromolhat, az azokat igénybevevő erő és munkagépek által (így az egyes földterületek, és főként a külterületi lakóhelyek elérhetősége is) Ezért igyekszik a helyi önkormányzat a sűrűbben lakott külterületi részekben az utak szilárdburkolattal való ellátását lehetőségeihez mérten fokozatosan megoldani.

A helyi közutak útkategória szerinti hossza, területe és átlagszélessége

Kategória	Hossz (km)		Kiépített	
	kiépített	kiépítetlen	terület (em2)	szélesség (m)
Belterületi gyűjtőutak	11. 807	0. 577	53. 248	4. 5
Kiszolgáló és lakóutak	12. 687	6. 370	53. 543	4. 2
Belterületi közutak összesen	24. 494	6. 947	106. 891	4. 4
Külterületi közutak	8. 654	191. 503	37. 784	4. 4
Bel- és külterületi közutak összesen	33. 148	198. 450	144. 675	4. 4
Kerékpárutak	5. 544	0	13. 680	2. 5
Gyalogutak és járdák	26. 676	0	38. 866	1. 5

A kiépített helyi közutak burkolatának hossza

Kategória	Útburkolat fajtája (km)			
	Aszfalt	Kő	Beton	Összesen
Belterületi gyűjtőutak	11. 807	0	0	11. 807
Kiszolgáló és lakóutak	12. 687	0	0	12. 687

Belterületi közutak összesen	24. 494	0	0	24. 494
Külterületi közutak	8. 654	0	0	8. 654
Bel- és külterületi közutak összesen	33. 148	0	0	33. 148
Kerékpárutak	4. 146	0. 492	0. 906	5. 544
Gyalogutak és járdák	20. 834	0. 100	5. 742	26. 676

A kiépített helyi közutak burkolatának területe

Kategória	Útburkolat fajtája (ezer m ²)			
	Aszfalt	Kő	Beton	Összesen
Belterületi gyűjtőutak	53. 348	0	0	53. 348
Kiszolgáló és lakóutak	53. 543	0	0	53. 543
Belterületi közutak összesen	106. 891	0	0	106. 891
Külterületi közutak	37. 784	0	0	37. 784
Bel- és külterületi közutak összesen	144. 675	0	0	144. 675
Kerékpárutak	10. 077	1. 476	2. 127	13. 680
Gyalogutak és járdák	29. 168	0. 120	9. 579	38. 866

III.6.7. Villamos energia – hálózat jellemzése

Mórahalom várost normál üzemállapotban a Dorozsmai 120/20 Kv-os alállomásról látja el a Démász Zrt. három db 20 kV-os távvezetékkel. A település ellátása az üzemeltető szerint biztonságos. A villamoshálózat hossza Mórahalom városban 204 661 m.

2007. évben több külterületi ingatlan villamos energiával történő ellátását igényelték a lakosok, mely igényeknek az üzemeltető eleget tett.

III.6.8. Közösségi közlekedés

A településen jelenleg a helyi tömegközlekedést a Tisza Volán Zrt-vel kötött közszolgáltatási szerződés értelmében egyes helyi járatok (körjáratok) látják el. A járatsűrűségek magasak, (4-5 busz óránként) ami annak a ténynek köszönhető, hogy a Szeged és dunántúli nagyvárosok között közlekedő járatok is megállnak Mórahalmon.

III.7. Közszolgáltatások

A településen a közszolgáltatások jelentős részét az önkormányzat önálló, illetve részben önálló intézményei, valamint az egyes közszolgáltatások ellátására létrehozott, 100%-os

önkormányzati tulajdonú közhasznú társaságok látják el. Az egyes intézmények, illetve szervezetek bemutatását az általuk biztosított szolgáltatásnál tartalmazza az anyag.

III.7.1. Közigazgatás

Az önkormányzatokra vonatkozó törvényi szintű keretszabályozást a Helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. tv. (továbbiakban Ötv.) tartalmazza. Az önkormányzatiság alap gondolatából adódóan a település önkormányzata a feladat és hatáskörébe tartozó helyi érdekű közügyekben önállóan jár el. A helyi önkormányzat érvényre juttatja a népfelség elvét, helyi közügyekben demokratikus módon, széleskörű nyilvánosságot teremtve kifejezi és megvalósítja a helyi közakaratot. Ezért kiemelt jelentőséget kap a képviselő-testület polgármesteri hivatala, mivel az Ötv. 38. § (1) bekezdés szerint működése szorosan kapcsolódik és nagyban befolyásolja az önkormányzat egészének működését.

Mórahalom város Képviselő-testülete az elmúlt években bebizonyította, hogy térségében, a megyében, sőt országosan is újszerű, hatékony és eredményes önkormányzati működést valósít meg. Ez a képviselő-testületi magatartás fejlődésorientált, változásokra kész és magas szakmai színvonalon dolgozó hivatali apparátust igényel. A képviselő-testület önkormányzati stratégiája tudatos, következetes és hosszú távú döntésekben nyilvánul meg.

Ennek érdekében történt, hogy a speciális rendeltetésű egységek, mint a rendőrség és a határrendészeti kirendeltség nemrégiben új épületekben kapott helyet, ez által egyedüli átalakításra váró közigazgatási egység az önkormányzat. Első sorban a szétaprózottság megszüntetését tűzte ki a város maga elé célul, amely a hatékony és minőségi ügyintézés akadályában áll. A szolgáltatásokat igénybevevők érdekeit is az szolgálná, ha nem a város több pontján elhelyezkedő kirendeltségekben folya az ügyintézés.

Mórahalom városban működő szakigazgatási szervek:

- Szegedi Rendőrkapitányság Mórahalmi Rendőrőrse
- Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Kirendeltsége
- Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Szegedi Polgári Védelmi Kirendeltség Mórahalmi Irodája
- FVM Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Mórahalmi Irodája
- Szegedi Körzeti Földhivatal Mórahalmi Kirendeltsége
- Dél - Alföldi Regionális Munkaügyi Központ Mórahalmi Kirendeltsége

A szakigazgatási szervek elhelyezése újonnan kialakított, modern épületekben valósul meg. Az igazgatási munka és ügyintézés feltételei biztosítják a minőségi munkavégzést.

Térségi igazgatás:

- Okmányiroda
- Építésügyi igazgatási feladatok
- Gyámhivatal
- Homokháti Kistérség Többcélú Társulása által átvállalt feladatok

A többcélú társulás kivételével a többi térségi feladatot ellátó szervezeti egység a Polgármesteri Hivatalban működik, elhelyezési, működési feltételei nem kielégítőek.

Helyi önkormányzati feladatok ellátása

- Polgármesteri Hivatal
- Polgármesteri Hivatal önálló és részben önálló intézményei
- Önkormányzati tulajdonban lévő közhasznú társaságok

A Polgármesteri Hivatal épülete jelen állapotában nem ügyfélbarát módon biztosítja az ügyfélfogadást, az irodák szűkösek, az ügyféltér kicsi, több ügyintéző dolgozik egy irodában, így az egyéni ügyfélfogadás nehezebb.

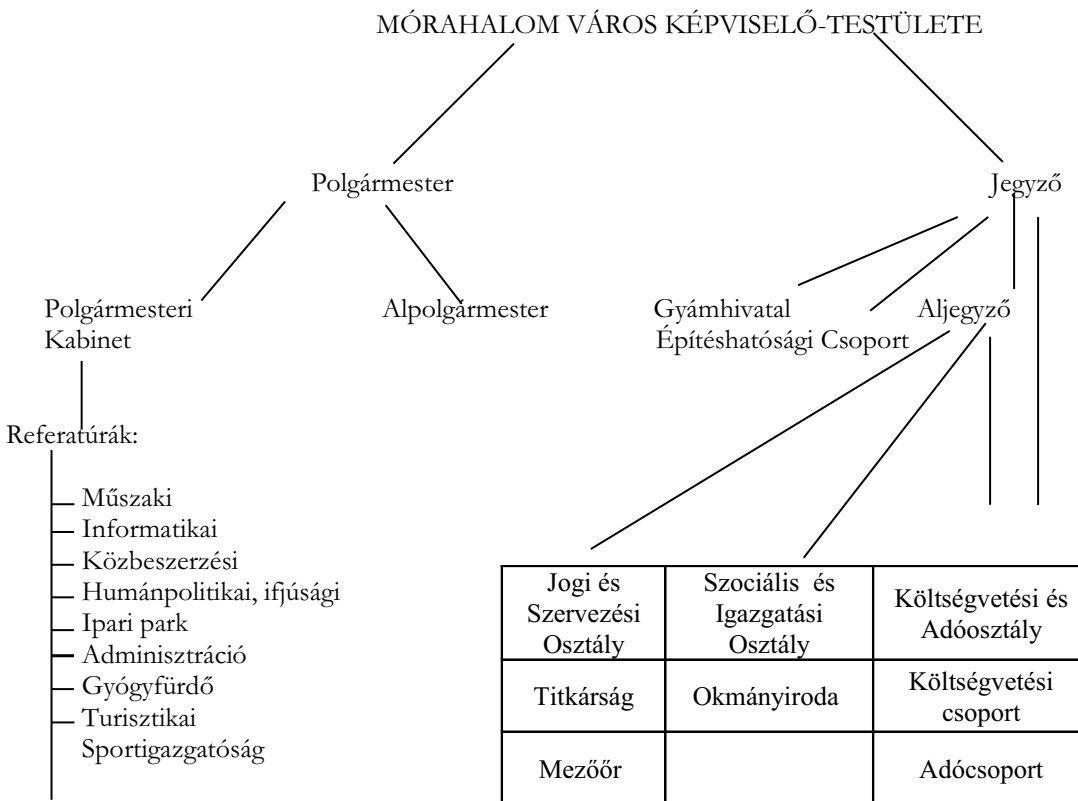
Mórahalom kistérségi közigazgatási központként a körzetközponti jegyzőre telepített további feladatok várományosa, mely a szakember állomány növelését vonja maga után, azonban az elhelyezés feltételei azonban már nem adottak.

Az igazgatási feladatokat ellátó szervek elhelyezkedése jelenleg széttagolt, az ügyintézéshez a település több szegletét be kell járnia az ügyfélnek.

A tervezett kistérségi közigazgatási szolgáltató központ koncentrálná a szakigazgatási szervek egy részét (mezőgazdasági szakigazgatási hivatal, körzeti földhivatal, új szolgáltatóként pedig APEH, ÁNTSZ stb. ügyfélfogadások), a térségi feladatellátást és az ezeket kiszolgáló egyéb szolgáltatásokat. Az épület a központi buszmegállóval és a Munkaügyi Kirendeltséggel szemben valósulna meg, a településre Szeged felől bevezető főútvonal mentén, mely bevezető szakaszán található az ún. Riasztási Központ, mely a rendőrséget, határőrséget, polgárvédelmi irodát és mentőállomást foglalja magában. Az ügyintézés helyszíne tehát egy fő vonulatra koncentrálna, melynek kiinduló pontja, hogy a városba tömegközlekedési eszközzel (busszal) érkező szinte azonnal az ügyintézés helyszínén találja magát.

Az Önkormányzat szervezeti struktúrája

A Polgármesteri Hivatal feladatairól az Önkormányzati törvényen túl az Önkormányzat és Szerve Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 9/1995. (IV. 5.) Ör (továbbiakban: SZMSZ) rendelkezik. Az SZMSZ meghatározza a Polgármesteri Hivatal szervezeti felépítését és létszámát. A Hivatal belső szervezete a feladat ellátásnak megfelelően osztályokra és a Polgármesteri Kabinetre tagolódik. Az osztályok munkájáért a jegyző irányítása mellett az osztályvezetők felelnek. A kabinetben végzett szakmai tevékenységért a polgármester irányítása mellett a kabinetvezető felel. Ennek megfelelően a szervezeti struktúra az alábbi:

A település önkormányzatának körzetközponti feladatai:

- a gyámhatóság feladat-és hatáskörébe utalt feladatok 1997. november 1. óta
- kiemelt építésügyi hatáskörbe utalt feladatok 1998. január 1. óta
- körzetközponti okmányirodai feladatok 2000. július 1. óta
(okmányügyintézés, érettségi vizsgáztatási, választási informatikai feladatok, stb.)
- jegyzői hatósági ügyek – térségi szinten - a szociális, intézményi működési engedélyezési, stb. területeken
- többcélú társulás munkaszervezeti feladatainak ellátása

2. kép: Polgármesteri Hivatal épülete

A Polgármesteri Hivatalnak jelenleg helyet adó épület beszorult a fejlődő városmagba. Az épületet, mely a Millenniumi sétány 2. szám alatt található, a gyógyfürdő komplexuma öleli körül. A hivatal egy régi építésű, egyszer az 1990-es évek elején már kibővített épületben található, további bővítésre azonban nincs lehetőség. A hivatal helyszükével küszködik, mivel az évek során felhalmozódott kötelező és önként vállalt feladatok sora a dolgozói létszámot is növelte. Helyet kapott itt az okmányiroda, építésügyi hatóság, gyámhivatal. Egy időben a körzeti földhivatal kihelyezett ügyfélszolgálatának is helyet biztosítottak, azonban az ügyfélszolgálat létszámának bővülésével már

kivitelezhetetlenné vált további létük a hivatalban. Jelenleg az irodák túlszűfoltak, amely az ügyfélfogadást is jelentősen nehezíti. Annak érdekében, hogy a térség lakói mégis a lehető legszélesebb körű szolgáltatásokat kapják, az önkormányzat tulajdonában álló egyéb épületekben igyekeztek kihelyezett ügyfélszolgálati irodákat létesíteni: például a Körzeti Földhivatal Mórahalmi Kirendeltsége az ún. Innovációs Központban, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal által foglalkoztatott falugazdász az Inkubátorházban, a DÉMÁSZ Zrt a közösségi ház egy irodájában, a kistérségi iroda a Millenniumi sétány 16. szám alatt található. Sajnos ezek a helyek távol esnek egymástól, így bonyolultabbá teszi az ügyfelek napi ügyintézését.

Itt kell megemlítenünk Mórahalom egy sajtószerű szerveződését a Tanyai – Képviselő Testületet, amelynek működésével könnyebben követhető a városvezetés számára a tanyán élők nehézségeire való megoldáskeresés.

Itt kell továbbá megemlíteni, hogy Mórahalom város Önkormányzata számos oklevelet kapott különböző tevékenységekben való eredményes részvételéért. Ezek között vannak az oklevél az:

- Egészségbarát település cím
- Dél-alföld turizmusáért cím
- „Mórahalom és térsége szociális szolgáltatásfejlesztéseinek humánerőforrás-igény kielégítése hátrányos helyzetű munkanélküliek képzésével és foglalkoztatásával, non-profit szervezeti támogatással” projekt emléklap
- 2002. évi Csongrád Megyei Minőségi Díj
- Önkormányzatok a Közművelődésért Díj
- A véradómozgalom támogatásáért adott oklevél
- A „Könyvtárpártoló Önkormányzat - 2002” - III.díj
- Dél-alföld turizmusáért Díj
- „Az egészséges környezetért” szakmai díj
- Díszoklevél a Dél-alföldi Térségi hulladékgazdálkodási Társulás megalakulása alkalmából

(Oklevelek a mellékletben)

III.7.2. Oktatás - Nevelés

Mórahalom népességmegtartó erejét jelentős mértékben befolyásolja, hogy az itt élő lakosság milyen számú és színvonalú szolgáltatáshoz jut. Ezen szolgáltatások közé tartozik a

nevelés és oktatás is. Mórahalom lakossága jelenleg jó színvonalú óvodai, iskolai és művészeti iskolai képzést vehet igénybe.

3. kép: Napközi Otthonos Óvoda

A településen jelenleg a közoktatási feladatokat az alábbi intézmények látják el:

- Napközi Otthonos Óvoda, Huncutka Családi Napközi és Bölcsőde
- Móra Ferenc Általános Művelődési Központ
- Alapfokú Művészeti Iskola

Napközi Otthonos Óvoda

Mórahalom városban egy önkormányzati fenntartású óvoda működik. Az intézményben – melynek épületét 2006. évben felújította és bővítette a fenntartó - óvodai nevelési tevékenység, és a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése valósul meg integrált formában. Az óvoda épületében a Móra Partner Kht. üzemeltetésében működik a bölcsőde, valamint családi napközi. Az óvoda 7 csoporttal összesen 192 gyermek befogadására alkalmas. A közoktatási intézmény eszközökkel jól felszerelt. Az óvoda az összes települési igényt ki tudja elégíteni. Nyitva tartásával (10 óra naponta) illeszkedik a szülők igényeihez. Az óvodavezető elmondása szerint a beóvodázási arány 100 %-os, azaz minden kisgyermeket nyomon követnek a védőnő segítségével a születésétől kezdve és tájékoztatással segítik a gyermek három éves kortól kezdődő óvodai nevelésbe való bekapcsolódását. Mivel a bölcsőde még el tudja látni a 3-4 éves korú gyermekeket, az óvoda elsősorban azon gyermekekre figyel koncentráltabban, akik a bölcsődei ellátást nem vették igénybe.

óvodába iratkozás előtt.

Huncutka Bölcsőde és Családi Napközi

A bölcsődei férőhelyek évek óta telítettek, helyhiány miatt többen kiszorultak a bölcsődei szolgáltatásból. Az ellátási igények kielégítése, új típusú szolgáltatás bevezetése érdekében a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program keretében „A társadalmi befogadást támogató szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése” keretében Mórahalom város önkormányzata sikeres pályázatot nyújtott be családi napközi kialakítására, amely a gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztését, a bölcsőde kapacitás-bővítésével a családi napközi integrált rendszerű kialakítását tette lehetővé. A pályázat biztosította az építési munkálatok keretében 2 csoportszoba kialakításának építési költségeit és az eszközbeszerzéseket költségét.

A kialakított családi napközi 2 csoportszobájában – a jogszabályi előírások betartásával 7-7 kisgyermek tartózkodhat, 7-17 óráig történő nyitvatartási időben.

Móra Ferenc Általános Művelődési Központ

Az általános iskolai oktatás, valamint integrált formában a sajátos nevelési igényű tanulók általános iskolai oktatása a Móra Ferenc Általános Művelődési Központ (Mórahalom, Barmos György tér 2.) többcélú közoktatási intézményben folyik. Az általános iskolában 8 évfolyamon 23 tanulócsoporthoz folyik az oktatás. Az osztályok átlagléttszáma: 21, 3 fő. Az iskola egy feladat-ellátási helyen működik. A középiskolai oktatást a település vállalt feladatként végzi a Móra Ferenc ÁMK keretein belül. A többcélú intézményben szakiskolai, és szakközépiskolai oktatás folyik, 5 évfolyamon, 6 osztályban, 15, 6 fő átlagléttszámmal.¹

A Móra Ferenc Általános Művelődési Központ Mórahalom város legnagyobb közoktatási intézménye. Az iskolában 55 fő pedagógus 29 tanulócsoporthoz 585 gyermekkel foglalkozik.

A térség nagyjából azonos adottságú településeivel összevetve, az elmúlt években itt a legszembetűnőbbek a változások. Az oktatás színvonalának és spektrumának szélesítése területén az általános iskolában – mely ma már mint általános művelődési központ működik – először az infrastrukturális feltételek fokozatos javítása történt meg. Elmondható, hogy az elmúlt évek iskolafejlesztési programjainak köszönhetően 9 új tanterem, 5 felújított szaktanterem, esztétikusan kialakított aula, a tetőtérben B@golyvár elnevezéssel modern iskolai könyvtár, a szakképzésnek helyet biztosító két szaktanterem és tankonyha, valamint 3 foglalkoztató szoba igényes és korszerű

¹ Az adatok a HOMOKHÁTI KISTÉRSÉG TÖBBCÉLÚ TÁRSULÁSA Közoktatási esélyegyenlőségi helyzetfelmérése c. dokumentumból származnak

feltételeket biztosít az oktatáshoz.

Az intézmény évtizedek óta a homokháti kistérség és Mórahalom város szellemi életének motorja, az oktatási ágazat kistérségi központja. A mórahalmi Móra Ferenc ÁMK 1997 óta a homokháti kistérség közoktatási együttműködésének gesztorintézménye, a Homokháti Iskolaszövetség kistérségi bázisintézménye.

Az intézmény innovativitását tükrözi, hogy a kistérségi közoktatási együttműködés koordináló intézményeként az elmúlt években kezdeményezői és tevékeny részesei voltak a kistérségi szakmai munkaközösségek újraindításának, kistérségi szintű hátránykompenzáló és tehetséggondozó programok beindításának, oktatásügyi vezetőképző rendezvények szervezésének, informatikai tartalmi fejlesztés beindításának és környezetvédelmi együttműködés kialakításának.

Móra Ferenc Általános Művelődési Központ jelenlegi és várható létszámai:

A 2007/2008. tanévi tanulói létszám évfolyamonkénti bontásban

Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	11.	12.	13.	14.
Tanulók száma	64	61	57	64	53	59	64	69	27	19	18	12	18

13. táblázat: 2007/2008. tanévi tanulói létszám

A 2007/2014. tanévekre várható tanulói létszám

Tanév	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Tanulók száma Ált. Isk.	480	480	480	480	480	480
Tanulók száma Szakiskola	50	40	40	40	40	40
Tanulók száma Szakközépiskola	70	70	70	70	70	70

Megjegyzés: A várható létszámban a környező településekről átjáró tanulók is szerepelnek.

14. táblázat: 2007/2014. tanévekre várható tanulói létszám

Mórahalmi Alapfokú Művészeti Iskola

Az alapfokú művészeti oktatás székhelye ugyanebben az épületben, de külön intézményben, a Mórahalmi Alapfokú Művészeti Iskolában folyik. A művészetoktatás több helyszínen helyben (Napköziotthonos Óvoda, Innovációs Központ) és Röszkén az Általános iskolában valamint a Művelődési Házban folytatja tevékenységét, zeneművészeti, táncművészeti és képzőművészeti szakokon.

Mórahalmon 1992. augusztus 1- től indult a zeneiskola, a Kisteleki Állami Zeneiskola kihelyezett tagozataként. Csak hangszeres tanszakokat indítottak: zongora, hegedű, cselló, fafúvó és rézfúvó. Az 1993/1994-es tanévtől már az akkor még Móra Ferenc Általános Iskola tagintézményeként indíthatták az új évet. A tanszakok választéka bővült gitár, fuvola, ütő és magánének szakokkal. 1995. január 1-től egyéb művészeti tanszakkal bővült az intézmény. A zenei tanszakokon kívül táncművészetet, képzőművészetet, szín-és bábművészetet oktat az iskola. Az intézmény speciális feladatai közé tartozik a város képvisellete itthon és külföldön egyaránt. Rendszeresen szervez az intézmény hangversenyeket, nyári szakmai táborokat.

A helyi tantervek a szakminisztérium által kiadott alapfokú művészeti oktatás követelményrendszere és tantervi programja alapján készültek és az iskola ezek szerint dolgozik. A 2007-es évben minden művészeti iskolára kötelező érvényű minősítési eljárás követelményeként minden tanszak részletes helyi tantervet dolgozott ki, mely a központi tanterveket „vázként” használva elsősorban a helyi sajátosságokra épülve és a partneri igényeknek megfelelően készültek.

Mórahalom Város Önkormányzata kérte a Mórahalmi Alapfokú Művészeti Iskola minősítését. Az eljárás lefolytatása után az intézmény a „Kiválóra minősített művészeti iskola” címet kapta és ezzel öt évig jogosulttá vált arra, hogy államilag támogatott intézményként hasonló módon működjön, mint eddig.

Alapfokú művészeti iskola jelenlegi és várható létszámai:

	Összes növendék	Zenei tanszakos növendék	Művészeti tanszakos növendék
2007/2008	363	180	183

15. táblázat: alapfokú művészeti iskola jelenlegi és várható létszámai

III.7.3. Közművelődés, Rendezvényszervezés

A helyi közművelődés alapvető, meghatározó intézményei a következők:

- Ifjúsági Szolgáltató Központ
- Az Aranyzöm Rendezvényház
- Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház

Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház

4. kép: Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház

A településen 1950-ben alakult meg a községi könyvtár csekély állománnyal a Művelődési Ház helyiségében. A Gazdakör és az Iparos kör már korábban is működtetett könyvtárat, ennek a két állománynak a közös szekrényben történő elhelyezése jelentette a lakossági szolgáltatást nyújtó községi könyvtárat. 1986 az újabb lépcsőfok: a könyvtár ekkor költözik jelenlegi helyére, amelyet a Költségvetési Üzem, Vállalkozó kőműves és sok-sok mórähalmi állampolgár közös akarata, munkája alakított a mai képére. Az építkezés 1983-ban kezdődött, de pénzhiány miatt csak 1986. augusztus 19-én vehették birtokba a mórähalmi olvasók a tágas, szép új építményt. 1992-ben nevet is vesz fel, Tóth Menyhért mórähalmi születésű festőművész nevét, aki nem csak a festészetben,

hanem az egyetemes emberi kultúra területén is kiemelkedőt alkotott, így méltó névadója lehetett egy olyan intézménynek, amely ma már nem szűkíti le működését csak az írásos dokumentumok gyűjtésére, őrzésére és használatára, hanem gyűjteményében a hagyományos dokumentumok mellett ma már megjelennek a korszerű audio - vizuális dokumentumok, valamint az elektronikus adathordozók is.

A Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztossága a mai Információs és Hírközlési Minisztérium jogelődje a könyvtárak telematikai fejlesztését átvette a Kulturális Örökség Minisztériumától, és a városi könyvtárakban igyekezett pályázati programjával megteremteni az információ-szolgáltatáshoz szükséges technikai és személyi feltételeket. 2002-ben a könyvtár is kihasználta az adódó pályázati lehetőséget, melynek eredményeként nemcsak 6 új számítógéppel gyarapodott, de a pályázati program kötelező feladatként írta elő a gép-beszerzések mellett a beiratkozott olvasók részére az ingyenes Internet szolgáltatás biztosítását, valamint minimum 60 fő 20 órás számítástechnikai oktatásban való alap-és továbbképzését, hogy a felhasználói oldal is tudja hasznosítani a technikai lehetőségeket.

Az Aranyszöm Rendezvényház

5. kép: Aranyszöm Rendezvényház

Az 1800-as évek legvégén a homoki gazdatársadalom már kitűnően megszervezte magát. Létrehozták a Szeged - Alsótanyai mezőgazdasági Egyesületet, melynek nyomtatott alapszabálya 1909-ből maradt ránk. Az egyesület céljaként a város és a vidéki gazdák közötti kapcsolattartást, a társasági élet és a szórakozás biztosítását, illetve a közhasznú tevékenység támogatását jelölte meg. Az 1905-ben felépített egyesületi székház volt a találkozások, az ünnepek és a kiállítások színtere. Az épület teljes körű felújítását követően 2003. szeptember 18-án hivatalosan is birtokba vehették a város lakói az 1500 m²-es épületet. A rendezvényház tervezője Palánkai Tibor Ybl-díjas építész, aki a sokféle elképzelést, funkciót próbálta egységbe foglalni. Az épület utcafronti része megmaradt a régi, hagyományos építészeti stílusban, befelé viszont már egészen különleges tereket, építészeti megoldásokat hívott életre - a funkcióknak megfelelően. Fontos volt, hogy színháza legyen a kisvárosnak, amely a tehetséges amatőr szintársulat és a helyiek, illetve a kistérség igényeit is szolgálja. A színházterem 300 főt befogadó nézőtérrel, remek fény- és hangtechnikával, hatalmas színpaddal és hozzá tartozó díszletraktárral rendelkezik. A Rendezvényház üzemeltetője a Móránét Kht.

1999-ben hozta létre Mórahalom város Képviselő-testülete a Móránét Mórahalmi Informatikai Szolgáltató Közhasznú társaságot. Létrehozásának fő célja a belterületi kábeltelevíziós alapú informatikai hálózat kiépítése volt. Azóta a társaság tevékenységi köre jelentősen bővült, közművelődési és kulturális feladatokat is ellát, valamint eredményesen üzemelteti az Aranyszöm Rendezvényházat.

Ifjúsági Szolgáltató Központ

A Mezőgazdasági Egyesület által a századelőn épített Művelődési Ház felújításával, Községi Rendezvényház átadására 2003 őszén került sor, mely által Mórahalom a térség művelődési központja lett. A Rendezvényház létrejöttével azonban nem oldódott meg egy másik élő probléma, az ifjúság „házának” kialakítása, amely a tervek szerint nem csupán szórakoztató objektumként, hanem az ifjúság egyfajta tudásbázisaként is működne, helyet adva kisebb konferenciáknak, továbbképzéseknek, átképző központi feladatoknak.

A volt mozi épülete a 90-es években gyakorlatilag már üresen és funkció nélkül állt, állaga romlott, azonban az önkormányzat felismerte az épületben rejlő lehetőségeket és 2006. szeptemberében e mozi helyére építette az ifjúsági szolgáltató központot, amely elsősorban a fiatalok számára kínál mindennapos kikapcsolódási lehetőséget, illetve számukra szervezett kisebb konferenciáknak és rendezvényeknek is helyet biztosít.

III.7.4. Egészségügy, Szociális ellátások

A településen az egészségügyi ellátások egy épületben koncentrálódnak. A Szent Margit Egészségház 3 felnőtt háziorvosi, 1 házi gyermekorvosi, 2 fogorvosi, 3 fős védőnői szolgálatnak ad helyet. A településen két gyógyszertár szolgálja ki a betegeket.

6. kép: Szent Margit Egészségház

Az önkormányzat 100%-os tulajdonában álló MÓRA-VITÁL KHT. működtetésében nőgyógyászat, terhesgondozás, fül-orr-gégészet, szemészet, bőrgyógyászat, urológia, reumatológia, fizioterápia, felnőtt és gyermekpszichiátria, tüdőgyógyászat, tüdőgondozás, ortopédia, logopédia, röntgendiagnosztika szakrendelés, és otthoni szakápolás működik. Az országban negyvenediként minősítették Gyógyvízzé az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő gyógyvizét, ahol a fürdőgyógyászati szolgáltatások széles körével állnak a gyógyulni vágyók rendelkezésére, a pihenni, kikapcsolódni akarók mellett.

Az Országos Mentőszolgálat mentőállomása és arra szervezeten – többcélú kistérségi társulás szervezésében – központi orvosi ügyelet működik, a kistérség 9 települése lakosai részére. A szociális alapszolgáltatások teljes körét biztosítja a település, - szociális étkeztetés, házi szociális

gondozás, információszolgáltatás, tanyagondnoki szolgálat, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, idősek klubja, - szintén többcélú társulás keretében támogató szolgálat, közösségi pszichiátriai ellátás és jelzőrendszeres idősgondozás folyik.

Mórahalom város közigazgatási területén működik a Csongrád megyei Önkormányzat fenntartásában üzemelő idősek otthona, 120 férőhellyel, 100 %-os kihasználtsággal.

Móra-Vitál Kht. – (szakellátások, kis SZTK)

Mórahalom városának térségi szerepköre folyamatosan erősödik. Igaz ez infrastrukturális, gazdasági, kulturális szerepkörét tekintve is. Nem maradhatott el tehát fejlődése az egészségügy területén sem.

Mórahalom városában 2001. november 15.-től a járóbeteg szakellátást a Móra-Vitál Térségi Egészségmegőrző és Szociális Közhasznú Társaság működteti. Feladata a térségi szakellátások szervezése, irányítása. A "kis szakrendelő" ellátási területe a Homokháti Kistérség, melynek főbb települései: Mórahalom, Ásotthalom, Zákányszék, Domaszék kb. 20 000 fő.

Mórahalom Város Önkormányzata - kidolgozott hosszú távú egészségpolitikai célkitűzéseiben - a szakellátások helyben történő igénybevételi lehetőségének kiterjesztését, a meglévők fejlesztését, a szakmai felszereltség javítását tűzte ki célul. Ennek érdekében az önkormányzat jelentős saját erő, pályázati forrás, valamint lakossági támogatással új szakrendelőket alakított ki. A beruházás eredményeként 2001 őszére három új szakrendelő, egy labor, valamint ezek kiszolgáló helyiségei létesültek.

A Móra - Vitál Térségi Egészségmegőrző és Szociális Közhasznú Társaság 2001. október 01.-én kezdte meg működését. Feladata, profilja a korábban már finanszírozott és a tervezett új szakellátások működési feltételeinek kialakítása, a szakellátások működtetése, szakmai irányítása.

7. kép: Gyógyászati recepció

A Móra - Vitál Kht. által ellátott szakellátások és rendelési óraszámok:

Laboratórium (13óra/hét),	reumatológia (24óra/hét),
bőrgyógyászat (8 óra/hét),	pszichiátria (12 óra/hét),
nőgyógyászat-terhestanácsadás (6óra/hét),	ortopédia (4óra/hét),
szemészet (8óra/hét),	fül-orr-gégészet (8óra/hét),
logopédia (15óra/hét),	ultrahang diagnosztika (10 óra/hét)
urológia (4óra/hét),	röntgen diagnosztika (10 óra/hét)
gyógytorna - fizioterápia (60 óra/hét),	házi szakápolás,
	tüdőgyógyászat-tüdőgondozó (30 óra/hét)

Mórahalom Város és a regionális szempontból szorosan hozzá tartozó 2 szomszédos település (Ásotthalom Zákányszék) Önkormányzatának közös törekvése a lakosok számára helyben minél szélesebben igénybe vehető, minél magasabb színvonalú szakellátások bevezetése, a meglévők igényekhez igazodó fejlesztése.

A Társaság által bevezetett új szakellátásokon a látogatottság fölülmúlta a tervezett forgalmat, mely további bővítést, fejlesztést tesz szükségessé.

A Móra - Vitál Kht betegforgalmát jól illusztrálják az alábbi adatok:

Év	Fürdőben végzett kezelések száma átlagosan	Szakrendeléseiken megfordult betegek száma átlagosan:
2006	302 kezelés/nap	96 beteg/nap

2007	350 kezelés/nap	123 beteg/nap
------	-----------------	---------------

16. táblázat: A Móra - Vitál Kht betegforgalma

A gyógyfürdőben a Móra - Vitál Kht keretei között főállásban gyógytorna és a fizioterápia működik. Az iskolában és az óvodában pedig részmunkaidős, igen nagy sikernek örvendő folyamatos logopédiai-, gerinc-, lúdtalp-, fogyi-, baba-mama-, kismama- torna szakellátásokat biztosít.

Ma már elmondható, hogy a szakrendelő a hozzá fűzött reményeket teljesítette, az elvárt színvonalon stabil, lehetőséget nyújt kisebb fejlesztésekre is.

További tervekben legfontosabbnak a térség lakosainak igényeihez legoptimálisabban igazodó ellátások kialakítása tekinthető. A fürdő megújulását követően a legfontosabb a gyógyfürdőhöz kapcsolódó szakellátások fejlesztése lesz (gyógyfürdő, fizikoterápia).

Mórahalom Város Képviselőtestülete Gondozási Központja

8. kép: Mórahalom Város Képviselőtestülete Gondozási Központja

A Gondozási Központ 1989. augusztus 1-jén kezdte meg működését szociális tevékenységet ellátó intézményként, majd 1995. szeptember 1-jétől feladatköre az egészségügyi alapellátás néhány szakfeladatával bővült. Szolgáltatásai: idősek klubja; házi segítségnyújtás; szociális étkeztetés;

jelzőrendszeres szolgálat; szociális foglalkoztatás; támogató szolgálat; egyéb szociális szolgáltatás; ápoló, gondozó otthoni rehabilitációs intézményi ellátás; kiegészítő alapellátási szolgáltatások.

1997. szeptember 01-től kezdte meg működését a családsegítő-, falugondnoki szolgálat, majd 2001. májusától a gyerekjóléti szolgáltatással is bővült az intézmény feladatköre.

A járóbeteg szakellátás körébe tartozó egyéb szakrendelések 2002. január 01-től kikerültek az intézmény feladatköréből, ezeket a szolgáltatásokat a MÓRA-VITÁL Térségi Egészségmegőrző és Szociális Közhasznú Társaság látja el. A külterületeket ellátó tanyagondnoki szolgáltatás a falugondnoki hálózatfejlesztés kísérleti programján belül körvonalazódott.

A tanyagondnoki modellprogramot a Homokháti Kistérségi Iroda és a mórahalmi Önkormányzat dolgozta ki. A nagy kiterjedésű tanyavilágban élők szociális alapellátásának intézményi háttere részben adott a Gondozási Központ keretében, de a gondozószolgálatnak az ellátottak magas száma miatt nem minden esetben volt kapacitása a szakképzettséget nem igénylő, ám mégis alapvető, nagyon fontos feladatok ellátására. Ezért a pályázati lehetőségeket kihasználva, a pályázati forrás felhasználásával indult a tanyagondnoki modellprogram, melynek a települési hiányosságok csökkentése, az életfeltételek javítása, a közszolgáltatásokhoz való hozzájutás elősegítése tartozik a feladatai közé.

Az operatív központnak egy szervezési tapasztalattal rendelkező intézmény, a Gondozási Központ ad helyet, melynek egy dolgozója ellátja a diszpécseri, illetve a koordinátori feladatokat is. Az igények folyamatos felmerülésével szélesedik a Gondozási Központ által biztosított ellátások köre, pl. tanyai gyermekek intézménybe történő, majd haza szállítása már működő szolgáltatás, de felmerültek igények más körzetekből is.

A jelzőrendszeres idősgondozási modell: A tanyagondnoki szolgálat részt vesz a jelzőrendszeres idősgondozási modellben, melynek lényege: a bármely ok miatt krízishelyzetben lévő, otthonában egyedül élő más úton segélykérést leadni nem tudó, kiszolgáltatott emberek számára a kiépített jelzőrendszeren keresztüli riasztás után biztosítsa a megfelelő, gyors segítséget. Jelenleg 34 készülék van felszerelve, ebből 15 Mórahalmon, 5 Zákányszéken, 5 Ásotthalmon, 4 Domaszéken, 5 Röszkén került elhelyezésre.

2004-ben alapította Mórahalom város Képviselő-testülete a Móra-partner Foglalkoztatási és Szociális Kht-t. A Kht. főbb tevékenységei az alábbiakban foglalhatóak össze:

- a térségben élő hátrányos helyzetű egyének és közösségek élet-esélyének életfeltételeinek elősegítése érdekében humán, mentálhigiénés, szociális és rehabilitációs jellegű szolgáltatások működtetése,

- az egzisztenciálisan veszélyeztetett munkanélküli egyének részére képzések szervezése a szociális hátrányok csökkentése érdekében, továbbképzési lehetőségek biztosítása, közvetítése, e hátrányos helyzetű társadalmi csoportok társadalmi esélyegyenlőségének csökkentése
- munkahelyteremtés a hátrányos helyzetű munkanélküliek számára, non-profit jellegű gazdálkodási formák működtetése, továbbiak létrehozása, bővítése, főleg a helyi szociális és kommunális célok valamint közérdekű tevékenységek folytatása, szolgáltatások területén. Gyermek- és ifjúságvédelem, komplex családgondozás ellátása, az önfenntartó törekvések elősegítése szociális szakemberek bevonásával a prevenció érdekében.

A Kht. tevékenysége kiterjed saját pályázatain kívül, Mórahalom Város Önkormányzata által nyert ROP és HEFOP pályázatok lebonyolítására, ezen pályázati programok kapcsán a Bölcsőde és Családi Napközi, Fogyatékos Emberek Nappali Intézménye működtetésére. Ez utóbbi intézményben 24 fő sajátos nevelésre szoruló elsősorban testi, értelmi, érzékszervi valamint pszichés zavarokkal küzdő fiatalok nappali ellátására nyílik lehetőség.

9. kép: *Fogyatékos Emberek Nappali Intézménye*

(További adatok a Táblázatok fejezetben)

III.7.5. Turisztika

Mórahalmi Gyógyfürdő

10. kép: Erzsébet Móraalmi Gyógyfürdő

Mórahalom város életében egyre kiemelkedőbb szerepet kap a turisztika, az idegenforgalom. Ennek érdekében több olyan beruházás valósul meg, amely e célt hivatott szolgálni. Ezek között legjelentősebb, a település legnagyobb vonzerejét jelentő Gyógyfürdő rekonstrukciója. A reumás- és gerincbetegek gyógyulását szolgáló létesítmény immáron 41 éves. Az idő ezt az épületet sem kímélte. Az évek során szükségessé vált a Fürdő felújítása, szolgáltatásainak színvonalasabbá tétele, bővítése, hiszen a felmerülő igények egyre csak nőttek. A városvezetés által benyújtott sikeres pályázatoknak köszönhetően az új évezredben megkezdődhetett a Fürdő újjáalakulásának hosszú folyamata.

A Fürdő épülete 1962-ben került átadásra, majd 37 év után 1999-ben és 2000-ben kezdődtek a tervszerű, ütemezett felújítások.

1999-ben a Fürdő vize megkapta a gyógyvíz minősítést. A régi gyógyfürdő épületéhez 2000-ben egy fedett fürdőszárnyat építettek, amelyben egy 16 x 8 m-es, 120 cm mély tanmedence és egy 6 x 8 m-es, 94 cm mély gyógymedence került kialakításra. A tanmedence részben gyermek- és felnőtt úszásoktatásra szolgál, részben teret biztosít a csoportos gyógytorna és gyógyúszás lebonyolításához. A gyógymedencében működő vízszugármasszázs és a beépített ülőkék a betegek gyógyulását és kényelmét biztosítják.

2002-ben a létesítmény megkapta a gyógyfürdő minősítést (országos szinten 41-dikként), valamint elkészült a kültéri 33, 3 x 21 m-es, 2 m mély úszómedence új csempeburkolata és az Európai Unió elvárásoknak is megfelelő vízforgató és szűrőberendezések beszerelése.

2003-ban folytatódtak Mórahalmon város jövőjét és fejlődési irányát meghatározó beruházások. Ez év májusában egy 110 m²-es kültéri gyógyvizes élménymedence került átadásra, amely a Thermál Panzió és a Fürdő között helyezkedik el. A gyógyvízzel feltöltött medence egész évben a vendégek rendelkezésére áll és különböző víz alatti masszírozó elemekkel segíti a látogatók felüdülését.

2003 őszén kezdetét vette a Fürdő régi épületének, főleg pályázati forrásokból finanszírozott nagyszabású átépítése, melynek következtében új létesítményekkel, szolgáltatásokkal egészül ki a kínálat. A kétszintes épületben különböző gyógyászati szolgáltatások elvégzésére alkalmas kezelőhelyiségek, további gyógymedencék, szauna, szolárium, fitness terem, fodrászat, kozmetika lesz megtalálható. A megvalósítási tervek között szerepel kültéri, csúszdás gyermek- és bébipancsoló, valamint csúszdás felnőtt medence kialakítása.

2004-től az alábbi medencékkel és szolgáltatásokkal bővül a fürdő:

- beltéri, csoportos gyógytorna medence
- gyógymedence súlyfürdővel
- szénsavfürdő
- iszappakolás
- tangentoros kezelők
- elektrolit kezelő

Wellness, fitness szolgáltatások (2004-től)

- Szauna
- Szolárium
- Aromaterápia
- Kondicionáló terem
- Aerobic, callanetics, terhestorna

(További adatok a Táblázatok fejezetben)

Nagyszéksósi Iskola és Ökoház (Ifjúsági Szálláshely)

13. kép: Nagyszéksósi iskola

14. kép.: Nagyszéksósi Ökoház

Mórahalomtól 6 km-re található Nagyszéksós, ahol a nemrég felújított egykori Nagyszéksósi Iskola és a mellette újonnan felépített Nagyszéksósi Ökoház (tájház) kiváló turisztaszállásként funkcionál. Az iskola egyetlen nagy teremmel rendelkezik, ahol kb. 17 fő elszállásolására van lehetőség. Ehhez tartozik 1-1 zuhanyzó, WC és egy közös kis konyha.

A tájházban 3 szoba került kialakításra, mely összesen 8 fő befogadására alkalmas. A szobákhoz saját zuhanyzó, WC tartozik, illetve egy közös étkező, konyha. A két létesítményhez tartozik egy harmadik épület, a volt kisvasút állomásépülete. A felújítások óta ez az épület ebédlőként működik. Az iskola nagy, füves udvarral rendelkezik. A környék összefüggő természeti terület. A környezet kiválóan alkalmas túrázásra, természetjárásra, sportolásra.

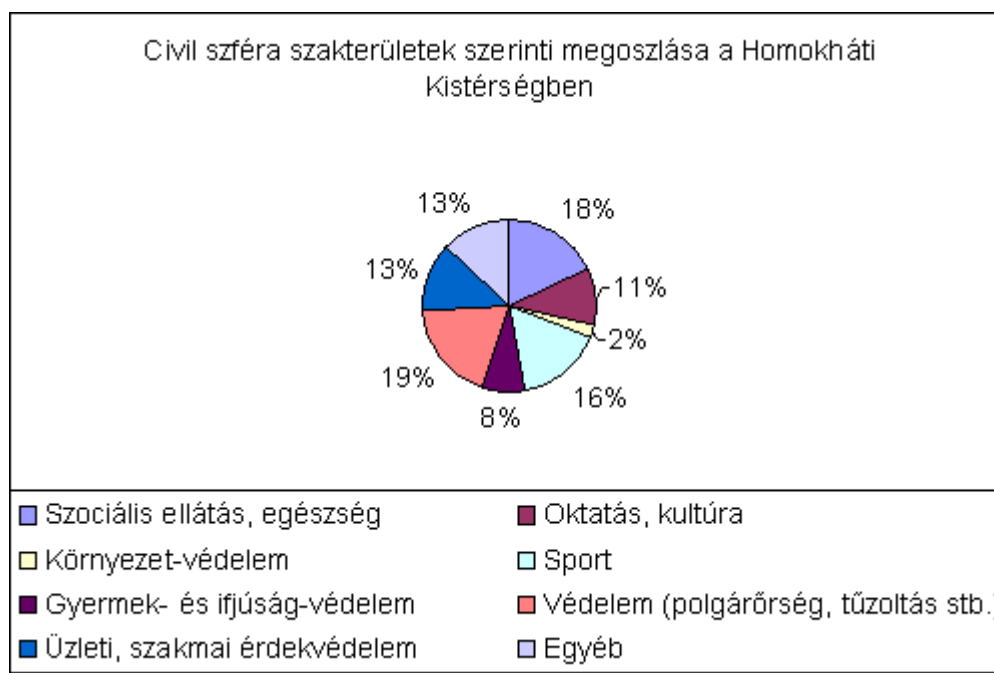
A hosszabb ideig tartó szakmai gyakorlatoknak, kutató és honismereti táboroknak a Gróf Klebelsberg Kúnó Oktatási és Konferenciaközpont ad helyet, Nagyszéksóstól 9 km-re.

III.8. A településen működő civil szervezetek

Mórahalmon város vezetősége partnernek tekinti, és fontosnak tartja, hogy szoros kapcsolatot létesítsen és ápoljon a Mórahalmon működő civil szervezetekkel. Igyekszik azokat a városfejlesztés kérdéseibe bevonni, indítványait felhasználni az élhető és fejlődő város képének kialakítása érdekében.

A civil szervezetek száma a kistérségben a 90-es években jelentős mértékben megnövekedett, többségük egyesület. A civil szféra szakterületek szerinti megoszlását mutatja az alábbi táblázat:

25. ábra: A civil szféra szakterületenkénti megoszlása a kistérségben

A civil szervezetek növekvő száma a helyi közösségek önszerveződő hajlamát mutatják, melynek alapja a települések fejlődésének, a közélet gyakorlásának is. Különösen fontosak az ifjúsági szervezetek, amelyek a fiatalok közösséghez tartozását, a közéletbe való beleszólását, a felnőtt életre való felkészülését segítik.

A településen szép számban működnek civil szervezetek, s szinte minden ágazatban találkozhatunk velük. Többségük bíróság általi bejegyzéssel rendelkezik, székhelyük Mórahalmon van. Öröndetes, hogy számos, nem Mórahalmon bejegyzett székhelyű civil szervezetnek is vannak Mórahalmon tartalmas tevékenységet kifejtő helyi csoportjai. A civil szervezetek aktív társadalmi

életet élnek. Színessé teszik Mórahalom közéletét, lehetőséget adnak az érdekérvényesítésre, a közösségi élet formálására, néhány esetben az önkormányzati döntések befolyásolására.

A bejegyzett és közismert civil szervezeteken túl meg kell említenünk a közösségi életet formáló, nem intézményesült, de jelentős közélet- közérzet-formáló laza csoportokat, csoportosulásokat: „helyi közösségeket „, mint pl:

- a Helytörténeti Társaság,
- a Fogatosok Baráti Társasága,
- kórusaink,
- jógacsoport,
- kézimunka – csoportok, „szakkörök”
- kondi torna, stb.

A civil összefogások olyan példái ezek, melyek bizonyítják: nem szükséges formális szervezet, képviselő, támogatás: a társadalmi együttélés természetes formája a közös időtöltés, a tevékeny formalitásoktól mentes együttlét, a tapasztalat – és információ-csere, a közös alkotás.

Ezek a közösségek megszólíthatók, bevonhatók a közös rendezvények, de akár a közös fejlesztések lebonyolításába is önkormányzati szinten.

Mórahalmon hosszú évekre visszamenőleg gyakorlat, hogy az önkormányzat támogatásban részesíti a civil szerveződéseket. A helyi civil szervezetek működését támogatja, segíti, összefogja az ún. „ernyőszervezetként” működő **Esély Szociális Magánalapítvány**.

Az alapítvány küldetése a hátrányos helyzetű település szociálpolitikájának, mindennapi életének, fejlődésének összehangolása a település felemelkedése érdekében a lakosság jobb ellátásáért, folyamatos együttműködés a helyi önkormányzati vezetéssel, a helyi szociálpolitikai koncepció kidolgozása, segítségnyújtás a megvalósítás hatékonyságának növelése érdekében. Ez magába foglalja a meglévő tárgyi-technikai eszközök célszerűbb / olcsóbb / kihasználását a célkitűzéseknek megfelelően, melyre az önkéntesek munkájukkal rá tudnak segíteni.

Tevékenységüket az ún. „ernyő” szervezetként valósítják meg, melyben a településen működő civil szervezetek összefogása mutatkozik meg. Az "ernyő" maga az Alapítvány, mint szervezet. Önálló feladatainak, alapító okiratának megfogalmazott céljai mellett vállalja még a civil szervezetek működésének koordinálását, azok segítését, tapasztalatok átadását, programok szervezését, lebonyolítását, önkéntesek képzését, pályázati lehetőségek felkutatását, megírását vagy annak segítését, megvalósítását stb. Az ún. "ernyő" alatt foglalnak helyet azok a helyi, kisközösségi szervezetek, melyek együttműködési megállapodásokban rögzítik szándékukat a közös feladatok megvalósítására, valamint a közösen elvégezhető munka együttes végrehajtására. Ez egy laza

szövetséget jelent, az egyes megállapodásokban rögzített konkrét feladatok megvalósítására. Az egyes feladatban való részvételre nem köteles és nem is kötelezhető egy szervezet sem. A feladatban való együttműködés eldöntése az együttműködni szándékozó szervezetek tagságától függ.

A szervezet a közös feladatok megvalósítására irodát, mint információs központot, központi adatbázist működtet, melynek szolgáltatásai:

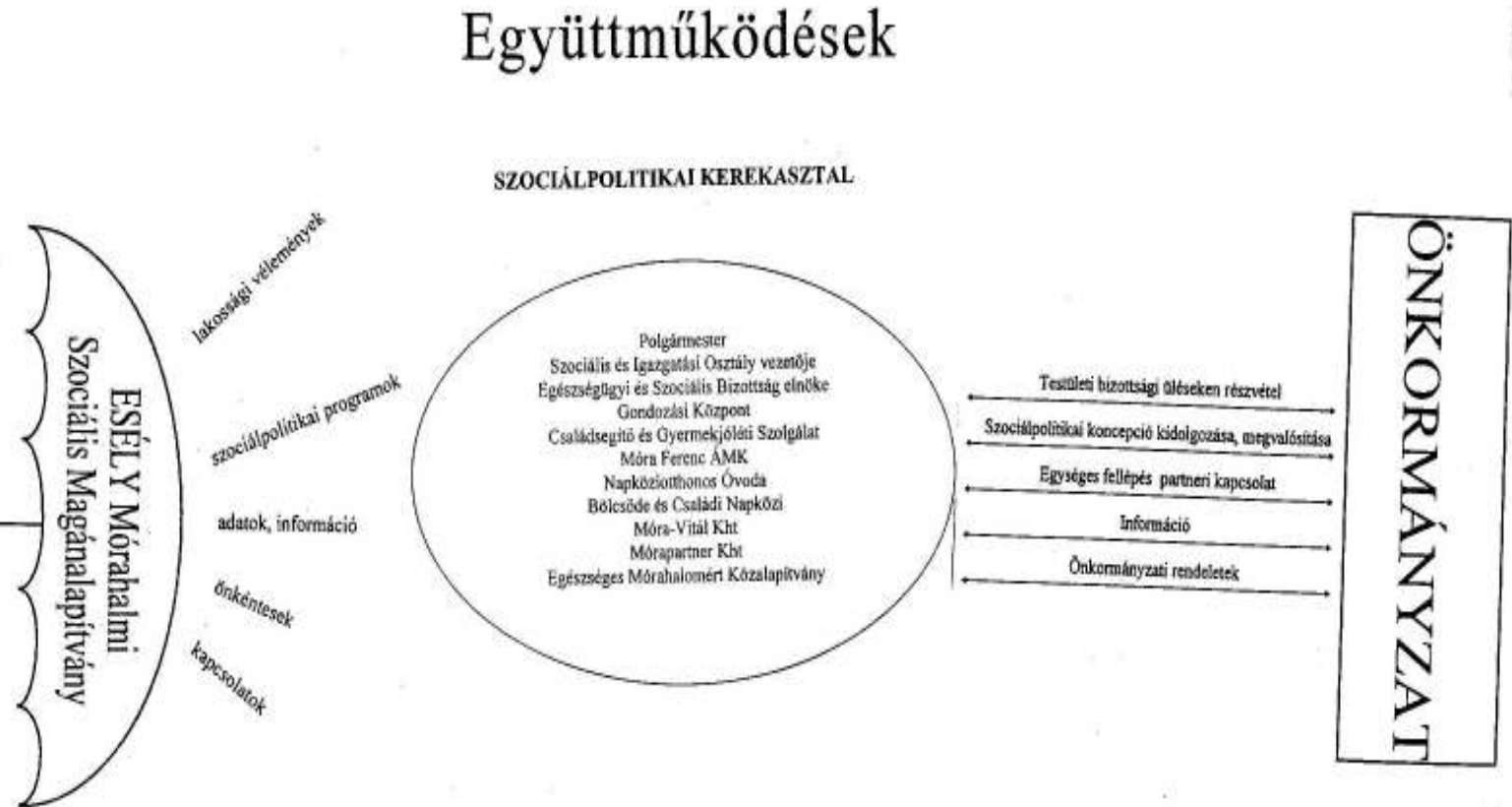
- információ adás-vétel
- adatszolgáltatás
- képzések,
- pályázatok,
- szponzorok
- kapcsolatok
- fórumok.

Az iroda munkatársai kapcsolatot tartanak fenn az önkormányzattal, például testületi, bizottsági üléseken vesznek részt, kidolgozzák a működési-kapcsolattartási koncepciókat, feladatköröket egyeztetnek stb. Egységesen fellépnek a közös érdekekért, kölcsönösen információt cserélnek és biztosítják a törvényes keretek közötti működést. Az iroda szolgáltatásai közé tartozik a kapcsolatfenntartás a gazdasági, vállalkozói szektorral, melyek számára az információkat nyitottá teszik.

Az Alapítvány működésének segítése érdekében szponzorokat, támogatókat keres a gazdasági szférában, hogy az egyes célok, feladatok támogatására, a közösség érdekében végzett munka megvalósítására még jobb, biztosabb feltételek teremthessenek meg.

Szervezet neve	Tevékenységi kör
Egészséges Mh-ért Közalapítvány	egészségügy, szociális feladatok
Mórahalom Közalapítvány	Közoktatásért nevelés, oktatás, gyermek- és ifjúságvédelem
Mórahalmi Önvédelmi Csoport	Közoktatásért nevelés, oktatás, gyermek- és ifjúságvédelem
Mórahalmi Közalapítvány	Közoktatásért nevelés, oktatás, gyermek- és ifjúságvédelem
Mórahalmi Gazdakör	mezőgazdasági termelőtevékenységet folytatók érdekképviselete
Mórahalmi Hegyközség, Csongrádi Borvidék Hegyközségi Tanács	mezőgazdasági tevékenységet folytatók érdekképviselete
Háromkötői Gazdasági Tanácsadó Egyesület	mezőgazdasággal foglalkozók érdekképviselete
Bástya Nyugdíjas Klub	idősek összefogása, részükre programok szervezése
Napfény Nyugdíjas Klub	idősek összefogása, részükre programok szervezése
Mórahalmi Karitász Csoport	szociális feladatok, hátrányos helyzetű családok segítése
„Diabetes” Cukorbetegség Egyesülete	diabetes betegségben szenvedők összefogása, segítése
„Egy-másért Mórahalom” Szociális E.	szociális
„Gyöngyszem” Nagycsaládok E.	családok összefogása
Mozgáskorlátozottak Csongrád megyei Egyesületének Mórahalom Városi Csup	mozgáskorlátozottak összefogása, segítése
Királyhalmi Tanyai Turisztikai és Kulturális Egyesület	turisztikai, kulturális feladatok
Mórahalmi Parasztkörös	népülők tanulása, néphagyományok ápolása
Mórahalmi Önvédelmi Egylet (Polgárőrség)	közbiztonság, közrend
Önkéntes Tűzoltó Egyesület	tűzoltás
SZÉP-KÖR Környezetvédelmi és Városröplépzési Közhatalmú Egyesület	környezetvédelem, város szépítés

26. ábra: az Esély Szociális Magánalapítvány, és az Önkormányzat viszonyát bemutató ábra

III.9. Az elmúlt időszak fejlesztései Mórahalmon (2002-2005)

Az alább felsorolt, már megvalósult fejlesztések arányaikban is mutatják, hogy a városvezetés szolgáltatásokkal kapcsolatos lehetőségei mind a mai napig nem kerültek kiaknázásra. Ez egyaránt tartalmazza a rendszer elavulását és a kiegyensúlyozott fejlődés háttérbe szorulását. A bemutatás során megtartjuk a Mórahalom városa számára fontos fő irányvonalakat, hogy a továbbiakban fejleszteni kívánt területek helyzete áttekinthetőbbé váljék.

A település az elmúlt években jelentős számú pályázaton nyert, amelyeket sikeresen meg is valósított. Ezen pályáztatási folyamat során jelentős tapasztalatokra tett szert, mely tapasztalatokat a 2007-2013-as tervezési periódusban kiválóan tudja majd kamatoztatni.

A turisztika és az egészségügy csoportjai a megvalósult fejlesztések során összefonódik, ezért jelenlegi helyzetük bemutatása is együtt történik.

III.9.1. Turisztika és egészségügy

2002:

- 33 1/3 21 m-es úszómedence vízforgató rendszerűvé történő átalakítása
- vízforgató gépház építése
- fürdő területének bővítése
- Panzió megépítése 62 férőhellyel
- központi orvosi ügyelethez gépjármű vásárlása
- központi orvosi ügyelethez műszerek vásárlása
- Tájház építése

2003:

- Zákányszéki út Petőfi utca és Nyár utca által határolt szakaszának gyalogos és kerékpárúttal való kiépítése (424 méter)
- A Mórahalmi Gyógyfürdő élménymedencéjének átadása
- A Mórahalmi Gyógyfürdő rekonstrukciójának megkezdése

2004:

- a Millenniumi sétány 7. sz. alatti Móra-Vitál Kht. épületének váróhelyisége, a laboratórium, illetve a II. és III. sz. rendelő klímaberendezéssel lett ellátva

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- új termálkút fúrása az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdőben
- tanyagondnoki program beindítása, külterületi segély és ellátó bázisok kiépítése
- az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő új udvari öltözőépülete elkészült
- 3 db új medence átadása
- az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő új épületének átadása

2005:

- 150 napozóággal bővült a fürdő készlete, amelyet minden vendég ingyenesen vehet igénybe.
- Új medencével és ennek köszönhetően még több területtel gyarapodott az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő. A tengerparti hangulatot idéző, úgynevezett rendezvénymedence 513 m² vízfelületével, változó vízmélységével (5-140 cm), beépített élvényelemeivel kicsik és nagyok számára egyaránt garantált kikapcsolódást nyújt.

III.9.2. Gazdaságfejlesztés

2002

- Agrár Logisztikai Centrum létesítése a Mórakert Szövetkezet beruházásában
- Millenniumi sétány páratlan oldalának kiépítése
- körforgalom építése a központi kereszteződésben
- Kalász, Kisvasút, Kossuth park Ady tér, Malmos rét szilárd burkolattal való kiépítése
- SAPARD pályázatok készítése (külterületi szilárd burkolatú út építése, teleknyhó kialakítása, külterületi gázhálózat építés)
- Erkel - Munkácsy - Szegedi - Béke utcai csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése
- Ady tér, Kalász, Kisvasút utcai csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése

2003.

- külterületi útjavítások (21, ha 9847 m²)
- Rákóczi tér északi és déli oldalán lévő közutak szilárd útburkolattal való ellátása
- külterületi utak (Munkácsy utcától a Kissori útig a kiskertek előtt) szilárd útburkolattal való ellátása

2004:

- mezőgazdasági termények árusítására szolgáló piac átadása
- Élelmiszergazdasági és Informatikai Innovációs Központ kivitelezése

2005

- A Móraép Kht. megkezdte a vásártér kerítésének építését, így a vásártér teljes területét körbekerítik.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- A belga Vanreusel Snacks NV a Mórahalmi Agrár-Ipari Parkban létesít húsfeldolgozó üzemet. A szerződést a cég ügyvezető igazgatója és a város polgármestere írta alá. A társaság azért döntött Mórahalom mellett, mert szerintük a város logisztikai szempontból jó helyen van, rendelkezésre áll a kiváló nyersanyag és a munkaerő.
- Átadták Mórahalmon a város és a Szegedi Tudományegyetem együttműködéseként létrejött Élelmiszer-gazdasági és Informatikai Innovációs Központot
- Teki támogatás felhasználásával elkészült az új vásártéren két elárusító soron az aszfaltozott térburkolat.
- Elkészült az Ipari Park új trafóállomása, amely az újonnan bevont területeket látja majd el villamos energiával.
- A Dél - Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács a 2005. június 28-ai ülésén döntött a belterületi közutak burkolatfelújítása keretében benyújtott támogatási igényekről. A DARFT határozata alapján Mórahalom Város Önkormányzata összesen 43, 3 millió forint állami támogatást nyert el. A felújításban érintett útszakaszok a következők: Petőfi utca, Szántó utca, Nyár utca, Bástya sor, Kölcsey utca, Szövetkezeti utca, Szőlő utca, Gyep sor. A fenti utcák burkolatfelújítására még idén sor kerül.
- Elkészült a Nyár utcától a Bikaistállóig vezető földesút aszfaltozása.
- November 2-án megtörtént az AVOP-3. 2. 21-2004-07-0002/0. 7 pályázat keretében indított, a Mórahalom, 0112 hrsz-ú Borospincés út építésének műszaki átadás-átvétele.

III.9.3. Humán infrastruktúra fejlesztése

2002.

- tanyai képviselőtestület újraválasztása
- Humán Szolgáltató Központ (Szent Margit Egészség ház) kivitelezésének megkezdése
- Munkaügyi Központ új épületének átadása
- játszótér és gyermekliget létrehozása
- aszfaltos kézilabdapálya létesítése az iskola udvarán
- megkezdődik a Római Katolikus Templom külső rekonstrukciója

2003

- könyvtár külső homlokzatának felújítása
- városi szélessávú Internet kialakítása mikrohullámú hálózaton keresztül
- külterületi telekunyhók kialakítása a Gr. Klébelsberg Kúnó Oktatási és Konferencia Központban, valamint a Nagyszéksői iskolában

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

2004

- A Móránét Kht. egy az Ifjúsági- és Sportminisztérium által kiírt pályázaton 5 éves időtartamra megnyert egy " VACKORBUSZT", amely lehetőséget nyújt városunk és a régió településeinek gyermekei számára, hogy játékosan fejlődjenek készségeik
- A Magyarország Pontok címen meghirdetett pályázaton a Gondozási Központ 2 számítógépes, internethasználatra alkalmas állomás felszerelését nyerte
- a Királyhalmi Iskolánál található Telekunyó átadása
- a Móra Ferenc Általános Iskola és Szakiskola nappali rendszerű, Fizioterápiás asszisztens és Falusi vendéglátó képzést indított
- ESZA pályázaton a Gondozási Központ 2 db Ford Tranzit típusú járművet nyert
- befejeződött a római katolikus templom külső homlokzatának rekonstrukciója
- az E-Magyarország pont keretében ingyenes Internet hozzáférési lehetőség működik a Gondozási Központban
- Nagyszéksői szabadtéri foglalkoztató átadása

2005

- Bagolyvár építése a Móra Ferenc Általános Iskola tetőterében
- A HPQ Kft. befejezte az óvoda és bölcsőde épület bővítésével kialakítandó "családi napközi" építési munkáit.

III.9.4. Közigazgatási, adminisztratív kiszolgáló rendszer

Az önkormányzat 1994 óta jelentős városfejlesztési tevékenységet végez. Évről évre több központi pályázati lehetőséget igyekezett megragadni a település infrastrukturális, intézményi, turisztikai, gazdaságfejlesztési hátterének javítása, bővítése érdekében. **A hagyományos önkormányzati működés mellett kidolgozta a városfejlesztés irányvonalait**, mikor 1995-ben három évre szóló városfejlesztési irányelveket határozott meg. Ezen irányelvek megvalósulását évente értékelte.

„Nem azért vagyunk, hogy megmondjuk az embereknek, mit tegyenek, hanem, hogy segítsünk nekik azt tenni.”

1994. decemberében az új városvezetés Sirolli szavait idézve indult el négy esztendő útjára, melyre az alábbi stratégiai célokat tűzte ki maga elé:

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- Kiegyensúlyozott fejlesztési program
- Vagyongyarapítás
- Gazdaságfejlesztés, munkahelyteremtés
- Pénzügyi egyensúly

A jelenlegi vezetés alapstratégiáját azóta is követi, természetesen igazodva a változó körülményekhez. Az önkormányzatiság alap gondolatából adódóan a település önkormányzata a feladat és hatáskörébe tartozó helyi érdekű közügyekben önállóan jár el. A helyi önkormányzat érvényre juttatja a népfelség elvét, helyi közügyekben demokratikus módon, széleskörű nyilvánosságot teremtve kifejezi és megvalósítja a helyi közakaratot. A helyi önkormányzás jól meghatározott közös felfogása, értékrendje kell, hogy érvényesüljön a működésben, amely eligazít az önkormányzati szerepekben, viszonyokban, s meghatározza a testület és a hivatal szellemét, sajátos arculatát.

Mórahalom város Önkormányzata fennmaradásának stratégiája:

pénzügyi egyensúly + biztonságos működés + gazdaságfejlesztés

Az önkormányzat költségvetési koncepciójának összeállításakor a következő alapelvekre támaszkodik

- normatívák és helyi bevételek biztonsága és biztosítása
- óvatosság, valódiság, realitás
- vagyonhasznosítás
- kötelező és önként vállalt feladatrendszer
- lakossági megtartó erő

Lakossági stratégiája

- családi egzisztencia megteremtésének segítése
- munkahelyteremtés
- letelepedési lehetőség fokozása
- közszolgáltatások körének bővítése

Az önkormányzat fejlesztési ütemtervének főbb területei

- egészségügy, szociálpolitika
- oktatás, munkahelyteremtés

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

– termelő infrastruktúra fejlesztése gazdaságfejlesztés

A vezetés ezen stratégiáját egyrészt az önkormányzat számára kötelező feladat- és hatáskört előíró jogszabályok alapján, másrészt legfontosabb vevője, a lakosság igényei alapján alakította ki és ezen tényezők hatására fejleszti folyamatosan.

Az Ötv. 10. § d./ pontja a Képviselő-testület át nem ruházható hatásköröként határozza meg a gazdasági program elfogadását. Az SZMSZ 11. § /4/ bekezdése alapján a „gazdasági program” az éves költségvetésnek a képviselő-testület elé történő benyújtásával kerül előterjesztésre. A „gazdasági program” meghatározza azokat a fő célkitűzéseket, irányelveket, feladatokat, amelyet a költségvetési gazdálkodás során meg kell valósítani.

A gazdasági program főbb vonalaiban épít a kormányzat adott évre vonatkozó gazdaságpolitikai célkitűzéseire, gazdaságpolitikájának irányvonalára, a helyi önkormányzatokat érintő forrásszabályozásra, az önkormányzat bevételeit és kiadásait befolyásoló, meghatározó tényezőkre, az önkormányzat adott évben végrehajtandó feladataira.

A költségvetés végrehajtásáról szóló beszámolót ugyancsak évente vitatja meg a képviselő-testület, melyet a közmeghallgatások alkalmával a lakosság is megismerhet.

A Mórahalmon fellelhető szakigazgatási szervek elhelyezése újonnan kialakított, modern épületekben valósul meg. Az igazgatási munka és ügyintézés feltételei biztosítják a minőségi munkavégzést. Az egyes beruházások megvalósítása pedig ütemezetten történt.

1998

- Riasztási Központ létrehozása (mentőállomás)

2000.

- Ipari Parkban az ún. Klebelsberg épület teljes körű felújítását követően az épületben kapott elhelyezést a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal falugazdász irodája

2002:

- volt rendőrőrs épületének megvásárlása
- Munkaügyi Kirendeltség új épületének átadása

2003:

- Az új rendőrségi épület átadása (riasztási központ közvetlen szomszédságában)

2007

- Határőrizeti szolgálati hely átadása (riasztási központ közvetlen szomszédságában)
- Szegedi Körzeti Földhivatal Mórahalmi Kirendeltségének megnyitása

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Pályázati források igénybevételének koncepciója

Mórahalom város Önkormányzata, valamint intézményei és közhasznú társaságai intenzív pályázati tevékenységet folytatnak. Sokoldalú kezdeményezésekkel igyekeznek a város fejlesztését a pályázatok benyújtásával úgy kivitelezni, hogy az a legkisebb terhet rója a város költségvetésére. Nógrádi Zoltán polgármester, illetve az önkormányzat munkatársai azt az álláspontot vallják magukénak, miszerint a sokféle hitelfelvételi lehetőség nagy veszélyt jelent az önkormányzatoknak, és ezzel szemben a pályázatok összeállításában látják a lehetséges fejlesztések támogatásának megoldását. Mórahalom város fejlődése egyértelműen igazolja, hogy a pályázati források kihasználása milyen pozitív változást eredményez egy város életére nézve.

A város vezetőségének egyik büszkesége, hogy Mórahalom város 2004 –ben eredményes Hild díjas pályázatot nyújtott be.

Összevetve 2007. évben (2007. novemberi adatok) a helyi adóbevételek és a pályázati bevételek nagyságrendje az alábbi mutatók segítségével állapíthatóak meg:

- 2007. év összes adóbevétel   **144 579 ezer Ft**
- 2007. év összes pályázati bevétel: **1 441 241 ezer Ft**

Azaz az adóbevételek és a pályázati bevételek aránya az alábbi:

1 Ft adóbevétel / 10 Ft pályázati bevétel

Az önkormányzat által benyújtott pályázatok közül elsődlegesen az EU forrásra benyújtott pályázatokat gyűjtöttük össze, melyet a Melléklet tartalmaz.

III.10. Városi szintű SWOT analízis, a helyzetelemzés összegzése

Az előző fejezetekben bemutatott helyzetelemzésből kiindulva a település elkészítette az egész városra kiterjedő analízisét, amely „kvázi” összegzi a minden szempontot figyelembe vett helyzetelemzés eredményét, különös tekintettel a város erősségeire, gyengeségeire, lehetőségeire és veszélyeire. Az alkalmazott elemzés eredményét az alábbi SWOT elemzés szemlélteti.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Erősség

- Jó közlekedési kapcsolatok
- Országos, illetve helyi védelem alatt álló természeti értékek
- Javuló közműellátottság
- Jelentős a külföldi tőke érdeklődése
- A gyógyfürdő jelentős idegenforgalmi pont, jelentős számú külföldi vendéggel
- Az ipari Park nagy fejlődési lehetőségei
- Határozott térségi gazdagfejlesztési elképzelések
- A vállalkozási hajlandóság élénk, a vállalkozások sűrűsége magas, a kilátások szerint további növekedésre lehet számítani
- A térség foglalkoztatási potenciálja nő, erősítve régiós szerepkörét
- Kedvezően alakuló demográfiai szerkezet
- Jók a város termál- és gyógyvíz készletei
- Sokszínű kulturális rendezvénykínálat
- Táj egyedisége
- Természeti különlegességek
- Az országos átlagnál ezen a tájon magasabb a napsütéses órák száma
- Földrajzi fekvéséből adódóan jelentős tranzitforgalom
- További vonzerők: hagyományos tanyavilág, néphagyományok
- Élő nemzetiségi kultúra
- Az alap- és turisztikai infrastruktúra folyamatos fejlesztése
- A tájékoztató tevékenység gyors fejlődése, tudatos fejlesztése
- A turisztikai kínálat elemeinek megléte, változatossága
- A turisztikai vállalkozások megléte

Gyengeség

- Gyenge településközi kapcsolatok
- Alacsony erdősültség
- Magas munkanélküliség és ingázás
- A határátkelőhely közvetett megközelíthetősége
- A tanyasi szerkezet miatt az átlagosnál nagyobb távolságok áthidalása
- A tanyákon az ivóvíz minősége gyakran nem megfelelő
- Az alap- és turisztikai infrastruktúra kiépültségének hiányosságai
- Budapesttől és Nyugat-Európától relatíve nagy távolság
- Turisztikai beruházások tökehiánya

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- Turisztikai vállalkozások hiányos szakképzettsége

Lehetőség

- Fejlődő szegedi agglomeráció közelsége
- Hagyományokra vagy új igényekre épülő városi funkciók felvállalása
- Új városközpont kialakításával a városi igények, feladatok és szolgáltatások széleskörűbb kiszolgálása
- Új lakóövezetek megnyitása és lakóterületi fejlesztése
- Esélynövelés és népességmegtartó hatás fokozása a kiegyensúlyozott közösség létrehozása érdekében
- Megnyíló pályázati források vízbázis-védelmi, műemlékvédelmi célokra
- Jelentős rekreációs potenciál: természeti, kulturális rendezvények, sportolási lehetőségek, kerékpárút-hálózat kiépítése
- Idegenforgalmi arculat további fejlesztése a termálvíz lehetőségeinek kiaknázásával
- Kis és közép vállalkozások fejlesztésére további állami és uniós források nyílnak meg
- A felnőttképzés új formáinak elérhetősége javítja a munkaerő rugalmasságát, alkalmazkodóképességét
- A kulturális tőke és tudás gyarapításával szociális hátrányok csökkentése, fejlődés motiválása
- Gazdasági versenyképesség javítása
- A gazdasági fejlődés eredményeként emelkedik a helyben foglalkoztatottak száma, képzettségi szintje és társadalmi aktivitása
- Az 55. számú útnak a városba eső szakaszán kedvező lehetőség nyílik kereskedelmi és logisztikai funkciók településére, ami javítaná a lakosság és a vállalkozások ellátottságának színvonalát
- Kapcsolati háló kiépítése, erősítése
- A lakossági szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások áthelyezésével fejlődőképes szolgáltatócentrum kialakítása
- Az idegenforgalom új kiépülő lehetőségei a lakossági igények kielégíthetőségével munkahelyteremtő tevékenységgé válhatnak
- Egészségfejlesztő program kidolgozása, mely által az itt élők elégedettsége fokozódik
- A Homokháti Kistérség társulás megerősödése
- A növekvő hazai és nemzetközi érdeklődés a gyógy- és termáلتurizmus, valamint az ökoturizmus iránt

Veszély

- A környezeti fenntarthatóság kérdéses a növekvő közúti forgalom miatt

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- A közútfejlesztésekkel párhuzamosan fellépő növekvő zaj-, levegő- és rezgésterhelés
- Az ellenőrizetlen növekedés következtében teret nyernek a negatív tendenciák: romlik a lakókörnyezet minősége és a közbiztonság, fokozódik a társadalmi szegregáció
- A külföldi tőke térnyerésével a hazai gazdaságok és vállalkozások sorvadásnak indulhatnak nem megfelelő tőketámogatottság esetén
- Szeged közelsége miatt centralizációs veszély
- A fejlődés és növekedés ütközhet az idegenforgalom erősségeivel (pl.: nyugodt környezet, kisvárosias légkör)
- Az infrastruktúra fejlesztésének további elmaradása, lassú üteme, különösen a megközelíthetőség tekintetében
- A régióbelinél olcsóbb árfekvésű külföldi, elsősorban szerb turisztikai piacok megerősödése
- Az önkormányzat tőkeszegénysége miatt a fejlesztő beruházások elmaradnak

17. táblázat: a település SWOT analízis

A település ez elkövetkező években (stratégiáját is erre építve) megpróbálja az erősségekre építkezve kihasználni az előtte álló lehetőségek és mindent megtesz a gyengeségek megerősítése céljából a veszélyeket elkerülve.

IV. A városrészek területi megközelítésű elemzése

Mórahalom város belterületének jellegzetességei határozott vonalat húznak a városrészek köré. Ezen területegységek határozott és karakteres arculata tükrözi a város kitűzött fejlődési irányainak jelentős részét. A településfejlesztési koncepciót és településrendezési tervet alapul véve történt a városrészek beazonosítása. A városrészek lehatárolásában jelentős szerepe volt továbbá a város fizikai fejlődésének, mivel jellemzően a városépítés egy-egy jellegzetes hullámához kötődnek az egyes városrészekhez tartozó területek. A területek az utóbbi évtizedben nyerték el mai formájukat, és ez idő alatt nagyarányú fejlődést mutatnak. Ebben nagy szerepe volt, és van ma is az átgondolt fejlesztési célok apró lépésekre bontott megvalósításának.

A városközpont a turizmus és egészségügy, valamint a humán infrastruktúra; az Ipari Park az ipar és mezőgazdaság; és az ezt nagy részben körülölelő lakóövezet a civil szféra megjelenésének színtere. **Mórahalom belterülete tehát három városrésze osztható jellegzetességei alapján: városközpont, homokhát térségi agrár-ipari park, lakóövezet.**

Látható, hogy a városrészek egyértelmű, tiszta és a város egészének szerkezetét figyelembe vevő logika szerint kerültek kijelölésre. Integrált Városfejlesztési Stratégia teljesen lefedi a várost és kiemel olyan, középtávon különösen fontos városrészeket, amelyek a városfejlődés kitörési pontjai lesznek.

A városrészi helyzetértékelés részeként jelenítendő meg az anti-szegregációs terv helyzetértékelés része is. Az anti-szegregációs terv megvizsgálja, hogy a városban van-e szegregált lakókörnyezet (telep, telepszerű lakókörnyezet) ha igen, akkor feltárja ezen területek problémáit (társadalmi, szociális, egészségügyi helyzet, terület közszolgáltatásokkal való ellátás - különös tekintettel az oktatásra, egészségre káros környezeti viszonyok, infrastrukturális ellátottság stb.) és elemzi, hogy a tervezett városfejlesztések (területi és ágazati programok) hogyan befolyásolják a területi szegregációt. Az elkészült és jóváhagyott anti-szegregációs terv az Integrált Városfejlesztési Stratégia mellékletét képezi.

Erősségek és nehézségek kerültek beazonosításra az egyes városrészekre vonatkozóan: városrészekre lebontott SWOT analízis készült a stratégiai elemzés részeként. A beazonosított városrészek alapján jelölte ki az önkormányzat a későbbi fejlesztési akcióterületeket, amelyek a

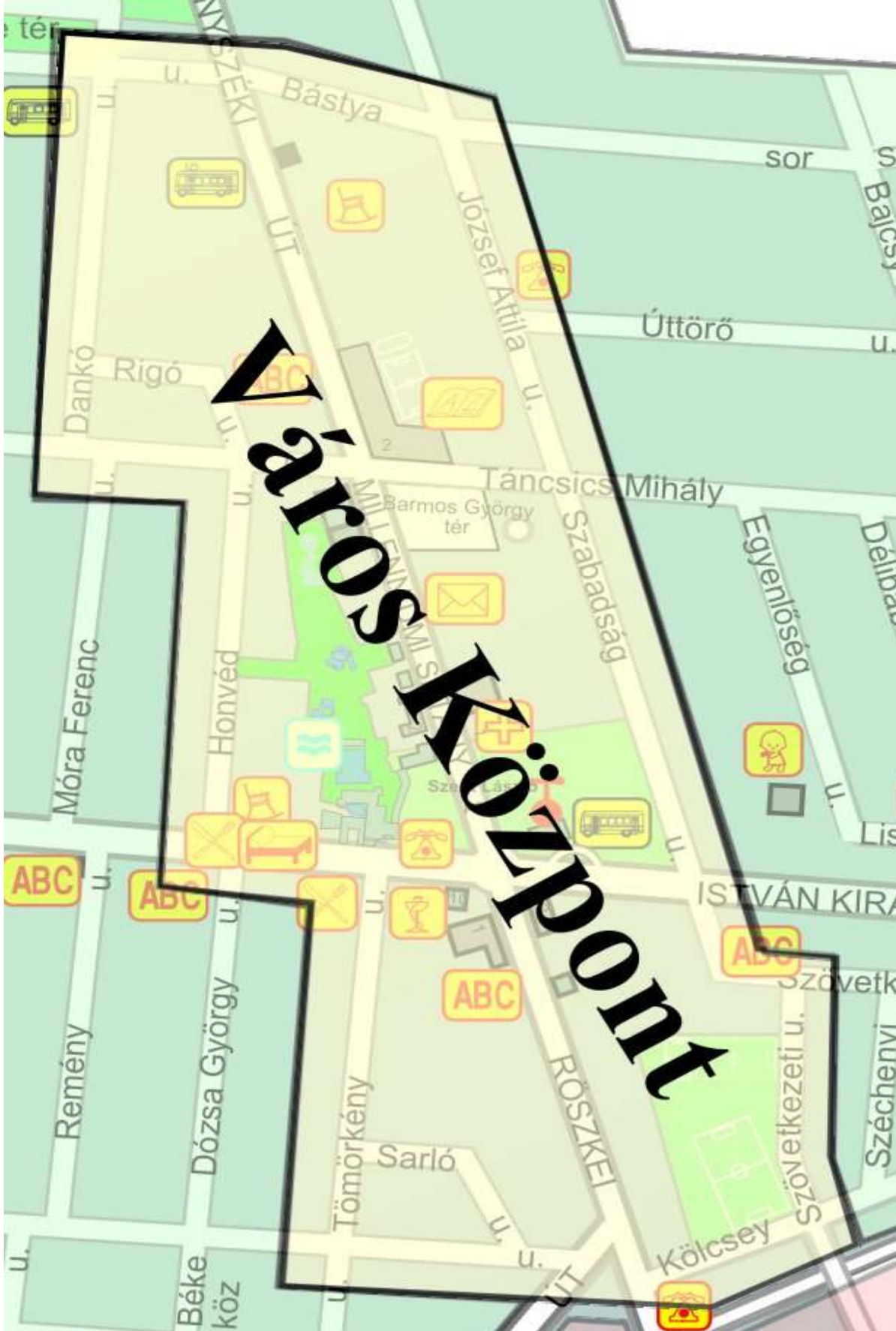
fejlesztési jellegű beavatkozások lehatárolt területeit jelentik majd.

IV.1. Városrészek lehatárolása

IV.1.1. Városközpont városrész

Mint ahogyan a település épületállományának jellemzésénél írtuk, a település építészeti arculatát jellemzően a 60-as, 70-es évek típusházai határozzák meg, mely alól kivételt a központi mag és annak nyúlványát képező területek képeznek, mely a Szeged - Alsótanya központ későbbi „városkezdeményét” jelzik. E központi mag egyfajta megújítása, illetve valamennyi lehetséges közszolgáltatási funkció e központi helyen történő koncentrálása a településközpont újraélesztését jelentheti. Ily módon határozta meg a település egyik fejlesztendő városrészeként a központi területeket:

Dankó utca végén a Nyár utca kereszteződésénél jobbra fordulva végig a Nyár utcán, keresztül a Zákányszéki úton, majd azon túl a Bástya soron egészen a József Attila utcával való találkozási pontig haladunk, ahol ráfordulva a József Attila utcára, majd a Táncsis Mihály utcával való kereszteződésén túl a Szabadság utca folytatásával, keresztezzük az István király utat. A Szövetkezeti utca (I.) eleje, aztán a – térkép alapján - lefele a Szövetkezeti utcán (II.), majd balra fordulva a Kölcsey utcán haladva a központi városrész további határa. A városrész határa egy rövid részen továbbá a Kölcseyről ráfordulva a Röszei út, aztán a Kissori út, később pedig a Béke utcán végighaladva egészen a Tömörkény utcával való kereszteződésig haladva folytatódik, ahol végig a Tömörkény utcán, aztán ráfordulva a Szegedi útra a Honvéd utcán végig, majd Petőfi utca térképen látható részén haladva, később Dankó utcára ráfordulva, végül a Nyár utcával zárul a városközpont lehatárolt része.

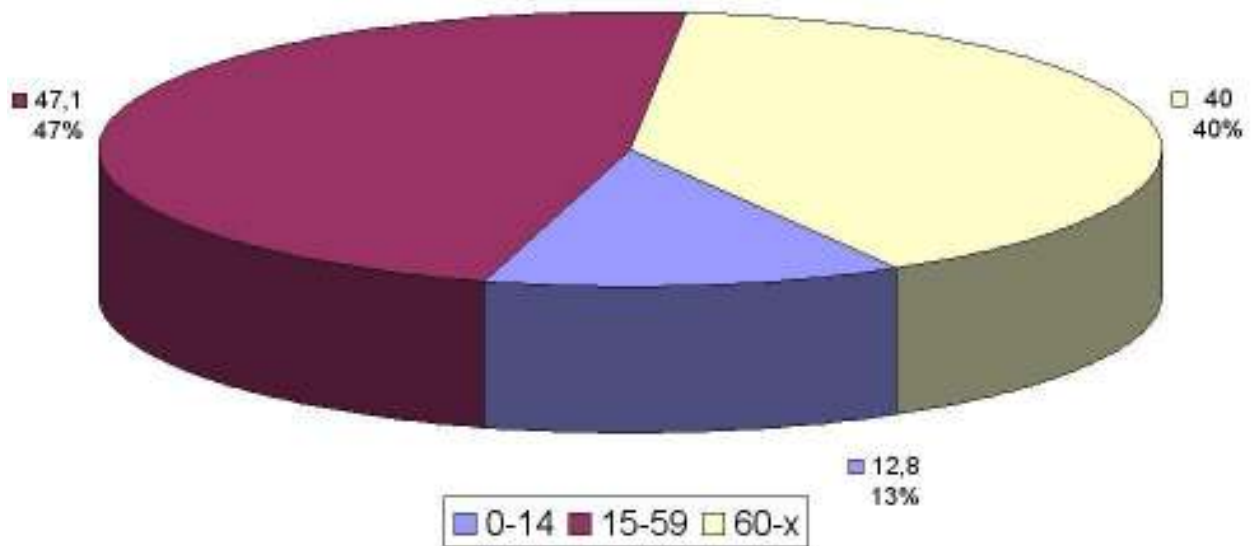

27. ábra: Városcsokor városrész

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Adatok a városközpont lakosságáról: A lakosság jelentős része él a városközpontban (675 fő), közöttük az aktív korúakon belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a belterületek között a legmagasabb: 34,8. A felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában a városközpontban 9,3. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 43,0, a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya azonban itt a legmagasabb: 47,7.

A városközpont lakosságának megoszlása korcsoport szerint

28. ábra: A városközpont lakosságának megoszlása korcsoport szerint
(További adatok a Táblázatok fejezetben)

Szintén a városközpontban található egy földterület, melyen bár néhány építmény áll, nagyban rontja a városközpont arculatát. Ez az a terület, ahol az új Kistérségi Közigazgatási Szolgáltató Központ kapna helyet.

IV.1.2. Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park városrész

Az Ipari Parki rész a település egyik lehetséges kitörési pontjának, a megtelepedő ipari tevékenységnek az ún. „bölcsője”.

Lehatárolása: Kissori úton végig, ráfordulva a Röszei útra, majd a Kölcsey utcán végig a városhatár felé kanyarodva (térkép alapján lefelé) a térkép által lehatárolt módon, egészen a városhatárig húzódva jelölhető ki az ipari park területe.

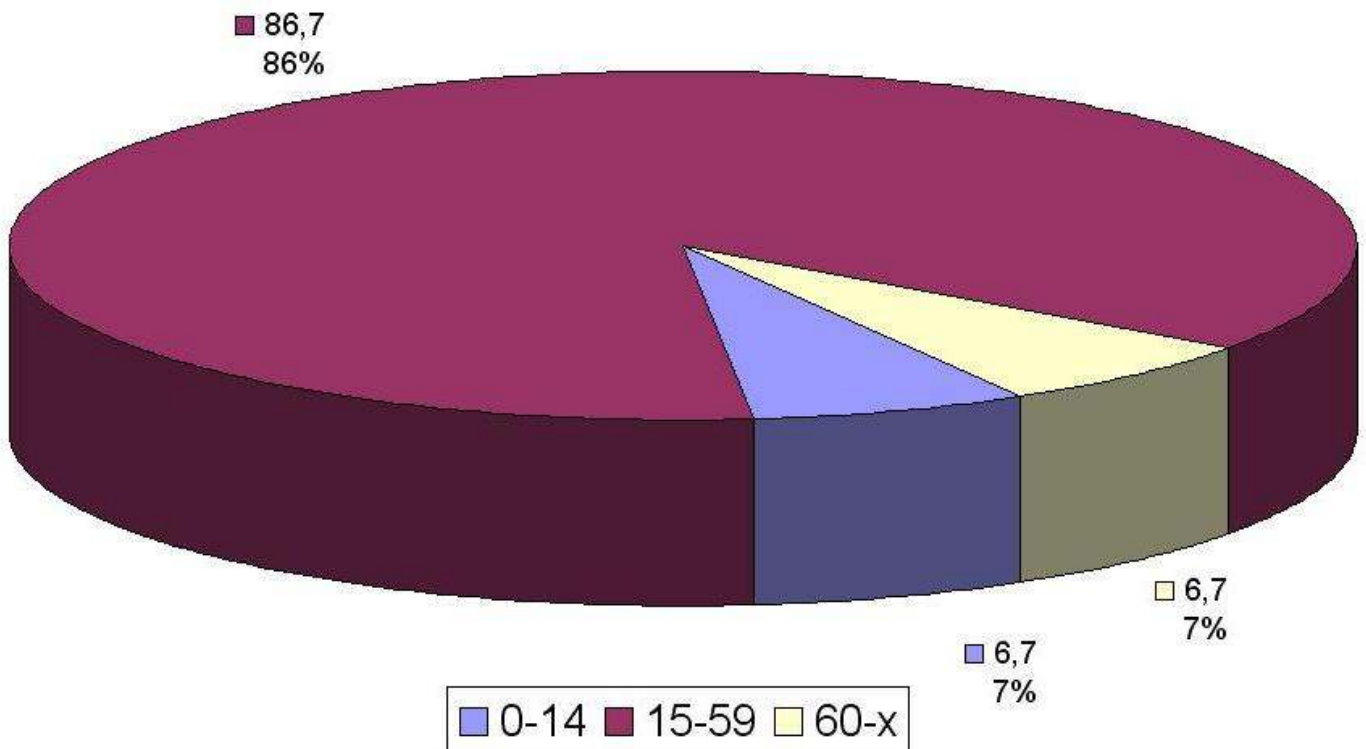

29. ábra: Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park városrész

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Adatok az Ipari Park lakosságáról: A terület funkciójánál fogva itt a legalacsonyabb a lakónépesség száma a terület méretéhez képest: 15 fő, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a városban a legalacsonyabb, 7, 7-es értéket mutatja. Ugyanakkor a felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában itt a legmagasabb: 30,0. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 30,8, a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya: 0,0.

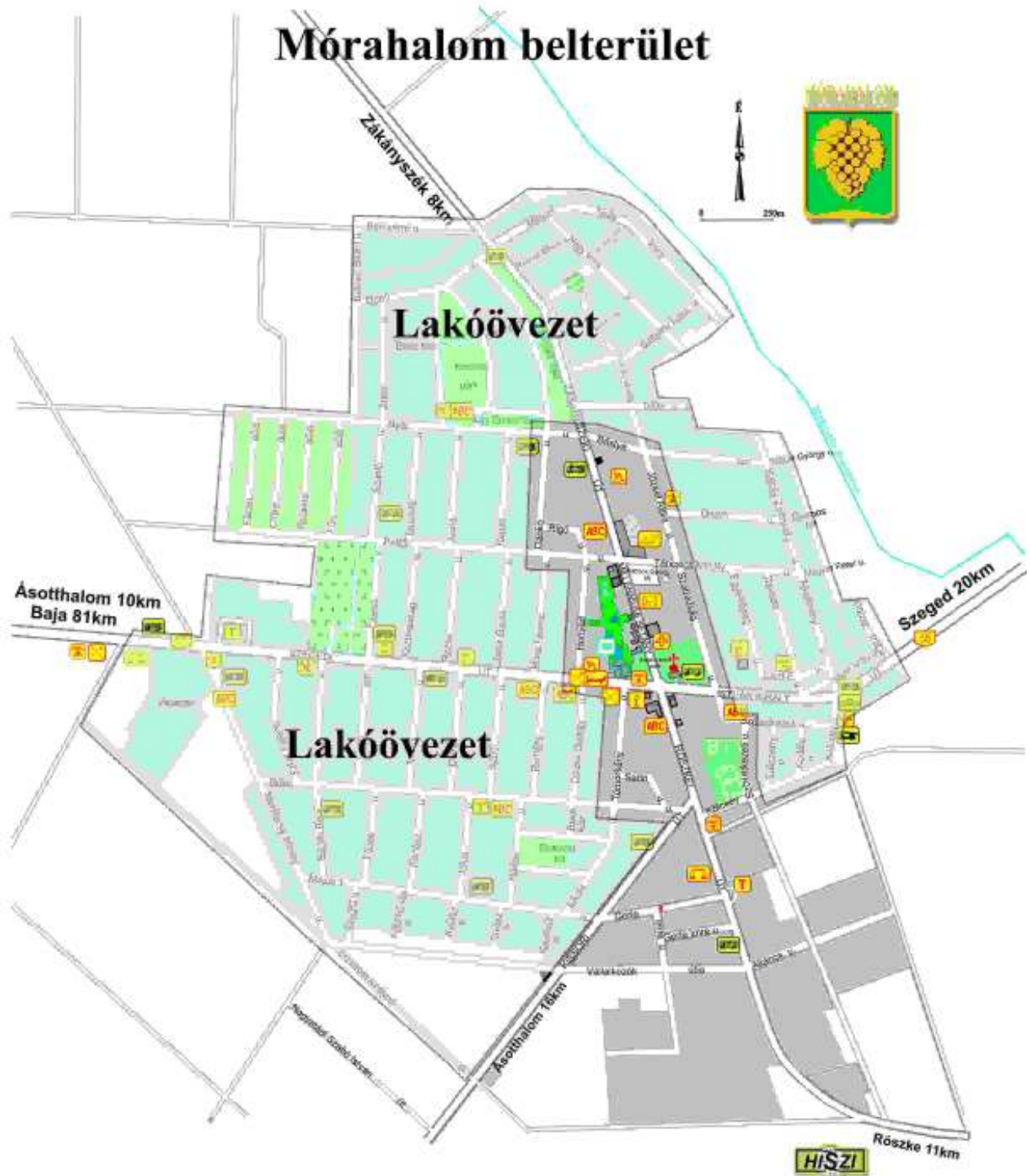
Az Ipari Park lakosságának megoszlása korcsoport szerint

30. ábra: Az Ipari Park lakosságának megoszlása korcsoport szerint
(További adatok a Táblázatok fejezetben)

IV.1.3. Lakóövezet városrész

A város területének a fentebb leírt két városrészen kívüli összes egyéb része a lakóövezeti városrészhez tartozik.

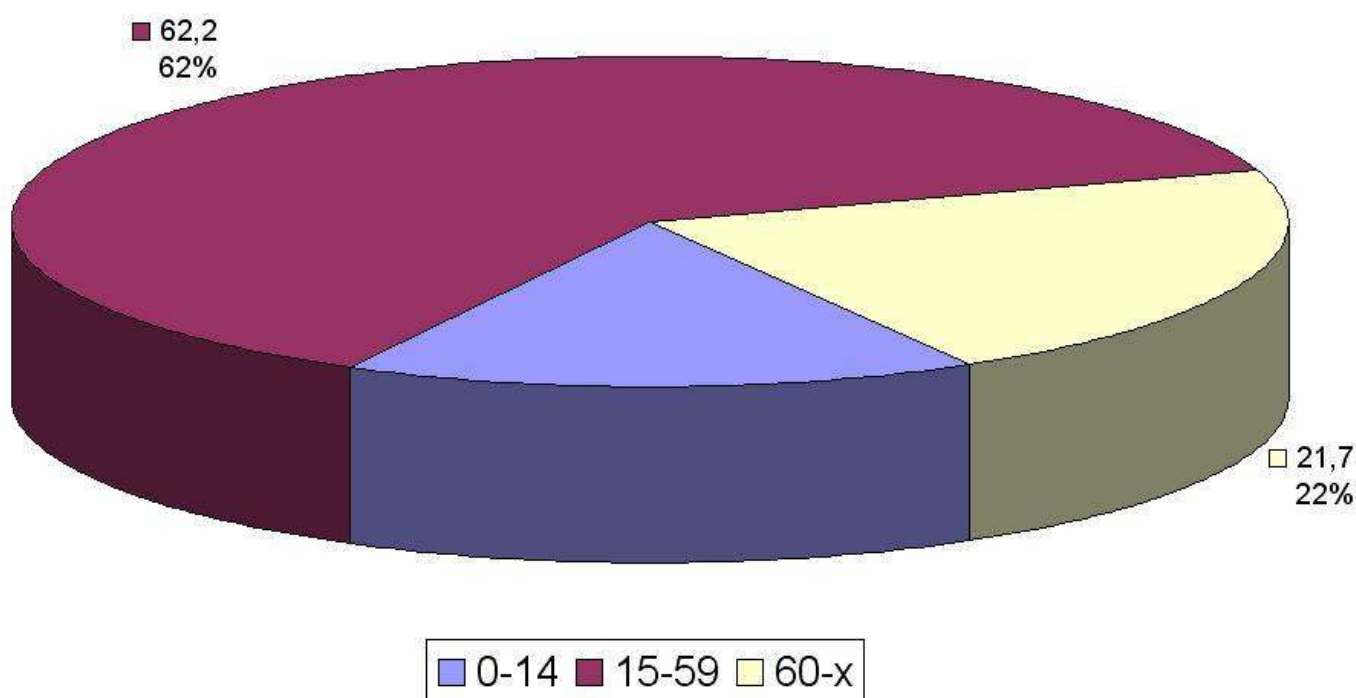
31. ábra: Mórahalom lakóövezet városrész

Adatok a Lakóterület lakónépességéről: a lakosság döntő hányada a város belterületén, ezeken a

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

területeken él, 2001-ben 3362 fő volt a lakónépesség száma (mára 3850 fő fölötti) . A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 32, 0, a felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában 5, 6. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 39, 1, és a foglalkoztatottak nélküli háztartások aránya 37,2.

Az Lakóterületek lakosságának megoszlása korcsoport szerint

32. ábra: A lakóterületek lakosságának megoszlása korcsoport szerint

(További adatok a Táblázatok fejezetben)

IV.2. Városrészek összehasonlító helyzetelemzése

A városrészek statisztikai adatokkal történő összehasonlítását egységesített táblázatok keretében lehet a legjobban szemléltetni. A táblázatokból jó következtetéseket lehet levonni a város-városrészek és a városrészek egymás közti különbségeiről.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Demográfiai, társadalmi összehasonlítás

	Városi szintű adat (bel- és külterület)	Városközpont városrész	Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park városrész	Lakóövezet városrész
Lakónépesség (fő):	5881	675	15	3850
Lakónépességen belül az alábbi korcsoportok aránya 0-14 15-59 60-x	0-14: 873 fő 15-59: 3265 fő 60-x: 1334 fő	0-14: 12,8 % 15-59: 47,1 % 60-x: 40,0 %	0-14: 6,7 % 15-59: 86,7 % 60-x: 6,7 %	0-14: 16,2 % 15-59: 62,2 % 60-x: 21,7 %
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktívkorúakon (15-59 évesek) belül	36,2%	34,2%	31%	7,7%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	4,6%	9,3%	30,0%	5,6%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	36%	49,4%	69,2%	57,5%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	28%	47,7%	0,0%	37,2%
Rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	31%	43,0%	30,8%	39,1%
A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktívkorúakon belül (szegregációs mutató)	20,1%	21,5%	0,0%	16,0%
Lakásállomány	2401 db	217 db	6 db	1318 db
Alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás)	781 db 51,66%	23,5 %	0,0 %	15,9 %

Gazdasági összehasonlítás

	Városi szintű adat	Városközpont városrész	Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park városrész	Lakóövezet városrész
Működő vállalkozások száma	262	39	27	196
Működő vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként	Mezőgazdaság...: 22 Bányászat...: 26 Építőipar...: 25 Kereskedelem...: 58	2 - 2 6	11 - 1 2	9 26 22 50

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

	Szálláshely- szolgáltatás...: 13	9	-	4
	Szállítás...: 16	2	2	12
	Pénzügy...: 7	1	1	5
	Ingatlan...: 54	1	1	52
	Oktatás...: 5	1	2	2
	Egészségügy...: 10	10	-	-
	Egyéb...: 26	5	7	14
Kiskereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszertárak nélkül)	83	36	1	46
Ebből élelmiszer jellegű	Élelmiszer jellegű üzletek: 22	4	1	17
ruházati jellegű	Ruházati jellegű üzletek 6	4	-	2
Vendéglátóhelyek száma	20	10	0	10

IV.3. Városrészek funkcionális összehasonlítása

A városrészek funkcionális összehasonlítását egységesített táblázatok keretében lehet a legjobban szemléltetni. A táblázatokból jó következtetéseket lehet levonni a város-városrészek és a városrészek egymás közti funkcionális eloszlásának különbségeiről.

Gazdasági funkciók

Funkció	Városközpont városrész	Lakóterület városrész	Agrár - Ipari Park városrész	Városban összesen
Piac	-	1 (vásártér)	1 (élelm.piac)	2
Kiskereskedelmi üzletek száma	27	49	1	77
Bankok	2	-	-	2
Pénzügyi szolgáltatók száma	2	-	-	2
Szolgáltatók jelenléte (Démász Zrt, Dégáz Zrt kihelyezett ügyfélszolgálat, Térségi Vízmű Intézmény)	2	1	-	3
Szolgáltató Központ	-	-	-	-
Kereskedelmi központ	-	-	1	1
Ipartelep	-	-	1	1
Ipari Park	-	-	1	1
Logisztikai Központ	-	-	1	1
Innovációs Központ	1	-	-	1
Irodaház(ak)	4	-	2	6
Panzió	2	-	-	2
Szálloda	-	-	-	-
Vendéglátó egységek száma	14	8	-	22

Közlekedési, távközlési funkciók

Funkció	Városközpont városrész	Lakóterület városrész	Agrár - Ipari Park városrész	Városban összesen
---------	---------------------------	--------------------------	------------------------------------	----------------------

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Távolsági autóbusz-megálló	1	-	-	1
Vasútállomás	-	-	-	-
Postahivatal (Fiókposta)	1	-	-	-
Helyi autóbuszjárat	nincs	-	-	-
Tömegközlekedés	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján
Benzinkút	-	1	1	2
Taxi szolgáltatás	-	-	-	-
Közüzemi vízhálózat léte	igen	igen	igen	igen
Zárt közcsatorna-hálózat	igen (Szegedi út)	nem	nem	igen/nem

Közösségi funkciók

Funkció	Városközpont városrész	Lakóterület városrész	Agrár - Ipari Park városrész	Városban összesen
Önkormányzati közművelődési könyvtár	1	-	-	1
Művelődési otthon jellegű intézmény (telephely)	1	-	-	1
Kulturális központ	-	-	-	-
Mozi	-	-	-	-
Múzeum	-	-	-	-

Szórakozás Szabadidő

Funkció	Városközpont városrész	Lakóterület városrész	Agrár - Ipari Park városrész	Városban összesen
Sport infrastruktúra	2	-	-	2
Szabadidőcsarnok	1	-	-	-
Szabadtéri szabadidő központ	-	-	-	-
Uszoda	1	-	-	-
Strand	1	-	-	-
Rendezvénycsarnok	-	-	-	-

Állami, igazgatási, hatósági, igazságszolgáltatási funkciók

Közigazgatási funkciók				
Funkció	Városközpont városrész	Lakóterület városrész	Agrár - Ipari Park városrész	Városban összesen
Önkormányzat	1	-	-	1
Okmányiroda	1	-	-	-
Területi hatósági intézmények	1	-	1	2
Igazgatási és rendészeti szervek				
Rendőrség	-	1	-	1
Bíróság	-	-	-	-
Ügyészség	-	-	-	-

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Börtön	-	-	-	-
Igazságügyi szolgáltatás	-	-	-	-
Tűzoltóság	-	-	-	-
Polgárórség	-	1	-	-

Humán szolgáltatási funkciók

Funkció	Városközpont városrész	Lakóterület városrész	Agrár - Ipari Park városrész	Városban összesen
Körzeti orvosi (házi orvosi) székhely	1	-	-	1
Gyógyszertár	2	-	-	2
Központi körzeti (házi orvosi) ügyelet	-	1	-	1
Járóbeteg szakellátás	1	-	-	1
Fogászati szakrendelés léte/ községi fogászattal együtt	2	-	-	2
Kórház	-	-	-	-
Mentőállomás	-	1	-	-
Tartós bentlakásos átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmény	-	-	-	-
Időskorúak otthonának léte (települési, több települési, megyei rászorultakat ellátó)	1	-	-	-
Nappali ellátást nyújtó idősek klubja	1	-	-	-
Bölcsőde	-	1	-	1
Óvoda	-	1	-	1
Általános iskola	1	-	-	1
Középiskola	1	-	-	1
Felsőoktatási intézmény	1	-	-	1
Kutatóintézet	-	-	-	-

Összességében megállapítható, hogy az egyes funkciók eloszlása vegyes képet mutat, azonban a legtöbb funkció a Városközpont városrészben összpontosul. Bizonyos szempontból nézve a település funkciógazdag, bizonyos szempontból nézve funkciószegény. A stratégiában lefektetett fejlesztési elképzelések a már meglévő funkciók megerősítését, valamint a hiányzó funkciók kialakítását célozzák, a fenntartható városfejlesztés elvét megvalósítva.

IV.3. Városrész szintű SWOT elemzés

Az előző fejezetekben bemutatott statisztikai és funkcionális helyzetelemzésből kiindulva a település elkészítette az egyes városrészekre kiterjedő analízisét, amely „kvázi” összegzi a minden szempontot figyelembe vett helyzetelemzés eredményét, különös tekintettel a városrészek erősségeire, gyengeségeire, lehetőségeire és veszélyeire. Az alkalmazott elemzés eredményét a városrészekre lebontott SWOT elemzések szemléltetik.

IV.3.1 Városmag városrész területének SWOT analízise

<p>Erősség</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centralizáló hatás • Könnyen és gyorsan elérhető kereskedelmi egységek • A szolgáltatóegységek jelenléte • A Gyógyfürdő vendégvonzó hatása • A gyógyulás és egészségmegőrzés egységeinek könnyű elérhetősége • A városmag közösségalkító és összefogó hatása 	<p>Gyengeség</p> <ul style="list-style-type: none"> • A szolgáltató egységek széttagoaltsága, és az ebből eredő működési nehézségek • A helyhiányból fakadó igények kielégítésének mellőzése a szolgáltatások és a turizmus tekintetében • Kihaszánlatlan, városmagot romboló területek jelenléte
<p>Lehetőség</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Kistérségi Közigazgatási, Kulturális és Gazdasági Szolgáltató Központtal a széttagoaltság megszüntetése • Egyablakos ügyintézés feltételeinek megteremtése • A turizmust is támogató szolgáltatások kialakítása és továbbfejlesztése • A Gyógyfürdő bővítésével további vendégvonzó hatás elérése • A gyógyítást és a felüdülést szolgáló tevékenységek további összefonódása és egymás segítése • A Gyógyfürdő részéről az igényeket többértően kielégítő szolgáltatások 	<p>Veszély</p> <ul style="list-style-type: none"> • Túlzott központosulás a város többi részének kárára • A népesség és turizmus vonzó hatása a kisvárosi jelleg csökkenéséhez és megszűnéséhez vezethet • A városmagban a pihenési lehetőségek kisebb, a szórakozási lehetőségek mind nagyobb hangsúlyt kapnak

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

kialakítása	
-------------	--

20. táblázat: A városközpont városrész SWOT analízise

IV.3.2. Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park városrész területének SWOT analízise

Erősség	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> • Optimális feltételek a vállalkozók és beruházók számára • A szerb-montenegrói — magyar határszakasz közelsége • Logisztikai szempontból is kedvező fekvés • A megközelíthetőség és infrastrukturális kiépítettség megfelelő • A gazdasági tevékenységek működéséhez és fejlődéséhez szükséges feltételek rendelkezésre állása • A szükséges munkaerő a városban és a környező településeken adott • Szeged tervezett logisztikai központjának közelsége 	<ul style="list-style-type: none"> • A rendelkezésre álló terület nem teljes körű kihasználtsága
Lehetőség	Veszély
<ul style="list-style-type: none"> • Több húzóágazat ki- illetve továbbfejlődése: feldolgozóipar, agrárgazdaság • A szabad és az ingázó munkaerő helyi lekötése • A foglalkoztatottság növekedésével a kereskedelem élénkülése • Az Ipari Parkban dolgozók részére újabb kereskedelmi egységek létrejötte 	<ul style="list-style-type: none"> • A város több irányú fellendülésének eredménye lehet a forgalom és zsúfoltság megnövekedése • Az „ipari negyed” túlzott hangsúlyossága és a városkép egészére gyakorolt hatása

21. táblázat: A Homokhát Térségi Agrár - Ipari Park városrész területének SWOT analízise

IV.3.3. Lakóterületi városrész SWOT analízise

Erősség	Gyengeség
<ul style="list-style-type: none"> • A pihenést és kikapcsolódást keresők számára ideális környezet • Szabadidős és sporttevékenységek elérhetősége • A természet, természetvédelmi területek közelsége • A városközpont közelsége • A vidéki életmód kedvelőinek alkalmas az életterük kialakítására 	<ul style="list-style-type: none"> • A közművesítés bár egyre nagyobb arányú, de nem 100%-os lefedettsége
Lehetőség	Veszély
<ul style="list-style-type: none"> • A kereskedelmi és magánszállásadás való részvétel színtere ma is, és ez az arculat tovább erősödhet 	<ul style="list-style-type: none"> • A város fejlődésével a kertvárosi jelleg csökkenése • Az átmenő forgalom zavaró hatásai, úgy mint például a zaj, és deflációs szennyezés növekedése

22. táblázat: A Lakóterületi városrész területének SWOT analízise

V. Stratégia

V.1. A város jövőképe

A jövőkép a város - funkcionális kapcsolatban lévő környezetével együtt értelmezett - hosszú távon (15-20 év alatt) elérendő céljait határozza meg. Ez egyrészt demográfiai jellegű, másrészt a város vonzáskörzetébe tartozó települések feladatmegosztására vonatkozik.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában szereplő fejlesztések megvalósulásával a város jövőképe vonatkozóan az alábbi pozitív scenárió prognosztizálható. A város jövőképe egy átfogó cél sikeres megvalósulásán keresztül realizálható, nevezetesen „Mórahalom a fenntartható növekedés városa”.

Mórahalom 15-20 év múlva népességét tekintve az országos tendenciáknak megfelelő, illetve annál kedvezőbb trendekkel rendelkezik. Népességváltozás tekintetében, az utóbbi évek más településeivel összevetett kedvezőbb tendenciája tovább folytatódik. A népesség korösszetétele a kiegyenlítődés felé mozdul el, a javuló népességmegtartó képességnek és az ennek következtében bekövetkező növekvő természetes szaporodásnak köszönhetően. A város továbbra is betölti a Mórahalomi kistérség központi feladatkörét, nem csupán koncentrálna az ezzel járó funkciókat, de hatékonyan szervezi térsége települései közötti feladatmegosztást elsősorban a térségben lévő mikro-térségi központok részvételével. Olyan térségi szinten szerveződő mobil-szolgáltatásokat hoz létre és szervez, amelyek a feladatellátást hatékonyabbá, gyorsabbá és költséghatékonyabbá teszi. Bizonyos kevésbé mobil feladat-ellátási tevékenységeket helyben fejleszt tovább, de térségi kohéziót erősítve megteremti azok gyors és mindenki számára egyenlő eséllyel biztosított elérhetőségét.

Társulási központi szerepkörén túl hangsúlyt fektet a Schengeni határok megnyitásával -várhatóan bekövetkezik 15-20 éven belül - erősödő határon átnyúló kapcsolatok szervezésében megnyilvánuló szerepvállalásra, ezzel teremtve meg a lehetőségét Mórahalom szerepkörének megerősítését elsősorban oktatási, kulturális és turisztikai területen. A város népességmegtartó képessége elsősorban gazdasági potenciáljának erősödésén és ezáltal munkahelyteremtő képességének növekedésén múlik. A városban erősödik a feldolgozóipar jelenléte, egyes iparágakban a szegedi tudásbázishoz kapcsolódóan megjelennek a K+F tevékenységek is, amelyek

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

helye az ipari park. A gazdaságon belül komoly minőségi munkahely teremtési eredménnyel jelentkezik a turizmus vendéglátás ágazat, ami elsősorban Mórahalom fürdőváros jellegének megerősödésére alapul. A városon belül a lakófunkciójú területek általános állapota javul, ennek fő összetevője a közterületek minőségi fejlesztése. Az egyes városrészekben megerősödnek a jelenleg még fejlődésük kezdeti szakaszában lévő alközponti területek és az alapszolgáltatások terén tehermentesítik a városközpontot. A város funkcionális magterülete a városközpontra koncentrálódik egyben ez a fejlődés magterülete. Ugyanakkor a célrendszerben meghatározott módon minden definiált városrész megtalálja saját specifikumainak megfelelő fejlődési irányát és ezeket továbbfejlesztve nem egymás településen belüli versenytársai, hanem kiegészítőivé válnak.

V.2. A jövőbeni fejlesztési irányok meghatározása, a célpiramis

V.2.1. Fejlesztési irányok regionális szinten

A Dél - Alföldi Regionális Területfejlesztési Koncepció megállapításainak figyelembe vétele mellett a város vezetése tekintettel van a gazdaság területi kiegyensúlyozottságának megteremtésére vonatkozó törekvésekre, különös tekintettel az élelmiszeripar szükséges fejlesztésére /ipari parkok, inkubátorházak, vállalkozási övezetek kialakítása/. Kapcsolatot épít a régióban fontos szerepet bíró társadalmi-kulturális és táji- természeti értékek védelmére, megőrzésére szánt szerepekkel.

Mórahalom városként a Dél - Alföldi Régió városhálózatának része. Ennek megfelelően olyan városi funkciókat kell megfogalmazni és kialakítani, melyek illeszkednek a többi város által behatárolt térszerkezeti funkciókhoz. Ezek közül legfontosabb a településnek Szegedhez fűződő viszonyát megfelelően definiálni, ellátási funkcióját tekintve komplementer városfejlesztést megfogalmazni.

A szerb-montenegrói országhatár közelségéből adódó lehetőségeket, valamint a Shengeni határ Magyarország északi, keleti és déli határaitra való áttolódását figyelembe kell venni. A határmentiség, mint fogalom minőségileg átalakul, amely új feladatokat ró, vagy róhat a határmenti települések – kiemelten a városok – számára.

V.2.2. Fejlesztési irányok kistérségi szinten

Mórahalom a Mórahalmi - Homokháti Kistérséghez tartozik, melynek tagjaként, annak egyik vezető - és koordináló szerepét tölti be. Mint kistérségi központ szerepkörű város népességvonzást gyakorol a térségben, melynek következtében a népesség növekedése várható. A népesség bővülésének lehetősége a magángazdálkodás és tanyás életforma fejlesztésében, valamint a feldolgozásra orientálódó mezőgazdasági, ipari termelésben látszik. A népesség állandó növekedésének egyik lehetősége a Mórahalmi Gyógyfürdőt tartósan igénybe venni kívánó hazai és külföldi állampolgárok. A kistérség településeinek térbeli kohéziója érdekében törekedjék a közlekedési hálózat hiányosságainak megszüntetésére. Intézményrendszerének további fejlesztésével biztosítsa vezető helyét a kistérségben.

Mórahalom városa, intézményei, vállalkozásai, közigazgatása, civil élete a térségi koordinációra kell hogy felkészüljön. Ez többlet terheket jelent, mind fejlesztés, mind üzemeltetés vonatkozásában. A kistérségünk településeit, mint ellátási szolgáltatási körzetet kell értelmeznünk, melyeknek kiszolgálását Mórahalom koordinálja. Ezt a célt hivatott szolgálni az interneten keresztül elérhető közigazgatás szolgálatában álló oldal, ahol a környező településekkel összefogva tájékoztatási, ügyintézési felület kerül kialakításra. A rendszer tagönkormányzatai Ásotthalom, Bordány, Domaszék, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Röske, Ruzsa, Üllés, Zákányszék, Zsombó.

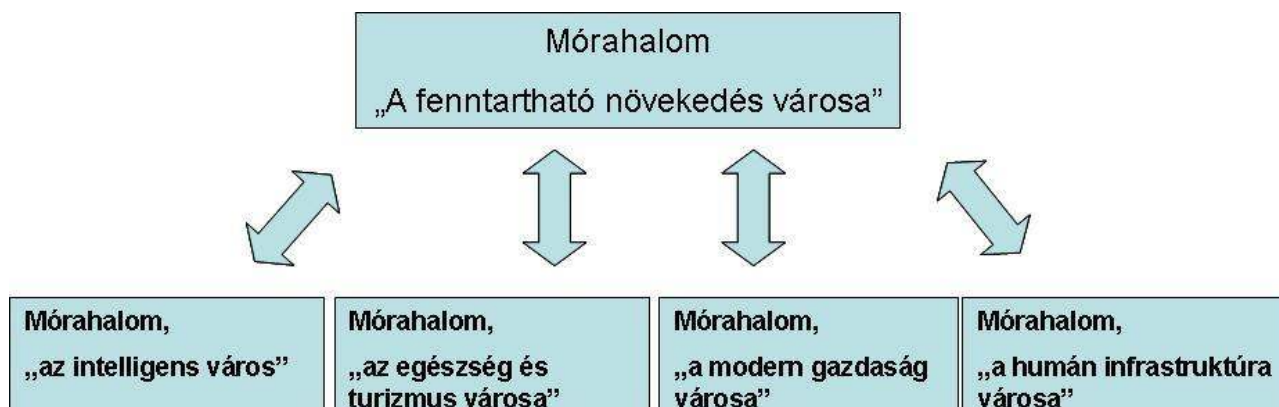
V.2.3. Fejlesztési irányok települési szinten

Települési szinten, a településfejlesztési koncepcióval összhangban, a város egészére vonatkozóan született meg a 15-20 évre szóló átfogó cél, melynek elérését középtávú (7-8 éves), tematikus célok segítik elő. A tematikus céloknak alárendelve jelennek meg városrészekhez kapcsolódó célmeghatározások. Minden városrészre vonatkozóan konkrét célok kerültek megfogalmazásra, melyek alapját képezik a későbbi akcióterületi integrált fejlesztéseknek. A 3 szintű célrendszer szinergikus hatásaira építkezve jött létre a stratégiai szemléletű fejlesztési célpiramis, melynek tetején a koncepció átfogó célja szerepel: **„Mórahalom a fenntartható növekedés városa”**.

Az alábbi ábra áttekintő képet ad a város fejlesztésének stratégiai alapelveiről (átfogó és tematikus célokat megjelenítve. Mivel a városfejlesztés területi alapú, így a turisztika (mely

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Mórahalom esetében zömében a városközpont (amelynek fő színtere a városban az Ipari Park) fejlesztési terveit külön csoportba rendezve mutatjuk be. Ily módon a turisztika fejlesztése szorosan összefügg a városközpont fejlesztésével – s mint ilyen a Kistérségi Közigazgatási Szolgáltató Központ kialakításával is.

33. ábra: Fejlesztési irányelvek (átfogó és tematikus célok) Mórahalmon

V.2.3.1. Közigazgatás, adminisztratív kiszolgáló rendszer fejlesztése

Minőségorientált, korszerű és **jól felépített hivatali rendszer kiépítése**, amely mind a helyi lakosok, mind a környéken élők ügyeinek intézésére alkalmas. Ebből a célból az általánosan igénybe vett szolgáltatásokat közös fedél alá rendezni, hogy mind a technikai, mind a szerkezeti előnyök maximális kihasználására nyíljon lehetőség. A rendszert a mai korszerű technika lehetőségeivel segíteni, mint például az elektronikus ügyintézés. A gyors és eredményes információhoz jutás napjainkban értéket képvisel, melyet minden város vezetésének ki kell használnia. Települési önkormányzatok, polgármesteri hivatalok vonatkozásában a cél a kötelező és vállalt feladatok ellátása, nyilvántartások, **e-ügyintézés**, e-szolgáltatások kialakítása. Ezáltal jobb, átláthatóbb ügyintézés valósul meg, az ügymenet felgyorsul és a törvényi határidők betarthatóvá válnak. Kistérségi szinten rövidtávú cél az együttműködés erősítése az információ áramlás segítségével, a kisebb települések csak így jutnak forráshoz. Költséghatékonyság szempontjából a turizmus, és egyéb stratégiai célok eléréséhez csak nagyobb egységben lehet gondolkodni.

Az információ publikálása elsősorban kistérségi szinten, másrészt önkormányzati szinten valósul meg, figyelembe véve a kapcsolódó intézményrendszer és a helyben lévő és a potenciálisan betelepülő vállalkozások igényeit.

V.2.3.2. Egészség és turizmus fejlesztése

A Gyógyfürdő létesítményeinek további bővítése, a gyógyulásra és a pihenésre vágyók mind szélesebb körű kiszolgálásának érdekében. Ennek mind kereskedelmi, mind turisztikai előnyeit élvezzi a város, és további fejlesztésekre mutatkozik igény. További irány egy új, a város jelenlegi területén kívül eső területen a természeti értékekhez közel fekvő Rehabilitációs Központ létesítése, valamint az egészségügyi ellátás folyamatos korszerűsítése, amit részben az eszközök, részben az épületállomány karbantartása, rendszeres felújítása jelent. Mórahalom város kerékpárútjai egyre inkább behálózzák a várost és a környező területeket. Ez által tág teret nyitva a kerékpáros turizmus kedvelői felé.

V.2.3.3. Gazdaság fejlesztése

Az **épített infrastruktúra** folyamatos **fejlesztése**, mely lefedi a várost, úgy mint a közműhálózat, a villany és gáz, valamint a közúthálózat további kiépítése. Tekintetbe véve minden esetben, hogy a fejlődés további igényeket és fejlesztendő területeket alakít ki.

Az **Ipari Park** vállalkozásokkal való benépesítése, mely a település gazdasági fejlődésének további lendületet adhat. Ide tartozik a **mezőgazdaság fejlesztése**, a korszerű csomagolási és tartósítási módszerek alkalmazása csakúgy, mint a helyi kistermelők támogatása.

Inkubátorház létesítése a kereskedelem ösztönzése céljából. Itt kapnak helyet azok a vállalkozások, amelyek közvetlenül a lakosság igényeinek kielégítését tűzték célul maguk elé.

V.2.3.4. Humán infrastruktúra fejlesztése

A közoktatási intézmények folyamatos infrastrukturális fejlesztése. Mely nagy népességmegtartó erővel bíró tevékenység, továbbá a városkép kialakításával nagy hatást gyakorol a település arculatára. Nem elhanyagolható továbbá népességvonzó hatása sem.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészségmegőrzés és a pihenés, így a turizmus érdekeit egyaránt szolgálja a Sportcentrum kialakítása.

V.2.4. Mórahalom átfogó, közép – és hosszú távú céljai

Az Önkormányzat fejlesztési elképzelései megvalósításához a normatív alapon biztosított központi támogatások nem nyújtanak anyagi fedezetet. Ahhoz, hogy a városnak jövője legyen, az itt élők életkörülményei és lehetőségei megfeleljenek az elvárásoknak, mozgósítani kell a belső erőforrásokat. Ugyanakkor szükséges meghatározni a legfontosabb feladatokat és célokat.

A település **átfogó célja Mórahalom, a fenntartható város** megteremtése. Azaz a helyi gazdaság fejlesztésével, munkahelyteremtéssel, a gyógy- és egyéb turisztikai szolgáltatások bővítésével, képzési, oktatási infrastruktúra és paletta szélesítésével, minőségi egészségügyi alap- és szakellátások biztosításával, valamint eredményes, hatékony és egyhelyben elérhető közigazgatási szolgáltatások nyújtásával a városi funkciók, valamint a kistérségi vezető szerep erősítése.

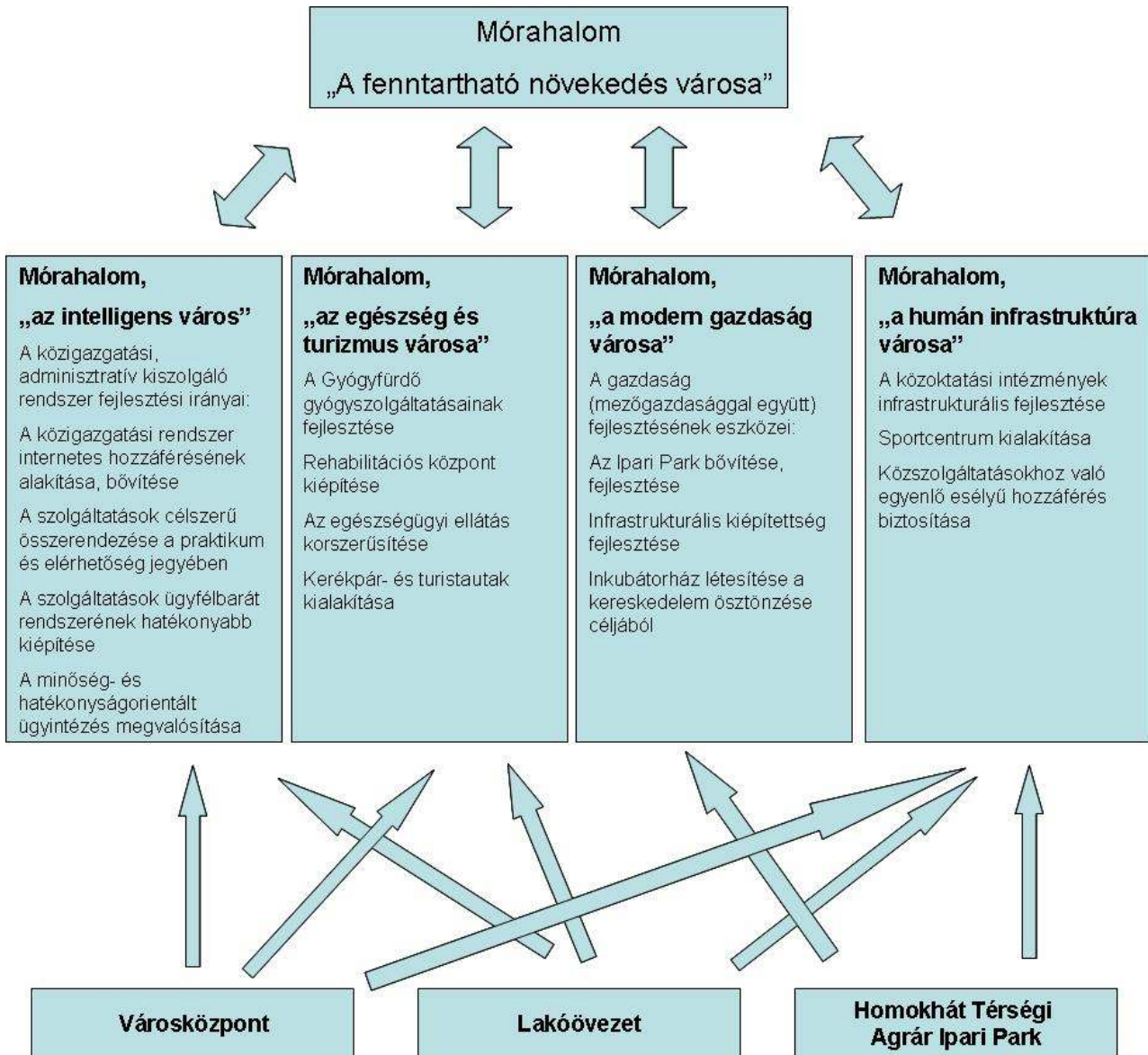
Ennek négy fő alappillérei, s az ezeket szolgáló középtávú, tematikus céljai:

- 1) Mórahalom, „az intelligens város”
- 2) Mórahalom, „a modern gazdaság városa”
- 3) Mórahalom, „a turizmus és az egészség városa”
- 4) Mórahalom, „a humán infrastruktúra városa”

A 7-8 éves tematikus célok, és a városrészekre kitűzött területi célok egymással szoros kölcsönhatásban vannak. A városrészi szintű célok teljesülése hozzájárul a tematikus célok teljesüléséhez, de aggregációjuk nem eredményezi teljes mértékben a tematikus célok megvalósulását. A városrészi szintű célok 2-3 éves időtávra szólnak, így azok az időtáv mértékében járulnak hozzá a középtávú célok teljesüléséhez.

A tematikus célokhoz kapcsolódnak tehát a városrészek céljai, amely kapcsolat szinergikus hatásait kihasználva jött létre Mórahalom város célpiramisa.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

34. ábra: háromszintű célhierarchia bemutatása

A település a közép távú tematikus célok megvalósításának érdekében hosszas egyeztetések és társadalmassítási folyamatok segítségével fejlesztési elképzeléseket fogalmazott meg, melyek segítségével a négy fő alappillért konkrét tartalommal tölti meg. Az egyes tematikus célokhoz kapcsolódóan felvázolásra kerülnek a célhoz kapcsolódó legfontosabb fejlesztési elképzelések, melyekhez kapcsolódnak az egyes városrészek, mint ahogy a célpiramis ábra is szemlélteti.

V.2.4.1. Mórahalom, „az intelligens város” pillér fejlesztési elképzelései

Közzolgáltatások

- A homokháti kistérség tagtelepüléseinek részvételével fontos a közös pályázat keretében kialakított integrált e-közigazgatási rendszer működtetése érdekében a **szélessávú internet hozzáférés** megteremtése.
- Szükséges a 2006. évben megkezdett kistérségi integrált ügyintézési rendszer, e-közigazgatási rendszer keretében megvalósított **szakági rendszerek bővítése további szakági rendszerekkel**, illetve a meg lévő pénzügyi program (Gordius program) és az e-közigazgatási program kapcsolódásának megteremtése.
- Az önkormányzati, intézményi **városi intranet** hálózat kiépítésének befejezésével gondot kell fordítani annak tartalmi szolgáltatásokkal történő feltöltésére, és folyamatos karbantartására. Törekedni kell a www.morahalom.hu folyamatos aktualizálására, népszerűsítésére és megújítására.
- A Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Házban az elnyert eszközök felhasználásával jól működő, nagy adatátviteli sebességgel rendelkező **tele-hálózat** kell folyamatosan fenntartani. A volt külterületi iskolák **tele-kunyhó** feladatot is kell, hogy ellássanak.
- Az Aranyszöm Rendezvényházban magánvállalkozás keretében működő **web kávézó** szolgálja a délutáni, esti és a hétvégi internetezőket. Gondoskodni kell róla, hogy a **településen folyamatosan kulturált elhelyezése legyen e szolgáltatásnak**.
- A helyi kábeltelevíziós rendszeren üzemelő **Móranet televízió stúdiójának** folyamatos fejlesztését kell biztosítani.
- A lakossági internet felhasználásának elterjesztése érdekében a **mikrohullámú rendszer** kiépítésében és üzemeltetésében az önkormányzatnak meghatározó szerepet kell vállalnia. A kiépítendő rendszernek **a tanyai lakosság részére is tudnia kell szolgáltatni**. E rendszer lehetőségeit az IP telefonálásban is kamatoztatni kell. A Polgármesteri Hivatalban és az önkormányzati intézményekben biztosítani kell az Internettel rendelkező ügyfelek részére az IP telefonon, vagy Skype-on történő kapcsolatfelvételt.
- A település jövőbeni célkitűzései közé tartozik, hogy a térségben található használaton kívüli, többségében rossz állapotú **tanyai iskoláknak új funkciót teremtsen**, lehetőséget biztosítva számukra, hogy fontos **kulturális, szellemi központként** üzemeljenek a jövőben. Az intézményekben folyamatosan megújítandó a **számítástechnikai eszközpark**. Szükséges hordozható számítógépek beszerzése is a körzeti hatósági feladatok ellátására, valamint bemutatók tartására. Lehetőséget kell biztosítani a távmunka végzés feltételeinek megteremtésére.
- Az egészségügyi intézmények belső informatikai hálózatának megújítása megoldandó feladat, illetve a központi orvosi ügyelettel, illetve a szegedi egészségügyi intézményekkel való on-line kapcsolat kiépítése.
- 2006. februárjában átadásra került a Móra Ferenc ÁMK tetőterében a „Bagolyvár-jövő e-iskolája” nevű infotéka. Az informatikai bázis a település legkomolyabb és legnagyobb méretű nyilvános informatikai bázisa. Célszerű megvizsgálni, hogy hasznosítása az oktatási

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

feladatokon túlmutasson és integrálódjon a település és a kistérség informatikai életébe. Az iskolában további digitális szettek (interaktív tábla, laptop, projektor) beszerzése indokolt a digitális írástudás fejlesztése érdekében (NFT2 TIOP pályázatairól).

V.2.4.2. Mórahalom, „a turizmus és az egészség városa” pillér fejlesztési elképzelései

Turizmus

- Az önkormányzati tulajdonban lévő **Széksósi Iskolát** az ökoturizmus keretében fejleszteni kell, ugyanakkor a **meglévő objektum hasznosítását biztosítani szükséges. Az Erdei Iskola Program akkreditálása biztosítandó.** A széksósi erdei iskolára kidolgozandó programot összhangba kell hozni a csipaki határőr ingatlan átépítésével létrejött **Zöld Községi Ház és Erdei Iskola** létesítményének programmal. A Zöld Községi Ház és Erdei Iskola működtetése az **ifjúsági turizmus fellendítésének alapköve.**
- Az elkészített **Kistérségi Ökológiai Program** célkitűzéseit meg kell valósítani.
- A **Mórahalmi Gyógyfürdő gyógyvizének** pozitív élettani hatásait propagálni kell, ki kell használni a regionális **gyógyfürdő minősítéssel, és a Magyar Fürdőszövetség által **** minősítéssel járó előnyöket.**
- **Biztosítani kell a gyógyfürdő területének további bővítését.** Új wellness szolgáltatások kialakításra **új épületszárny építendő,** amely egyrészt a szaunázók igényeinek, és a családok elvárásainak is megfelel. A gyógyfürdő bővítésével a pihenő területek növelése célszerű.
- Az **zöld felületek létesítésével,** azok gondozásával megfelelő image-t kell biztosítani ahhoz, hogy a város mind vonzóbb településsé váljon
- Magánvállalkozások bevonásával növelni kell a látogatók kiszolgálási színvonalát, meg kell teremteni a feltételeit **további vendéglátóhelyek** telepítésének, új szolgáltatásokat kell biztosítani.
- Tovább kell növelni **városi rendezvényeinek ismertségét.**
- A településen üzemelő **Thermál Panzió** kihasználtsága érdekében szoros együttműködésre van szükség az önkormányzat és a Thermálgyűrű Kft között, a befolyó idegenforgalmi adót és az ahhoz kapcsolódó normatív állami támogatást a településmarketingre és a gyógyfürdő fejlesztésére kell fordítani. További szálloda fejlesztés alapját jelenti a Thermál Panzió kimagasló kihasználtsága.
- **Wellness központot és konferencia központot is magában foglaló 56 szobás szálláshely létrehozása.**
- A **Thermál Panzió teraszának** beépítése során kialakult wellness sziget közös üzemeltetése növelte a szolgáltatások iránti keresletet. További **szaunapark kialakításának** igénye fogalmazódott meg, amelynek megvalósítása érdekében új fejlesztés indítandó.
- A fürdőhöz kapcsolódóan **újabb kereskedelmi szálláshely** megvalósításának előkészítése, figyelembe véve azt, hogy a gyógyfürdő kapacitása több vendég fogadását teszi lehetővé. **Egyéni szállásadók** integrálását biztosítani kell.
- **Borút** létrehozása, **borkóstolóhelyek kialakításának** elősegítése, beépítése az önkormányzati programok közé.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

➤ Csónakház, móló és túraútvonal kialakítása a Nagyszéksóstó körül

A fejlesztés tárgya a projektek egymásra épülését szem előtt tartva, a Nagyszéksóstó befejezett kotrása után, a tó és környéke rehabilitációjával csónakázó infrastrukturális kiépítése és a mellette lévő 0231 hrsz-ú ingatlanon a terület turisztikai célú fejlesztéseként büfé és akadálymentes szociális helység, kerti tusoló és 2 db kerékpártároló épület kialakítása.

A csónakázhatóvá tételt a móló és a csónakház kiépítése szolgálja, míg a projektben járulékos elemként jelenik meg a büfé és akadálymentes szociális helység, kerti tusoló és 2 db kerékpártároló épület kialakítása.

➤ Az 1910-es Nagy Magyarországot bemutató skanzen kialakítása Mórahalmon

A település külterületén a 0406/158 hrsz alatt kialakítani tervezett skanzen esetében szoros együttműködésre van szükség az önkormányzat és a Bornemzet Nonprofit Kft. között, annak érdekében, hogy a jelentős magánberuházásként megjelenő aktív turisztikai fejlesztés megvalósuljon. A fejlesztés eredményeként a befolyó idegenforgalmi adó és az ahhoz kapcsolódó normatív állami támogatás jelentős mértékű növekedése prognosztizálható.

➤ A város határában a Széksóstói főcsatorna mellett új **rekreációs terület** alakítandó ki, a területen megvalósulna **pihenőtó, szálloda, rehabilitációs intézmény** is.

Sport

- A Rendezési Tervben kijelölt területen a **sport központ** tervezését szükséges megkezdeni. Az 1998-1999-ben jelentős társadalmi munkával és lakossági felajánlással megvalósult **futballpálya gondozását** folyamatosan kell biztosítani az új pálya elkészítéséig.
- A településen az új lakóterületek közelében **sportolási lehetőségek biztosítására területet kell kijelölni, illetve a szükséges feltételeket biztosítani kell.**
- A turizmusfejlesztés kapcsán szükséges **megvizsgálni** a volt vásártér területén egy **Sportcentrum** kialakításának lehetőségét.

Egészségügy - Szociálpolitika

- A 2001. év folyamán átadásra került Szakrendelőben a **járóbeteg szakellátás**. Alapvető cél a járóbeteg szakellátás **meglévő óraszámainak növelése, a szakrendelések körének bővítése TB finanszírozás esetén.**
- A **Móravítal Kht térségi szerepkörének erősítése** érdekében a **környező települések** lakosait jobban be kell vonni az ellátásba.
- Az egészségügy továbbfejlesztése érdekében vizsgálni kell, hogy az **egy napos sebészet** megvalósítására milyen feltételekkel kerülhet sor.
- Meg kell teremteni a régióban egyedülállóan működő **termál-, gyógyvízre alapozott mozgásszervi rehabilitációs decentrum** létrehozását.
- A gyógyfürdő mellett található egészségház integrálásával a gyógy-szolgáltatásokhoz szükséges a rendelkezésre álló területen a meglévő szolgáltatások mennyiségi bővítése lehetséges, illetve új szolgáltatás **komplex gyógyfürdő ellátás, nappali kórház üzemeltetése** valósítandó meg.
- A központi **orvosi ügyelet zavartalan működésének** biztosítása érdekében az önkormányzat a szükséges karbantartási munkákat a védelmi központban elvégzi.
- A hagyományosnak tekintendő **lakossági szűrő vizsgálatokra, azok körét lehetőség**

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

szerint bővítve pályázati forrást is be kell vonni.

- Informatikai eszközöket hatékonyan kell felhasználni, meg kell teremteni a lehetőségét annak, hogy a meglévő **egészségügyi hálózat fejlesztését követően a központi orvosi ügyelet** is elérje azt, és informatikai kapcsolat épüljön ki a szegedi járó-és fekvőbeteg ellátó intézményekkel.
- A jelzőrendszeres idősgondozás folyamatos fejlesztése és fenntartása **a szociális alapszolgáltatás mellett a tanyákon egyedül élők biztonságának megteremtése** érdekében is szükséges.
- Az **egyedül élő idősök lakásajtaira riasztó szerelése**, ezzel is szolgálva a biztonságérzetüket.
- **Tanyai gyerekszállításhoz iskolabusz beszerzése (indítása) kistérségi társulásban.** (Jelenleg nagyobb az igény, mint amennyit a tanyagondnoki járművekkel el tudunk látni).
- **Tanyagondnoki gépjárművek folyamatos cseréje.**
- A tanyákon lakók szociális helyzetének javítására kistérségi összefogással közös programok lebonyolítása indokolt, különös figyelmet fordítva a **gyermekek életesélyeinek javítására.**
- Figyelemmel kell kísérni **időskorúak ápolását, gondozását biztosító bentlakásos intézmény** kialakításának lehetőségét.
- A **fogyatékosok nappali intézménye** optimális működési feltételeinek megteremtése kiemelt feladat.
- **Integrált egészségügyi rendszer mórahalmai központtal**, valamint a Homokháti Kistérség főbb települései részvételével. Cél: egy informatikai hálózaton belül lehetőség legyen adatkommunikációra (egészségügyi leletek kérése, eredmények biztonságos küldése) a térség minden egyes egészségügyi szolgáltatói között (házi orvosok, szakrendelő intézet)
- **Egészségügyi és szociális mentor hálózat** - integrált egészségügyi rendszer mórahalmai központtal, valamint a Homokháti Kistérség főbb települései részvételével.
- **Szenvedélybeteg ellátó és rehabilitációs központ kialakítása.** A projekt célja, hogy olyan szenvedélybeteg ellátó és rehabilitációs intézményt létesüljön Mórahalmon, mely az ún. Minnesota Modell szerint működve lehetővé teszi az alkoholisták felkészítését a tartósan józan életre.

V.2.4.3. Mórahalom, „a modern gazdaság városa” pillér fejlesztési elképzelései

Gazdaság, Ipari Park

A településen foglalkoztatás és a jövedelmek megtermelése érdekében támogatni kell a mezőgazdaságot - A Térségi Agrár-Ipari Park kiépítésén keresztül az alábbi feladatokat kell elvégezni:

- A **Mórakert Szövetkezet beruházásában megvalósuló fejlesztéseket** az Önkormányzatnak továbbra is segítenie kell. Törekedni kell arra, hogy újabb beruházások indításának feltételei megteremtődjenek.
- **Egységes növényvédelmi előrejelző rendszer** működtetése Önkormányzati, vagy Kistérségi szinten. Ez elősegítené az **agrár-környezetgazdálkodási célprogramok végrehajthatóságát**, a létszámnövekedés által javulnának a jövedelmezőségi viszonyok.
- Szükséges aktív **ipari park kiajánló tevékenységet folytatni**, hogy a mezőgazdasági

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

alapanyag termelésre építve **élelmiszeripari üzem(ek) kerüljenek letelepítésre a városban.**

- **Bioélelmiszer termelési feltételeinek megteremtése,** és biomalom létesítése. A Dél - Alföldön termelt bioélelmiszerek egységes jelölésének bevezetése. Dél-alföldi bioélelmiszer értékesítési lánc kialakítása.
- **Térségi Agrár Logisztikai Centrum bővítésének megvalósítása.** Fontos az önkormányzat közreműködése a mezőgazdasági integrációk kialakításában, a meglévők erősítésében.
- Az **Ipari Park bővítési tartalék** területének infrastrukturális ellátására terveket kell készíteni és pályázati forrásokkal törekedni kell ezek kiépítésére. A GVOP és ROP pályázat keretében az infrastruktúrafejlesztést biztosítani szükséges.
- A településen létrejött **megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató munkahelyek** működési feltételeinek megmaradását fokozottan figyelemmel kell kísérni.
- Az Európai Unió Szociális Alapja segítségével létrejött **munkahelyek fenntartása** szükséges és megvizsgálandó újabb pályázatok benyújtásának lehetősége.
- **Magas hozzáadott értékű félkész- és késztermék előállítás a Homokháti Kistérség meghatározó növényeiből. Kapacitásbővítés és munkahelyteremtés.**
- **Új típusú energiai fejlesztése,** technológia meghatározása és majdani piacra történő bevezetése, kiskereskedelmi üzletlánc kialakítása. Ezzel egy új szegmenst vezetne be a város a piacra: a zöldség-, és gyümölcs alapú energiai termékeket.
- **A helyi vállalkozások versenyképességének biztosítása.** Ennek egyik formája a vállalkozások részére biztosítani a pályázatokról történő tájékoztatást.

Infrastruktúrafejlesztés - egyéb fejlesztések

- **Térségi szolgáltató központ** építése Mórahalom központjában, amely kistérségi szintű feladatokat látna el. A jelenlegi **leromlott állapotú "TSZ-udvar" rehabilitálása** és egy korszerű, igényes városközpont kialakítása.
- Lefojtott **termálkutak hasznosítása,** valamint **új termálkutak létesítése** Mórahalom Városában. A tervezett beruházás révén egyrészt a termálkutak turisztikai célú hasznosítása, másrészt mezőgazdasági célú hasznosításuk válik lehetővé.
- Bel- és külterületen kiemelt feladat a **belvízelvezető** rendszerek karbantartása, további kiépítése.
- A település belterületén a szilárd burkolat –út, járda, bicikliút- kiépítése, felújítása
- A **vásárok** kulturált körülmények között történő **megrendezésére** hangsúlyt kell fektetni. A következő fejlesztési feladat a világítási és hangosítási rendszer kiépítése.
- Külterületen szükséges folytatni a **tanyai villanyhálózat és gázhálózat fejlesztését pályázati támogatással** és lakossági hozzájárulással. Vizsgálandó az **alternatív energia** biztosításának lehetősége is. (pl. napenergia, szélenergia, biomassza)
- Figyelemmel kell kísérni az **55-ös főút belterületi rehabilitációja** után átépült útszakaszon a biztonságos közlekedés feltételeit. Szükséges a következő időszakban a **külterületi szakaszokon is az útrehabilitációkat** szorgalmazni.
- Szorgalmazni kell az **55-ös főút elkerülő szakaszának engedélyezését,** is mihamarabbi megvalósítását.

Környezetvédelem - Zöldfelület gondozás

- A lakossági **szilárdhulladék kezelésének** hosszú távon történő megoldása érdekében tovább kell folytatni a szelektív hulladékgyűjtést. Gondoskodni kell a szemételepen levő „rend” helyreállításáról. Az elnyert pályázati támogatással megépített gyűjtőszigetek hatékony hasznosítását kell biztosítani, valamint javítani kell a hulladékudvar infrastruktúráját. A hulladékudvar mellett pályázati támogatással **új dögudvar és gyepmesteri telep** is megvalósult. Az üzemelési engedélyek birtokában költséghatékonyaságra kell törekedni.
- A **MÓRAÉP Kht gépparkjának bővítésével**, illetve megfelelő kihasználását a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht-val együttműködve kell biztosítani.
- Az egyik legnagyobb mennyiségű hulladékot képző intézmény – gyógyfürdő – területén a **szelektív gyűjtés rendszerét, valamint az elemek ingyenes begyűjtését** a teljes területre ki kell alakítani. A gyógyszerek összegyűjtését is a megfelelő tájékoztatással segíteni kell.
- A településközpont zöldterületeinek gazdaságos gondozása érdekében **automatikus öntözőrendszer működtetését kell biztosítani** a frekvenciált területeken.

V.2.4.4. Mórahalom, a „humán infrastruktúra városa” pillér fejlesztési elképzelései

Oktatás, képzés

- Biztosítani szükséges a **szakközépiskolai oktatás és a felnőttképzés feltételrendszerének hatékony működését**, melynek jelenlegi fő profilja az egészségügyi és az idegenforgalmi képzés, azonban fel kell készülni a valós igényeknek és a fenntarthatóságnak megfelelő oktatási profilok kidolgozására is.
- További kollégiumi férőhelyek szükségesek
- A közoktatási feladatot ellátó intézményeknek kiemelt feladata a **tanulók esélyegyenlőségét előmozdító, s a hátrányos, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását biztosító programok kidolgozása**, illetve ezt a célt szolgáló pályázati programokon történő részvétel,
- Figyelmet kell fordítani a TISZK rendszerhez történt csatlakozással elérhető előnyök kiaknázására a szakképzési feladatok megvalósítása során.

V.2.5. Városrészi, rövid távon megvalósítandó célok

V.2.5.1. Városközpont városrész

A városközpont fejlesztési céljai **megújító, megőrző és értékteremtő** orientáltsággal bírnak. Cél a központ épületállományának (köz és lakófunkció) megújítása; az építészeti és városszerkezeti értékek megőrzése, egységes településkép kialakítása; a városi fürdő fejlesztése kapcsán a turisztikai funkció erősítése, kapcsolódó funkciók bevezetése és ezzel új érték teremtése.

- Cél a meglévő **funkciók megerősítése** és minőségi fejlesztése mellett - a város hosszú távú stratégiai elképzeléseit alátámasztva - vállalkozói tőke bevonásával **újabb funkciók és tevékenységek** (a turisztikai fogadókészség fejlesztés) **létrehozása** és működtetése.
- Cél a funkciók és városi **környezeti kontextus** összehangolása közterületek és ezen belül zöldfelületek egységes koncepció szerinti fejlesztése.
- Cél a városközpont kistérségi funkcionalitásának centralizációja, **a közigazgatási, adminisztratív kiszolgáló rendszer szétagoltságának megszüntetésével**

Célcsoport: az egész város lakossága a kistérség városközpontban szolgáltatásokat igénybe vevő része.

Tematikus célhoz való kapcsolódás:

- *Mórahalom, „az intelligens város” célhoz:* Cél a jó térségi elérhetőséggel és kiváló adottságokkal rendelkező városközpontban erősödjenek meg a kistérségi és helyi funkciók, beleértve a köz és üzleti tevékenységeket. A városközpont ez irányú fejlesztési céljai hozzájárulnak a város térség központi funkciójának erősítéséhez.
- *Mórahalom, „a turizmus és az egészség városa” célhoz:* A városközpontban cél a régi funkciók megtartása és fejlesztése mellett új köz és piaci alapú tevékenységek telepítése. Cél a gyógyturizmus infrastruktúrájának megteremtése a fürdő kapcsolódó szolgáltatásainak fejlesztése, háttérfeltételeinek javítása.
- *Mórahalom, „a humán infrastruktúra városa” célhoz:* A települési infrastruktúra hiányzó elemeinek megépülésével, a jelenlegi feltételek javításával a lakosság jobb életminőséget érhet el, a város általános vonzereje erősödik, valamint népességmegtartó képessége megerősödik.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- *Mórahalom, „a modern gazdaság városa”* célhoz: A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz közvetett.

A Városközpont városrész kiemelt fejlesztési elképzelései rövid távon:

- **Térségi Szolgáltató Központ létrehozása**
- **Wellness központot is magában foglaló 56 szobás szálláshely létrehozása**, amely magas színvonalon képes biztosítani a vendégek számára szükséges szálláshelyet, az étkezési- és más szabadidő eltöltési lehetőségeket. A fürdő és a tervezett szálloda egy fedett folyosó révén összekapcsolható, így a szállodavendégek a fürdő szolgáltatásait, medencéit is igénybe vehetik. A **szállodában létesítendő konferencia központ** modern technikai eszközökkel és légkondicionálóval felszerelt rendezvénytermei kiválóan alkalmasak lesznek céges rendezvények, értekezletek, tréningek, árubemutatók, állófogadások és kiállítások lebonyolítására. 2010-ig
- A **Thermál Panzió teraszának** beépítése során kialakult wellness sziget közös üzemeltetése növelte a szolgáltatások iránti keresletet. További **szaunapark kialakításának** igénye fogalmazódott meg, amelynek megvalósítása érdekében új fejlesztés indítandó.

V.2.5.2. Lakóövezet városrész

A lakóövezet célja a **lakókörnyezet általános színvonalának fejlesztésén túl az alapfokú funkciók megerősítése és bővítése**. A hálózati infrastrukturális fejlesztések végrehajtása - tekintettel azok hiányosságaira - szintén a lakónépeség életminőségét javító fejlesztési célok közé tartozik a városrészben.

Célcsoport: A városrész fejlesztéseinek elsődleges célcsoportját a városrész lakói alkotják.

Tematikus célhoz való kapcsolódás:

- *Mórahalom, „az intelligens város”* célhoz: A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz közvetett.
- *Mórahalom, „a turizmus és az egészség városa”* célhoz: A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz közvetett.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- *Mórahalom, „a humán infrastruktúra városa” célhoz:* A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz közvetett.
- *Mórahalom, „a modern gazdaság városa” célhoz:* A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz közvetett.

A jobb életfeltételekkel, a jobb elérhetőséggel a lakókörnyezet általános színvonalának fejlesztésén túl az alapfokú funkciók megerősítése közvetetten hozzájárul a tematikus célok megvalósulásához. A települési infrastruktúra hiányzó elemeinek megépülésével, a jelenlegi feltételek javításával a lakosság jobb életminőséget érhet el, a város általános vonzereje erősödik, valamint népességmegtartó képessége megerősödik.

A Lakóövezet városrész kiemelt fejlesztési elképzelési rövid távon:

- Belterületen **új járdaszakaszok** építése a hiányzó területeken, a közel jövőben a régi járdaszakaszok felújítása.
- Belterületen kiemelt feladat a **belvízelvezető** rendszerek karbantartása.
- A településen a nem portalanított belterületi utcák **szilárd burkolattal** való ellátása
- **Gyalog- és kerékpárutak** kiépítése
- A megnövekedett igények kielégítése érdekében **telekalakítások, új lakóterületek** kialakítása

V.2.5.3. Homokhát Térségi Agráripari Park városrész

A Homokhát Térségi Agráripari Park városrész fő célja az, hogy az ipari beruházások ne szétszórtnak, hanem tömörítve valósuljanak meg a városrészben. A városrész legyen Mórahalom termelő és szolgáltató (logisztika) tevékenységének intenzív kihasználtságú központja. Cél tehát a jelenleg meglévő gazdasági funkció megerősítése.

- Cél, hogy az Ipari Park betelepülése intenzívebb legyen.
- Megerősödjön a város és az Ipari terület közlekedési kapcsolata.
- Növekedjen az ipari övezetben dolgozók száma.

Célcsoport: Mórahalom város és térsége vállalkozói és a munkaképes lakossága.

Tematikus célhoz való kapcsolódás:

- *Mórahalom, „az intelligens város” célhoz:* A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz közvetett.
- *Mórahalom, „a turizmus és az egészség városa” célhoz:* A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz közvetett.
- *Mórahalom, „a humán infrastruktúra városa” célhoz:* A városrész célja közvetve kapcsolódnak a tematikus célhoz, mivel a termelő és szolgáltató vállalkozások megjelenése, eredményes működése a nagyobb adóbevételek mellett egyben munkahelyteremtést is jelentenek azaz a munkanélküliség csökkentésének és a népességmegtartó képesség növelésének céljához járulnak hozzá. Kiemelten fontos továbbá, hogy az oktatás-képzés területe a gazdasági szektor igényeit követve reagáljon a munkaerőpiaci helyzetekre.
- *Mórahalom, „a modern gazdaság városa” célhoz:* A városrész céljainak kapcsolódása a tematikus célhoz szoros, mert a városrészben folyó gazdasági tevékenységek és azok célul kitűzött növekedése hozzájárul a város térségi szerepkörének növekedéséhez (elsősorban gazdasági erejével és térségi foglalkoztató központi szerepkörének növelésével).

A Homokhát Térségi Agráripari Park városrész kiemelt fejlesztési elképzelési rövid távon:

- **Térségi Agrár Logisztikai Centrum bővítésének megvalósítása.**
- **a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park komplex fejlesztése**, vonalas infrastruktúrával való ellátása a régebben meglévő és az újonnan bevont területeken: vezetékes víz, szennyvíz-összegyűjtő és elvezető, illetve előtisztító létesítmények, útaszfalozás és a hozzá kapcsolódó csapadékvíz-szikkasztó vápa építése.
- Az ipari parki szolgáltatások bővítése a **jelenleg működő szolgáltató telephely fejlesztésével**, s **Komplex Ipari Parki Szolgáltató Központot** létrehozása.

V.3. A stratégia koherenciája, konzisztenciája

V.3.1. Illeszkedés a településfejlesztési koncepcióval és a területrendezési tervvel

Mórahalom városként a Dél - Alföldi Régió városhálózatának része, célkitűzéseinek ezért igazodnia kell a régió által meghatározottakhoz. A **Dél-alföldi régió átfogó célja a fenntartható növekedés biztosítása, a foglalkoztatás bővítése, valamint a területi különbségek kiegyenlítése.** A régió célja kettős; egyrészt a **régió versenyképességének növelése** a növekedés és a foglalkoztatás bővítésével, valamint a méltányosság elve mentén a **regionális kohézió erősítése** a lemaradó kistérségek felzárkóztatásával, a stagnáló kistérségek dinamizálásával. Ebben jelentős szerepet szán az ezt előmozdító szakképzési és foglalkoztatási elemeknek, melyek a régió gazdasági és társadalmi szereplőinek összefogásával valósulnak meg. A **fejlesztések jelentős hányada a 2007-13 közötti programozási időszakban a városokban, térségi központokban fog megjelenni,** hiszen ezeken a területeken sűrűsödnek a társadalmi gazdasági folyamatok, tevékenységek. Fontos, hogy a fejlesztések integráltan szolgálják a városfejlődést, és olyan fejlődést generáljanak, melyben a városok élhető lakókörnyezetet biztosítanak, élő társadalmi-gazdasági élettel rendelkezzenek és dinamizálják térségüket, vonzáskörzetüket. A városoknak a regionális fejlődés valós motorjaivá kell válniuk, melyben aktívan képesek térségük dinamizálására.

Mórahalom a Homokháti Kistérséghez tartozik, melynek tagjaként, annak vezető és koordináló szerepét tölti be, így a térségfejlesztési célok indikátora is a település kell, hogy legyen. A Homokháti Kistérség átfogó fejlesztési koncepciója több általános célt határoz meg: a vidéki életminőség javítását, a vidéki élettér értékeinek megőrzését, valamint a környezet, a gazdaság, és a társadalom összhangjának megteremtését, megőrzését. Ezek alapján a mezőgazdaság fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapott a tanya, mint az identitás forrása, a turizmus, mint a kiegészítő jövedelemszerzés eszköze és a megújulás forrása, valamint az intelligens kistérség megteremtése, mint kitörési pont és a népességmegtartás alapfeltétele.

Az intelligens kistérség program túlmutat a települések informatikai hálózatának kialakításán, a helyi sajátosságok figyelembe vételével, a vidékfejlesztés komplex eszköze lehet. A szolgáltató közigazgatás megteremtése egy olyan elvárt kötelezettség, amely alól egyetlen önkormányzat sem térhet ki. E lakossági elvárás teljesítése csak korszerű informatikai megoldások alkalmazásával lehetséges. A közösen üzemeltetett korszerű, integrált e-közigazgatási megoldás lehetővé teszi a polgárok számára az elektronikus ügyintézés igénybe vételét, az önkormányzatok számára, pedig a hatékony, informatikailag teljes körűen támogatott hivatali működést.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Jelen tanulmány Mórahalom következő évekre, alapvetően a 2007-2013-as időszakra vonatkozó középtávú településfejlesztési stratégiáját és operatív programjait fogja át. Tartalmában megfelel a területfejlesztési programokra vonatkozó hatályos jogszabályoknak, de érvényesíti a hazai területfejlesztési, regionális szakirodalom korszerű megközelítéseit, valamint a Nemzeti Fejlesztési Tervhez kidolgozott módszertant, az EU alapok, közösségi kezdeményezések, s arra épülő pályázatok tervezési módszertanát.

A településfejlesztési stratégia és operatív programok kiemelt célja, hogy keretet jelentsenek a konkrét területfejlesztési akciók, az azok megvalósítását szolgáló különböző közösségi kezdeményezésű projektek, pályázatok számára; illetve indukáljanak további önálló kockázatú, vagy támogatandó vállalkozói, szervezeti kezdeményezést. A stratégiai program az országos, a regionális, a megyei és a térségi területfejlesztési koncepciókhoz, programokhoz igazodóan is építkezik, figyelembe veszi az EU tervezési módszertanának sajátosságait, korszerű, integrált – és nem hagyományos ágazat-specifikus – tervezést valósít meg. A javaslatok igazodnak a már ismert országos és regionális tervezetekhez, stratégiai programelképzelésekhez, a regionális fejlesztési programokhoz, kiemelt célokhoz, megjelölt beavatkozási területeikhez, úgy mint a

- Nemzeti Fejlesztési terv
- Országos Területfejlesztési Koncepció
- Regionális fejlesztés Operatív Program
- Dél – Alföldi Régió Regionális Akcióterve (2004. január)
- Földrajzi Konferencia, Szeged 2001.-ről készült dokumentum
- Mórahalom város területrendezési terve
- Mórahalom város településfejlesztési koncepciója (2003)
- Mórahalom város esélyegyenlőségi programja
- Mórahalom város Közművelődési Koncepciója
- Mórahalom Város Közoktatási esélyegyenlőségi programjának helyzetelemzése - 2007.
- Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása Közös Helyi Hulladékgyűjtési Terve 2004.

V.3.1.1. Illeszkedés az Országos Területfejlesztési Koncepcióhoz

A következő pontokban rögzített tények, információk támasztják alá a stratégia illeszkedését. Az illeszkedés konkrét bemutatása az OTK-ban található fejezeti számozásával együtt kerül bemutatásra.

IV. Középtávú országos területi célok 2013-ig

{...}

3. Elmaradott térségek, külső és belső perifériák felzárkóztatása

- a) a lakosság, különös tekintettel a képzett csoportok helyben tartása érdekében a **foglalkoztatás bővítése**, a munkahelyteremtés, beleértve a távmunka fokozott ösztönzését;
- b) minden település lakossága számára a **megfelelő életkörülmények infrastrukturális feltételeinek és a közszolgáltatások** (például alapfokú szociális, egészségügyi, kulturális, oktatási) **elérhetőségének**, lehetőleg helyben történő biztosítása a településszerkezeti adottságokat és a szükségleteket figyelembe véve, szem előtt tartva a kistelepülések működőképességének és lakosságmegtartó erejének **növelését**;
- c) a térségi központokban a **környező települések lakói által igénybe vett szolgáltatások szükséglet szerinti bővítése és minőségének fejlesztése**;
- d) a térségi központok elérhetőségének javítása;
- e) érdekérvényesítésre képes helyi-térségi közösségek megteremtése, a társadalmi tőke növelése és az egészséges életmód terjesztése.

{...}

IV. 3. Külső és belső perifériák, elmaradott térségek felzárkóztatása

Részcélok:

- a lakosság, különös tekintettel a képzett csoportok helyben tartása érdekében **foglalkoztatás bővítése** a táji, természeti adottságokra építve és fenntarthatóan használva ösztönözni kell helyben, illetve a térség-központokban a munkahelyek teremtését, a **kis- és középvállalkozások fejlesztését, új vállalkozások indítását**, a távmunka fokozott ösztönzését valamint a lakosság képzettségi szintjének, alkalmazkodóképességének javítását, a képességek fejlesztését;
- az elmaradott térségekben minden településen biztosítani kell a megfelelő életkörülmények **infrastrukturális feltételeit** (ivóvíz, szennyvíz, villany, szilárd burkolatú út, gáz, vagy valamely energiapótló megoldás), a közszolgáltatások megfelelő elérhetőségét a településszerkezeti adottságokat és a szükségleteket figyelembe véve, szem előtt tartva a kistelepülések működőképességének és lakosságmegtartó erejének növelését;

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- a térségi központokban **a környező települések lakói által igénybe vett szolgáltatások szükséglet szerinti** bővítése és minőségének fejlesztése;

{...}

V. A területfejlesztési célok érvényesítését szolgáló intézmény- és eszközrendszer fejlesztési irányai

{...}

d) A kistérségi szint megerősítése:

- **a fejlesztések térségi szinergiáját biztosító, integrált kistérségi tervezésével;**
- **térségi léptékben integrált projektek megvalósításával, a fejlesztések programalapú támogatásának megteremtésével;**
- a közszolgáltatások ellátásának racionális szervezésével a kistérségi együttműködések keretében;
- **a települési szintű érdekek térségi összefogásával és célszerűen intézményi integrációval fejlesztve a kistelepülések lakosságmegtartó erejét.**

{...}

VI. 2. Régiók fejlesztési céljai

{...}

I. DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ

A RÉGIÓ ÁTFOGÓ CÉLJAI

{...}

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS, ÖRÖKSÉGVÉDELEM

- A városközpontok rehabilitációja, a kulturális értékek és népi hagyományok védelme;

{...}

- A kistérségi szint érdemi térség szervezési részvételt biztosító megerősítése

A kistérség a térségi önszerveződés legfontosabb színtere, ilyen értelemben a szubszidiaritás, a decentralizáció és a helyi partnerség meghatározó szintje. A fejlett nyugati példák igazolják, hogy az érdemi regionális fejlesztés ott a legsikeresebb, ahol a regionális menedzsmentszervezetek alatt - mellett - kistérségi szinten jó infrastruktúrával, hatáskörrel és jövedelemmel ellátott menedzsmentszervezetek, ügynökségek felelnek a kistérségi fejlesztésekért. Az integrált térségfejlesztési programok mentén történő fejlesztési elv fejlesztéspolitikai érvényre juttatásához elengedhetetlen a kistérségi szint szakmai, szervezeti és pénzügyi megerősítése. Jól képzett menedzsment szervezetek nélkül a kistérségi szint alkalmatlan a helyi feladatok irányítására, a közszolgáltatások hatékony

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

megszervezésére és a fejlesztések, valamint integrált fejlesztési programok kialakítására és megvalósítására.

A rész cél megvalósulását az alábbi fejlesztési feladatok szolgálják:

- kistérségi menedzsment szervezetek felállítása és szakmai, szervezeti, infrastrukturális és pénzügyi megerősítése;
- kistérségi integrált fejlesztési programok készítése;
- a közszolgáltatási feladatok kistérségi szintű hatékony megszervezése és fejlesztése (többcélú kistérségi közösségi központok létrehozása);
- kistérségi együttműködési kapcsolatok és a belső kohézió, a térségi tudat erősítése.

A decentralizáció érvényesüléséhez fontos, hogy a települések fejlesztési forrásai is bővüljenek, annak érdekében, hogy lokális jelentőségű fejlesztésekhez saját forrásokkal, pályázataikhoz önerővel rendelkezzenek.

V.3.1.2. Illeszkedés a Településfejlesztési Konceptióhoz

A következő pontokban rögzített tények, információk támasztják alá a stratégia illeszkedését. Az illeszkedés konkrét bemutatása a koncepcióban található fejezeti számozásával együtt kerül bemutatásra.

A Képviselő-testület által 2003-ban elfogadott Településfejlesztési Konceptió szükségesnek tartotta a térségi feladatellátásra, térségi koordinációra történő felkészülést. Mindezek mellett a városközpont rehabilitációja keretében fontosnak tartotta a szolgáltatások településközpontban történő koncentrálását, továbbá a közszolgáltatások sokszínűségének biztosítását. A városközpont fejlesztésével egyidejűleg a zöldterületek fejlesztését is lényegesnek tartja, mely összhangban van jelenlegi fejlesztési elképzeléseinkkel.

„1/2 Törekvések a kistérségben

{...}

Mórahalom városa, intézményei, vállalkozásai, közigazgatása, civil élete a térségi koordinációra kell hogy felkészüljön. Ez többlet terheket jelent, mind fejlesztés, mind üzemeltetés vonatkozásában. A kistérségünk településeit, mint ellátási szolgáltatási körzetet kell értelmeznünk, melyeknek kiszolgálását Mórahalom koordinálja.”

2/6 Egyéb intézményi fejlesztések

{...}

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- A közigazgatás átalakulásával kapcsolatban további térségi hatókörű intézmények, intézményrészek letelepítése

{...}

2/8 Kereskedelem vendéglátás és szolgáltatás

- Számolni kell a kereskedelem és szolgáltató területnek az 55. sz. útra történő további koncentrálásával, amelyhez viszont biztosítani kell a szükséges közlekedési és egyéb kiszolgáló területeket.

- A szolgáltatások központi elhelyezésének biztosítására készüljön vizsgálati anyag, különös tekintettel a gyógyturizmushoz kapcsolódó további szálláshelyekre

- Városközpont rehabilitációjával együtt törekedni kell, minőségi vendéglátóegységek letelepítésére, valamint közszolgáltatások regionális ügyfélszolgálati irodáinak elhelyezésére”

{...}

3./ Városszerkezet alakítása

3./5 Erősíteni szükséges a kisvárosi településközpont szerepét nem csak az intézmények bővítésével, de a zöldterületek fejlesztésével, annak tömegvonzó szerepével is

3./6 A városközpont kiterjesztésével minőségileg magasabb szint elérése, urbanizálódás”

V.3.1.3. Illeszkedés Mórahalom város területrendezési és a szabályozási tervéhez

A Képviselő-testület évekkel ezelőtt alkotta meg a vonatkozó részletes szabályozási tervét. A terv alapvető célja, hogy a terület fejlesztéséhez olyan kereteket biztosítson, ami lehetővé teszi a város eme központi részén igazi kisvárosias beépítés kialakulását; a telekosztások megváltoztatásával **lehetővé tegye igazi városközpont kialakulását**, a tömbbelső feltárását, valamint az esetlegesen jelentkező beruházói és Önkormányzati szándékok megvalósításához nyújtson használható útmutatót.

A területrendezési terv **a településfejlesztési koncepcióra és a városközpont részletes szabályozási tervére épül, azokat fejleszti tovább.** A terv az általános települési célok között megjeleníti, hogy „A tervnek figyelembe kell vennie, hogy - igazodva azon kormányzati elképzelésekhez, mely mind több feladatot delegál a körzetközponti jegyzőhöz - **a településnek meg kell teremtenie a térségi közigazgatás feltételeit a környező települések közigazgatási igényeit kielégítő és a körzeti hatáskörök ellátásához is megfelelő térségi szolgáltató (közigazgatási) központ létrehozásával.**”

A fejlesztési célok között megjelennek a térségfejlesztési akciók:

„2.5. Térségfejlesztési akciók

Integrált városrehabilitáció (városközpont revitalizálása, rehabilitálása)

A lakóterületek által érintett akcióterületek fizikai megújítása és a társadalmi kohézió együttes erősítése, új – települési és kistérségi – gazdasági, közösségi és szociális funkciók megjelenésének támogatása és a meglévő funkciók megerősítése.”

V.3.1.4. Illeszkedés Mórahalom város Közművelődési Koncepciójához

„II. Közművelődési - közösségi feladatok

A közművelődés fő feladata, hogy segítse a helyi emberek, az állampolgárok autonóm személyiséggé válását, közösségei által pedig a helyi társadalom létrejöttét. Segítse az önérték tudat erősítését, a helyi értékrendek kialakulását, a helyi közösségek kialakulását, a település előrevivő erőinek megtalálását. Segítse a gazdasági - kulturális élet minőségét javító összefogásokat, valamint az önsegítés technikájának elsajátítását. A helyi kulturális tradíciók ápolásával, a helybéliség erősítésével a település társadalmának közjavát szolgálja.

A közművelődés legfontosabb feladatai

1. A település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárása, megismertetése, a helyi művelődési szokások gondozása, gazdagítása (helytörténeti ház, kalendárium, helyi alkotók, az élő emlékezet felkutatása).
2. Az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeinek megismertetése, a megértés, a befogadás elősegítése, az ünnepek kultúrájának gondozása (régii hagyományok felelevenítése, új ünnepek kialakítása).
3. Az iskolarendszeren kívüli öntevékeny, önképző életesélyt javító, tanulási, felnőttoktatási lehetőségek biztosítása (helyi, megfogalmazott igények szerint képzések, tanfolyamok).
4. **A művelődő, az amatőr és az ismeretszerző közösségek, helyi alkotók tevékenységének támogatása, bemutatása.**
5. **A helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése, helyi kezdeményezések elindítása, támogatása**
6. **A szabadidő hasznos és kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítása (kulturált közösségi terek, technikai eszközök, programok).**
7. A meglévő különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának segítése.
8. Egyéb művelődési, szórakozási, szabadidős lehetőségek biztosítása.

Kiegészítő feladatok

A pihenés, felfrissülés lehetőségeinek biztosítása, szabadidő hasznos és kellemes eltöltésének lehetőségei helyben

1. A turisztikának össze kell kapcsolódnia a közművelődéssel. **Nagyobb, a városra, a térségre jellemző kulturális események nem csak a szomszédos települések, a térség lakóit mozgathatják meg, hanem ide csalogathatják a külföldi vendéget is.**

2. Az ellátásuk, programjaik megszervezése a Tourinform Iroda feladata, a pihenésükről, szórakoztatásukról a közművelődési intézményekkel együtt kell gondoskodniuk.

3. Ennek a feladatnak a kapcsán is felmerül **a hagyományörzés, ápolás jelentősége.**

A szórakozás, kikapcsolódás lehetőségének korosztályonkénti megteremtése (kiemelten a fiatalok)

A tehetségek felkutatása, gondozásuk felvállalása, a továbbfejlődésük biztosításának támogatása.”

V.3.2. Célrendszer koherenciája

Mórahalom város kistérségi központtá való alakulásához feltétlenül szükséges, hogy a településen lakók igényeinek maximális szem előtt tartása mellett mindenkor figyelmet fordítson a város fejlesztésére, lehetőségeinek kihasználására és arra, hogy képességeihez mérten mindent megtegyen a felmerülő problémák teljes körű megoldására. A tervezett fejlesztések mindegyike a fenti célok valamelyikét szolgálja.

A fejlesztési irányok koherensek, hiszen Mórahalom város kitűzött céljai egymást kiegészítve, a település fejlődését több irányból segítve, annak más-más oldalait lefedve valósítják meg. Az Ipari Park, az inkubátorház és a mezőgazdasági fejlesztés egyaránt a gazdasági fejlesztést szolgálja, a közlekedési infrastruktúra és a turisztika a fenti célokkal szoros kapcsolatban áll, és fejlesztésük nem valósítható meg egymástól függetlenül. A gazdasági fejlesztésen túl a humán infrastruktúra fejlesztésére fordít komoly figyelmet a város, amely szellemi háttérét képezi a növekedésnek, és megakadályozza, hogy egyoldalúvá váljon a település képe. Kiegészíti továbbá a turisztikai szolgáltatások képét, ez által az egymáshoz közel eső, a felüdülést és gyógyulást elősegítő szolgáltatások azonos szintre juthatnak.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Az Ipari Park fejlesztése, amely a város egyik legnagyobb munkaerő felvevő állomásává válhat, kitűnő lehetőség arra, hogy a térségben magas munkanélküliségi arányt csökkentse. Ez által, és az átmenő forgalom növekedésével nő a járulékos szolgáltatások iránti kereslet, ami újabb vállalkozásokat vonzhat a városba, és újabb lehetőségeket teremt a munkavállalóknak az elhelyezkedésre. Alapot teremt a szintén tervezett inkubátorház létrehozásához, amely elhelyezkedésével a túlzott központosulás és zsúfolt belváros veszélyét hárítja el. Ez által a mostani belterület határán egy kisebb modern, gazdaságilag élénk pontot hoz létre.

Mórahalom város napjainkban is alapvetően a mezőgazdaságára támaszkodó település. Az ilyen irányú fejlesztések egy, a már megkezdett, járt úton való továbbhaladást jelentenek, azzal a többlettel, hogy segítséget nyújt az ilyen irányban magukat továbbképezni kívánó munkaerőnek is. Szintén előnyös kezdeményezés, hogy a turisztikai célú fejlesztések, mint mellékjövedelem támogatja a Mórahalmon és a környékbeli településeken élők bevételi forrásait.

A közlekedési infrastruktúra fejlesztése keretében kitűzött cél, mi szerint a Mórahalom területét érintő kerékpárutakat tervezik bővíteni pozitív színben tünteti fel a várost, hiszen az idegenforgalom nagyban épül a kerékpárt használók igényeire is. Ezt az igényt elégül ki a fenti terv megvalósulásakor, ami által nagyobb forgalmat biztosít a város vendéglátó helyei számára. Hasonlóképp igaz ez a kül- és belterületi utak bővítésére, fejlesztésére is. A városi forgalmat tehermentesíti a települést elkerülő út létrehozása, mely szintén a közlekedési infrastruktúra fejlesztése keretében valósul meg.

A humán infrastruktúra fejlesztése a városnak egy olyan oldalát erősíti, amely a térségi központként helytálló településeknek létfeltétele: korszerű járóbeteg-ellátás, időskorúakról gondoskodó és fiatalok lakáshoz jutását segítő programok. Ezeken felül a családsegítő szolgáltatások, a funkciójukat veszített épületek társadalmi célú felhasználása, az oktatás és kollégiumi elhelyezés realizálása és fejlesztése, valamint a városkép építése, alakítása élhetővé, az aktív korú lakosság számára vonzóvá teszik Mórahalom városát.

A város tematikus céljai kiegészítik és némileg át is fedik egymást. A városrészek fejlesztési céljai tekintettel vannak arra, hogy ne ütközzenek a szomszédos városrészek fejlesztési céljaival, felesleges kapacitások ne alakuljanak ki. A szomszédos városrészekre meghatározott célok illeszkednek egymáshoz, így a célrendszer nem eredményezi zárványok kialakulását.

V.3.3. A városrészekre kitűzött célok környezeti állapotra gyakorolt hatása és a hatások kompenzálására tervezett intézkedések

A városközpontra vonatkozó fejlesztések egy, már megkezdett tevékenység továbbfejlesztései, nem állítják a város vezetését új, ismeretlen feladatok és problémák elé. Nagy mértékű légszennyezettségi terhelést nem jelent az erre a területre meghatározott fejlesztés. A városközpontban a forgalom növekedése előre tervezhetően nőni fog, ez – mennyiben szükséges – az utak szélesítésével, a parkolóhelyek bővítésével kézben tartható. A csatornahálózat a többlet-igénybevétel kezelni tudja, befogadóképessége megfelelő.

A lakóövezeteket érinti csaknem minden tervezett fejlesztés. Itt lehet a legtöbb irányból változásra számítani az életminőséget illetően. Mind pozitív, mind negatív irányban adottak az esélyek az elmozdulásra, ezért a város vezetésének minden esetben szem előtt kell tartania, mérlegelnie kell az egyes fejlesztések hatásait. Itt is, csak úgy, mint az előző esetben várható a forgalom növekedése, ennek kézben tartása az egyik megoldandó feladat. Javítja az életminőséget a zöldövezetek magas aránya. Talán sehol sem annyira fontos a város pihenőtereinek és növényekkel gazdagon díszített voltának elérése, mint éppen a lakóövezetben. A fák és egyéb növények segítségével a légszennyezettségi arány is alacsonyabb szintre szorítható. Mindez azért is különösen fontos, mert a településen magas a deflációs érték.

Az eddigi látványos fejlődés megkövetelte, hogy Mórahalom egy országos megmérettetésen is részt vegyen, ezért a város 1997. óta minden évben jelentkezett a **Virágos Magyarországért** pályázatra, ahol 7 éve különdíjat nyert. A pontozásban nemcsak a központi területeket és azok virágosításának színvonalát veszik alapul, hanem a lakosok által fenntartott udvarok, út menti közterületek állapotát is. Nagy öröm továbbá, hogy a 2004- es környezetvédelmi témájú pályázatával a város Hild – díjat nyert.

Az Ipari Park területén és környezetében legnagyobb arányban szintén a forgalom növekedésével kell számolni, amelyet részint a település belső forgalmának növekedése alkot, részint a kereskedelmi tevékenységből adódó szállítás. Ezek zaj- és levegőszennyezéssel járnak, amit az Ipari Park területének kiválasztása alkalmával tekintetbe vettek a terv készítői úgy mint az uralkodó széljárást is, amely a várossal ellenkező irányba tereli a kikerülhetetlenül adódó légszennyező anyagokat. A közlekedés növekedése együtt jár – különösen a teherszállítás esetén - a zajszennyezés növekedésével. Ez szükség esetén zajmentesítő falakkal a lakóövezet irányába tompítható. Szükséges még a talajszennyezés veszélyét szem előtt tartani, mely különösen fontos itt

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

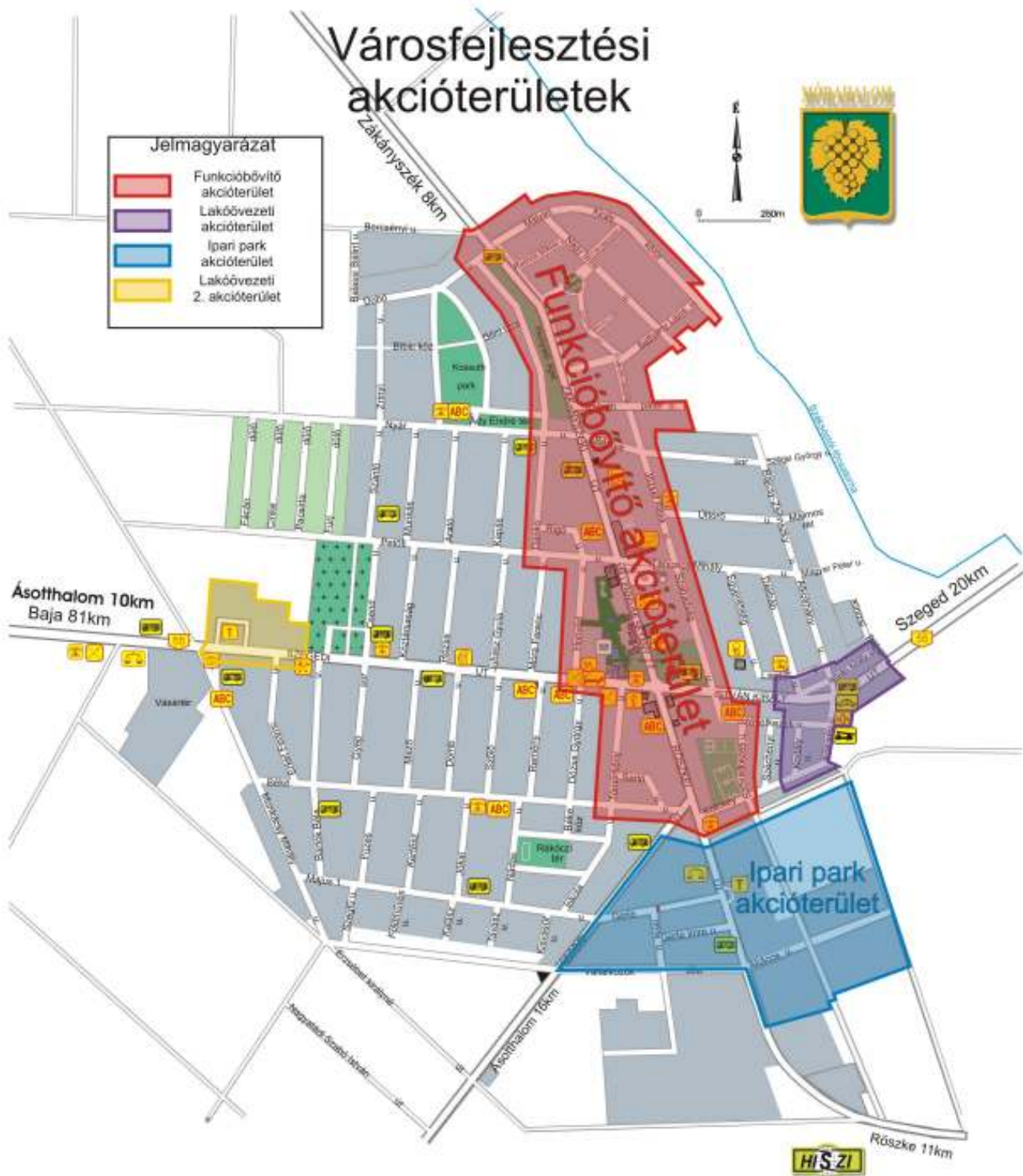
Mórahalmon, ahol magas minőségű biotermények előállítása is kilátásba helyezhető.

V.4. A fejlesztési kívánt akcióterületek kijelölése 2007-2013

Azon akcióterületeket, ahol az említett fejlesztések megvalósulnak az alábbi pontokba szedve mutatjuk be. A fejlesztési területek felsorolása követi a célhierarchia logikáját, bár a legtöbb fejlesztés több városrész fejlődését / fejlesztését is szolgálja.

A város a fejlesztési elképzelések területi és funkcionális csoportosítása során 4 akcióterületet határolt le, amelyekhez indikatív projektjavaslatokat rendelt. A lehatárolások a Városfejlesztési kézikönyv iránymutatásai alapján készültek és a jövőbeli fejlesztési területek alapját fogják képezni. Az akcióterületi fejlesztéseken, fejlesztési elképzeléseken kívül pontszerű fejlesztési elképzelései, projekttervei is vannak az önkormányzatnak, amelyek felsorolását, bemutatását a mellékletek pontszerű fejlesztések fejezete tartalmazza. Ezen fejlesztési elképzelések nem akcióterületi alapú megközelítést több indok is szolgálta. Egyrészt számos tevékenység külterületen valósul majd meg és a városfejlesztési kézikönyv módszertana alapján ezeket nem lehet akcióterületi szinten megjeleníteni, másrészt a fejlesztés jellege nem tette lehetővé az integrált, akcióterületi szintű megközelítést.

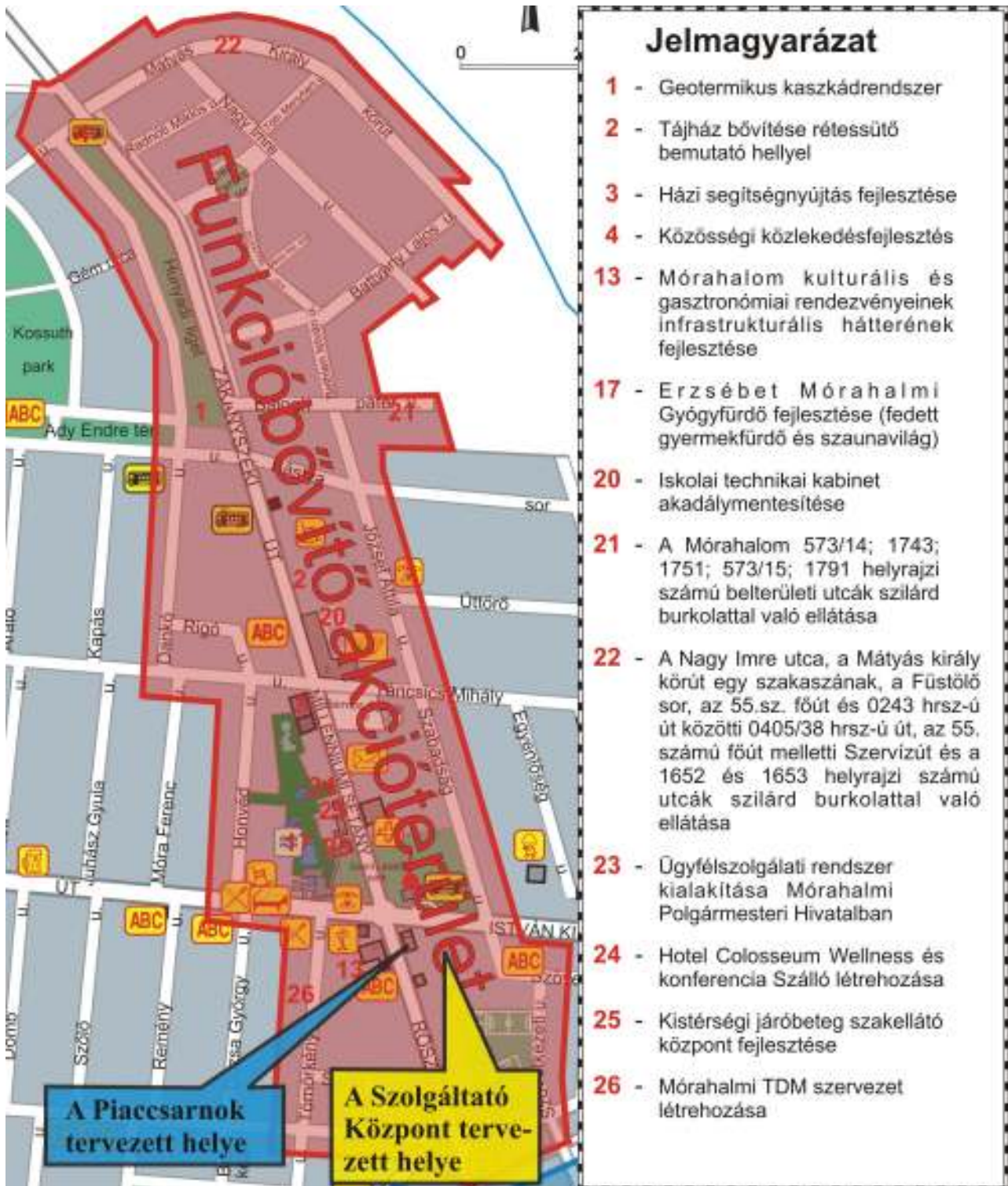
Az alábbi térképes megjelenítés reprezentálja az akcióterületek elhelyezkedését a város területi rendszerében. A társadalmassítási folyamat, valamint a kistérségi koordinációs folyamatok eredményeként az akcióterületek prioritizálása is megtörtént. A funkcióbővítő akcióterület minősül a település szempontjából az elsődleges fejlesztési területnek, majd ezt követi az ipari park akcióterület, a lakóövezeti akcióterület és a lakóövezeti akcióterület 2 fejlesztési területek.

Ábra: Az akcióterületek lehatárolása Mórahalmon

V.4.1. Funkcióbővítő akcióterület

Az akcióterület fejlesztésének célja a terület fizikai megújítása és a társadalmi kohézió együttes erősítése, új – települési és kistérségi – gazdasági, közösségi és szociális funkciók megjelenésének támogatása és a meglévő funkciók megerősítése.

Ábra: Funkcióbővítő akcióterület

Fejlesztéssel érintett terület:

IVS által lehatárolt akcióterület utcahatárai: Dankó u.- Dobó u. - Bercsényi u. - Zákányszéki út - Mátyás király körút - Batthyány Lajos u. - Bethlen István u. - Balogh páter u. - József Attila u. - Szabadság u. - István király út - Szövetkezeti u. - Kölcsey u. - Röszei út - Kissori út - Béke u. - Tömörkény u. - Szegedi út - Honvéd u. - Petőfi u.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Népességszám: 1067 fő

A város egyes számú akcióterülete a város szívében a hagyományos közigazgatási és funkcionális centrumot foglalja magában. Itt található a város középfokú funkciói a közigazgatás, oktatás, kiskereskedelem, vendéglátás közlekedési szolgáltatások.

Az **akcióterület fejlesztésének célja**, hogy a város és egyben a kistérség térségi és városi funkciókat magában foglaló dinamikus központjává váljék. A hagyományos közigazgatási és kereskedelmi oktatási funkciók mellett erősödnek meg a város mint turisztikai célpont. A fürdő váljék a város legfontosabb turisztikai vonzerejévé. A fürdő körül épüljenek ki azok a szolgáltatások, amelyek kiegészítik és tejjessé teszik az élményt és egyben a városlakók számára is minőségi ugrást jelentenek a hétköznapiakban (zöldfelület fejlesztés, parkolók, középület rekonstrukciók). A városközpont gyarapodó funkciói jelentsenek munkahelyeket a város képzett lakossága számára ezáltal is hozzájárulva a város népességmegtartó képességjavítására vonatkozó céljához. A közigazgatási funkció megerősítésével, egy multifunkcionális szolgáltató központ kialakításával a lakosság életminősége javul és az ügyintézés hatékonyságának növelése a gazdaság és a társadalom összes területére jelentős multiplikatív hatásokat fejt majd ki.

A funkcióbővítő akcióterület jelentős kiterjedésű. Több feladatcsoportba sorolhatók a végrehajtandó beavatkozások ilyen módon rendezhetők azok komplex rendszerbe (részletesebben az előzetes akcióterületi terv fejt ki). A város elsődleges fejlesztési prioritása a fürdőfejlesztés és a városközpont ezen turisztikai érdeklődésre számot tartó területének rendezése, kulturált élhető lakókörnyezet kialakítása, valamint a közigazgatási rendszer modernizálása, egy egységes kistérségi szolgáltató központ kialakításával. Természetesen ezen fő prioritásokhoz számos egyéb tervezett beavatkozás is párosul, melyek döntően az alapvető infrastruktúra kialakítását, javítását, modernizálását szolgálják. a közösségi, társadalmi, városi, gazdasági szerepet betöltő intézmények fejlesztése mellett.

Összefoglaló tábla indikatív költségbecsléssel

Projekt	Közfőra költségei (becsült fő-összegek)	Magánberuházók költségei	Megvalósítás becsült ideje
Geotermikus kaszkárendszer kialakítása	526 080 000		2010
Mórahalom kulturális és gasztronómiai rendezvényeinek infrastrukturális háttérének fejlesztése	27 000 000		2009
Iskolai technikai kabinet akadálymentesítése	16 470 000		2010

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

A Mórahalom Város Önkormányzatának tulajdonában lévő Mórahalom, 573/14; 1743; 1751; 573/15; 1791 helyrajzi számú belterületi utcák szilárd burkolattal való ellátása	69 422 000		2009
A Nagy Imre utca, a Mátyás király körút egy szakaszának, a Füstölő sor, az 55.sz. főút és 0243 hrsz-ú út közötti 0405/38 hrsz-ú út, az 55. számú főút melletti Szervízút és a 1652 és 1653 helyrajzi számú utcák szilárd burkolattal való ellátása	181 837 806		2010
Ügyfélszolgálati rendszer kialakítása a Polgármesteri Hivatalban	21 500 000		2010
Hotel Colosseum létrehozása		1 707 650 000	2010
Kistérségi járóbeteg szakellátó központ létrehozása	531 763 122		2011
Mórahalmi TDM szervezet létrehozása	40 997 912		2012
Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő fejlesztése (fedett gyermekfürdő és szaunavilág)	880 000 000		2010
Házi segítségnyújtás fejlesztése	30 000 000		2011
Közösségi közlekedés fejlesztése (belterületen) (buszöblök és buszparkoló kialakítása, buszállomás épületének tetőszerkezetének felújítása, raktárhelység kialakítása)	120 637 438		2009
Tájház bővítése rétes sütő bemutatóhellyel	105 000 000		2011

V.4.2. Ipari park akcióterület

Az Ipari parki akcióterület a település egyik lehetséges kitörési pontjának, a megtelepedő ipari tevékenységnek az ún. „bölcsője”.

Fejlesztéssel érintett terület:

IVS által lehatárolt akcióterület utcahatárai: Akácos u. - Röszei út a térkép által lehatárolt módon, egészen a városhatárig húzódva jelölhető ki az ipari park területe.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Ábra: Ipari park akcióterület

Az akcióterület fejlesztési céljai:

1. Az ipari park, ipari területek szolgáltatási körének bővítése. Annak érdekében, hogy a településen növekedjék a helyben foglalkoztatottság fokozott figyelmet kell fordítani a munkahelyteremtő vállalkozások betelepíthetőségére, ennek érdekében a már meglévő ipari park területének bővítésére
2. Ipari parkhoz kapcsolódó helyi, kistérségi szintű befektetés ösztönzési szolgáltatások, valamint az ehhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése, magas hozzáadott értékű tevékenységek megjelenésének elősegítése és a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése.
4. A mezőgazdasági termékek értékesítéséhez szükséges termelői infrastrukturális beruházások helyének biztosítása, valamint a termékek hozzáadott értékkel való ellátásának beruházásai szintén nélkülözhetetlenek. A mezőgazdasági termelés piaci pozíciójának megőrzése érdekében az iskolarendszerű, és iskolarendszeren kívüli fiatal és felnőtt szakképzés feltételeit, illetve piaci információs rendszer alapjainak továbbfejlesztése fontos
5. Munkanélküliség kezelésére foglalkozási programok beindítása /képzés, közmunka-közhasznú munkaszervezés, távmunka végzés/ lényeges
6. Logisztikai szolgáltatások és központok létesítése

Összefoglaló tábla indikatív költsébecsléssel

Projekt	Közzféra költségei	Magánberuházók költségei	Megvalósítás becsült ideje
Ipari területek, ipari park és vállalkozói inkubátorházak infrastrukturális fejlesztése	438 884 520		2010

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Ipari parki szolgáltatásfejlesztés	45 350 043		2010
Telephelybővítés lakatosipari munkákra - IKG Kft.		113 867 416	2010
Telephely kialakítása bútorestaurálásra - Bútor doktor Kft.		100 000 000	2010
Telephelybővítés - Pacapime Kft.		1 300 000 eu	2011
Építőipari telephely kialakítása - Bauszer Kft.		70 463 746	2010
Aszalt gyümölcs raktározó kialakítása - Szűcs István ev.		107 657 400	2010

V.4.3. Lakóövezeti akcióterület

A lakóövezeti akcióterület a város szélén helyezkedik el. Jellemzően lakófunkciók találhatóak az adott területen, melyek kiszolgálása lesz az akcióterület fejlesztési motorja.

Ábra: Lakóövezeti akcióterület

Fejlesztéssel érintett terület:

IVS által lehatárolt akcióterület utcahatárai: Kölcsey u. - Kodály u. - Szövetkezeti u. - István király út - Délibáb u. - Liszt F. u. - Alkotmány u. - István király út

Az akcióterület **fejlesztésének célja**, hogy a lakossági igényeknek megfelelően valósuljanak meg a helyi lakosság életminőségét nagyban javító beavatkozások. A cél egyenlő esély biztosítása a helyi

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

lakosság számára a színvonalas szolgáltatásokhoz történő hozzájutás terén.

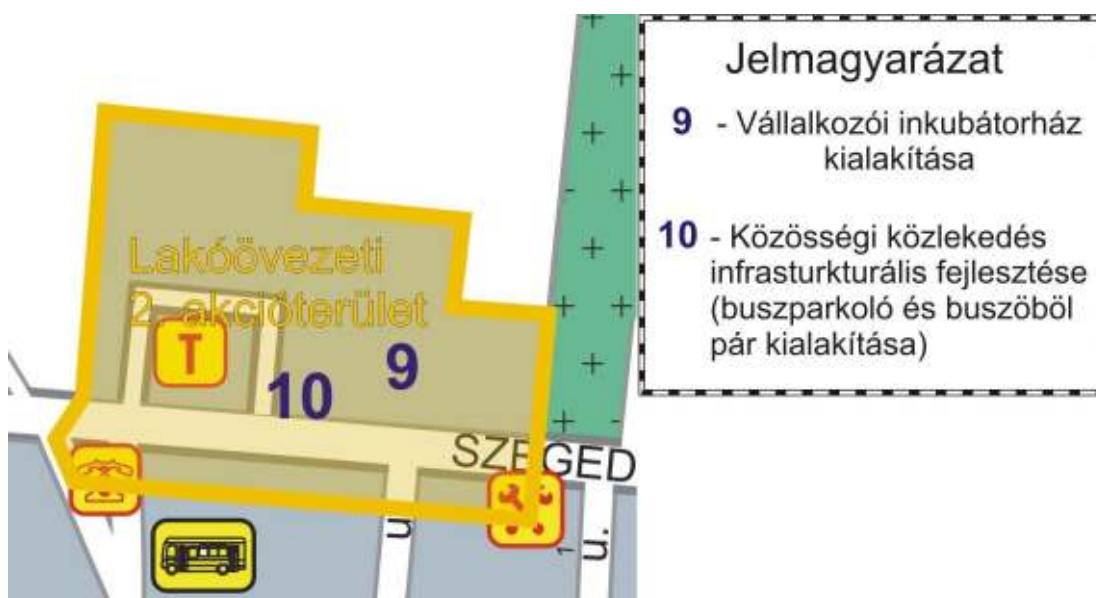
A területen egy magánberuházás (CBA) és a régió áramszolgáltatója által megvalósítandó beruházás társul az önkormányzat projektjéhez. A település ezen részén még kevésbé épültek ki a kereskedelmi szolgáltatást nyújtó egységek, élelmiszerüzlet egyáltalán nem található ezen az akcióterületen.

Összefoglaló tábla indikatív költségbeccsléssel

Projekt	Közfőera költségei	Magánberuházók költségei	Megvalósítás becsült ideje
Élelmiszeráruház kialakítása - CBA		400 000 000	2010
Transzformátor-állomás kialakítása	1 500 000 000		2010
Fenntartható Fejlődés Háza	203 268 657		2011

V.4.4. Lakóövezeti akcióterület 2

A második számú lakóövezeti akcióterület a város szélén helyezkedik el. Jellemzően lakófunkciók találhatóak az adott területen, melyek kiszolgálása lesz az akcióterület fejlesztési motorja. A lakófunkción túlmenően gazdasági funkció megteremtése is cél, a vállalkozói inkubátorház kialakításával.

Ábra: Lakóövezeti akcióterület 2

Fejlesztéssel érintett terület:

IVS által lehatárolt akcióterület utcahatárai: Szegedi út - Erkel Ferenc u. - Munkácsy

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Mihály u.

Az akcióterület **fejlesztésének célja**, hogy a lakossági igényeknek megfelelően valósuljanak meg a helyi lakosság életminőségét nagyban javító beavatkozások. A cél egyenlő esély biztosítása a helyi lakosság számára a színvonalas szolgáltatásokhoz történő hozzájutás terén. Ezen túlmenően további cél a településen vállalkozói inkubátorház kialakítása, szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése, ennek keretében üzleti és piacfejlesztési tanácsadás nyújtása, befektetés-ösztönzés, régiómarketing.

Összefoglaló tábla indikatív költségbeccsléssel

Projekt	Közsféra költ- ségek	Magánberuházók költségei	Megvalósítás becsült ideje
Vállalkozói inkubátorház kialakítása	300 000 000		2010
Közösségi közlekedés infrastrukturális fejlesztése	336 589 248		2010

V.5. A prioritizált akcióterület kijelölésének indoklása

Az említett akcióterületek közül Mórahalom város vezetése a közigazgatási és adminisztratív kiszolgáló rendszer fejlesztését jelölte meg első számú célként, ezzel a fejleszteni kívánt akcióterületek közül **a funkcióbővítő akcióterület fejlesztését prioritizálja**. A város további dinamikus fejlődésének megalapozása érdekében elengedhetetlenül szükséges, hogy a Kistérségi Közigazgatási, Kulturális és Szolgáltató Központ, valamint a piaccsarnokként funkcionáló Termelői értékesítő és vállalkozói szolgáltatóház mielőbb létrejöhessen, ezzel támogatást nyújtva a többi kiemelt fejlesztési iránynak is.

Jelen helyzetben a Polgármesteri Hivatal a helyhiány, a korszerűtlen berendezés és a szükséges, de kivitelezhetetlen bővítés nehézségeivel küzd. Ezzel útjában áll az összes fejlesztési területnek az alábbi okok folytán:

- Mindenek előtt fontos szempontként meg kell említeni a városban és a kistérségben élők komfortérzetének javítását, azaz minél kevesebb idő ráfordításával tudják elintézni mindennapi ügyeiket a Polgármesteri Hivatal egyes egységeinek igénybevétele során.
- A turizmust szolgáló Gyógyfürdő tovább terjeszkedne az önkormányzat jelenlegi területe felé, azt más célokra hasznosítaná. A jelenlegi épület mind környezetbe nem illő voltával, mind leromlott állapotával rontja a városképet. Napjainkban a turizmus jelentősen függ az adott településen igénybe vehető szolgáltatásoktól, melyek szintén a szolgáltató központban, egy térben kapnának helyet, ezzel nem csak a helyiek komfortérzetét javítva, hanem nagyban szolgálva a városba látogatók ügyintézését is.
- A gazdaság fejlődésére nagy hatással vannak a betelepülő és a városban beinduló

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

vállalkozások. A vállalkozó kedvet hatékonyan növeli a gyors, pontos és minőségi ügyintézés.

- Az egyablakos ügyintézés feltételeinek megteremtése a városközpontot csúfító leromlott, funkciótlan ingatlanon megvalósítandó épületben minőségi javulást eredményez az akcióterület infrastrukturális ellátottságát, városképi megjelenését illetően is. Ez utóbbi mind a turisztikai, mind a gazdasági, mind pedig a közigazgatási funkciók jobb kihasználtságára ösztönzi az igénybevevőket.

Mórahalom város Önkormányzata az elmúlt évek tapasztalatainak birtokában, a helyzet átfogó és felelős elemzése után számos olyan célt tűzött ki, amely a közigazgatás megújítását célozza, összhangban a kormány közigazgatási rendszer korszerűsítésének alapvető irányairól szóló döntésével, melyben a következő prioritások találhatók:

- minden állampolgár számára legyenek elérhetőek a minőségi szolgáltatások;
- mérséklődjenek az indokolatlan társadalmi és területi egyenlőtlenségek;
- a társadalmi erőforrások fejlesztése (pl. az iskolázottság, egészségi állapot stb.) segítse megalapozni európai uniós versenyképességünket;
- legyenek meg a feltételei az uniós források maximális kihasználásának;
- a szolgáltatások színvonala a gazdaságossági szempontok érvényesítésével lényeges többlet-ráfordítás nélkül javuljon.

Az Európai Unióhoz való csatlakozással a magyar közigazgatás is részévé vált az Egységes Európai Közigazgatási Térnek. Ez ugyan nem követeli meg hazánktól a közigazgatás szervezetének és működésének standardizálását, de egységes mércét állít közigazgatási szolgáltatásaink minőségével szemben. Ezen minőségi változásokat konkrét fejlesztésekkel kell követnünk.

A település célja polgárközeli társadalmi térben térségi szolgáltató közigazgatási funkciót ellátó szolgáltató központ építése, melyben a térségben feladatot végző, a decentralizált szervek és a térségben szolgáltatást ellátó egyéb intézmények is helyet kapnak. **A szubszidiaritás elvével összhangban a térségben élő polgárok számára elérhetővé kívánjuk tenni az első fokú közigazgatási feladatok körzetközpontokba történő telepítésével együttjáró ügyek elintézését, valamint az építmény a központi közigazgatási szervek helyben költséghatékonyabban elintézhető ügyintézési mozzanatainak adna helyet.**

A kormányzati törekvések tehát egyre inkább abba az irányba mutatnak, hogy a körzetközponti települések vállaljanak fel minél több államigazgatási feladatot. Önkormányzatunk ezen a téren

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

eddig is igyekezett a vonzáskörzetébe tartozó településeket, erejéhez mérten kiszolgálni, azonban jelenlegi infrastrukturális adottságai, háttere ehhez nem elegendőek.

VI. A stratégia megvalósíthatósága

VI.1. Ingatlangazdálkodási terv

Az ingatlangazdálkodási terv célja, hogy Mórahalom város koncepcionális városfejlesztési törekvéseit tervszerűen, fókuszáltan, az akcióterületen lévő ingatlan vagyon teljes elemzése és áttekintése birtokában tegye meg.

A stratégiai hasznosítás előnye, hogy a város fejlesztési területein lévő ingatlanoknak a városképi, funkcionális, valamint hatékonysági követelmények érvényesítését biztosító fejlesztését, hasznosítását a településrendezési valamint költségvetési tervezhetőségi szempontok alapján ütemezetten és összehangoltan tudja végrehajtani. Előny továbbá, hogy az ingatlanok hasznosításának helyi költségvetést érintő előirányzatait, a rendelkezésre álló pénzügyi kereteket kiegészítő külső forrásokat előrelátó módon legyen képes az önkormányzat tervezni. Az önkormányzat célja, hogy az értékesíthető ingatlanok, a rehabilitációba bevonható források, az önkormányzati tulajdonba megszerezhető vagyon hatékonyan szolgálja a közösségi érdekeket és célokat.

Általános elemzés a város ingatlanjairól

1892-ben Szeged szabad királyi város a körülötte elterülő puszták benépesülő tanyavilágának közigazgatására tanyaközpontot hozott létre, mely összesűrűsödött tanyaközpont még ma is a várossá, térségi központtá fejlődött Mórahalom központja. Mórahalom napjainkban a dél-alföldi régió egyik legdinamikusabban fejlődő kisvárosa. A fejlődés alapvető sikere a város vezetésének világos, jól definiálható és közzétett település-és gazdaságfejlesztési, térségi szerepkör kielégítését figyelembe vevő következetes stratégiája.

Az akcióterületi városközpont a valamikori Szeged-Alsótanya városközpontjaként is funkcionált. A település, így annak városmagja két meghatározó főközlekedési útra fűződik fel, az 55-ös főközlekedési (Szegedi u. és István király útja) és az 5432. jelű közút (Zákányszéki út, Millenniumi sétány, Röszei út). A valamikori tanyaközpont ingatlanjainak túlnyomó többsége ma is önkormányzati tulajdonban változatlan helyen áll –, funkciójukat tekintve közigazgatási-közszolgáltatási szerepüket megtartva a város és térsége lakóinak igényeit elégítve ki. A település

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

legújabb kori történelme újabb vagyongyarapodást hozott a városközponti területen is, mely elsősorban a meglévő ingatlan állomány minőségi közfunkció váltását, valamint rekonstrukcióját, bővítését eredményezte.

A Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park elnevezésű városrész foglalja magában a Dél-Alföld első ipari parkját, ahol az ország első minősített termelői értékesítő szövetkezete szerveződött, telepedett le, valamint kis-és közép vállalkozások sora nyitotta meg kapuit jelentősen javítva a város és térsége foglalkoztatási helyzetét. Ebben a városrészben az önkormányzat a magántulajdonosoktól megvásárolt területeket közművesítette, majd befektetőknek értékesítette. Az ipari parkban egyre több, ma már jelentős gazdasági erővel bíró külföldi befektető is letelepedett városunkban. az önkormányzati tulajdonszerzések a fokozott befektetői érdeklődés miatt a jövőben is meghatározóak lesznek.

A harmadik – lakóövezet - városrészben a rendezett, közművesített utcák általánosan jó állagú, többségében magántulajdonú épületeket foglalnak magukban. A lakóövezet minőségi javítását számos önkormányzati beruházás szolgálta, elsősorban csapadékvíz elvezető rendszerek korszerűsítése, kiépítése, pormentesített utcák kialakítása és javítása révén. Új lakóövezetek kialakítása indult meg a helyi építési szabályzat által kijelölt északi és déli területeken. A belterületi határ ennek megfelelően több esetben módosult, jelentősen megnövelve ezzel belterület nagyságát, az önkormányzat közterületi vagyonát.

Az önkormányzati ingatlanvagyon főbb adatai

Mórahalom város ingatlanvagyonja egyedülálló módon megőrizte értékét, sőt az utóbbi évtizedben jelentős mértékben gyarapodott. A vagyon nagyságrendjére, összetételére, a beruházásokra vonatkozóan folyamatosan tájékoztatást kap, illetve beszámolót hallgat meg a képviselő-testület, mely alapján a következő időszakra vonatkozó stratégiai fejlesztési célokat meghatározza.

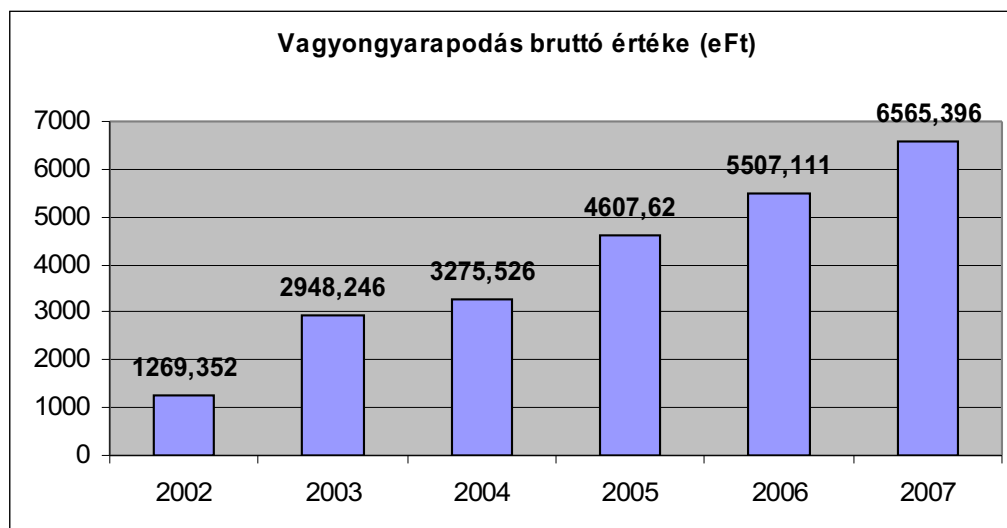
A közel 6.000 fős kisváros több mint 6.500.000 e Ft bruttó értékű ingatlanvagyonnal rendelkezik, mely tényszerűen igazolja a fenti megállapításokat. Az alábbi táblázatban az önkormányzati vagyongyarapodás utóbbi 6 évi adatait vizsgálva látható, hogy az önkormányzat 6 év alatt megötszörözte bruttó értékben vagyonát, az ingatlanok darabszáma pedig mintegy 70 %-kal nőtt.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Önkormányzati vagyongyarapodás 2002-2007.

	ingatlan darabszáma	összes ingatlan nagysága (ha)	bruttó értéke (eFt)
2002	455	280,73	1269,352
2003	549	390,57	2948,246
2004	557	408,61	3275,526
2005	616	419,76	4607,62
2006	729	413,15	5507,111
2007	768	395,8	6565,396

Forrás: önkormányzati statisztika

Forrás: önkormányzati statisztika

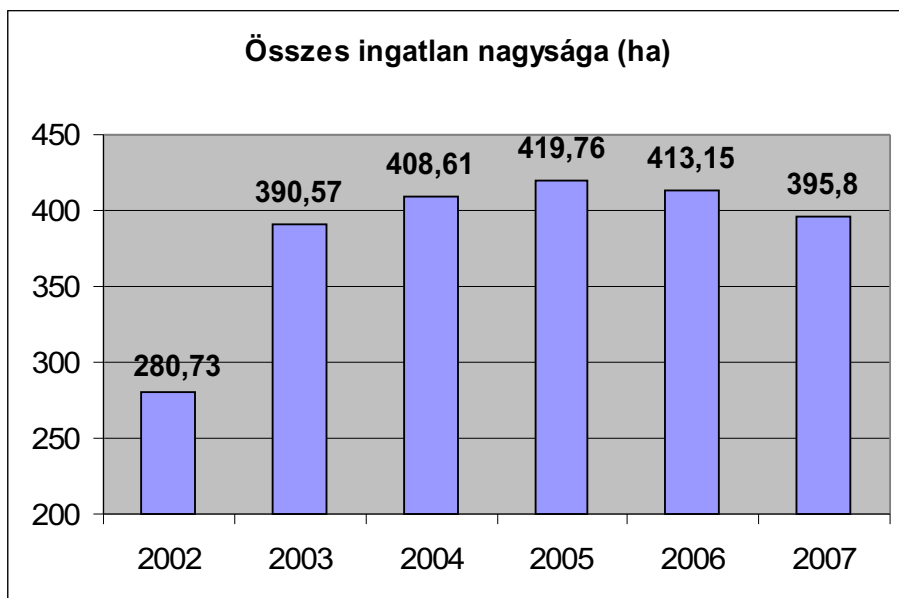
A vagyongyarapodás ilyen mértékű emelkedése egyrészt a kötelező feladatok ellátásán túl az önként vállalt feladatok folyamatos növekedését és az ezek ellátásához szükséges vagyon megteremtését bizonyítja, másrészt kifejezi a település és térsége dinamikus fejlődési ütemét, a fenntartható és hosszú távú működés alapját. A feladatellátás és annak alapját képező vagyonhozrendelés és működtetési költségek ésszerű meghatározása a hosszú távú fenntarthatóságot eredményezik. A vagyongyarapodást a nagy összegű és nagy mennyiségű beruházások folyamatossága, a város tervszerű, a fejlesztéseket egymásra építő dinamikus fejlesztése jellemzi. A Képviselő-testület a fejlesztési prioritások megvalósulását azok pontos meghatározásával, a fejlesztésekhez szükséges tervek és koncepciók következetes előkészítő munkájával garantálja.

A közfunkciót betöltő ingatlanok többségében a város belterületén helyezkednek el, a város azonban törekszik arra, hogy a külterületen élő, a lakosság 30-35 %-át kitevő polgárainak is a lehető

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

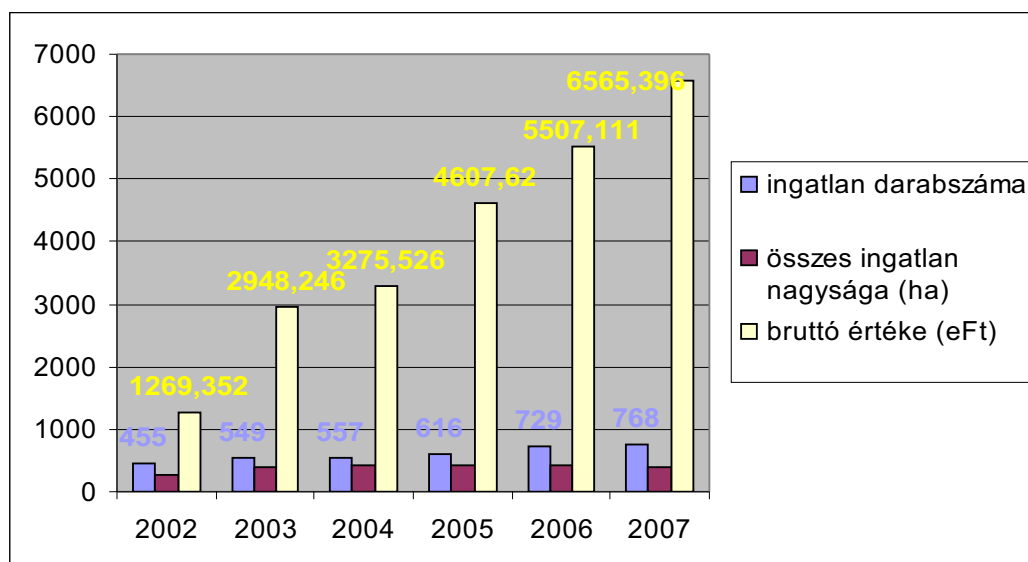
legközelebb telepítse igényeik kielégítéséhez szükséges közszolgáltatásokat. Jellemző az is, hogy az önkormányzat által megvásárolt, illetve fejlesztéssel érintett ingatlanok külterületi ingatlanként kerülnek megvásárlásra, ezt követően azonban megtörténik belterületbe vonásuk.

Forrás: önkormányzati statisztika

A 2003. és 2004. évben felfutó, és 2005-ben kicsúcsosodó, 2006., 2007-ben kissé csökkenő területnagyság okait abban kereshetjük, hogy az önkormányzat a lakóövezet bővítése, illetve az ipari park majdan értékesíthető területeinek megszerzése érdekében kisajátítást megelőző adásvételi szerződéseket kötött, területeket vásárolt. A 2007. évben a már meglévő területek értékesítésre kerültek, újabb területek bevonása csak kis mértékben volt lehetséges. A 2007-2013. ciklusra történő pályázati előkészületek miatt a pályázatok tartalmi megalapozására, műszaki, szakmai előkészítésére összpontosultak az erőforrások.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Forrás: önkormányzati statisztika

A fenti táblázat együttesen mutatja a már elemzésre került adatokat. Összevetésük egy grafikonba foglalása azt igazolja, hogy a feltűnően nagymértékben növekvő ingatlan szám a területnagysággal nem egyenesen arányosan növekszik, viszont azok bruttó értékének egyenletesen erőteljes növekedése az önkormányzat stabilitását, fejlődését, töretlen dinamizmusát és feladatai ellátásának - vagyoni szempontból való - megerősödését és fenntarthatóságát támasztja alá.

A fentiekből kitűnik, hogy az önkormányzat a város-fejlesztési tevékenységét nemcsak a belvárosi településrészben, hanem a gazdaság-élénkítési tevékenysége folytán az ipari parki, valamint az intézményfejlesztési céljainak végrehajtása érdekében a lakóövezetbe illeszthető ingatlanok esetében a lakóövezetben fejtette ki. Az alábbi táblázat jól szemlélteti a legnagyobb értékű ingatlanok területi elhelyezkedését. Az egyes övezetekben megtalálhatók ingatlan beruházások révén kialakult intézményi vagyonelemek, csakúgy, mint a közterületek-zöldfelületek. Az önkormányzat fejlesztette saját kötelező feladatain kívül a vállalkozások letelepítését szolgáló inkubációs funkciójú ingatlanokat, valamint bérlakás állományát.

Nagyértékű egyedi ingatlanok Övezetenként besorolva

Sszám	Megnevezés	Hrsz	Br.érték eFt	Nettó	Fképesség
Városközpont					
1.	Gyógyfürdő	2/1	678 491	608 153	fképes

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

2.	Rendezvényház	1462/1	362 830	329 893	k.forg.kép.
3.	Általános Iskola	604	358 462	308 460	k.forg.kép.
4.	Egészségház-szakrend	681	196 851	187 514	k.forg.kép.
5.	Mozi - filmszínház	899	151 713	146 728	forg.képes
6.	Autóbusz pályaudvar	684/1	86 309	82 922	Fképtelen
7.	Lakóház- fogy. otthon	607	78 210	77 036	f.képes
8.	Központi park	1	67 561	62 123	Fképtelen
9.	Sportpálya öltöző	892	64 051	61 278	forg.képes
10.	Eü.Kombinát	3/1	43 495	39 791	k.forg.kép.
11.	Polgármesteri Hivatal	4	34 839	30 603	k.forg.kép.

Ipari Park

12.	TÁRHÁZ volt kacsatelep	1733	197 641	192 587	Fképtelen
13.	Inkubátor csarnok	916/1	148 186	130 041	forg.képes
14.	Inkubátor ház	916/5	32 978	28 155	forg.képes

Lakóövezetek

15.	Óvoda, bölcsöde	722	97 030	83 196	k.forg.kép.
16.	21 db célcsoportos	893/5	75 277	63 755	forg.képes
17.	Vízműszékház	827/4	41 755	29 949	k.forg.kép.
18.	Lakások költségalapú	1521/9	33 796	29 785	forg.képes
19.	Lakások Malmos rét	1521/11	33 302	29 785	forg.képes
20.	11 db célcsoportos	893/1	26 997	22 501	forg.képes
21.	Lakások garzonház	925/3	20 320	18 096	forg.képes

Külterület

22.	Széksósi kerékpárút	0193/18	168 166	160 995	Fképtelen
23.	Szennyvíztisztító telep	0242/28	151 558	74 811	Fképtelen
24.	Volt Határőr ingatlan	031/2	119 442	117 680	forg.képes
25.	Volt Széksósi iskola	231	105 944	97 444	forg.képes
26.	Külterületi kövesút	058/1	88 529	70 563	Fképtelen
27.	Hulladékgyűtő udvar	081/17	65 541	56 920	forg.képes

Összesen Bruttó, Nettó

			3 529 274	3 140 764	
--	--	--	------------------	------------------	--

Az önkormányzati fejlesztések érintették a város külterületén lévő volt tanyai iskolák „újraélesztését”, amennyiben lehetséges eredeti, amennyiben nem, új funkcióval történő ellátását is. A külterületi közlekedési és gazdálkodási lehetőségek javítását a külterületen megvalósult utépítések segítik elő.

A város kiemelt vagyonelemei

Az akcióterületi tulajdonelemek alábbi értékei az önkormányzati ingatlanvagyon kataszterből kerültek kiemelésre, mely 2007. december 31-i fordulónappal készült. Az alábbi csoportosítások is a kataszteri besorolásokra épülnek.

Jól látható, hogy az önkormányzati kötelező feladatok ellátását szolgáló intézményi

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

vagyonelemei túlnyomó részben a városközpontra koncentrálódnak, az önként vállalt feladatok szétszórtan is jó hatékonysággal működhetnek. A településmag egyetlen olyan elemmel rendelkezik, mely a frekvenciát helyen elhelyezkedő volt Tsz udvar, amely semmilyen módon nem került az utóbbi 20 évben rehabilitációra.

A gyógyfürdő létesítménye immár több, mint 40 éves. A városvezetés által benyújtott pályázatokat köszönhetően az új évezredben megkezdődhetett a fürdő újjáalakulásának tervszerű, ütemezett megújítása. A fürdő épülete 1962-ben került átadásra, 1999-ben gyógyvíz minősítést kapott a fürdő vize, 2002-ben a fürdő gyógyfürdővé minősítése történt meg, 2004-ben további medencékkel és szolgáltatásokkal bővült a gyógyfürdő. A Móraép Kht. – mely az önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő településüzemeltetési társaság - telephelyének megújítását az önkormányzat fokozatosan, külső források bevonásával tervezi középtávon. Ez lehetővé teszi a város stabil és ellenőrizhető működtetését.

Sorsz.	HRSZ	Ing.neve	Ing.utca+hsz	Bruttó	Nettó
--------	------	----------	--------------	--------	-------

N	intézm.	Forgalomképes			
705	2/ 1/ /	Gyógyfürdő	SZENT LÁSZLÓ PARK 4.	40 159 000 Ft	28 762 025 Ft
705	2/ 1/ /	Gyógyfürdő	SZENT LÁSZLÓ PARK 4.	17 650 000 Ft	16 578 703 Ft
705	2/ 1/ /	Gyógyfürdő	SZENT LÁSZLÓ PARK 4.	101 301 000 Ft	100 790 332 Ft
705	2/ 1/ /	Gyógyfürdő	SZENT LÁSZLÓ PARK 4.	170 492 000 Ft	148 199 569 Ft
434	2/ 3/ /	Fürdő - egyéb terület	SZENT LÁSZLÓ PARK 4	3 125 000 Ft	2 796 584 Ft
25	15/ 4/ /	Szakiskola	MILLENNIUMI SÉTÁNY 18	49 855 000 Ft	47 111 807 Ft
379	604/ / /	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	1 003 427 Ft	354 211 Ft
118	892/ / /	Sportpálya, öltöző	KÖLCSEY UTCA 11	4 550 000 Ft	3 555 754 Ft
23	899/ / /	Mozi – filmszínház	RÖSZKEI ÚT 8	147 513 000 Ft	142 527 868 Ft
199	914/ / /	Móraép Kht. telephelye	RÖSZKEI ÚT 34	837 000 Ft	615 842 Ft

N	intézm.	Korlátozottan forgalomképes			
237	3/ 1/ /	Egészségügyi kombinát + I	SZENT LÁSZLÓ PARK 3	35 657 000 Ft	32 235 796 Ft
59	4/ / /	Polgármesteri Hivatal+tűz	MILLENNIUMI SÉTÁNY 2	10 720 000 Ft	7 037 624 Ft
147	593/ / /	Gondozási Központ	ZÁKÁNYSZÉKI ÚT 21	6 868 000 Ft	6 465 378 Ft
379	604/ / /	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	257 003 000 Ft	220 068 483 Ft
379	604/ / /	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	23 367 000 Ft	15 187 597 Ft
379	604/ / /	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	34 395 000 Ft	33 301 895 Ft
379	604/ / /	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	5 880 509 Ft	5 145 434 Ft
279	677/ / /	Napközi konyha, étkeзде,	MILLENNIUMI SÉTÁNY 17	56 000 000 Ft	51 105 193 Ft

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

279	677/ //	Napközi konyha, étkezdé,	MILLENNIUMI SÉTÁNY 17	272 852 Ft	223 753 Ft
130	681/ //	Egészség ház-szak.rend.,bö	MILLENNIUMI SÉTÁNY 3-7	126 375 000 Ft	120 755 359 Ft
130	681/ //	Egészség ház-szak.rend.,bö	MILLENNIUMI SÉTÁNY 3-7	19 221 000 Ft	16 817 337 Ft
539	827/ 4//	Vízmű székház	KÖLCSEY UTCA 2	1 846 343 Ft	1 242 875 Ft
205	897/ //	Közösségi Ház, könyvtár	RÖSZKEI ÚT 2	4 045 000 Ft	2 491 603 Ft
205	897/ //	Közösségi Ház, könyvtár	RÖSZKEI ÚT 2	7 992 000 Ft	7 062 164 Ft
607	1462/ 1//	Rendezvényház	RÖSZKEI ÚT 1	318 116 000 Ft	289 915 718 Ft

N	intézm.	Forgalomképtelen			
539	827/ 4//	Vízmű székház	KÖLCSEY UTCA 2	719 000 Ft	461 012 Ft
399	827/ 5//	Védelmi központ-mentőálla	KÖLCSEY UTCA 2/A	20 636 000 Ft	16 920 394 Ft

Az egyéb építmények sora mutatja, hogy az önkormányzat mindazon építményei, melyeket a további fejlesztésekbe be kíván vonni, forgalomképesek, hasznosításuknak nincs akadálya. A korlátozottan forgalomképes besorolási elemek nagy részét a pályázati kötıtségek, más részét a funkciójuk indokolja. Az önkormányzat vagyongazdálkodásáról szóló rendelet egyértelműen lehatárolja a vagyonnal való rendelkezés szabályait, mely rendelkezések az önkormányzati törvényre épülnek. A képviselő-testületnek az önkormányzat vagyonát úgy kell használni, hogy az értékének megőrzése és gyarapítása mellett a város lakossága egészének érdekét szolgálja.

Az intézmények használatba adási szerződéssel rendelkeznek vagyonuk felett a képviselő-testület felügyelete, beszámoltatási előírásai alapján. A bérbeadások minden esetben a képviselő-testület által kijelölt bérlőknek történhetnek.

Sorszám	HRSZ	Ing.neve	Ing.utca+hsz	Bruttó	Nettó
---------	------	----------	--------------	--------	-------

P	egyéb építm.	Forgalomképes			
160	11/ //	Lakóház - szolg.lakások	MILLENNIUMI SÉT. 12-14	40000	0
612	601/ //	Üzlet,gazdasági épület és	ZÁKÁNYSZÉKI ÚT 5	5308000	5144910
118	892/ //	Sportpálya, öltöző	KÖLCSEY UTCA 11	625000	493703
118	892/ //	Sportpálya, öltöző	KÖLCSEY UTCA 11	3600000	2843712
903	894/ 8//	Mészáros Ferenctől vásárolt	ISTVÁN KIRÁLY ÚT	9800000	9779057
439	913/ 1//	Gyep+gázelosztó	KÖLCSEY UTCA	287000	175052
199	914/ //	Móraép Kht. telephelye	RÖSZKEI ÚT 34	837000	661165
121	916/ 1//	Inkubátor csarnok-Klebels	RÖSZKEI ÚT 39	193000	110066
121	916/ 1//	Inkubátor csarnok-Klebels	RÖSZKEI ÚT 39	12075000	10896950
124	916/ 5//	Inkubátorház-Ipari Park	RÖSZKEI ÚT 47	124000	86800

P	egyéb építm.	Korlátozottan forgalomképes			
237	3/ 1//	Egészségügyi kombinát + I	SZENT LÁSZLÓ PARK 3	65000	53301
237	3/ 1//	Egészségügyi kombinát + I	SZENT LÁSZLÓ PARK 3	1648000	1377103

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

59	4/ //	Polgármesteri Hivatal	MILLENNIUMI SÉTÁNY 2	13814000	13259926
379	604/ //	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	4025625	3385060
379	604/ //	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	3500000	2843539
379	604/ //	Általános Iskola	BARMOS GYÖRGY TÉR 2	7000000	5885567
279	677/ //	Napközi konyha, étkezdé,	MILLENNIUMI SÉTÁNY 17	1675810	1201169
130	681/ //	Egészségház-szak.rend.,bö	MILLENNIUMI SÉTÁNY 3-7	799000	631152
130	681/ //	Egészségház-szak.rend.,bö	MILLENNIUMI SÉTÁNY 3-7	23710000	22564125
205	897/ //	Közösségi Ház, könyvtár	RÖSZKEI ÚT 2	6736000	6465822
607	1462/ 1//	Rendezvényház	RÖSZKEI ÚT 1	43213000	38489173
607	1462/ 1//	Rendezvényház	RÖSZKEI ÚT 1	219000	205644

P	egyéb építm.	Forgalomképtelen			
596	5/ 6//	Városképi jellegű építmény	MILLENNIUMI SÉTÁNY 6	209000	178375
195	684/ 1//	Autóbusz pályaudvar	SZEGEDI ÚT	550000	434467
539	827/ 4//	Vízmű székház	KÖLCSEY UTCA 2	116288	44762
539	827/ 4//	Vízmű székház	KÖLCSEY UTCA 2	110778	42627
539	827/ 4//	Vízmű székház	KÖLCSEY UTCA 2	30070	12488
905	894/ 5//	Központi irodaház DÉMÁSZ	KÖLCSEY UTCA	15000000	14973699
906	1733/ //	TÁRHÁZ /volt kacsatelep/	RÖSZKEI ÚT	163551000	160978993
906	1733/ //	TÁRHÁZ /volt kacsatelep/	RÖSZKEI ÚT	34090000	31607773

A város jelentős bérlakás állománnyal rendelkezik. A város fejlődése indokolja, hogy az igények kielégítésére törekedjen az önkormányzat, akár a közalkalmazottak, akár a város (leendő) lakói számára. Mindezek indokolják, hogy nemcsak az akcióterületen, hanem a város lakóövezeti részében is számos bérlakás épült. Az önkormányzat az utóbbi 20 évben nem idegenített el bérlakást, és ezt a jövőben sem tervezi. A lakásállományt folyamatosan karbantartja, igyekezve azok értékét megőrizni.

Sorszám	HRSZ	Ing.neve	Ing.utca+hsz	Bruttó	Nettó
E lakóépület Forgalmképes					
164	5/ 3//	Lakóház-szolgálati lakások	MILLENNIUMI SÉTÁNY 8	348 000 Ft	100 046 Ft
596	5/ 6//	Városképi jellegű építmény	MILLENNIUMI SÉTÁNY 6	5 740 000 Ft	5 179 221 Ft
611	9/ 2//	Lakóház, udvar	HONVÉD UTCA 5/A	6 900 000 Ft	6 541 202 Ft
160	11/ //	Lakóház - szolg. lakások	MILLENNIUMI SÉTÁNY 12-14	1 332 000 Ft	614 421 Ft
178	386/ //	Lakóház-szolgálati lakások	ZÁKÁNYSZÉKI ÚT 28	958 000 Ft	287 534 Ft
136	607/ //	Lakóház-József Attila utca	JÓZSEF ATTILA UTCA 6	77 534 000 Ft	76 360 491 Ft
177	678/ 2//	Lakóház-szolgálati lakás+	MILLENNIUMI SÉTÁNY 13	1 067 000 Ft	396 417 Ft
176	679/ //	Lakóház - szolgálati lakás	MILLENNIUMI SÉTÁNY 11	505 000 Ft	212 036 Ft
180	893/ 1//	11 db célcsoportos + 2 lak.	ISTVÁN KIRÁLY ÚT 2	26 214 000 Ft	21 718 182 Ft
181	893/ 5//	21 db célcsoportos + 4 lak.	ISTVÁN KIRÁLY ÚT 2/A	73 609 000 Ft	62 086 572 Ft
121	916/ 1//	Inkubátor csarnok-Klebels	RÖSZKEI ÚT 39	504 000 Ft	146 337 Ft
608	1460/ 4//	Tömörkény u.Borház terület	TÖMÖRKÉNY UTCA	774 000 Ft	424 039 Ft

Az alábbiak közül kiemelendő a város PPP beruházása, mely a fürdő szolgáltatáshoz kapcsolódik. A város öltözőt és nyári beléptető kaput, a vállalkozó kávézót alakított ki közös

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

beruházásban. Ez tovább növelte a fürdő értékét és szolgáltatásait.

Sorszám	HRSZ	Ing.neve	Ing.utca+hsz	Bruttó	Nettó
üzemi					
R	ép.	Forgalomképes			
789	15/ 7//	Erzsébet Kávézó	MILLENNIUMI SÉTÁNY	13 447 000 Ft	13 041 747 Ft
199	914/ //	Móraép Kht. telephelye	RŐSZKEI ÚT 34	15 600 000 Ft	14 990 532 Ft
121	916/ 1//	Inkubátor csarnok-Klebens	RŐSZKEI ÚT 39	73 970 000 Ft	64 349 861 Ft
187	1416/ 2//	Kinder összeszerelő üzem	TÖMÖRKÉNY UTCA 3	3 553 000 Ft	2 615 023 Ft
üzemi					
R	ép.	Forgalomképtelen			
359	673/ //	Víztorony, gépház	TÁNCSICS MIHÁLY UTCA	1 479 000 Ft	172 527 Ft
195	684/ 1//	Autóbusz pályaudvar	SZEGEDI ÚT	75 309 000 Ft	73 340 593 Ft

Akcióterületi ingatlangazdálkodási elemek

A városközpont önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanjainak jelentős része az önkormányzat nagy értékű ingatlanjai közé tartozik. Ennek alapvetően történelmi és stratégiai okai vannak. A történelmi okok között első helyen szerepel az 1800-as években a volt Alsótanya központ közigazgatási és közösségi funkciót betöltő építményeinek létrehozása és azok megtartása közösségi tulajdonban. Ezek között említhetjük a Szeged-Alsótanyai Mezőgazdasági Egyesület Székházát, mely ma Aranyszöm Rendezvényházként (1462/1. hrsz.) üzemel. Az ingatlan kimagaslóan nagy értékét az adja, hogy a ház a 2001-ben elnyert címzett támogatás eredményeként felújításra került, valamint jelentős alapterület növekedésen ment keresztül. Az építmény 2003-ban került átadásra. A Móraép Kht. kezelésében lévő ingatlan színházi előadásoknak, nagyrendezvényeknek, filmvetítéseknek, a helyi turinform irodának ad otthont. A Tóth Menyhért Városi Könyvtár 1950-ben alakult meg, jelenlegi helyére 1986-ban költözött, ma már eredeti épületi homlokzatban van helyreállítva. Az Általános Művelődési Központ (604. hrsz.) „régí” épületrésze az un. Barmos Iskola, melynek falai között régóta nevelődnek diákjaink. Időközben tornacsarnokkal bővült, 2000-ben pedig címzett támogatás segítségével 9 új tanteremmel bővült az iskola. Az un. Kőiskola a Petőfi u - Millenniumi sétány sarkán helyezkedik el, mely napjainkban térségi közigazgatási funkciót tölt be.

A városközpont meghatározó utcáján, a Millenniumi sétányon helyezkedik el a polgármesteri hivatal mellett lévő két volt rendőrségi épület, melyet az önkormányzat megvásárolt. Az önkormányzat a fürdőfejlesztési projektjébe bevonni kívánja – a megvásárlást követően külön ingatlanná kialakított 5/6. hrsz.-ú - ingatlant, melynek fejlesztését Hotel Colosseum Konferencia és Wellness Központ létesítése révén tervezi az önkormányzat az önkormányzat tagi részesedésével

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

létrejött gazdasági társasággal. A másik fürdőfejlesztéssel érinteni kívánt ingatlan a fentiekben említett kistérségi közigazgatási funkciót ellátó volt Kőiskola, melynek jelenlegi funkcióit e pályázat révén létrehozandó Kistérségi Közigazgatási, Kulturális és Gazdasági Szolgáltató Központ veszi át. Az ingatlan a szolgáltató központ megépültével bevonható lesz a városi fürdő területébe, tulajdonjogilag az önkormányzathoz tartozna továbbra is. A városközpontban a fürdő szomszédságában található az idősek otthona, melynek működtetését az önkormányzat át kívánja venni a Csongrád Megyei Önkormányzattól. Hosszú távon az impozáns, frekventált helyen lévő ingatlan a fürdő fejlesztési terveiben szerepel, annak függvényében, hogy a jelenlegi funkciót kiváltó vagyon milyen időpontban és módon hozható létre. Mórahalom város rendezési terve, helyi építési szabályzata szerint az idősek otthona a Kossuth parkban kerül elhelyezésre, melynek tervei már rendelkezésre állnak.

A gyógyfürdő (2/1. hrsz.) képezi a város legnagyobb értékű közintézményét. Ez jelzi hogy a város egyik alappillére a gazdaságfejlesztés (turizmus), ez serkenti a város köz-és magán beruházásait. A fürdő forgalma, minősítése, elismertsége, önkormányzati bevételekben elfoglalt helye alkotja a város egyik fenntartható pillérét. Ezen ingatlan további bővítése, fejlesztése és önkormányzati tulajdonban tartása a fentiek miatt elengedhetetlen.

Az egészségügyi fejlesztések sorában a volt tanyai közigazgatási épületek sora kapott új funkciót és újult meg az utóbbi évtizedben. Az új egészségház a Millenniumi sétányon magában foglalja a házi-és szakrendeléseket, a védőnői és üzemegészségügyi szolgálatot. A jelenlegi polgármesteri hivatal mellett elhelyezkedő ingatlan átépítése és a hivatal épületével történő összeépítése, majd a hivatal átalakítása révén rehabilitációs központ alakul ki. Ez a fürdő jelenlegi szolgáltatásainak bővítését és újszerű szolgáltatások beindítását teszi lehetővé. A fürdő, így ezen ingatlan önkormányzati tulajdonban tartása is stratégiaileg a város érdekét szolgálja.

A buszváró épületének bővítése és lefedése (684/1. hrsz.) az utóbbi években fejeződött be. A leendő kistérségi közigazgatási szolgáltató központ működésében - az igénybevevők részére könnyebb elérhetőség biztosítása – különös jelentősége van a vagyon megújulásának. Az 1920-as években épült mozi épülete (Röszei út 8. sz., 899. hrsz.) ifjúsági központtá alakult pályázat segítségével, így küllemében és tartalmában is új arculatot teremtett a város számára. Az önkormányzat bérbeadással, üzemeltetési szerződéssel, vagyona hosszú távú megtartásával törekszik a ház hatékony kihasználására.

A fejleszteni kívánt ingatlan korábbiakban Mórahalom város Önkormányzatának részbeni

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

tulajdonában álló 894/5. hrsz.-ú ingatlanból alakult ki. Az ingatlant a város a korábbiakban két ütemben szerezte meg. Kisajátítást megelőző adásvételi szerződést kötöttünk 2007. áprilisában tulajdonostársunkkal, mely következtében az önkormányzati eszmei hányada növekedett. Az ingatlanon lévő elavult faház lebontásra került, így a terület a projekt céljaival összhangban a beruházás céljának megvalósítására alkalmassá vált. A következő lépés az ingatlan megosztása és újabb kisajátítást megelőző adásvétel volt. A változási vázrajzok elkészültét követően a kijelölt I. fokú építési hatóság, Kistelek város jegyzője 01/3806-4/07. számú, 2007. december 19-én kelt telekalakítást engedélyező határozatában engedélyezte az ingatlan megosztását, az alábbiak szerint: A kivett közterület megnevezéssel a 822/3. hrsz.-ú 4444 négyzetméter, a 893/7. hrsz.-ú 1781 négyzetméter, a 895/1. hrsz.-ú 0101 négyzetméter területtel alakult ki, a 894/7. hrsz.-ú 1810 négyzetméter, a 894/8. hrsz.-ú terület és a 895/1. hrsz.-ú terület kivett telephely megnevezéssel alakult ki, míg a 895/2. hrsz.-ú terület kivett lakóház udvar megnevezéssel jött létre.

Adásvétellel vegyes telekalakítási szerződéssel a fenti megosztásnak megfelelő tulajdonjogi rendezések is létrejöttek 2007. október 31-én kelt szerződéssel azáltal, hogy az önkormányzat tulajdonosává vált a fejlesztendő közterületeknek és a szolgáltató központ helyszínéül szolgáló 894/8. hrsz.-ú területnek. A fenti adásvételek és telek megosztások lehetővé tették, hogy az önkormányzati fejlesztések rendezett tulajdoni viszonyok között valósulhassanak meg.

A tervezett piaccsarnoknak helyet adó 897 hrsz.-ú ingatlan 1/1 arányban az önkormányzat tulajdonát képezi. Az ingatlanon található ugyan egy másik építmény, a városi könyvtár épülete is, de a két objektum forgalma nem zavarja egymást, hisz a könyvtár épülete a Röszei útról közelíthető meg, míg a majdani piaccsarnok a szegedi útról.

A közigazgatási szolgáltató központ helyéül kijelölt tömbben további fejlesztések valósulhatnak meg a sikeresen lebonyolított projekt lebonyolítását követően. Az önkormányzat a 894-es tömbben lévő további területek megszerzését befektetők bevonásával és pályázatok elnyerésével, valamint a pályázatokhoz jelentős önerő biztosításával tervezi. Az önerő az egyre növekvő saját bevételekből – elsősorban helyi adók - és a közelmúltban kibocsátott kötvény bevonásával garantálható. A meglévő ingatlanvagyon elidegenítése – kivéve a befektetői céllal megvásárolt területeket – nem szükséges. A város fejlesztési célja a jelenleg a 894-es tömbben magántulajdonban lévő ingatlanvagyonnak a vállalkozások tulajdonában hagyásával is megvalósítható, hiszen a kis-és középvállalkozói szolgáltatások illeszkednek a városközponti funkcióhoz és a rendezési-településszerkezeti tervben foglaltakhoz. A sportpálya kiváltásának helye a rendezési tervben kijelölésre került, a város szegedi „kapujában,, lévő un. Szent János terület szabadidő-és sportcentrumában, melynek tanulmánytervei már elkészültek. Az önkormányzat az elhelyezésre kijelölt területeket már megvásárolta. A 894-es tömb tervezett jövőbeni hasznosítási célja továbbá a városközponti lakótömbök létrehozása, melyet szintén befektetők bevonásával

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

tervez az önkormányzat. Kellemes terek, igényes zöldfelületek tarkítják - reményeink szerint – majd a volt tsz- udvart, jelenlegi és majdan kiváltandó sportpálya területét. Látható, hogy a közigazgatási szolgáltató központ megépítése megnyitja a további fejlesztések lehetőségét, „kinyitja” a tömböt, és teljesen átalakítja a belváros ezen elhanyagolt, leromlott arculatát. A zöldövezetek és közterületek létesítése kellemes és esztétikus környezetet biztosít a megújult funkcióknak.

Ingtalngazdálkodási stratégia

A város tulajdonában lévő ingatlanok az önkormányzati feladatok ellátásához – a kistérségi közigazgatás és bizonyos kollégiumi kapacitás hiányok, valamint a fürdő szolgáltatását teljessé tevő egyes vagyonelemek kivételével – rendelkezésre állnak, a vagyonnal való rendelkezésnek az egyes megnyert pályázatokban előírt rendelkezési kööttségeken túl akadály a nincs.

A fejlesztendő területen lévő ingatlan kialakítása mind hatósági, mind polgári jogi feltételek vonatkozásában befejeződött. A szükséges lehatárolt terület a közmű csatlakozási lehetőségekkel rendelkezésre áll, a közterületek kialakultak, a tömbben a kapcsolódó, ütemezett fejlesztések érdekében a lehetséges jogszabály alkotási –és tárgyalási folyamat a képviselő-testület és a város szakemberei által rendben haladnak.

Átsorolási és közterület eladási tervek nem szükségesek, a település az önerőt a fejlesztéshez korábbi döntéseiben garantálta. A város iránti befektetői érdeklődések egyre növekednek, köszönhető ez a településmarketingnek és a nagyszámú együttműködő partnereknek.

Jól körvonalazható a városközpont funkcionális „megosztása”, mely a település egyéb részein is érzékelhető: ipari parki termelő és szolgáltató tevékenységek, sport-és szabadidő centrum, lakóparkok, közintézményi blokkok, fürdő szolgáltatások (strand-és gyógyszolgáltatások), egészségügyi kombinát, stb.

A zöldfelületek területe a folyamatos telekkialakítások és belterületbe vonások következtében folyamatosan számottevően növekszik.

Az ingatlanok feletti rendelkezési jogosultságok szabályozottak, helyi jogszabályok, szabályzatok és szerződések adnak keretet az intézményi, gazdasági társasági és befektetői és önkormányzati együttműködésnek.

VI.2. A város nem fejlesztési jellegű tevékenységei

A nem fejlesztési jellegű önkormányzati tevékenységek körébe tartoznak a tervalku, a városmarketing, a nem pénzügyi ösztönző rendszerek, valamint az adókedvezmények (magántőke mobilizálása érdekében).

Mórahalom az eddigiekben nem alakított ki stratégiai mélységű tervet a város rehabilitációs tevékenységében alkalmazandó módszerekről. Minden egyes beavatkozást megelőzően meg kívánja vizsgálni, hogy az egyedi szituációban, mely módszer alkalmazása a legkívánatosabb.

A város kevésbé preferálja (de egyedi esetekben megfontolja) a tervalku jellegű beavatkozások és az adókedvezmények eszközeinek használatát.

Az adókedvezmények nyújtását illető visszakoás, pedig abból a helyzetből ered, hogy Mórahalom város relatív gazdasági helyzete nem teszi lehetővé, hogy precedens értékű megítélések nyomán a meglévő vállalkozások is ilyen eszköz bevetésére vegyék rá az önkormányzatot akár megtartásuk érdekében is.

A város a városmarketing, és a nem pénzügyi ösztönző rendszerek eszközeit kívánja alkalmazni az IVS végrehajtásának elősegítésére.

1.) Városmarketing: Mórahalom jelenleg nem rendelkezik általános városmarketing stratégiával. A gazdasági és turisztikai marketing terén történtek lépések. Ezek is inkább marketing akcióknak tekinthetők, mint egy strukturált rendszerben kimunkált stratégia részeként megjelenő elemeknek. A város és térsége turisztikai marketingakciói már jóval meglapozottabbak. A turisztikai marketinget végző háttérintézmény a marketing anyagok terjesztésével és kapcsolattartással foglalkoznak.

Az általános városmarketing jellemző eszköze a város honlapja. Jelen formájában kevésbé különülnek el a helyi közérdekű és kifejezetten turisztikai, illetve befektetői érdeklődésre számot tartó információk. A honlap frissítésének gyakorisága és információtartalma kielégítőnek mondható. Érdemes volna külön arculattal az elején szétválasztani ezen információtípusokat.

A város belső marketingje - a befektető vonzás tekintetében - kielégítőnek mondható. A település komoly feladatai közé tartozik a városi vállalkozások befektetői érdeklődésének felmérése, illetve

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

az igények összevetése a városi kínálattal. A helyi közvetlen megkeresések formájában bonyolódó marketing tevékenység ellenére a helyi vállalkozók kicsiny tőkeereje és a több külső tényezőhöz kapcsolódó bizonytalanság miatt a tárgyalások az érdeklődés szintjén megrekedtek szinte minden esetben.

Az IVS lebonyolíthatósága érdekében a városnak egy meghatározott általános marketing stratégiai iránynak megfelelően nagyobb nyilvánosságot kell biztosítania az IVS-ben foglalt fejlesztésekben való vállalkozói részvétel lehetőségét illetően. A választott eszközök segítségével a belső és külső célcsoportokhoz szükséges eljuttatni az IVS tartalmának vonatkozó információit. Információt kell adni a készülő, pl. turisztikai fejlesztésekről és ehhez kapcsolódó befektetési lehetőségekről a potenciális befektetők számára, valamint a turisztikai vonzerőkről és azok háttér-szolgáltatásiról a potenciális látogatók számára.

2.) A nem pénzügyi ösztönző rendszerek olyan motiváló elemeket jelentenek az IVS megvalósításában, amelyek a városi lakosság polgári öntudatára, tenni akarására, büszkeségére alapoznak, pl. lokálpatrióta díjak, nem pénzügyi juttatások, illetve egyéb helyi közösségi tevékenységek motiváló események, pl. versenyek.

A nem pénzügyi ösztönző rendszerek közül a legfontosabb elemek:

A, Interkulturális kapcsolatok erősítése

Az interkulturális kapcsolatok erősítése mind rövid-, mind hosszútávon hozzásegítheti Mórahalom városát saját erőforrásainak, tapasztalatainak minél szélesebb körű és lehető leghatékonyabb hasznosítására. Jelenleg Magyarországon - és ez igaz a Mórahalomi kistérségre is - a kapcsolatok ápolása, kiépítése nem szolgálja megfelelően azt a célt, hogy megismerjük más területek, kulturális csoportok ismereteit, tapasztalatait és hagyományait. Ezen ismeretek kibővítése egyértelműen hozzásegítheti a települést a „legjobb gyakorlat”-ok átvétele révén egy gyorsabb fejlődési ritmus és irányvonal érvényesítéséhez, míg a kedvezőtlen tapasztalatok megismerése révén esetleges kellemetlen szituációk elkerüléséhez járulhat hozzá.

Az intézkedés célkitűzése a város helyzetéből adódó kulturális és gazdasági kapcsolatok élénkítése, a partnerség település-, térség-, régió- és országhatáron átnyúló terjesztése. A kapcsolatok fejlesztésének elsődleges célja a kulturális-és tudástőke cseréjének áramlásának biztosítása, a város számára fontos tapasztalatok megszerzése és adaptálása. Az interkulturális kapcsolatok

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

erősítését a következő lehetséges területeken kívánjuk megvalósítani:

- Már meglévő kapcsolatok élénkítése, új együttműködési formák felkutatása és elindítása,
- Humánerőforrás-fejlesztés, képzés és foglalkoztatás - hazai és nemzetközi tapasztalatok feltérképezése,
- Vállalkozásfejlesztés, a gazdasági ágazatok térségeken is átnyúló komplementer fejlesztését meglapozó kapcsolatok erősítése, kiépítése,
- Energia-gazdálkodás, fokozott figyelemmel az alternatív és megújuló energia hasznosításának lehetőségeire,
- Vízkezelés, szennyvíz- és hulladékkezelés,
- Helyi kulturális hagyományok ápolása, erősítése és bemutatása, fókuszálva a helyi kisebbségek, valamint a határmenti nemzetek kulturális értékeinek és tradícióinak megismerésére és hagyományápolására.

B, Helyi kötődés és a lokálpatriotizmus erősítése

A helyi kötődés és a lokálpatriotizmus erősítése városunk számára a közös hagyományok, tradíciók feltárását, erősítését jelenti. Az elmúlt évtizedek közösségromboló hatásának ellensúlyozására szükséges a város és lakosai közös múltjának bemutatását szolgáló akciók lebonyolítása, melyek révén erősödhet a közösségtudat és a városhoz kötődés. Kiemelt figyelemmel kell fordulni fiataljaink felé, ösztönözve őket a helyben maradásra, illetve tanulmányaikat követően a hazatérésre. Az funkcióbővítő városrehabilitációs program keretében több, a helyi kötődést és az identitástudat erősítését szolgáló projekt került beépítésre.

C, Önkormányzati szabályozások

Fontos elem a városrehabilitáció teljessé tételében, a stratégia fenntarthatóságában az egyes önkormányzati feladatkörbe tartozó területeken történő rendeletalkotás, és a meghozott rendeletek betartatása, amelynek eredményeképpen jelentősen növekedhet a létrehozott/felújított infrastruktúra időtállósága, javulhat a városi lakókörnyezet minősége.

A nem fejlesztési jellegű tevékenységek megvalósítási területe jellemzően lefedi az egész várost. A város az IVS megvalósítása során különös figyelmet fordít a fenti elemek lehetőségeire és eszközrendszereinek használatára.

VI.3. A különböző partnerségi területek koordinációja, módszertana és az egyeztetés kerete

Az IVS csak abban az esetben tudja küldetését teljesíteni, ha szakmai és társadalmi egyetértés és a végrehajtáshoz szükséges partneri együttműködések állnak mögötte. Az IVS tehát nem pusztán az önkormányzat megbízásából készülő program az önkormányzatnak, hanem a város szereplői bevonásával készülő program és a város - lehetőség szerint -minél szélesebb lakossági csoportjainak közreműködésével valósul meg. Mint minden végrehajtást előkészítő stratégiánál a végrehajtást koordináló csoport (lásd szervezeti fejezet) „kommunikál” magával a tervvel annak érdekében, hogy tudja mit mikor milyen feltételekkel érdemes elvégezni. Ugyanakkor, a koordinálók folyamatosan kapcsolatot tartanak azon csoportokkal is, akikkel együtt készült a program.

A lakosság mindemellett az évente legalább egy alkalommal megrendezésre kerülő lakossági fórumokon is tájékoztatást kapnak és kérdéseket tehetnek fel, javaslatokat tehetnek a stratégia végrehajtásának állásával kapcsolatban. A folyamatos kommunikáció kialakításával cél egy felelős hozzáállás kialakítása a lakosság és egyéb városi szereplők részéről; annak tudatosítása, hogy a város életének alakulásában az egyéneknek, a jelen lévő vállalkozásoknak is felelőssége és beavatkozási lehetősége van. A továbbiakban az egyes meghatározó csoportok IVS készítésében való részvétele és annak megvalósításában lehetséges partneri szerepe kerül elemzésre:

- **Lakossági részvétel:** Az IVS-hez kapcsolódóan a lakossági részvétel módját érdemes két csoportra bontani. Az egyik az IVS készítése a másik annak végrehajtása. A városvezetés lakossággal való folyamatos kapcsolattartása a lakossági fórumokon feltárta azokat a lakosok számára fontos problémákat, amelyek orvoslásának fejlesztésekben kifejezett eszközei bekerültek az egyes városrészekre vonatkozó fejlesztési tevékenységek közé. A tervezési folyamat további szakaszában a lakosság számára hozzáférés biztosított az Interneten keresztül, ahol közvetlen lehetőségük van (interaktív módon) annak véleményezésére.

A lakosság részvétele és bevonása az IVS végrehajtásába közvetlen módon kevésbé hatékony. Ugyanakkor, ha mindez a civil szervezeteken keresztül történik keretei jóval

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

tisztábbak, a feladatok - partneri együttműködés esetében - a civil szervezetek speciális tevékenységi körének (pl. városvédő, környezetvédő) megfelelően hatékonyabban meghatározhatók. A lakosság civil kezdeményezésén keresztül részt vállalhat közterület rekonstrukció, karbantartás és tisztán tartás feladatában. Ezek jól szervezhető, szaktudást kevésbé igénylő tevékenységek, amelyek eredménye látványos. Hasonló lehet az egyes új és hagyományos kulturális funkciójú objektumok tartalommal történő megtöltése is. Ezen „soft” tevékenységcsoport végrehajtásában is nagyban számít a lakossággal való partnerkapcsolatra az IVS végrehajtását koordináló szervezet.

- **Vállalkozói magánszféra részvétele:** Az IVS készítése során annak elkészítésében az önkormányzat felvette a kapcsolatot a térségi vállalkozásokkal. Személyes / telefonos beszélgetésen alapuló igényfelmérésen mérték fel az igényeiket és részvételi hajlandóságukat annak készítésében és végrehajtásában. A felmérések eredménye szerint a helyi vállalkozások jelentős része támogatja a város rehabilitációs beavatkozásait, különösen a tervezett gazdasági és közigazgatási jellegű fejlesztések tekintetében. A város fejlesztésére vonalozóan a, munkahelyteremtés, az üzleti infrastruktúra kiépítése, a közigazgatás modernizációja és a turisztikai célú fejlesztések kerültek előtérbe. További fejlesztési igények és szándékok a szakképzés és a turisztikai fejlesztések terén fogalmazódtak meg. Az utóbbi természetesen a vendéglátó ipari jellegű vállalkozások részéről, akik további fejlesztésekre mutatnak szándékot megfelelő vendégforgalom esetén.
- **Szakpolitikai területek képviselőinek részvétele:** A IVS készítés során az önkormányzat minden egyes szakági csoportjának képviselőivel, valamint a civil szféra szereplőivel hosszas konzultációt folytatott, melynek keretében került megvitatásra az adott szakterület (oktatás, egészségügy, szociális, vagyongazdálkodás...stb) helyzete és fejlesztési szükségletei. A szakmapolitikai egyeztetések lényegi eleme volt, hogy az egyes szakágazatok képviselői nyitottan mutatkoztak más szakágazatok problémáival szemben is.

Az egyeztetések, partnerségi folyamatok konkrét eredményei:

A Kistérségi Közigazgatási Szolgáltató Központ létrehozásának szükségességét alátámasztották az önkormányzat által lefolytatott egyeztetések, felmérések, s az alábbi szervezetek együttműködésükről biztosították, és nyilatkozatban támogatták a városvezetés kezdeményezését.

- Adó és Pénzügyi ellenőrzési hivatal Dél-alföldi Regionális Igazgatósága (6721 Szeged, Bocskai u. 14.)
- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Szegedi, Mórahalomi Kistérségi Intézete (6726 Szeged, Derkovits fasor 7-11.)
- A településen működő sport tevékenységgel foglalkozó egyesületek:
  - Mórahalom város Sportegyesülete
  - Mórahalmi Tömegsport Egyesület
  - Mórahalmi Úszó és Vízilabda Egyesület

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Kistérségi Focisuli SE

- Homokkert Kistérségi Agrárintegrációs Kht. (6782 Mórahalom, Röszei út 47.)
- Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása
- Mórahalmi Turisztikai Egyesület
- Napfény Nyugdíjas Klub
- Mórahalmi Hegyközség (6782 Mórahalom, Röszei út 41.)
- Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (6721 Szeged, Deák Ferenc u. 17.)
- Mórahalom és Vidéke Takarékszövetkezet
- Mórahalom város Önkormányzata közalapítványai vezetői
  - Mórahalom Közoktatásáért Közalapítvány
  - Egészséges Mórahalomért Közalapítvány
  - Mórahalmi Önvédelmi Csoport Közalapítvány
- Homokháti Kistérség Többcélú Társulása (6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2.)
- Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete
- Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ Mórahalmi Kirendeltsége
- ESÉLY Mórahalmi Szociális Magánalapítvány (6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2.)

(Nyilatkozatok a mellékletben)

Az integrált szolgáltatások nyújtását biztosító központban állandó irodát biztosítunk az alábbi szervezeteknek:

- Adó és Pénzügyi ellenőrzési hivatal Dél-alföldi Regionális Igazgatósága (6721 Szeged, Bocskai u. 14.)
- Mórahalmi Hegyközség (6782 Mórahalom, Röszei út 41.)
- Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (6721 Szeged, Deák Ferenc u. 17.)

A településen történő helyszíni ügyintézésnek lebonyolítására az épületben irodai infrastruktúra áll rendelkezésre a szakhatóságoknak, mint pl:

- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Szegedi, Mórahalomi Kistérségi Intézete (6726 Szeged, Derkovits fasor 7-11.)
- Szeged Megyei jogú Város Önkormányzata Hivatalos Tűzoltósága

Ugyancsak irodai infrastruktúrát biztosítunk a civil szerveződéseknek (alapítványok, egyesületek), de mindezek mellett kiállítások, lakosságot megmozgató programok, rendezvények és klubfoglalkozások lebonyolítására is lehetőségük lesz a helyi közösségeknek.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

A város vezetése sok szempontból fontosnak tartja, hogy a vállalkozások is képviselhessék magukat a Szolgáltató Központban, ezért ilyen irányú népszerűsítést is tervez az önkormányzat. Ennek pozitív hatásai lehetnek a gazdaság élénkülése, a munkaerőpiaci helyzet javulása, valamint a turizmus fejlődése.

A városfejlesztési tevékenység során a mórahalmi lakosság az alábbi módokon kapott naprakész tájékoztatást a tervezett fejlesztésekről:

- 2008 februárjától a város honlapján szavazást kezdeményezett a városvezetés a tervezett fejlesztéseket illetően. A szavazás alapján a szavazók több mint 50%-a támogatja az önkormányzat fejlesztési elképzeléseit. A tartózkodók száma csekély volt.
- Kérdőívet bocsátott közre, mely feltárja a lakosság véleményét a fejlesztésekkel kapcsolatban

Kérdőív - városfejlesztés 2008.

- Mellette áll - e Ön a város kistérségi centrummá való fejlesztésének?

Igen

Nem

- Hol találkozott Ön a városfejlesztések tervével/terveivel?

Tájékoztató
Egyéb

Személyes beszélgetés

Internet

Újság

- Mi a véleménye a város új, központi terének kialakítási tervéről?

Tetszik

Nem tetszik

Nem érint

- Támogatja - e Ön, hogy a Polgármesteri Hivatal egy új helyen, a kialakítandó városközpontban kapjon helyet?

Támogatom

Nem támogatom

Nem érint

- A Szolgáltató Központban milyen szolgáltatásokat tart elengedhetetlenek? ...

- A város arculatának mely vonását/vonásait erősítené? ...

A kiértékelés során egyértelművé vált, hogy a Kistérségi Közigazgatási Szolgáltató Központ kialakítására, valamint a közigazgatási és adminisztratív kiszolgáló rendszer átszervezésére igény mutatkozik. Alátámasztja ezt a kérdőívet kitöltők nagyarányú (90%-os) támogatása, valamint a kérdőíven megjelölt, preferált szolgáltatások megjelölése.

- A város honlapján ugyancsak hozzáférhető az alábbi tájékoztatás.

Mórahalom város önkormányzata egy új, tervezési dokumentum készítését kezdeményezte a 2007-es év folyamán. Ez a dokumentum az Integrált Városfejlesztési Stratégia, amelynek

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

jelentősége, hogy az Európai Unió által finanszírozott pályázatok elnyerésének előfeltétele egy ilyen, a 2013-as évig tervezett újításokra vonatkozó átfogó dokumentum megléte. A Stratégia azt az integrált, területi alapú tervezési szemléletet kívánja megjeleníteni, mely ötvözi a különböző szakpolitikai megközelítéseket (pl. gazdaságfejlesztés, környezeti fejlesztés, közlekedésfejlesztés, társadalmi célok megvalósítása, stb.), összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, közszféra szereplői, lakosság) céljait, elvárásait az önkormányzat városfejlesztésben meghatározó és döntéshozó szerepe mellett. Ennek a dokumentumnak az elkészítése középtávon minden várossal szemben szakmailag indokolt, és elvárás lesz minden típusú városrehabilitáció esetében. Az Integrált Városfejlesztési Stratégia középtávra (7-8 évre) szóló elemzés. Újszerű részegysége az eddigi dokumentumokhoz képest, hogy a helyzetértékelésre alapozó fejlesztési célok és irányok meghatározásán túl megvalósítási elemeket is magában foglal. Ezzel segíti a tervezés konkretizálását és a költségvetés kialakításában is segítséget nyújt a városvezetés részére. Az Integrált Városfejlesztési Stratégia részletes útmutató alapján készül, és kidolgozása a befejező fázishoz közeledik. Részletesen bemutatja a várost, problémáit és fejlődési lehetőségeit, illetve feltárja a változásával járó veszélyeket, hogy az elkövetkezendő pályázati ciklusban Mórahalom városa stabil és előnyös pozícióból induljon az Uniós pályázatok elnyeréséhez.

- Kábeltévé

A 2008. február 29-én leadott műsorban a hírek között az alábbi tájékoztatást adta közre Mórahalom önkormányzata:

Mórahalom város önkormányzata egy új, tervezési dokumentum készítését kezdeményezte a 2007-es év folyamán. Ez a dokumentum az Integrált Városfejlesztési Stratégia, amelynek jelentősége, hogy az Európai Unió által finanszírozott pályázatok elnyerésének előfeltétele egy ilyen, a 2013-as évig tervezett újításokra vonatkozó átfogó dokumentum megléte.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia részletes útmutató alapján készül, és kidolgozása a befejező fázishoz közeledik. Részletesen bemutatja a várost, problémáit és fejlődési lehetőségeit, illetve feltárja a változásával járó veszélyeket, hogy az elkövetkezendő pályázati ciklusban Mórahalom városa stabil és előnyös pozícióból induljon az Uniós pályázatok elnyeréséhez.

- A 2007. november 22-én tartott közmeghallgatás a lakosság és a civil szervezetek előtt nyitott volt, ennek során kérdés, felvetés nem hangzott el az Integrált Városfejlesztési Stratégiáról adott tájékoztató kapcsán.

A fenti egyeztetések jelenléti ívei a mellékeltek között megtalálhatóak.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

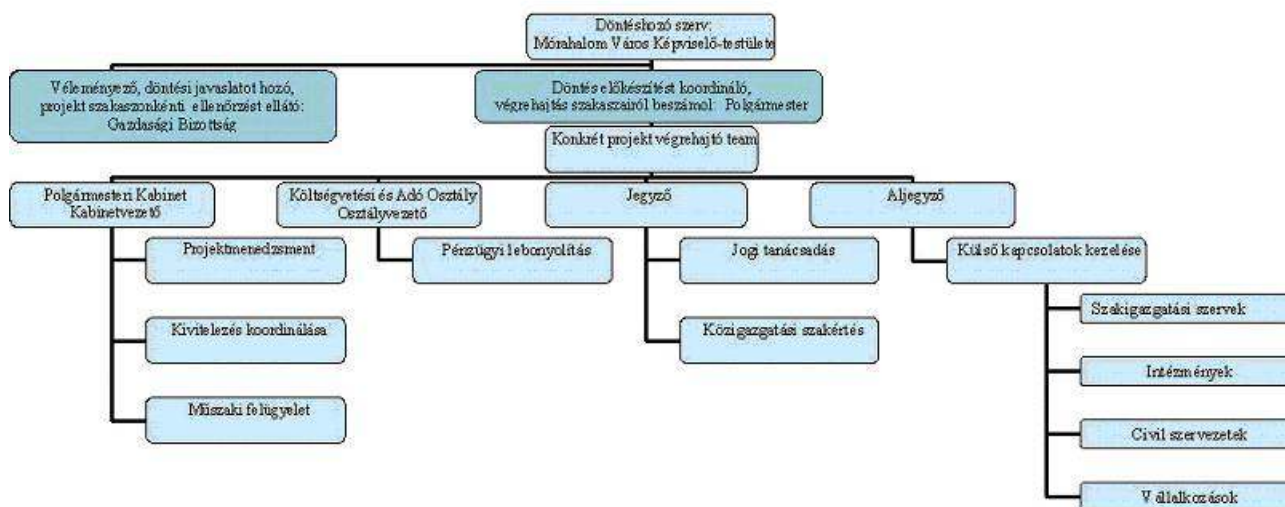
A IVS készítés során a Mórahalomi *szakpolitikai területek* képviselőinek részvételével, a Polgármesteri Hivatal minden egyes szakági csoportjának képviselőivel hosszas beszélgetésen került megvitatásra az adott szakterület (oktatás, egészségügy, szociális, vagyongazdálkodás) helyzete, problémái és tennivalói. A szakmapolitikai egyeztetések lényegi eleme volt, hogy az egyes szakágazatok képviselői nyitottnak mutatkoztak más szakágazatok problémáival szemben is. Együtt gondolkodás térben egy olyan feladat ellátási konstellációt eredményezett Mórahalmon, amelyben minden városrész kicsit specializálódik, ugyanakkor minden lakos számára elérhetővé teszi a legfontosabb alapellátási és szolgáltatási formákat. Az egyes szakpolitikák képviselőinek bevonása a későbbiekben a megvalósítás szakaszában is kívánatos (ezzel a szervezeti alfejezet foglalkozik) a változások követése, az egyes konkrét beavatkozások szakmai kontrolja miatt.

VI.4. Szervezeti elvárások

Városfejlesztési tevékenységek elhelyezése az önkormányzati szervezetrendszerben a stratégia elkészítésekor megtervezendő előfeltétele az IVS sikeres végrehajtásának. A szervezeti rendszer működőképességének alapfeltétele, hogy az IVS megvalósítását irányító önkormányzati szervezet tagjai

- vegyenek részt a dokumentum készítésében,
- legyenek tökéletesen tisztában annak tartalmával, tartalmi összefüggéseivel,
- lássák át a teendőket, kommunikáljanak a megvalósításban részt vállaló partnerekkel,
- legyenek naprakészek az érintett szakpolitikai változások tekintetében (városi és országos szinten),
- kövessék a finanszírozhatóságot meghatározó pályázati feltétel rendszereket,
- legyenek rugalmasak a tevékenységek priorizálása tekintetében.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

47. ábra. Az önkormányzat intézményrendszere, döntési fája

Az önkormányzat szervezeti felépítéséből adódóan támogatja a projekt szaktudáson és tapasztalaton alapuló megvalósulását. Számos sikeresen megvalósított beruházás áll az eddigi városvezetés és projektmenedzsment tagok mögött.

A települést érintő döntések meghozatala, a Képviselő-testület hatásköre. A testület döntéseinek előkészítésében, illetve a döntések végrehajtásának ellenőrzésében a Képviselő-testület Gazdasági Bizottsága vesz részt. A projektszervezet munkájáról, az egyes projektszakaszokról a Polgármester számol be a bizottság, illetve a Képviselő-testület felé, illetve a Polgármester az, aki visszacsatolja a bizottsági és képviselő-testületi észrevételeket, döntéseket a projektvégrehajtó szervezet felé.

A projektek kezelésére eddig négyfős csapat állt fel, és látta el teljes egészében a projektek menedzselését, együttműködve az önkormányzati szervezet többi osztályával, melyek az alábbi ügyekben határoznak:

- Polgármesteri Kabinet: műszaki, kivitelezési feladatok, projektmenedzsment
- Költségvetési és Adóosztály: pénzügyek kezelése, számlák, kifizetések, lehívások intézése
- Jogi és szervezési Osztály, aljegyző: hatósági feladatok, engedélyezési lépések, az önkormányzat külső kapcsolatainak kezelése
- Szociális és Igazgatási Osztály: települési, statisztikai adatok kezelése
- Építéshatósági Csoport: kivitelezési, műszaki feladatok hatósági szempontú támogatása

A projektek menedzselését az önkormányzati kabinetiroda látta el, élén a kabinetvezetővel, aki a

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

polgármesternek tartozik beszámolási kötelezettséggel.

A tervezett városrehabilitációs projekt menedzsment tagjai az alábbi személyek lesznek:

A menedzsment felépítése:

- Projektmenedzser: Veres János építőmérnök. Építőipari kivitelezési feladatok területén nagy tapasztalattal rendelkezik: több lakópark, illetve társasházi beruházás projektvezetője, műszaki igazgatója volt. 2007 évben a Szegedi Polgármesteri Hivatal épített környezetellenőréként dolgozott.
- Pénzügyi tanácsadó: Gregusné Dobó Edit Rita. A Költségvetési és Adóosztály dolgozója, több pályázati program pénzügyi lebonyolítását kísérte már figyelemmel, így a pályázatok előkészítésének és végrehajtásának minden lépését jól ismeri.
- A nyilvánosság biztosítását, a szervezet külső kapcsolatainak, partnereinek tájékoztatását dr. Sárucz Brigitta végzi a projekt során.
- Közigazgatási-jogi szakértő: dr. Szántó Mária jegyző. Több mint 20 éves közigazgatási tapasztalattal, gyakorlattal rendelkezik. Mórahalom város jegyzői feladatait 1996 óta látja el, azóta ő is aktív résztvevője a település pályázatainak. Az ő munkáját támogatja az aljegyző, aki az önkormányzat külső kapcsolatainak (civil szervezetek, intézmények, szakigazgatási szervek, vállalkozások) kezelésében támogatja a projekt végrehajtását. A jegyző és aljegyző díjazás nélkül látja el e tevékenységét.

A projektmenedzsment tevékenységének segítésére szakterületként a fentiekben meghatározott osztályok és az önkormányzat további szakemberei álltak állnak rendelkezésre.

Jelenleg az önkormányzat Városfejlesztő Társaság alapítását határozta el és a jövőben a Társaság fogja ellátni a szükséges menedzsment és városfejlesztési feladatokat. A Társaság várhatóan 2010 elején kerül bejegyzésre és kezdi meg a működését. A Városfejlesztő Társaság kialakításánál elsődleges szempont volt a vonatkozó előírások figyelembe vétele és betartása.

A városrehabilitációs beavatkozások végrehajtásához szükséges a felkészült projekt menedzsment, akik nem csak a pályázatos projekt végrehajtásához szükséges koordinációs, adminisztratív feladatokat látják el, hanem ezen kívül még számos másféle funkcionális tartalmú összehangolt városfejlesztési projekt sorozatos is végre tudnak hajtani. Annak érdekében, hogy a megszerzett tapasztalatok, tudástőke, a lakosság és a városban érdekelt befektetők részéről megszerzett bizalom újabb és újabb projektek esetében is hasznosíthatók legyenek, alapvető fontosságú egyetlen, gazdaságosan működtethető, az önkormányzattal szorosan együttműködő szervezet számára delegálni bizonyos feladat- és kompetenciakört, amely együttműködés eredményeként Mórahalom 100%-ban önkormányzati tulajdonú városfejlesztő társaságot létrehozása mellett döntött.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

A városfejlesztő társaság létrehozását indokolja:

- rugalmasabb, piaci szemléletű menedzsmentet
- a fejlesztő társaság önkormányzati költségvetést tehermentesíteni tudja;
- középtávon egy olyan forrás és tervezési koordinációt valósít meg, mely révén a város rehabilitációs tevékenységei tervezhetők lesznek, és finanszírozásuk is kiszámíthatóbbá válik;
- magántőke bevonására alkalmas szervezet jön létre;
- a közszféra és a magánszféra strukturált együttműködését teszi lehetővé a városfejlesztésben és városrehabilitációban
- lehetővé teszi magántőke bevonását az önkormányzat irányításával és ellenőrzése mellett megvalósításra kerülő városfejlesztési akciók végrehajtásának finanszírozásába.

A Városfejlesztési Társaság részletes projektszintű feladatai és működési feltételeit az Akcióterületi Terv tartalmazza részletesen.

A menedzsment közötti információáramlás

Az információáramlás szervezésénél különbséget kell tenni az előkészítő és a megvalósítási szakasz között. Az információáramlás fő szervezője az önkormányzat (megalakulása után a Városfejlesztő Társaság), amely kapcsolatban áll a közreműködő szervezettel és a szakértőkkel (pl. állami főépítész, anti-szegregációs szakértő, településrendezési-műszaki szakértők). Az önkormányzat (megalakulása után a Városfejlesztő Társaság) szolgáltatja az információkat és veszi fel a kapcsolatot a lakossági érdekeket képviselő civil szervezeteknek.

➤ Információáramlás a projektek előkészítési szakaszában

Az információáramlásban központi szerepet tölt be az önkormányzat (megalakulása után a Városfejlesztő Társaság). A projekt fő célkitűzéseinek megvalósítása érdekében felvette a kapcsolatot a helyi gazdaságfejlesztést ösztönző vállalkozásokkal, illetve a városkép szabályozása érdekében az érdekelt hatóságokkal és kedvezményezett szervezetekkel. A tervezési szakaszban bevonásra kerülnek az érintett civil szervezetek, akik a lakosság, érdekcsoportok véleményét, igényeit felméri, érdekeiket képviselik.

➤ Információáramlás a projektek megvalósítási szakaszában

Az információáramlás hatékony ellátása érdekében a menedzsment szervezet kölcsönös kapcsolatban áll az önkormányzat (megalakulása után a Városfejlesztő Társasággal is) egyéb szervezeti egységeivel és a projekteket érintő közvetlen és közvetett célcsoporttal. A menedzsment

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

szervezet fogadja a közreműködő szervezettől és az egyéb érdekeltektől érkező információkat, illetve minden projektet érintő kérdést megbeszél az önkormányzat egyéb releváns szervezeti egységeivel és amennyiben szükséges a döntésre jogosult szerv/személy felé. Ez a kapcsolati forma ellentétes irányban is működik, a magán- és a civil szféra oldaláról érkező információkról az önkormányzat a menedzsment szervezeten keresztül értesül.

VI.5. Településközi koordináció mechanizmusai

Összehangolás a településközi tervekkel

Mórahalom és a környező települések fejlődését elősegítő térségi együttműködés formái több mint egy évtizedes múltra tekintenek vissza. A Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása, az 1996. évi területfejlesztésről és területrendezésről szóló tv. által biztosított érdekvédelem lehetőség jelentőségét felismerve, 1996. július 19-én, Mórahalom székhellyel alakult meg. Létrejöttét, a kistérség településeinek közel 10 éves együttműködése előzte meg. Ennek eredményeként 1995-ben létrehozták a Homokháti Önkormányzatok Területfejlesztési Egyesületét. 1997-ben az önkormányzatok és a gazdasági szféra együttműködésében megalakult a kistérség önálló gazdasági társasága, a Homokhát Eurointegráció Kistérség- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Kht.

E három szervezet együttesen alkotja a kistérség fejlesztési ügynökségét, amely a programok kidolgozásáért és lebonyolításáért felel. Az egyes települések igényeire épülő közös fejlesztési terveket, valamint a kistérségi központtól elvárt feladatokat a Társulás által kidolgozott programok alapozzák meg, így : a Homokháti Kistérség Területfejlesztési Konceptiója (1996.), Marketing Konceptió (1998.), Turizmusfejlesztési Konceptió (1999.), Intelligens Kistérség Program (1999.), Sapard Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Program (2001.), Tanyafejlesztési Program (2001.), Térségi Gazdaságfejlesztést Segítő Informatikai Fejlesztési Program (2003.), Homokháti Kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési stratégiai és operatív programjának felülvizsgálata (2004.). A programokhoz előkészítő anyagok készítése is járult az alább területeken: részletes kérdőíves tanyafelmérés (2000-2001.), a homokháti tanyagondnoki szolgálat kidolgozása (2001.), a kistérségi szervezetek működésének vizsgálata, javaslatok kidolgozása a kistérségeket érintő szabályozási rendszer fejlesztésére (2002.), a tanyai gyerekek helyzetének, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok működésének vizsgálata a Homokhátságon (2003.)

Jelen dokumentum támaszkodik a kistérség által megfogalmazott programokra.

VI.5.1 A szomszédos települések közötti koordináció, valamint annak mechanizmusai

A Homokháti Kistérség kialakulásának gondolata az 1980-as évek végéig vezethető vissza. 1989-ben *Polgármesteri Klubot* hozott létre 12 polgármester, mellyel kifejezték együttműködési szándékaikat, hasonló gazdasági, társadalmi és természeti adottságaik alapján közös fejlesztési elképzeléseket tűztek ki célul. Az együttműködés történetének következő lépése, hogy – Mórahalom kezdeményezésére - 1995-ben megalakult a *Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete*, melynek kereteiben a települések közös fejlesztéseket valósítanak meg. 1996-ban a területfejlesztési törvény hatására megszületett a *Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása*, képviseleti, érdekérvényesítési lehetőségek kiaknázására. 1997-ben az önkormányzatok és a gazdasági szféra együttműködésében jött létre a *Homokhát Eurointegráció Kistérség-és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Kht.*

Az Egyesület a fejlesztési koncepciók és programok kidolgozásáért felelős, a Társulás a térségi kapcsolatok építését, képviseletét látja el, a Kht. pedig a programok végrehajtója, lebonyolítója. Az évek folyamán számos szakmai jellegű térségi együttműködés is létrejött, így például a Homokháti Iskolaszövetség, Óvodaszövetség, Jegyzők Egyesülete, Falugazdászok Egyesülete, Homokháti Ifjúsági Önkormányzatok Egyesülete, a térségi Vízműtársulás, stb.

A Homokháti Kistérség kedvező adottságai, a térségi együttműködés erőforrásai

- A térség 15 települése között 1989 óta működő, azóta egyre szélesedő és erősödő hagyományokra épülő, szoros együttműködés.
- Számos közös kistérségi intézmény, civil szervezet léte
- A kistérségben 3 EU Info Pont iroda működik (Mórahalmon, Ruzsán és Bordányban).
- A kistérség több településén működik teleház vagy egyéb információs központ.
- A kistérségi központ szakmailag, kapcsolati hálózata szempontjából, és infrastrukturálisan is alkalmas a képzések megszervezésére, lebonyolítására.
- A kistérségi iroda által működtetett térségi informatikai hálózat és térségi adatbázis
- Az önkormányzatok az Irodát és tevékenységét ismerik, elismerik, szolgáltatásait igénybe veszik

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

2004-ben, élve a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló, 2004. évi CVII. számú törvény biztosítással a mórahalmi statisztikai kistérséghez tartozó kilenc település Mórahalom központtal létrehozta a **Homokháti Kistérség Többcélú Társulását**. A Társulás által vállalt feladatok között többek között az alábbiakat találhatjuk:

- szervezeti keretet biztosít a települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszerének
- az önkormányzati feladat- és közszolgáltatási rendszer közös, ill. térségi rendszerének kialakítása, szervezése, működtetése, fejlesztése, (térségi feladatellátás),
- egyes ágazati feladatok közös szervezése, ellátása (ágazati feladatellátás)
- a térség intézményrendszerének integrálása, feladatellátásának összehangolása,
- a feladatellátás feltétel- és forrásrendszerének koordinációja, fejlesztése,
- közigazgatási (államigazgatási) feladat- és hatáskörök ellátása,
- térségfejlesztés (területfejlesztés és településfejlesztés összehangolása, programozási és tervezési tevékenység)

A kistérségi lét elmúlt 12 éve a közös projektek generálásáról szólt, akár gazdasági, akár intézményi, akár infrastruktúra-fejlesztési, akár civil vagy egyéb ágazaton belül.

A közös gazdaságfejlesztési projektek mellett azonban **Mórahalom a közigazgatás területén is felvállalta a környező települések „kiszolgálását”**.

Mórahalom város Önkormányzata az elmúlt 10 évben fokozatosan építette ki azt a térségi szolgáltató rendszert, melynek **jelenleg ellátott feladatai** az alábbiak:

- a gyámhatóság feladat- és hatáskörébe utalt feladatok 1997. november 1. óta
- kiemelt építéshatósági hatáskörbe utalt feladatok 1998. január 1. óta
- körzetközponti okmányirodai feladatok 2000. július 1. óta
(okmányügyintézés, érettségi vizsgáztatási, választási informatikai feladatok, stb.)
- jegyzői hatósági ügyek – térségi szinten - a szociális, intézményei működési engedélyezési, stb. területeken
- többcélú társulás munkaszervezeti feladatainak ellátása.

A város, mint kistérségi központ azonban tervezi, és fontosnak tartja **decentralizált szervek helyi ügyfélfogadó egységeinek „letelepítését” is**, mint például:

- ÁNTSZ
- APEH
- Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- Szakhatóságok helyszíni ellenőrzései során szükséges iroda háttér biztosítása (Tűzoltóság, ATIKÖVIZIG, ATIKÖTEVIFE)
- Közmű-egyeztetések helyszínének biztosítása (DÉMÁSZ, ÉGÁZ-DÉGÁZ, Vízmű)

E szervek többsége támogató nyilatkozat formájában rögzítette, hogy megfelelő infrastrukturális háttér esetén lehetőséget látnak kihelyezett ügyfélszolgálat működtetésére a településen.

Fentiek mellett pénzügyi profilú cég is jelezte, hogy egy központi helyen megvalósuló és széles szolgáltatási spektrumot nyújtó szolgáltató központ létrejötte esetén kirendeltséget hozna létre ott.

Az alábbi, az elektronikus közigazgatás megvalósulását szolgáló, **kistérségi összefogással** zajló projektek már egy modern szolgáltató központ létét kívánják meg:

A Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása – Mórahalom város gesztorságával - a Gazdasági Versenyképesség Operatív Program keretében a szolgáltató önkormányzat, az önkormányzatok információs szolgáltató tevékenységének fejlesztése (GVOP 2004-4.3.1) program keretében elnyert EU-s forrásból 2005-től **e-Önkormányzati informatikai rendszer és közigazgatási szolgáltatások** bevezetése Homokháti Kistérségben címen projektet valósított meg. A rendszer 2007. január 1-én indult.

Az E-közigazgatással párhuzamosan és a kistérség stratégiai céljaival összhangban, „Szélessávú közmű kiépítése a Homokháti Kistérségben” címmel végéhez közeledik egy a **térséget teljes egészében lefedő internet szolgáltató mikrohullámú és optikai hálózat létesítése**. A fejlesztés célja a közigazgatás és a helyi vállalkozások ügyvitelének modernizálásához elengedhetetlen távközlési alpinfrastruktúra megteremtése, amellyel az önkéntes társulás elő kívánja segíteni a Homokháti kistérség felzárkózását. A projekt célcsoportjai a pályázó települések teljes lakossága, az itt tevékenykedő gazdasági társaságok és non-profit szervezetek, valamint az önkormányzatok és intézményeik. A fejlesztés alapvető indokoltságát az adja, hogy megvalósulásával egy olyan szélessávú infokommunikációs hálózat épül ki, mely utat nyit gazdasági felzárkózás előtt, és lehetőséget teremt az esélyegyenlőség biztosítására, nemcsak a kistérségeken, hanem a tanyán élők számára is hozzájárulva ezzel az ország területi egyenlőtlenségeinek mérsékléséhez.

A város fentiek mellett számos szakmai szervezetnek is tagja: Dél-alföldi Termál Klaszter,

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Magyar Fürdőszövetség, Magyar Fürdővárosok Egyesülete, Magyar Balneologia Egyesület, Magyar Termálenergia Társaság, Móraalmi Turisztikai Egyesület, Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége, Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, Intelligens Települések Országos Szövetsége, Magyar Urbanisztikai Társaság, Magyar-Izraeli Kereskedelmi és Ipari Egyesület Üzleti Klubja.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy a fenti modellnek megfelelően a stratégiai koncepció készítésekor és az azt megelőző tervezési szakaszban megtörtént **a szomszédos települések közötti koordináció, annak mechanizmusa a fent bemutatott szervezeti formák keretében megtörtént.** A térség települései a fejlesztési elképzeléseket megismerték és „workshop” jelleggel hozzájárultak a fejlesztési elképzelések pontosításához. A funkcióbővítő akcióterületen megvalósuló kistérségi szolgáltató központ, mivel kistérségi szerepkörrel fog rendelkezni, jelentős hatással lesz majd a szomszédos települések életére is, ezért a települések közötti koordinációs folyamatok egyik meghatározó témaköre volt, kialakítása a szomszédos települések érdeke is.

VI.6. A stratégia megvalósulásának monitoringja.

A megfogalmazott célok megvalósulásának nyomonkövetésére kialakított mechanizmus

A stratégia megvalósulásának monitoringja a megfogalmazott városfejlesztési célok megvalósulásának nyomon követésére kialakított mechanizmus. Az IVS - ben meghatározott célokat és azok megvalósulásának módját, eredményeit az alábbiakban meghatározott indikátorok alakulásának vizsgálatával tudja mérni az önkormányzat.

Mórahalom város fejlesztései négy pillérré épülnek, ezért a nyomonkövethetőség vizsgálatánál szintén e négy pillért alapul véve kell eljárunk.

Ebben a kontextusban az alábbi indikátorok határozhatóak meg:

Mórahalom a humán infrastruktúra városa – Közigazgatás, adminisztratív kiszolgáló rendszer fejlesztésének mutatói

Indikátor megnevezése	Indikátor lehetséges forrása
Működési kiadások	Önkormányzati adatbázis
Ügyfélszám	Önkormányzati felmérések
Ügyfél elégedettségi mutatók	Önkormányzati felmérések
Kistérségi hatáskörrel ellátott (közigazgatási)	Önkormányzati statisztika

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

feladatok	
A településen elérhető kihelyezett ügyfélszolgálatok	Önkormányzati statisztika
A Kistérségi Közigazgatási Szolgáltató Központban elérhető szervezetek	Önkormányzati felmérések

Mórahalom az egészség és turizmus városa - Egészségügyi és turisztikai célú fejlesztések mutatói

Indikátor megnevezése	Indikátor lehetséges forrása
Egészségügyi kiszolgáló egységek száma	Egészségügyi egységek kimutatásai
Egészségügyi kiszolgáló egységek forgalma	Egészségügyi egységek forgalmi kimutatásai
A kistérségben élők egészségügyi állapota	Kistérségi felmérés
Kiskereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszertárak nélkül)	KSH
Vendéglátóhelyek száma	KSH
Idegenforgalmi adóbevétel változása	Önkormányzati adatbázis
Vendégek száma összesen a kereskedelmi szálláshelyeken	KSH
Külföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken	KSH
Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (vendégéjszaka)	KSH
Turizmusra épülő egyéb szolgáltató egységek száma	KSH

Mórahalom, a modern gazdaság városa – A gazdaságfejlesztés mutatói

Indikátor megnevezése	Indikátor lehetséges forrása
Regisztrált vállalkozások száma	KSH
Regisztrált egyéni vállalkozások száma	KSH
Működő vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként	KSH
Az Ipari Parkba települő vállalkozások száma	Önkormányzati nyilvántartás
Infrastrukturális kiépítettség mutatói	Önkormányzati nyilvántartás
Foglalkoztatottsági mutatók	ÁFSZ nyilvántartása

Mórahalom, a humán infrastruktúra városa – Humán infrastruktúra fejlesztésének mutatói

Indikátor megnevezése	Indikátor lehetséges forrása
Közoktatási intézmények eszközellátottsága	Közoktatási intézmények kimutatása
Kollégiumi férőhelyek növelése	Közoktatási intézmények statisztikái
Közoktatási intézményeket látogatók száma	Közoktatási intézmények kimutatása
Új képzési formák beindítása	Közoktatási intézmények statisztikái
Oktatásban, képzésben résztvevők számának	Közoktatási intézmények statisztikái

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

növekedése	
Sportcentrum kihasználtsága	Sportcentrum költségvetése, látogatottsági mutatók
Közzolgáltatások kiépítettsége	Önkormányzat infrastrukturális kimutatása

A projektmenedzsment tevékenységének felügyeletét az önkormányzati kabinetiroda látja el, élén a kabinetvezetővel, aki a polgármesternek tartozik beszámolási kötelezettséggel

Mórahalom szervezeti tagozódásában a műszaki, beruházási feladatokért a Polgármesteri Kabinet, illetve a projektmenedzser felel. A pénzügyi lebonyolításért a Költségvetési és Adó Osztály, illetve a pénzügyi tanácsadó felelős. A projektmenedzsment tagjai egyrészt a Polgármesternek, másrészt a Képviselő-testületnek tartoznak felelősséggel. E projekt kapcsán a féléves beszámolási kötelezettség célszerű a Képviselő - testület felé.

A közigazgatási-jogi részekért a Jegyző felel. A projektmenedzser elsődlegesen a Polgármesternek számol be a havonta tartott vezetői értekezletek keretében, illetve a félévente beszámolót készít a képviselő-testület felé. Mórahalom város vezetése fontosnak tartja, hogy a településen működő civil szervezetek képviseljék magukat az egyes információs alkalmakon, és hozzászólásaikkal, javaslataikkal szélesebb körű rálátást tegyenek lehetővé a felmerülő problémákról a város vezetése számára.

Az integrált városfejlesztési stratégiát a képviselő-testület hagyja jóvá. A stratégia felülvizsgálatát két évente célszerű elvégezni. A stratégia készítését, és célszerűen annak felülvizsgálatát is az önkormányzat végzi - szakmai partner szervezetek bevonásával.

A belső monitoringot a város polgármesterének utasítására végzi a város. A monitoring tevékenységet a képviselő testület három választott képviselője hajtja végre a hivatal adminisztratív apparátusa kijelölt tagjainak segítségével. A monitoring tevékenységet javasolt rövid idő alatt (max. két hét) hatékony eredményorientált szemléletben elvégezni. A monitoring tevékenység produktuma egy jelentés, amelyben az eredményeken túl feltárásra kerülnek a hiányosságok és az azok háttérében álló belső és külső tényezők. A jelentés áttekintése után az önkormányzat megfelelő bizottsága dönt az esetlegesen szükségessé váló korrekciókról. A monitoring rövid távú tevékenység célja, hogy a kisebb korrekciók elvégezhetőek legyenek mielőtt a lemaradás vagy a céloktól való eltérés jelentősebb nagyságrendet ölt és a két éves akciótervi időszak végén nagyobb korrekciók avagy teljesen új forgatókönyv szükségességét állapítja meg.

A helyzetelemzés módosítása a legfrissebb statisztikai adatok számbavételével, a tendenciák irányának meghatározásával történik. Kiemelésre kerülnek a pozitív változások ugyanúgy, mint a

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

negatív tendenciák. A felülvizsgálatnak mindenképpen ki kell terjednie a rövid távú városrészi célok módosítására, az indikatív tevékenységek, ezen belül az akcióterületek esetleges módosulásának jelölésére. A mutatók időarányos felülvizsgálata, illetve az új városrészi célokhoz új mutatók hozzárendelése szükséges. Az elkészült, indikatív tevékenységeket tartalmazó projektlista is frissítésre kerül a projektek elnevezését, költségbecslését és mindenkori állását illetően. Az akcióterületek kijelölése és prioritizálásuk is tovább pontosítható. Fontos az anti-szegregációs terv és az integrált városfejlesztési stratégia egymáshoz való illesztésének vizsgálata is, úgy, mint a településfejlesztési koncepcióval való összefüggés bemutatása.

Az IVS átható monitoringjára a 2013-as évet követően kerül sor, amikor a következő EU tervezési és költségvetési időszakra kezd felkészülni a település. Az akkori eredmények lehetőséget adnak majd a következő időszakok tervezési, megvalósítási folyamatának hatékonyabbá tételéhez, alkalmazva a best practice módszerét.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

VII. Mellékletek, táblázatok

Gazdasági helyzetelemzés táblázata az egész városra vonatkozóan

Év	Működő vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett és megszűnő gazdálkodási formákkal együtt az év során, vállalkozási demográfia szerint) (db)
1999	218
2000	223
2001	221
2002	237
2003	245
2004	263
2005	262

19. táblázat

Év	Kereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszertárak nélkül)	Élelmiszer jellegű üzletek és áruházak száma	Ruházati szaküzletek száma	Vendéglátóhelyek száma	Vendégek száma kereskedelmi szálláshelyeken	Vendégek száma magán szállásadásban
1997	56			12		
1998	65	13	6	12	45	
1999	71	12	6	12	197	8
2000	74	13	6	14	252	24
2001	83	16	6	16	345	101
2002	92	16	8	17	264	102
2003	105	20	10	18	7862	107
2004	104	18	11	20	2678	443

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

2005	73	11	6	17	4544	764
2006	83	12	6	20	5194	20

20. táblázat

Társadalmi helyzetelemzés táblázata az egész városra vonatkozóan

Év	Állandó népesség száma	Élveszületések száma	Halálozások száma	Házasságkötések száma	Állandó odavándorlások száma	Állandó elvándorlások száma
1997	5623	43	100	15		
1998	5639	43	108	25		
1999	5659	57	106	19		
2000	5620	41	108	29		
2001	5579	49	84	22		
2002	5660	48	90	23	192	95
2003	5716	49	88	22	170	77
2004	5758	59	96	28	157	77
2005	5820	68	92	18	138	70
2006	5833	60	85	27	180	146

1. táblázat

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Környezeti helyzetelemzés táblázata az egész városra vonatkozóan

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	233	249	257	223	217	230	317	289	263	212
Munkanélküliségi arány (%)				6, 6	6, 4	6, 6	9, 1	8, 1	7, 3	5, 9

22. táblázat

	Év									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lakásállomány	2316	2326	2330		2392	2403	2415	2426	2442	2460

23. táblázat

	Év									
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Közüzem ivóvízvezeték – hálózat hossza (km)	31, 8	33, 5	34, 4	34, 4	34, 4	34, 9	35, 0	36, 0	36, 9	37, 0
Közüzem ivóvízvezeték – hálózatba bekapcsolt lakások száma	1562	1562	1568	1583	1607	1619	1631	1654	1677	1746
Közüzem szennyvízcsatorna – hálózat hossza (km)	26, 5	28, 7	29, 6	29, 6	30, 1	30, 3	31, 0	31, 4	33, 6	34, 0
Közüzem szennyvízcsatorna – hálózatba bekapcsolt lakások száma	1194	1208	1225	1241	1288	1313	1335	1397	1424	1572

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

1. táblázat

Vízgerincvezeték							
Átmérője (mm)	Anyag kód	Létesítés ideje					Összes hossz (m)
		1965-1974	1975-1984	1985-1994	1995-2004	2004 után	
		Létesített vezeték hossza (m)					
80	1	1483	-	-	-	-	1483
100	1	3674	-	-	-	-	3674
125	1	345	-	-	-	-	345
150	1	1195	-	-	-	-	1195
80	4	-	508	3398	990	1012	5908
100	4	-	3609	2564	1406	145	7724
125	4	-	-	-	858	-	858
150	4	-	-	268	-	-	268
63	5	-	-	-	479	-	479
90	5	-	-	-	626	-	626
110	5	-	-	-	1610	-	1610
80	8	-	4693	-	-	-	4693
100	8	-	7960	-	-	-	7960
összesen:							36823

Anyag	Anyagkód	Kód
Azbesztcement	Ac (kötésfajtaival)	1
Acél	Ac (kötésfajtaival)	2
Horgonyzott acél	hg	3
Műanyag	KM PVC	4
Műanyag	KPE	5
Öntöttvas	öv	6
Gömbgrafitos öntöttvas	göv	7
Egyéb	PVC vékonyfalú (kék vagy zöld színű)	8

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Bekötések száma

Lakossági (db)

névleges átmérő 25						névleges átmérő 32						névleges átmérő 40						névleges átmérő 50						névleges átmérő 63						névleges átmérő 80						névleges átmérő 100											
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6						
	217			1270	107					4						2													6																		

Intézményi (db)

névleges átmérő 25						névleges átmérő 32						névleges átmérő 40						névleges átmérő 50						névleges átmérő 63						névleges átmérő 80						névleges átmérő 100											
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6						
	2			57	1					17						1													11											5	2					2	

Ipari (db)

névleges átmérő 25						névleges átmérő 32						névleges átmérő 40						névleges átmérő 50						névleges átmérő 63						névleges átmérő 80						névleges átmérő 100											
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6						
				8						3						4													4											3						1	

Anyag	Anyagkód	Kód
Azbesztcement	ac	1
Acél	a	2
Horgonyzott acél	hg	3
Műanyag	KM PVC	4
Műanyag	KPE	5
Ragasztott PVC		6

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Mórahalom város önkormányzata 2007. évi kiadási terve

	2007. évi tervadat		2008. évi tervadat		2009. évi tervadat		adatok eFT- ban
	rendes előirányzat	rend kívüli előirányzat összesen	rendes előirányzat	rend kívüli előirányzat összesen	rendes előirányzat	rend kívüli előirányzat	
1. Polgármesteri Hivatal			0				
2. Bölcsőde és Családi Napközi Működési költségvetés							0
Személyi juttatás	550	550			0		0
Munkaadókat terhelő járulékok	199	199			0		0
Dologi kiadás céltartalék		0			0		0
Kiadások összesen:	0	749	749	0	0	0	0
Költségvetési létszámkeret		1	1	9	9	9	9
							0

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

1.	Polgármesteri Hivatal					0			
	3. Városi Sportigazgatóság							0	
	dologi kiadás	300		300	300		300	315	
	Kiadások összesen:	300	0	300	300	0	300	315	0
								0	
1.	Polgármesteri Hivatal					0			
	4. Városi Fürdő							0	
	Személyi juttatás	43 021	2 690	45 711	43 021		43 021	45 172	
	Munkaadókat terhelő járulékok	14 889	861	15 750	14 889		14 889	15 633	
	Dologi kiadás	84 225		84 225	84 445		84 445	88 667	
	Pe. átadás			0			0	0	
	Üzemelési tartalék	12 001		12 001	11 781		11 781	12 370	
	Felújítás							0	
	Felhalmozási kiadások			0			0	0	
	Kiegészítő, függő, átfutó							0	
	Kiadások összesen:	154 136	3 551	157 687	154 136	0	154 136	161 843	
	Költségvetési létszámkeret	51		51	41		41	43	
								0	
2.	Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház							0	
	Működési költségvetés							0	
	Személyi juttatások	8 365		8 365	8 365		8 365	8 783	
	Munkaadókat terhelő járulékok	2 650		2 650	2 650		2 650	2 783	
	Dologi kiadás	4 808		4 808	4 808		4 808	5 048	
	Pe.átadás			0			0	0	
	Kiegészítő, függő, átfutó							0	
	Tartalék							0	
	Felhalmozási kiadás							0	

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

	Kiegyenlítő, függő, átfutó							0
	Kiadások összesen:	15 823	0	15 823	15 823	0	15 823	16 614
	Költségvetési létszámkeret:	4		4	4		4	4
								0
3. Gondozási Központ				0				
	Működési költségvetés							0
	Személyi juttatások	24 935		24 935	24 935		24 935	26 182
	Munkaadókat terhelő járulékok	7 589		7 589	7 589		7 589	7 968
	Dologi kiadás	17 984		17 984	17 984		17 984	18 883
	Pe.átadás							0
	Kiegyenlítő, függő átfutó							0
	Tartalék							0
	Fejlesztési kiadás			0			0	0
	Felújítás			0			0	0
Kiegyenlítő, függő, átfutó				0				
	Kiadások összesen:	50 508	0	50 508	50 508	0	50 508	53 033
	Költségvetési létszámkeret	16		16	16		16	17
								0
4. Homokháti Önkorm. Kistérsf. Társulása				0				
	Pénzeszköz átadás			0			0	0
	Személyi juttatások	3 232		3 232	3 232		3 232	3 394
	Munkaadókat terhelő járulékok	983		983	983		983	1 032
	Dologi kiadás	67 969		67 969	19 433		19 433	20 405
	Tartalék	5 944		5 944			0	0

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

	Kölcsön visszafizetés		15 000		15 000		0	0
	Kiegyenlítő, függő átfutó				0		0	0
	Felhalmozási kiadás		166 638		166 638		0	0
Kiadások összesen:	259 766	0	259 766	23 648	0	23 648	24 830	24 830
	Költségvetési létszámkeret		2		2	2	2	2
								0
								0
								0
								0
5. Móra Ferenc Általános Iskola és Szakisk.						0		
	1. Általános Iskola							0
	Személyi juttatások		134 725	7 386	142 111	134 725	134 725	141 461
	Munkaadókat terhelő járulékok		42 497	2 180	44 677	42 497	42 497	44 622
	Dologi kiadások		20 485	1 100	21 585	20 485	20 485	21 509
	Felhalmozási kiadás				0	0	0	0
	Tervezett maradvány							0
	Kiegyenlítő, függő, átfutó kiadások				0	0	0	0
	Kiadások összesen:		197 707	10 666	208 373	197 707	0	197 707
	Költségvetési létszámkeret		59	5	64	59	59	62
	ebből: pedagógus		48	2	50	48	48	50
								0
	2. Napközi Konyha							0
	Személyi juttatások		10 487	1 122	11 609	10 487	10 487	11 011
	Munkaadókat terhelő járulékok		3 386	458	3 844	3 386	3 386	3 555
	Dologi kiadás		43 044		43 044	43 044	43 044	45 196

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

	Felhalmozási kiadás			0		0	0	
	Kiadások Összesen:	56 917	1 580	58 497	56 917	0	56 917	59 763
	Költségvetési létszámkeret	9	2	11	9		9	9
								0
	3. Szakiskola							0
	Működési költségvetés							0
	Személyi juttatások	8 784	35	8 819	8 784		8 784	9 223
	Munkaadókat terhelő járulékok	2 781		2 781	2 781		2 781	2 920
	Dologi kiadások	5 537		5 537	5 537		5 537	5 814
	Tervezett maradvány			0			0	0
	Felhalmozási kiadás			0			0	0
	Kiadások Összesen:	17 102	35	17 137	17 102	0	17 102	17 957
	Költségvetési létszámkeret	3	1	4	3		3	3
	ebből: pedagógus	3	0	3	3		3	3
								0
								0
6.	Napköziotthonos Óvoda			0				
	1. Óvodai nevelés							0
	Működési költségvetés							0
	Személyi juttatások	41 792	1 797	43 589	41 792		41 792	43 882
	Munkaadókat terhelő járulékok	13 248	494	13 742	13 248		13 248	13 910
	Dologi kiadások	19 894		19 894	19 894		19 894	20 889
	Felhalmozási kiadás			0			0	0
	Tervezett maradvány			0			0	0
	Kiegészítő, függő, átfutó			0			0	0
	Kiadások Összesen:	74 934	2 291	77 225	74 934	0	74 934	78 681
	Költségvetési létszámkeret	22	1	23	22		22	23
	ebből: pedagógus	14		14	14		14	15
								0
7.				0				

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Mórahalmi
Alapfokú
Művészeti
Iskola

Működési költségvetés							0	
Személyi juttatások	24 190	94	24 284	24 190		24 190	25 400	
Munkaadókat terhelő járulékok	7 539		7 539	7 539		7 539	7 916	
Dologi kiadások	4 765		4 765	4 765		4 765	5 003	
Felhalmozási kiadások			0			0	0	
Tervezett maradvány			0			0	0	
Kiegészítő, függő, átfutó kiadás			0			0	0	
Kiadások Összesen:	36 494	94	36 588	36 494	0	36 494	38 319	
Költségvetési létszámkeret ebből: pedagógus	9		9	10		10	11	
	8		8				0	
							0	
Általános Iskola intézmény összesen.							0	
Személyi juttatások	222 167	10 953	233 120	222 167	0	222 167	233 275	0
Munkaadókat terhelő járulékok	70 108	3 132	73 240	70 108	0	70 108	73 613	0
Dologi kiadások	95 229	1 100	96 329	95 229	0	95 229	99 990	0
Felhalmozási kiadás	0	0	0	0	0	0	0	0
Tervezett maradvány	0	0		0	0		0	0
Kiegészítő, függő, átfutó kiadások	0	0	0	0	0	0	0	0
Kiadások összesen:	387 504	15 185	402 689	387 504	0	387 504	406 879	
Költségvetési létszámkeret ebből: pedagógus	103	9	112	104	0	104	109	0
	65	2	67	65	0	65	68	
			402 689			387 504	0	
							0	

25. táblázat

Pontszerű fejlesztések listája

Az akcióterületi fejlesztéseken, fejlesztési elképzeléseken kívül pontszerű fejlesztési elképzelései, projekttervei is vannak az önkormányzatnak, amelyek felsorolását jelen melléklet tartalmazza. Ezen fejlesztési elképzelések nem akcióterületi alapú megközelítést több indok is szolgálta. Egyrészt számos tevékenység külterületen valósul majd meg és a városfejlesztési kézikönyv módszertana alapján ezeket nem lehet akcióterületi szinten megjeleníteni, másrészt a fejlesztés jellege nem tette lehetővé az integrált, akcióterületi szintű megközelítést.

I. Egészségügyi és turisztikai célú pontszerű fejlesztések

Egészségügy, szociálpolitika

1. **Egészségügyi ellátás korszerűsítése:** járóbeteg-ellátás fejlesztése
2. **Komplex** - szociális és az egészségügyi alapellátás keretébe tartozó feladatokkal (védőnői szolgálat, gyermekjóléti szolgálat, szociális alapszolgáltatási körbe tartozó családsegítő szolgálat) kiegészülő - **szolgáltatásokat biztosító szanatórium, rehabilitációs központ**

Fejlesztési cél által érintett terület: A Széksóstói-főcsatorna (0406/6 hrsz), az 55. számú főútvonal (0408 hrsz), valamint a tervezett 0407/2 hrsz-ú út által behatárolt háromszög alakú terület.

3. **Rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése**

Fejlesztési cél által érintett területek:

Szenvedélybetegeket ellátó és rehabilitációs központ (Mh, Bercsényi u. 1.)

35. ábra: szenvedélybetegeket ellátó és rehabilitációs központ

4. **Időskorúakról gondoskodó komplex és integrált rendszer** kialakítása

5. A lakosság egészségügyi helyzetének javulása érdekében fokozottan szükséges a betegségekkel kapcsolatos ismeretek bővítése, a **szűrőprogramok** kiterjesztése,

○ **turisztikai szálláshelyek fejlesztése**, ennek keretében foglalkoztatási lehetőségeik kiszélesítése

A fejlesztési cél által érintett településrész:

Külterületen: Nagyszéksós (Mórahalom, VII. kerület 155), Zöld Közösségi Ház és Erdei Iskola (Mórahalom, IV. kerület 65.)

Belterületen: 5/6 hrsz.

○ **turisztikai szolgáltatások fejlesztése, turisztikai attrakciók és kapcsolódó infrastruktúrafejlesztés**

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

A fejlesztési cél által érintett településrész:

A város határában a Széksóstói főcsatorna mellett új rekreációs terület (pihenőtó, szálloda, rehabilitációs intézmény)

○ **borturizmus**

A fejlesztési cél által érintett településrész: 0105/14 hrsz

- A **kerékpáros turizmus feltételeinek** biztosítása végett a belterületen meglévő kerékpárút hálózat bővítésére és a regionális kerékpárút hálózat kiépítésében való részvételre kell törekedni
- **Barangoló kerékpárút** (Mórahalom-kistelek) kiépítése, Mórahalom-kistelek közötti 45 km-es kerékpárút építése, biztosítva ezáltal a két település közötti biztonságos kerékpáros közlekedést.
- **Móra-Túra útvonal rehabilitációja**, valamint központi pihenőhely kialakítása, további túraútvonalak kijelölése

A fejlesztési cél által érintett településrész: 6 kijelölt útvonal a település külterületén a Nagyszéksósi iskolától a szomszédos települések irányába

V.4.3. Közlekedési infrastruktúra-fejlesztés

Közlekedési infrastruktúra:

1. **Kerékpárút-hálózat építése** (országos kerékpárút hálózathoz történő turisztikai és egyéb célú kerékpáros közlekedés infrastruktúrájának kialakítása, bővítése, a már meglévő elemek hálózatba szervezése, felújítása, valamint az ehhez kapcsolódó szolgáltatások kialakítása. Ezzel összhangban szükséges a kerékpáros közlekedéshez kapcsolódó létesítmények kiépítése, pl.: biztonságos és fedett tárolók létesítése.)

A fejlesztési cél által érintett terület:

*Szeged – Ásotthalom kerékpárút Mórahalmot érintő szakasza
Zákányszéki út (2009-2010-ben megvalósítandó)*

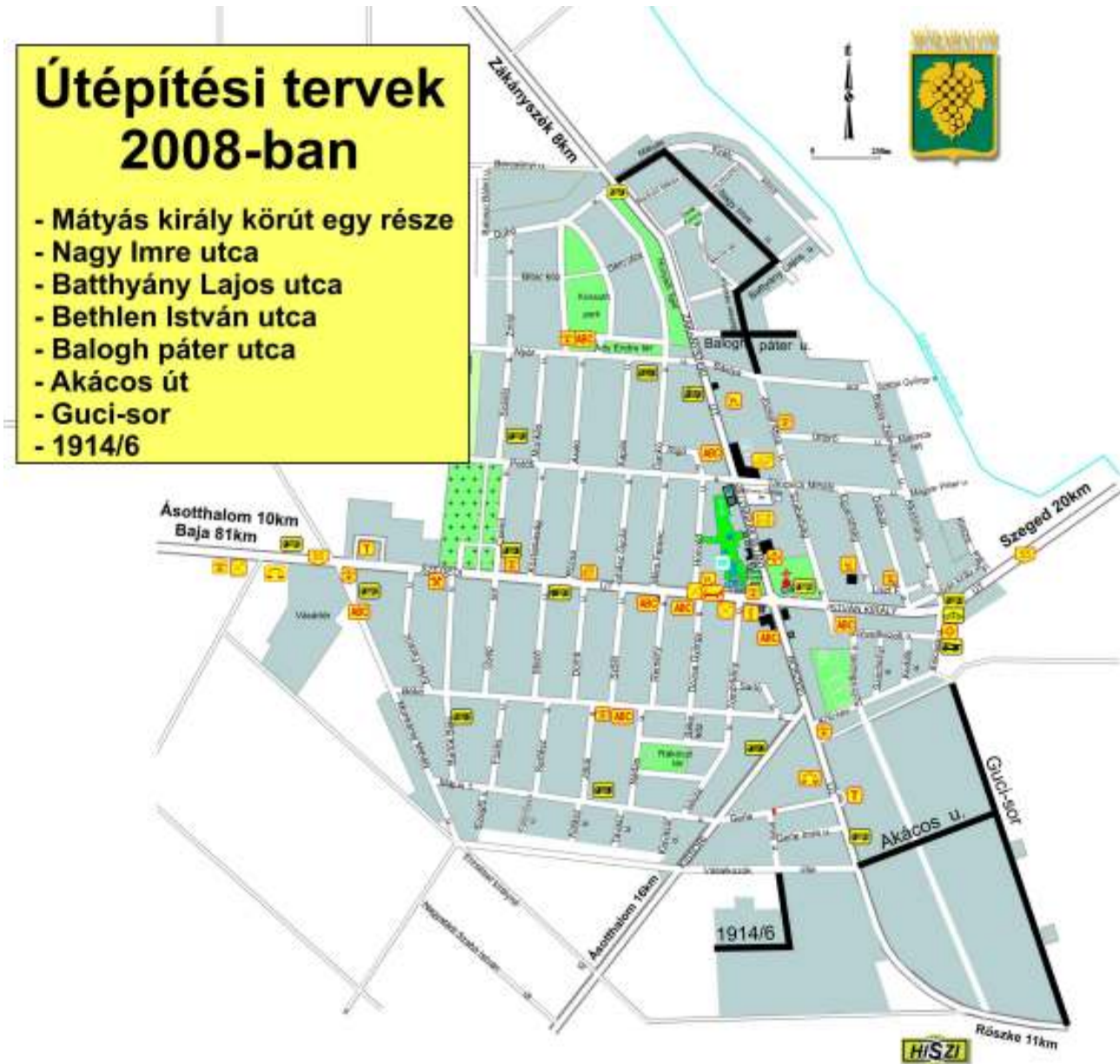

37. ábra: Kerékpárút tervek

2. **Belterületi közúthálózat fejlesztése**, a település belterületi közúthálózatának rekonstrukciója, belterületi útépitések, felújítások, csomópontok és buszöblök kiépítése, felújítása, a településmegújítási és településfejlesztési akciókhoz kapcsolódóan. A települést átszelő főközlekedési út rehabilitációja.

Fejlesztési cél által érintett területek (2008.):

Burkolatfelújítás: József A. u., Szabadság u. egy része,

38. ábra: Útépítési tervek 2008-ban

3. A **külterületi utak szélesítése**, nyomvonalának kialakítása és fő-gyűjtőutak szilárd burkolattal történő ellátásának megkezdése, összekötő utak kijelölése.

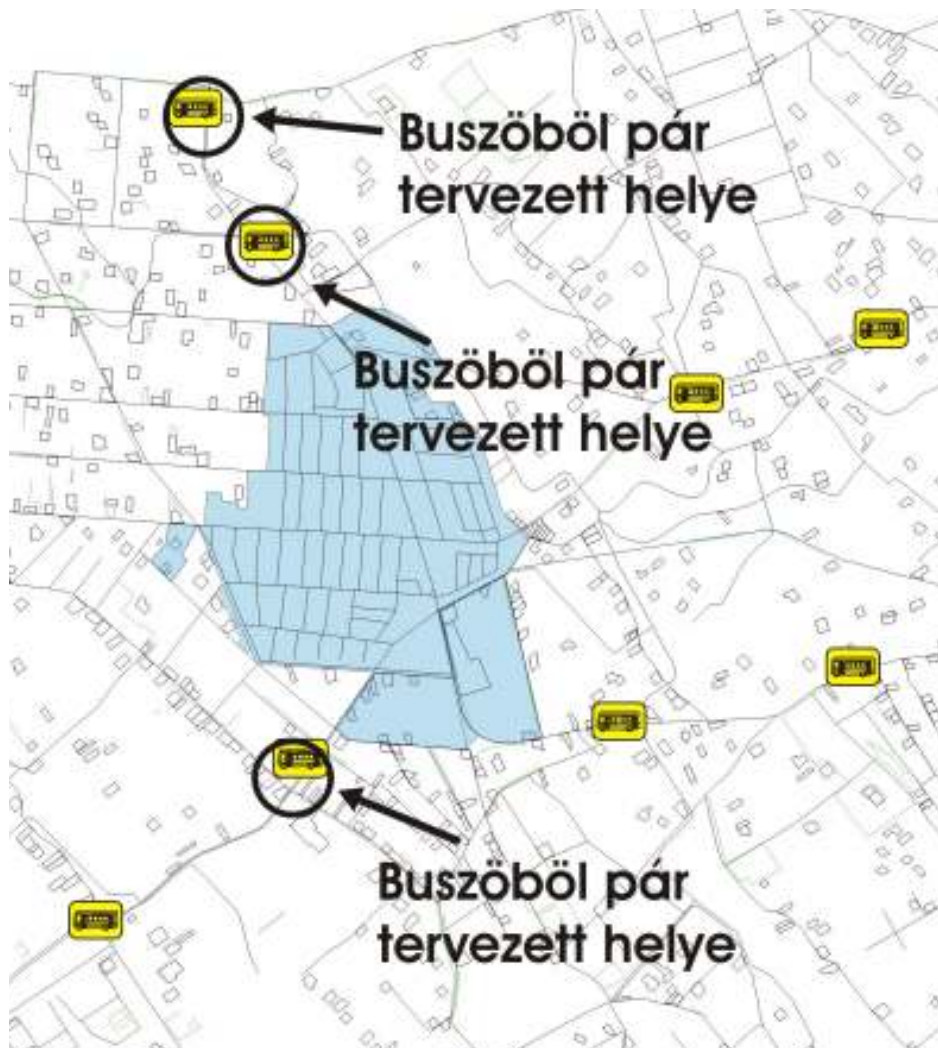
Fejlesztési cél által érintett területek:

Északi oldalról az 55 számú főút, keletről a Széksóstói - főcsatorna (0405/2 hrsz) délről a Nagyszéksósi kerékpárút (0241/2 hrsz), illetve nyugatról Mórahalom városának belterületi határvonala által körbezárt terület (0243 és 0243/1 hrsz-ú utak szilárdburkolattal történő ellátása és ehhez a meglévő út területének szélesítése az úttest mellett található ingatlanok (0241/6-10, 0241/13-14, 0405/18 hrsz) részbeni igénybevételel)

4. Lehetséges kapcsolódási pontok az országos fűútvonal építési elképzelésekhez (elkerülő út)
5. Községi közlekedésfejlesztés (külterületi szakasz),

Fejlesztési cél által érintett területek:

Buszöböl építése: Külterületen az 5511. sz. Kissori úton a 2-es km kőnél (090/2, 0382 hrsz.), 5432. sz. Zákányszéki úton a Csonkanyánál (0261 hrsz.), 5432. sz. Zákányszéki úton a Tejbegyűjtőnél (0261, 0261/2 hrsz.).

38/c Községi közlekedésfejlesztés - külterület

V.4.4. Gazdaságfejlesztés

1. Ipari parkhoz kapcsolódó **helyi, kistérségi szintű befektetés ösztönzési szolgáltatások**, valamint az ehhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése, **magas hozzáadott értékű tevékenységek** megjelenésének elősegítése és a **mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének** növelése.
2. A település un. bel- és külterületén található használaton kívüli volt tsz. telephelyek, volt határőrizeti ingatlanok területén munkahelyteremtő beruházások, oktatási, turisztikai célú beruházások megvalósítása
  1. *A fejlesztési cél által érintett településrész: A 029/1 hrsz-ú, a 024 hrsz-ú, valamint a 021 hrsz-ú út által határolt terület (ezen belül elsődlegesen a 020/21 hrsz).*
3. A mezőgazdasági termékek értékesítéséhez szükséges termelői infrastrukturális beruházások helyének biztosítása, valamint a termékek hozzáadott értékkel való ellátásának beruházásai szintén nélkülözhetetlenek. A mezőgazdasági termelés piaci pozíciójának megőrzése érdekében az iskolarendszerű, és iskolarendszeren kívüli fiatal és felnőtt szakképzés feltételeit, illetve piaci információs rendszer alapjainak továbbfejlesztése fontos
4. Munkanélküliség kezelésére foglalkozási programok beindítása /képzés, közmunka-közhasznú munkaszervezés, távmunka végzés/ lényeges
5. Logisztikai szolgáltatások és központok létesítése

V.4.5. Humáninfrastruktúra-fejlesztések

V.4.5.1. Minőségi lakóépületek építésére alkalmas telkek kialakítása

1. A mennyiségi igények figyelembe vétele mellett törekedni kell, a minőségi lakásigények kielégítéséhez szükséges területrészek kijelölésére, telkek kialakítása kommunális infrastruktúrával való ellátására, különös tekintettel az ipari park betelepülésével párhuzamosan adott esetben jelentkező „tömeges” lakásigény kielégíthetősége érdekében

Fejlesztési cél által érintett területek:

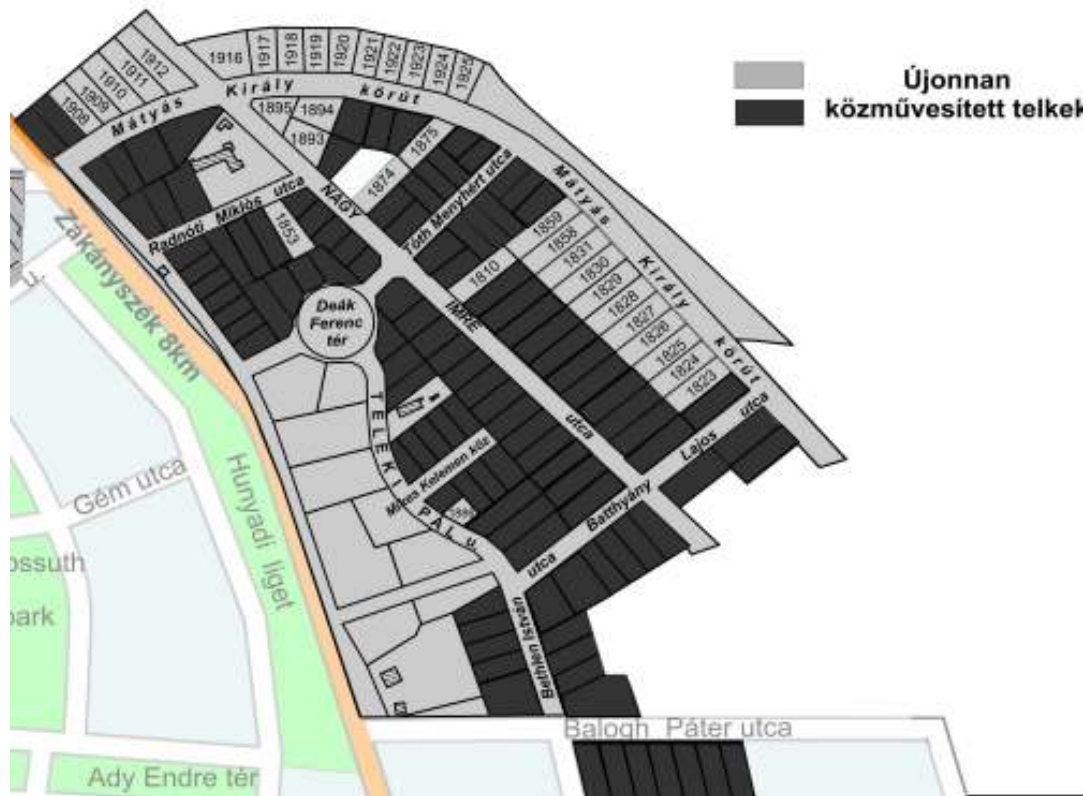
a) A Mórahalom Bercsényi utca (571 hrsz), Balassi Bálint utca (564/8 hrsz), Dobó utca (539 hrsz), illetve Zákányszéki út (572/1 hrsz) által határolt területen elhelyezkedő beépítetlen ingatlanok.

b) A Vállalkozók útjának folytatását jelentő 926-os helyrajzi számú út, a Kissori út, illetve az Erzsébet királyné útja által körülhatárolt háromszög alakú terület.

41. ábra: közművesített telkek

A Balogh Páter utca feletti új lakónegyed

42. ábra: közművesített telkek

2. **Fiatalok szociális lakásigényének kielégítésére megkezdett lakásépítési program folytatása szükséges**
3. **Társasház építési lehetőségek biztosítása a település frekventált területein**

V.4.5.2. Társadalmi befogadást és részvételt támogató infrastruktúra-fejlesztés

1. **Család és otthonközeli szolgáltatások** (idősek nappali ellátása, házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgálat, családsegítő szolgáltatás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás) infrastrukturális fejlesztése, és a **család és munkahely összehangolását** segítő szolgáltatások (gyermekjóléti és szociális nappali szolgáltatások) kialakítása, infrastruktúrájuk fejlesztése
2. Az önkormányzat tulajdonában lévő, üresen álló, funkciójukat veszített épületek hasznosítása többfunkciós közösségi, ifjúsági terek és információs pontok létrehozására a társadalmi kohézió erősítése érdekében.
3. **Közüntézmények akadálymentesítése** (info-kommunikációs akadálymentesítés)

V.4.5.3. Oktatás, kultúra, képzés, szabadidő

1. Közoktatási intézmények infrastruktúrájának fejlesztése, rekonstrukciója, korszerűsítése
2. Oktatási infrastruktúra fejlesztése
3. Oktatási intézmények kollégiumainak fejlesztése
4. Az intelligens település megvalósítása érdekében az **informatikai hálózat**, valamint az ehhez kapcsolódó **kábeltelevíziós rendszer** külterületre történő sugárzásának lehetőségét meg kell teremteni (mikrohullám)
5. **közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést** biztosító rendszerek, szolgáltatások fejlesztése. Elektronikus közigazgatás operatív program segítségével kiépülő alkalmazásslátszó központokhoz csatlakozni tudjanak az önkormányzatok.
6. **Sportcentrum kialakítása**

Fejlesztési cél által érintett területek: A Széksóstói-főcsatorna (0406/6 hrsz), az 55. számú főútvonal (0408 hrsz), valamint a tervezett 0407/2 hrsz-ú út által behatárolt háromszög alakú terület.

43. ábra: az új sportpálya tervezett helye

V.4.5.4. Környezeti értékeink védelme, környezetbiztonság

1. A települési szilárdhulladék-lerakó rekultivációja
2. A településen és környékén nem mezőgazdasági területeken a **csapadék- és belvíz elvezetése**

Fejlesztési cél által érintett területek:

Szennyvízcsatorna kiépítése: Szabadság u.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Belterületi belvízcsatorna: Mátyás király körút, Nagy Imre u., Bethlen István u., Batthyány I. u., Balogh páter u., Petőfi u.

Külterületi belvízcsatorna: Belsőégi, Masakanyari, Balogsori

44. ábra: belvízcsatorna felújítás 2008-ban

3. A **2000 LE** alatti agglomerációk és települések szennyvízkezelése, vegyes műszaki megoldásokkal, a természetközeli szennyvíztisztítás és a szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés kislétesítmények előnyben részesítésével az Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Program részeként
4. A **Duna-Tisza közti Homokhátsági program**: víztározók megépítésével, a víztakarékos szemlélet meghonosításával kezeli a térség környezeti problémáját. A beavatkozás

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

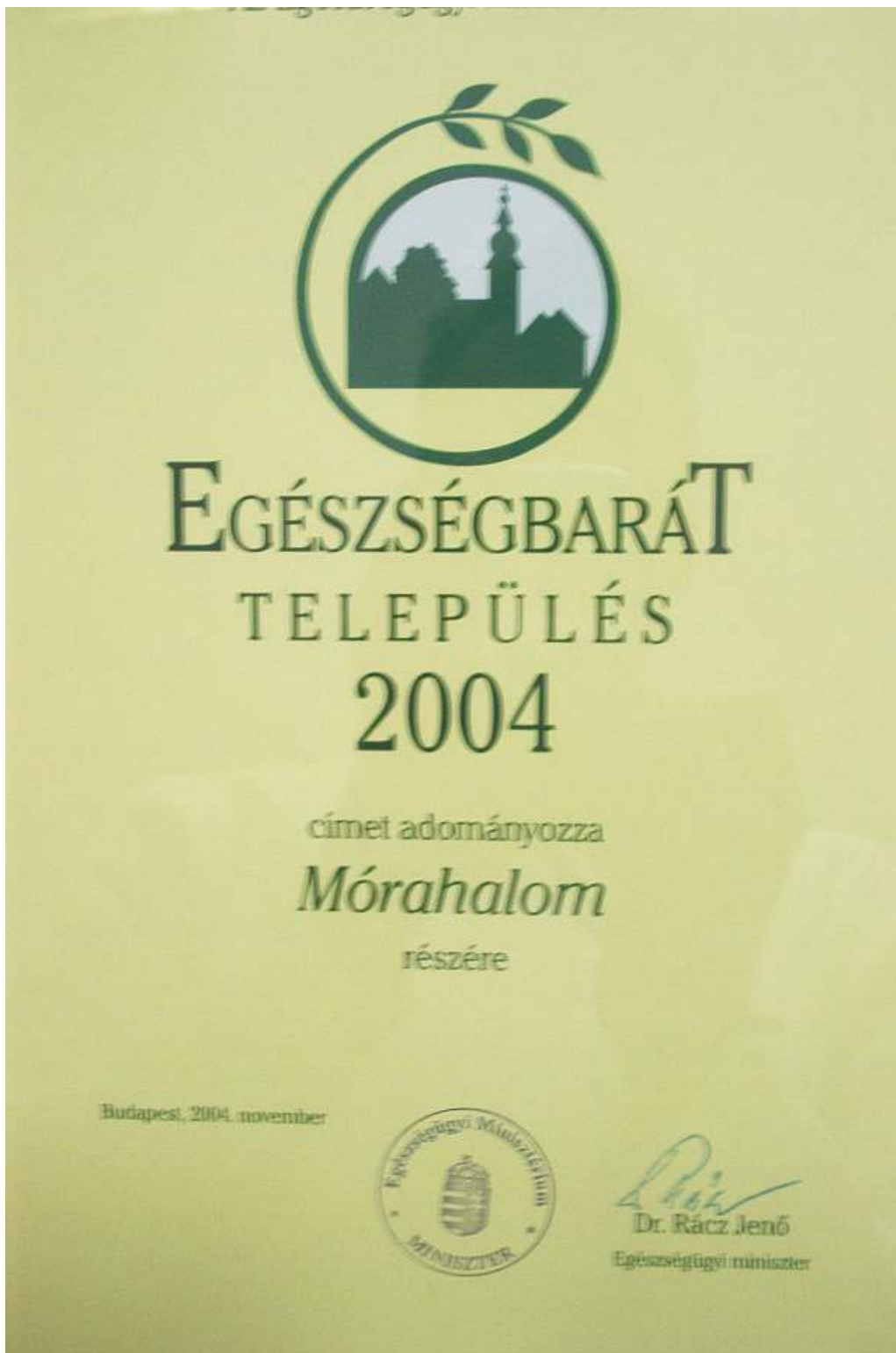
eredményeként munkahelyteremtés valósul meg, mely a vidéki térség gazdaságát élénkíti, illetve javítja az itt élő lakosság életminőségét.

- 5. Az Észak Tanaszi-semlyék vizes élőhely rehabilitációja, a Tüsök sori főcsatorna tájba illesztésével.**

***Fejlesztési cél által érintett terület: Észak-Tanaszi-semlyék
Mórahalomtól DNy-ra, a Kissori úttól a Madarász-tavi főcsatornáig***

6. A település mezőgazdasági jellegéből adódóan szükséges biztosítani a helyben történő komposztálást
7. Törekedni kell a szelektív hulladékgyűjtés műszaki, technikai feltételeinek biztosítására
8. Az épített és természeti, táji értékekre vonatkozó tájkataszterben foglalt értékek fokozott védelme

Az Önkormányzat eddig elnyert díjai

Documentum

A Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság

A DÉL-ALFÖLD TURIZMUSÁÉRT

díjat adományozza

Mórahalom Város Önkormányzata

részére

a turizmusban végzett tevékenysége elismeréseként.

Additio Nr. 224-4/2002.

Kelt, 2002. május 9.

Babák Mihály
elnök

Pethőné Dedák Angéla
marketing igazgató

OKLEVÉL

A MAGYAR NÉPMŰVELŐK EGYESÜLETE
ELNÖKSÉGE

MÓRAHALOM VÁROS
ÖNKORMÁNYZATÁNAK

A TELEPÜLÉS KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉSÉNEK
KIEMELKEDŐ SZÍNVONALÚ TÁMOGATÁSÁÉRT

**ÖNKORMÁNYZATOK A KÖZMŰVELŐDÉSÉRT
DÍJAT**

ADOMÁNYOZZA

Szeged, 2005. október 12.

Borbáth Erika
Borbáth Erika
elnök

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA

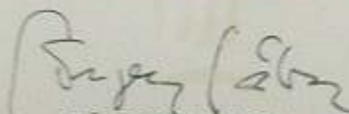
OKLEVÉL

A "KÖNYVTÁRPÁRTOLÓ ÖNKORMÁNYZAT -2002" CÍMŰ
PÁLYÁZATON

III. DÍJBAN RÉSZESÜL

Mórahalom Város Önkormányzata

BUDAPEST 2002. SZEPTEMBER 16.

GÖRGEY GÁBOR
MINISZTER

EMLÉKLAP

Mórahalom Önkormányzata

részére

a Regionális Fejlesztés Operatív Program keretében
a Dél-Alföldi Régió fejlődését elősegítő
**„Mórahalom és térsége szociális szolgáltatásfejlesztéseinek
humán erőforrás-igény kielégítése hátrányos helyzetű
munkanélküliek képzésével és foglalkoztatásával,
non-profit szervezeti támogatással”**
projekt megvalósításában való részvételéért.

A támogatást elnyerő projekt a térség társadalmi-gazdasági értékeire építve,
a helyi társadalom foglalkoztatását elősegítő program létrehozásával
a régió jövőjét megalapozó értéket teremt.

Elismerésünket fejezzük ki a Regionális Fejlesztés Operatív Program
által támogatott projektben közreműködő valamennyi szakembernek.

**Teremtsünk értéket együtt!
Közös céljaink valóra váltásához sok sikert kívánunk!**

Budapest, 2005. február

Lunk Tamás

Regionális Operatív Program és
Inkerreg Községi Kezdeményezés
Irányító Hatóság főigazgatója

Dr. Kolber István

regionális fejlesztésért és felzárkózásért
felelős tárca nélküli miniszter

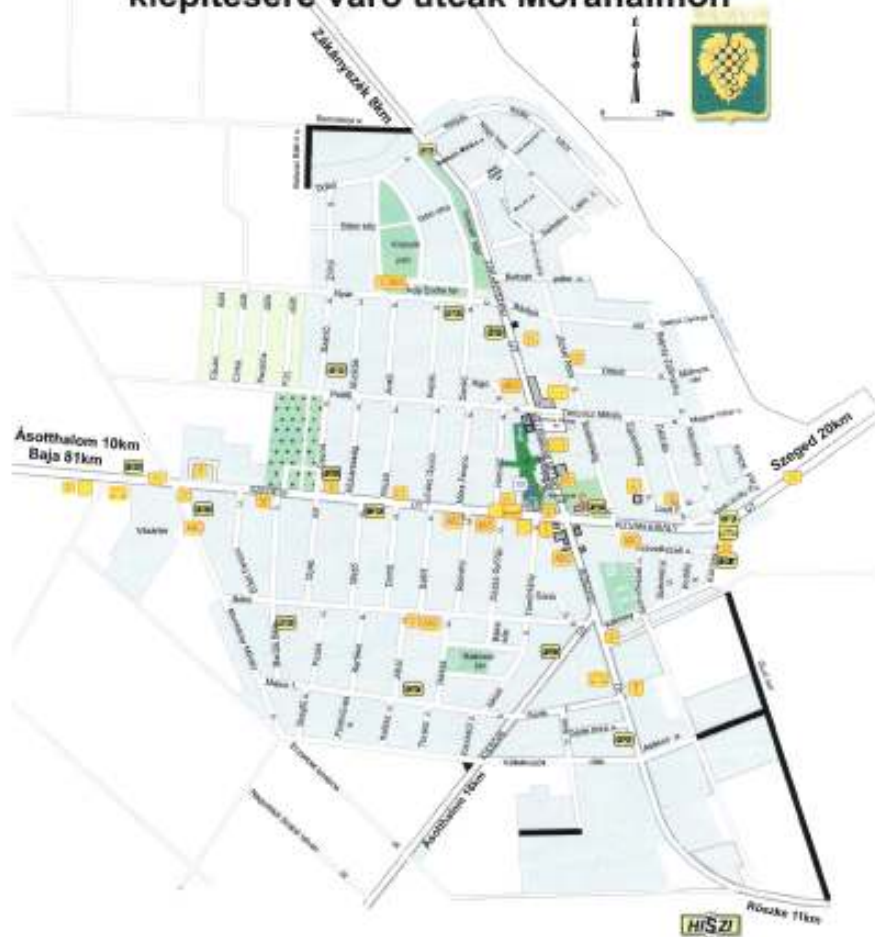
Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Az infrastrukturális ellátottságot bemutató további ábrák

Szennyvíz- és csatornahálózat kiépítésére váró utcák Mórahalmon

Csapadékvíz-csatorna kiépítése és felújítása Mórahalmon

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Gazdasági helyzetelemzést segítő adatok

	Városi szintű adat	Városrész szintű adat	Funkcióbővítő típusú rehabilitáció akcióterületére	Szociális típusú városrehabilitáció akcióterületére
Regisztrált vállalkozások száma	479			
Működő vállalkozások száma	276		58	
Működő vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként	Mezőgazdaság...:22 Bányászat...: 26 Építőipar...: 25 Kereskedelem...: 58 Szálláshely-szolgáltatás...: 13 Szállítás...: 16 Pénzügy...: 7 Ingatlan...: 54 Oktatás...: 5 Egészségügy...: 10 Egyéb...: 26		Mezőgazdaság...: 0 Bányászat...:0 Építőipar...: 0 Kereskedelem...:37 Szálláshely-szolgáltatás...:9 Szállítás...: 0 Pénzügy...: 2 Ingatlan...: 0 Oktatás...: 0 Egészségügy 10 Egyéb...:	
Kiskereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszertárak nélkül) Ebből élelmiszer jellegű ruházati jellegű	83 Élelmiszer jellegű üzletek: 12 Ruházati jellegű üzletek 6	Városközpont: 36 Ipari Park: 1 Lakóövezet: 46	Összesen: 40, ebből Élelmiszer jellegű üzletek : 4 Ruházati jellegű üzletek: 5	
Vendéglátóhelyek száma	20	Városközpont: 3 Lakóterület: 1 Ipari Park: -	3	
Összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (és)	Kereskedelmi: 62 Magánszállásadás: 164			
Vendégek száma összesen a szálláshelyeken (kereskedelmi és magánszállásadás)	Kereskedelmi: 5194 Magánszállásadás: 2010			
Vendégejszaka száma összesen (Keresk. és Magánszállásadás)	Kereskedelmi: 13279 Magánszállásadás: 6643			
Kivetett iparüzési adó - Értékben - iparüzési adót fizető vállalkozások száma	102.140.000,- (2007. évben kivetett adó) 827 (őstermelőkkel együtt)			
A 10 legnagyobb iparüzési adót szolgáltató vállalkozás felsorolása	Mórákerti Szövetkezet; Mol Nyrt.; HUN 95. Bt.; Hok-Plastic Kft. Thermálgűrű Kft.; OTP Bank NyRt. Adónemek Osztálya (helyi fiók); Déomás Partner Kft.; Móraép Kht.; Mórákerti Tész Kft.; Rozsmalom Kft.	Városközpont: 3 Lakóterület: 0 Ipari Park: 4	Városközpont: 3 Thermálgűrű Kft. OTP Bank NyRt. Adónemek Osztálya (helyi fiók) Rozsmalom Kft.	

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Társadalmi helyzetre vonatkozó adatok

	Városi szintű adat	Városrész szintű adat	Funkcióbővítő típusú rehabilitáció akcióterületére	Szociális típusú városrehabilitáció akcióterületére
Lakónépesség (fő)	5881			
Lakónépesség (fő):	5881	Városközpont: 675 Ipari Park: 15 Lakóövezet: 3850	1097	
Lakónépességen belül az alábbi korcsoportok aránya 0-14 15-59 60-x	0-14: 873 15-59: 3265 60-x: 1334	Városközpont: 0-14: 12, 8 15-59: 47, 1 60-x: 40, 0 Ipari Park: 0-14: 6, 7 15-59: 86, 7 60-x: 6, 7 Lakóövezet: 0-14: 16, 2 15-59: 62, 2 60-x: 21, 7		
Nyilvántartott álláskeresők száma (2005 előtt regisztrált munkanélküliek)	2000: 223 2001: 217 2002: 230 2003: 317 2004: 289 2005: 263 2006: 212 2007: 221			
Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népesség %-ában (Területi mutató néven található) (2005 előtt regisztrált munkanélküliek)	2000: 6, 87 2001: 6, 43 2002: 6, 81 2003: 9, 32 2004: 8, 35 2005: 7, 40 2006: 5, 89 2007: 6, 06			
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktívkorúakon (15-59 évesek) belül	36,2%	Városközpont: 34,2% Lakóterület: 31 Ipari Park: 7,7		
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	4, 6%	Városközpont: 9, 3 Ipari Park: 30, 0 Lakóövezet: 5, 6		
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	36%	Városközpont: 49, 4 Ipari Park: 69, 2		

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

		Lakóövezet: 57, 5		
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	28%	Városközpont: 47, 7 Ipari Park: 0, 0 Lakóövezet: 37, 2		
Rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkezők ³ aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	31%	Városközpont: 43, 0 Ipari Park: 30, 8 Lakóövezet: 39, 1		
A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktívkorúakon belül (szegregációs mutató)	20,1	Városközpont: 21,5 Ipari Park: 0,0 Lakóövezet: 16,0		

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Lakókörnyezet minőségére vonatkozó adatok

	Városi szintű adat	Városrész szintű adat	Funkcióbővítő típusú rehabilitáció akcióterületére	Szociális típusú városrehabilitáció akcióterületére
Lakásállomány	2460			
Lakásállomány	2401	Városközpont: 217 Lakóterület: 1318 Ipari Park: 6	423	
Lakásállomány				
Épített lakások száma (üdülők nélkül)	2006: 18			
Megszűnt lakások száma T-Star	2006: 0			
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	1746 db			
Közüzemi ivóvízvezeték hálózat hossza (km)	37, 0 km			
Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	1572 db			
Közüzemi szennyvízcsatorna hálózat hossza (km)	34, 0 km			
Alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükségülakás)	781 db 51, 66%	Városközpont: 23,5 Lakóterület: 15,9 Ipari Park: 0,0		
Zöldfelületek nagysága (m ²)	24,83 ha		6, 34 ha	

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

A település infrastruktúrája

	Azon utcák, ahol részben, vagy egészben nem találhatóak	A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma az el nem látott utcában	A városszrész(ek) nevei, ahol az utcák találhatóak
Vezetékes víz	valamennyi ingatlan ellátott vezetékes vízzel, illetve a rácsatlakozás lehetősége adott		
Áram	Bercsényi u*		
Közvilágítás	Bercsényi u*		
Szennyvíz-csatorna	Balassi B. u., Bercsényi u., Guczi sor*		
Gáz	valamennyi utcában a rácsatlakozás lehetősége adott		
Pormentes út	Balassi B. u., Bercsényi u., Mátyás király körút, Radnóti u., Nagy Imre u., Tóth Menyhért u., Batthyány L., Balogh Páter u., Bethlen I. u.* Szécsi György u., Magyar Péter u., Kinizsi Pál u.,* Béke köz Guczi sor, Akácós út, Vállalkozók útja egy része *		
Összesen a városban nyilvántartott halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma			

*A településnek nincs szegregált területe, így telepélszámolási és teleprehabilitációs programok sem zajlanak

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Közzolgáltatások bemutatása

	Városi szintű adat	Városrész szintű adat	Funkcióbővítő típusú rehabilitáció akcióterületére	Szociális típusú városrehabilitáció akcióterületére
Bölcsődék száma	1	1	1	
Bölcsődések száma	50			
Óvodák száma	1	1	1	
Óvodások száma fő	195			
Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) fő	175			
Általános iskolák száma (gyógypedagógiai oktatással együtt)	1	1	1	
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt)	489			
Középiskolák száma (gimnázium és szakközépiskola együtt)	3	Városközpont: 1 Lakóterület:- Ipari Park:-	1	
Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	56			
Nappali tagozatos egyetemi és főiskolai szintű képzésben résztvevő hallgatók száma a felsőfokú oktatási intézményekben (kihelyezett tagozat szerint)	0			
Idősek nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága (ellátottak száma és a férőhelyek aránya)	ellátottak száma:121 férőhelyek aránya: 120 100%	Városközpont: 1 Lakóterület:- Ipari Park:-	ellátottak száma:121 férőhelyek aránya: 120 100%	
Önkormányzati kezelésben lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények kapacitás kihasználtsága (ellátottak száma és a férőhelyek aránya)	100%			

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Általános iskolai közoktatás integráltsága

OM azonosító	intézmény neve	tanulólétszám az intézményben			tanulólétszám az iskolában az osztályszervezés módja szerint							
					Normál (általános) tanterv			Emelt szintű oktatás és/vagy két tanítási nyelvű iskolai oktatás			Gyógypedagógiai tagozat	
		Összesen	HHH	SNI	Összesen	HHH	SNI	Összesen	HHH	SNI	Összesen	HHH
029633	Móra Ferenc ÁMK	582	5	38	489	4	36	-	-	-	-	-

Folyamatban lévő telepfelszámolási és teleprehabilitációs program (ok) bemutatása*

A programban érintett utcák	A programban érintett lakások száma	A program költségvetésének forrásai	Milyen formában történik az érintett lakosok elhelyezése?	Az akcióterületen élő családok elhelyezésének helye (az utcák neve, illetve ha más településen (is) történik az elhelyezés akkor a település neve)

*A településnek nincs szegregált területe, így telepfelszámolási és teleprehabilitációs programok sem zajlanak

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Civil szervezetek:

Alapítványok

Egészséges Mórahalomért Közalapítvány	5 fő	Millenniumi sétány 16.
„Esély”Mórahalmi Szociális Magánalapítvány	5 fő	Millenniumi sétány 2.
Mórahalom Közoktatásáért Közalapítvány	5 fő	Millenniumi sétány 16.
Mórahalmi Önvédelmi Csoport Közalapítvány	5 fő	Millenniumi sétány 2.

Egyesületek

Gazdasági:

Mórahalmi Gazdakör	25 fő	Szabadság u. 2.
Mórahalmi Hegyközség	189 fő	Röszkei út 47.
Homokháti Gazdasági Tanácsadó Egyesület	150 fő	Röszkei út 47.

Szociális:

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Bástya Nyugdíjas Klub	70 fő	Rákóczi tér
KARITÁSZ helyi csoportja	25 fő	Juhász Gy. u. 1/a
„Diabetes” Cukorbetegek Egyesülete Mórahalom	23 fő	Röszkei út 2.
„Egy-másért Mórahalom” Szociális Egyesület	15 fő	Millenniumi sétány 2.
„Gyöngyszem” Nagycsaládosok egyesülete	110 fő	Erkel F. u. 7.
Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesületének Mórahalmi csoportja	40 fő	Röszkei u. 5.
Napfény Nyugdíjas Klub	80 fő	Iskola u. 10.

Ifjúsági:

Ifjúsági Önkormányzat	10 fő	Millenniumi sétány 2.
-----------------------	-------	-----------------------

Közbiztonsági:

Polgárőrség	25 fő	Tavaszi u. 5.
Önkéntes Tűzoltó Egyesület	18 fő	Liszt F. u. 1.

Egyéb:

Arlechino Táncegyesület	52 fő	István király u.
Mórahalom Városi Sportegyesület	80 fő	Felszabadulás u. 78.
Úszó és Vízilabda Egylet	22 fő	Millenniumi sétány 2.
Turisztikai Egyesület	15 fő	Táncsics u. 22.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Lokalitás Csongrád Megyei Helyi Lapok Egyesülete		Röszkei út 2.
Árpád Vezér vadásztársaság	40 fő	Dankó u. 9.
Fogatosok Baráti Társasága	12 fő	Béke u. 69.

Pártok helyi szervezetei:

Kisgazda Polgári Egyesület	25 fő	József A. u. 20.
Magyar Szocialista Párt	30 fő	Munkás u. 5.
FIDESZ MPSZ	15 fő	József A. u. 30.

Közhasznú társaságok:

Móraép Kht.		Röszkei út 34.
Móranet Kht.		Röszkei út 1.
Móra-vitál Térségi Egészségmegőrző és Szociális Kht.		Millenniumi sétány 7.
Mórapartner Kht		
Homokhát Eurointegrációs Kistérségi- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Kht.		Millenniumi sétány 16.
Homokkert Kistérségi Agrárintegrációs Kht.		Röszkei út 47.
Haréna Kht.		Röszkei út 47

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Mórahalom - városrész adatok IVS

Forrás: 2001. évi népszámlálás

Mutató megnevezése	Mórahalom összesen*	1. városrész: Városközpont	2. városrész: Homokháti térségi Agrár-Ipari Park	3. városrész: Lakóövezet	Külterület összesen
Lakónépesség száma	5881	675	15	3850	1341
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	16,0	12,8	6,7	16,2	16,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	59,7	47,1	86,7	62,2	58,7
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	24,4	40,0	6,7	21,7	24,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	36,8	34,8	7,7	32,0	49,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	5,0	9,3	30,0	5,6	1,7
Lakásállomány (db)	2 382	217	6	1 318	841
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	36,5	23,5	0,0	15,9	72,5
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	42,5	43,0	30,8	39,1	50,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	20,1	21,5	0,0	16,0	29,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	53,9	49,4	69,2	57,5	46,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	41,1	47,7	0,0	37,2	47,6
Állandó népesség száma	5 452	594	13	3 348	1 496

* Az oszlop tartalmazza a 2001-ben összeírt hajléktalanok (1 fő) adatait.

Az elmúlt időszak fejlesztései Mórahalmon (2002-2005)

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

3. 12. 1 2002.

- tanyai képviselőtestület újraszervezése
- tanyai ingatlanok villamosítása (19 tanya)
- külterületi útjavítások (60 km)
- 4 db piaci alapú garzonlakás átadása (fecskeház)
- 6 db szociális bérlakás átadása (gólyás ház tetőtérbeépítés)
- gólyás ház homlokzatfelújítása terveinek elkészítése és szerződés kötés a vállalkozóval
- 33 1/3 21 m-es úszómedence vízforgató rendszerűvé történő átalakítása
- vízforgató gépház építése
- fürdő területének bővítése
- Panzió megépítése 62 férőhellyel
- Millenniumi sétány páratlan oldalának kiépítése
- rendőrőrs épületének megvásárlása
- Rendőrség épülete építésének megkezdése
- körforgalom építése a központi kereszteződésben
- Kalász, Kisvasút, Kossuth park Ady tér, Malmos rét szilárd burkolattal való kiépítése
- Klebelsberg Kúnó Oktatási Központ létesítése (Királyhalmi iskola, Nagyszéksósi iskola, vasútállomás)
- Művelődési Ház építésének megkezdése
- gazdasági iskola udvarának parkosítása
- Munkaügyi Központ új épületének átadása
- Tájház építése
- Agrár Logisztikai Centrum létesítése a Mórakert Szövetkezet beruházásában
- SAPARD pályázatok készítése (külterületi szilárd burkolatú út építése, helyi piac építése, telekunyó kialakítása, külterületi gázhálózat építés)

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- hulladékudvar és átrakóállomás kivitelezésének megkezdése
- komposztáló telep terveinek elkészítése
- ISPA programban szegedi lerakóhoz való csatlakozás
- Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde épülete homlokzatának felújítása és 2 terem padlóburkolatának cseréje
- Erkel - Munkácsy - Szegedi - Béke utcai csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése
- Ady tér, Kalász, Kisvasút utcai csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése
- önkormányzati honlap megújítása
- 3. tanyagondnoki körzet megindítása és új terepjáró gépkocsi vásárlása (Mitsubishi Payero)
- játszótér és gyermekliget létrehozása
- aszfaltos kézilabdapálya létesítése az iskola udvarán
- központi orvosi ügyelethez gépjármű vásárlása
- központi orvosi ügyelethez műszerek vásárlása
- Móraép Kht. univerzális földmunkagép vásárlása
- 21 fős iskolabusz elnyerése PHARE pályázaton
- "Nem kukoricázunk!" Program - kistérségi közoktatási Phare program indul be az iskolai lemorzsolódási arány csökkentésére (21 iskola)
- kistérségi gyerekkarácsony
- megkezdődik a Római Katolikus Templom külső rekonstrukciója

3. 12. 2 2003.

- külterületi útjavítások (21 ha 9847 m²)
- Rákóczi tér északi és déli oldalán lévő közutak szilárd útburkolattal való ellátása
- Zákányszéki út Petőfi utca és Nyár utca által határolt szakaszának gyalogos és kerékpárúttal való kiépítése (424 méter)
- szennyvízcsatorna építése a Munkácsy, Május 1., Balogh Páter utca egyes szakaszain.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- csapadékvíz-elvezető rendszer kialakítása a Füzes utca teljes szakaszán
- Az új rendőrség épületének átadása
- A Mórahalmi Gyógyfürdő élménymedencéjének átadása
- A Mórahalmi Gyógyfürdő rekonstrukciójának megkezdése
- 1999. évi rendezési terv felülvizsgálata
- önkormányzati telekértékesítések: Balogh Páter utca (7db), a volt lőtér mellett (13db), a volt lőtértől északi irányban található területen (5 db), Bajcsy Zs. utca (2db), Bercsényi és Dobó utca közti területen (1db), a 820 hrsz területen (1db)
- hulladékudvar és átrakóállomás kialakítása
- központi ügyeleti autó beszerzés
- orvosi gép-műszer fejlesztés: EKG, sürgősségi táska
- a helyi kábeltelevíziós stúdió átköltözése a Rendezvényházba
- a Tourinform Iroda átköltözése a Rendezvényházba
- könyvtár külső homlokzatának felújítása
- városi szélessávú Internet kialakítása mikrohullámú hálózaton keresztül
- külterületi teleknyuhók kialakítása a Gr. Klébelsberg Kúnó Oktatási és Konferencia Központban, valamint a Nagyszéksósi iskolában
- külterületi gázhálózat építése
- külterületi utak (Munkácsy utcától a Kissori útig a kiskertek előtt) szilárd útburkolattal való ellátása
- Mórahalom Hazavár című multimédiás CD elkészítése

3. 12. 3 2004.

- az olaszországi Pievepelago és Fiumalbo települések, valamint a Frignanoi Park között kialakult baráti kapcsolatok erősítése, szélesítése és tervszerűvé tétele érdekében együttműködési megállapodást írtak alá
- kiépült a Balogh Páter utcai ivó- és szennyvízhálózat

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- A Móránét Kht. egy az Ifjúsági- és Sportminisztérium által kiírt pályázaton 5 éves időtartamra megnyert egy " VACKORBUSZT", amely lehetőséget nyújt városunk és a régió településeinek gyermekei számára, hogy játékosan fejlődjenek készségeik
- A Magyarország Pontok címen meghirdetett pályázaton a Gondozási Központ 2 számítógépes, internethasználatra alkalmas állomás felszerelését nyerte
- a Királyhalmi Iskolánál található Telekunyhó átadása
- a Móra Ferenc Általános Iskola és Szakiskola nappali rendszerű, Fizioterápiás asszisztens és Falusi vendéglátó képzést indított
- a Magyar Urbanisztikai Társaság Hild János Díjat adományozott a városnak
- a Füzes utcai csapadékvíz elvezető kiépítése
- a Millenniumi sétány 7. sz. alatti Móra-Vitál Kht. épületének váróhelyisége, a laboratórium, illetve a II. és III. sz. rendelő klímaberendezéssel lett ellátva
- a Mórahalom, Szegedi út 16. szám alatt épülő 8 üzletet és 9 lakást magában foglaló társasház építési munkálatai megkezdődtek
- új termálkút fúrása az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdőben
- tanyagondnoki program beindítása, külterületi segély és ellátó bázisok kiépítése
- Mórahalom megnyitotta első E-Magyarország pontját a Tóth Menyhért Városi Könyvtárban
- ESZA pályázaton a Gondozási Központ 2 db Ford Tranzit típusú járművet nyert
- az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő új udvari öltözőépülete elkészült
- 3 db új medence átadása
- az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő új épületének átadása
- komposztálótelep átadása
- WOMA típusú csatornatisztító berendezés beszerzése
- ivóvízkút fúrása a Nagyszéksósi Iskolánál
- befejeződött a római katolikus templom külső homlokzatának rekonstrukciója
- állatfelvásárló telep infrastrukturális fejlesztése

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- mezőgazdasági termények árusítására szolgáló piac átadása
- az E-Magyarország pont keretében ingyenes Internet hozzáférési lehetőség működik a Gondozási Központban
- Nagyszéksői szabadtéri foglalkoztató átadása
- a Bartók Béla utcai szociális alapú bérlakások átadása
- a Csend utcában létesült szennyvízcsatorna átadása
- a Munkácsy és Május 1. utcai szennyvízelvezető rendszer kiépítése
- Élelmiszergazdasági és Informatikai Innovációs Központ kivitelezése

3. 12. 4 2005.

- Közvilágítási rendszer üzemeltetésére 5 éves szerződés került aláírásra a Démász Rt-vel. A szerződés aláírása mellett az Önkormányzat a Balogh Péter utcában 3 db új lámpa felszerelésére adott megbízást.
- A Móraép Kht. megkezdte a vásártér kerítésének építését, így a vásártér teljes területét körbekerítik.
- Január 18-án került aláírásra a Regionális Operatív Program szerződése. A pályázat keretében kerül megépítésre a Kissori úti kiskertek - Nyár utca közötti hiányzó szilárd burkolatú útszakasz.
- A belga Vanreusel Snacks NV a Mórahalmi Agrár-Ipari Parkban létesít húsfeldolgozó üzemet. A szerződést a cég ügyvezető igazgatója és a város polgármestere írta alá. A társaság azért döntött Mórahalom mellett, mert szerintük a város logisztikai szempontból jó helyen van, rendelkezésre áll a kiváló nyersanyag és a munkaerő.
- Átadták Mórahalmon a város és a Szegedi Tudományegyetem együttműködéseként létrejött Élelmiszer-gazdasági és Informatikai Innovációs Központot
- 150 napozóágygal bővült a fürdő készlete, amelyet minden vendég ingyenesen vehet igénybe.
- A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Programja keretében 54, 5 millió forinttal támogatja a Szeméttelpepet és a Határőrséget összekötő út szilárd burkolattal való ellátását.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- A hulladékgyűjtő szigetek műszaki átadása megtörtént. 5 db új hulladékgyűjtő sziget készült el a következő helyszíneken: Bajcsy Zsilinszky úti lakások mögött, Bartók Béla utcai lakások, Szegedi út 16, Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő
- Elkészült a hulladékudvaron a hídmérleg, amely lehetővé teszi a beérkező hulladék mennyiségének mérését.
- Teki támogatás felhasználásával elkészült az új vásártéren két elárúsító soron az aszfaltozott térburkolat.
- AVOP pályázaton a korábbi Homokkultúra pince előtti szakasz szilárd útburkolatára 54, 5 millió Ft összegű támogatást nyert településünk.
- A Mórahalmi Alapfokú Művészeti Iskola fúvószenekara július 15-26-ig az olaszországi Pescara-ba utazott. A koncertturnéra elkísérte őket a makói mazsorettcsoport is
- A Dél - Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács a 2005. június 28-ai ülésén döntött a belterületi közutak burkolatfelújítása keretbe benyújtott támogatási igényekről. A DARFT határozata alapján Mórahalom Város Önkormányzata összesen 43, 3 millió forint állami támogatást nyert el. A felújításban érintett útszakaszok a következők: Petőfi utca, Szántó utca, Nyár utca, Bástya sor, Kölcsey utca, Szövetkezeti utca, Szőlő utca, Gyep sor. A fenti utcák burkolatfelújítására még idén sor kerül.
- DARFT támogatásból valósul meg a mórahalmi szennyvíztisztító telepen létesítendő folyékony hulladék (szippantott szennyvíz) fogadó-előkelező létesítmény.
- Volt OTP-telken (Szegedi út és Tömörkény utca sarka) megvalósult 10 lakást és 8 üzletet magában foglaló társasház megépítése.
- Motoros tanyasegítói, tanyagondnoki szolgálat indult be Mórahalmon.
- Elkészült az Ipari Park új trafóállomása, amely az újonnan bevont területeket látja majd el villamos energiával.
- Új medencével és ennek köszönhetően még több területtel gyarapodott az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő. A tengerparti hangulatot idéző, úgynevezett rendezvénymedence 513 m2 vízfelületével, változó vízmélységével (5-140 cm), beépített élmenyelemeivel kicsik és nagyok számára egyaránt garantált kikapcsolódást nyújt.
- Bagolyvár építése a Móra Ferenc Általános Iskola tetőterében
- A HPQ Kft. befejezte az óvoda és bölcsőde épület bővítésével kialakítandó "családi napközi" építési munkáit.
- Elkészült a Nyár utcától a Bikaistállóig vezető földesút aszfaltozása.
- Befejeződtek a Tóth Menyhért Városi Könyvtár homlokzat-felújítási munkái. A műszaki átadás-átvételtre szeptember 15-én, csütörtökön került sor.

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

- Mórahalom Város Önkormányzata sikeres pályázatot nyújtott be a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumhoz a Bajcsy-Zsilinszky és a Tánacsics Mihály utcában csapadékvíz elvezető csatorna létesítésére.
- Önkormányzatunk CÉDA támogatás segítségével felújította a Tóth Menyhért Városi Könyvtár homlokzatát. Az ünnepélyes átadásra 2005. október 19-én került sor.
- A Jászszentlászló Közmű Kft. 2005. szeptember 30-án készre jelentette a Mórahalom, Kinizsy Pál utcai ingatlanok ivóvíz és szennyvíz hálózatának kivitelezési munkálatait
- Új röntgengép használatát kezdte meg a Móra-Vital Kht.
- Humán Szolgáltató Központ kivitelezésének megkezdése.
- November 2-án megtörtént az AVOP-3. 2. 21-2004-07-0002/0. 7 pályázat keretében indított, a Mórahalom, 0112 hrsz-ú Borospincés út építésének műszaki átadás-átvétele.
- Megkezdődött a mozi épületének átalakítása
  - Mórahalom Város Önkormányzata az István király út 8. szám alatti ingatlanon, az emeletes házak mellett, három épületrészből álló, összesen 51 lakást magában foglaló társasház építését határozta el.

Ellenőrzött önkormányzat címe: Millenniumi sétány 2.
 Ellenőrzött önkormányzat PIR száma: 354479000

2. számú TANÚSÍTVÁNY

az európai uniós forrásokkal támogatott fejlesztések tervezett és tényleges adatairól
2004-2007. évekre

Sorszám	Az európai uniós forrásokkal támogatott fejlesztés megnevezése	Ké-szí-tette	Tervezett költségvetési adatok (MFt)					Tényadatok (millió Ft)							
			összes költségvetési kiadás	az összes kiadást finanszírozó források					állapot*	teljesített összes kiadás	a teljesített összes kiadást finanszírozó források				
				saját forrás	hazai támogatás	EU-s támogatás	hitel	egyéb forrás			saját forrás	hazai támogatás	EU-s támogatás	hitel	egyéb forrás BM Önerőalap

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

1.	Mórahalom és térsége szociális szolgáltatásfejlesztéseinek humán erőforrás-igény kielégítése hátrányos helyzetű munkanélküliek képzésével és foglalkoztatásával - non-profit szervezeti támogatással c. pályázat ROP-3.2.2.-2004-08-0006/34 Helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatása. Non-profit foglalkoztatási projektek megvalósítása a szociális gazdaságban c. kiírás	Szabadosné Magyar Rozina								befejezett, záróelszámolás folyamatban						
	Finanszírozási források megoszlása**		57,39	0,00	11,48	45,91	0,00	0,00			53,85	0,00	10,77	43,08	0,00	0,00
			100%	0,00	0,20	0,80	0,00	0,00			100%	0,00	0,20	0,80	0,00	0,00
2.	A gyermekek napközbeni ellátásának infrastrukturális fejlesztése Mórahalmon, a bölcsőde kapacitás bővítésével, és családi napközi integrált rendszerű kialakításával – kiegészítve a hozzátartozók munkaerő-piaci (re)integrálódását elősegítő komplex szolgáltatás-nyújtással c. pályázat HEFOP-4.2.1.-P.-2004-07-0032/4.0 A társadalmi befogadást támogató szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése c. kiírás	Szabadosné Magyar Rozina								befejezett, záróelszámolás folyamatban						
	Finanszírozási források megoszlása**		50,63	8,40	10,59	31,64	0,00	0,00			48,78	8,40	10,09	30,29	0,00	0,00
			100%	0,17	0,21	0,62	0,00	0,00			100%	0,17	0,21	0,62	0,00	0,00

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

3.	Fogyatékos Nappali Ellátó- és Foglalkoztatóház létesítése és komplex munkaerőpiaci rehabilitációs és reintegrációs szolgáltatásokat is nyújtó, integrált Fogyatékos Támogató Szolgálati Központ létrehozása Mórahalmon c. pályázat HEFOP-4.2.1.-P.-2005-02-0001/4.0 A társadalmi befogadást támogató szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése c. kiírás	Szabadosné Magyar Rozina							Megvalósítás folya-matban, 2 jelentés készül még						
			95,44	8,00	21,86	65,58	0,00	0,00		32,49	4,80	6,92	20,77	0,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	0,08	0,23	0,69	0,00	0,00		100%	0,15	0,21	0,64	0,00	0,00
4.	Megnövekedett forgalomnak kitett mezőgazdasági út szilárd burkolattal való ellátása Mórahalom külterületén SAPARD 72-1308-00161-0212 Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	Pataki Sándor							befejezett						
			34,91	8,72	6,55	19,64	0,00	0,00		34,92	8,73	6,55	19,64	0,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	25%	19%	56%	0%	0%		100%	25%	19%	56%	0%	0%
5.	Teleknyhók kialakítása Mórahalom város frekventált külterületi részein SAPARD 72-1308-00156-0212 Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	Pataki Sándor							befejezett						
			6,55	1,63	1,23	3,69	0,00	0,00		6,56	1,64	1,23	3,69	0,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	25%	19%	56%	0%	0%		100%	25%	19%	56%	0%	0%
6.	Mórahalmi mezőgazdasági vállalkozások energiaszükségletének biztosítása SAPARD 72-1308-0018-0212 Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	Pataki Sándor							befejezett						
			24,59	6,15	4,61	13,83	0,00	0,00		24,59	6,15	4,61	13,83	0,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	25%	19%	56%	0%	0%		100%	25%	19%	56%	0%	0%

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

7.	Mezőgazdasági termékek árúsítási-szára szolgáló piac kialakítása Mórahalmon SAPARD 72-1308-00158-0212 Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	Pataki Sándor							befejezett						
			12,00	6,00	1,50	4,50	0,00	0,00		12,00	6,00	1,50	4,50	0,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	50%	13%	38%	0%	0%		100%	50%	13%	38%	0%	0%
8.	A mórahalmi regionális állatfelvásárlótér infrastruktúrájának fejlesztése SAPARD 72-1308-00219-0307 Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	Pataki Sándor							befejezett						
			12,00	6,00	1,50	4,50	0,00	0,00		12,00	6,00	1,50	4,50	0,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	50%	13%	38%	0%	0%		100%	50%	13%	38%	0%	0%
9.	A széksői örökség megőrzése - Iskolaépület külső belső felújítása SAPARD 72-1305-00560-0403 Falufejlesztés és -felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	Pataki Sándor							befejezett						
			66,66	16,66	12,50	37,50	0,00	0,00		78,52	10,09	12,54	49,31	0,00	6,58
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	25%	19%	56%	0%	0%		100%	13%	16%	63%	0%	8%
10.	A Szt.László park természeti és tárgyi elmeinek védelme és felújítása SAPARD 72-1305-00742-0404 Falufejlesztés és -felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	Pataki Sándor							befejezett						
			58,94	14,74	11,05	33,15	0,00	0,00		58,93	8,84	11,05	33,15	0,00	5,89
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	25%	19%	56%	0%	0%		100%	15%	19%	56%	0%	10%
11.	Ifjúsági foglalkoztató kialakítása SAPARD 72-1305-00757-0404 Falufejlesztés és -felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	Pataki Sándor							befejezett						
			66,53	16,64	12,47	37,42	0,00	0,00		66,29	9,94	12,43	37,29	0,00	6,63
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	25%	19%	56%	0%	0%		100%	15%	19%	56%	0%	10%

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

12.	Komplex Kistérségi Fejlesztőközpont kialakítása SAPARD 72-1305-00806-0404 Falufejlesztés és -felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	Pataki Sándor								befejezett						
	Finanszírozási források megoszlása**		57,56	14,39	10,79	32,38	0,00	0,00			57,43	8,75	10,91	32,16	0,00	5,61
			100%	25%	19%	56%	0%	0%			100%	15%	19%	56%	0%	10%
13.	Villamosenergia-ellátás fejlesztése a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park 1733 hrsz. területén SAPARD 72-1308-00740-0404 Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása	Pataki Sándor								befejezett						
	Finanszírozási források megoszlása**		33,78	8,45	6,33	19,00	0,00	0,00			33,42	5,12	6,24	18,73	0,00	3,33
			100%	25%	19%	56%	0%	0%			100%	15%	19%	56%	0%	10%
14.	Mórahalom városközpontjának integrált rehabilitációja a foglalkoztatás javítása érdekében 1. komponens -- Integrált helyi fejlesztési akciók ösztönzése HU2002/000-315.01.06 Phare program	Pataki Sándor								lezárva - mindenkori kifizetési és támogatásutalási						
	Finanszírozási források megoszlása**	255F t/eur ó árf.	242,48	24,25	96,99	121,24	0,00	0,00		áfr.	254,10	25,52	95,79	125,52	0,00	7,27
			100%	10%	40%	50%	0%	0%			100%	10%	38%	49%	0%	3%
15.	Mórahalom városközpontjának integrált rehabilitációja a foglalkoztatás javítása érdekében 2. komponens -- Integrált helyi fejlesztési akciók ösztönzése HU2002/000-315.01.06 Phare program	Pataki Sándor								lezárva - mindenkori kifizetési és támogatásutalási						
	Finanszírozási források megoszlása**	255F	160,28	18,73	62,91	78,64	0,00	0,00		áfr.	167,05	16,30	62,75	83,28	0,00	4,72
			100%	12%	39%	49%	0%	0%			100%	10%	38%	50%	0%	3%

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

		t/eur ó árf.													
16.	„Együtt egymásért – A határon átnyúló gazdasági, társadalmi együttműködés erősítése” 1/134INTERREG III/A HU-RO-SCG/05/01 Magyarország-Románia és Magyarország-Szerbia és Montenegró Határon Átnyúló Együtműködési Program	Pataki Sándor	198,24	58,26	39,65	100,33	0,00	0,00	folyamatban	0,00					
	Finanszírozási források megoszlása**	Móra-halmi rész	100,00%	29,39%	20,00%	50,61%	0%	0%		100%					
17.	Zöld Közösségi Ház és Erdei Iskola kialakítása és az ökoturisztikai infrastruktúra fejlesztése Mórahalmon 1/022 INTERREG III/A HU-RO-SCG/05/01 Magyarország-Románia és Magyarország-Szerbia és Montenegró Határon Átnyúló Együtműködési Program	Pataki Sándor	120,64	6,03	24,13	90,48	0,00	0,00	folyamatban	0,0					
	Finanszírozási források megoszlása**	Móra-halmi rész	100%	5%	20%	75%	0%	0%		100%					

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

18.	Kistérségi személyközpontú rehabilitáció: gyermekek napközbeni ellátását segítő szolgáltatások humán-erőforrás kielégítése. Hátrányos helyzetű családok segítése a térségi gyermekellátási szolgáltatás fejlesztésével. ROP-3.2.2-2005-01-0013/34 Helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatásra intézkedés 2. komponens, non-profit foglalkoztatási projektek megvalósítása a szociális gazdaságban	Rutainé Földes Diána							folyamatban						
			0,95	0,00	0,19	0,76	0,00	0,00		0,60	0,00	0,12	0,48	0,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**	Mórahalmi rész	100%	0,00	0,20	0,80	0,00	0,00		100%	0,00	0,20	0,80	0,00	0,00
20.	E-önkormányzati informatikai rendszer és közigazgatási szolgáltatások bevezetése a Homokháti Kistérségben GVOP-4.3.1-2004-08-0014/4.0 Információs társadalom és gazdaságfejlesztés prioritás e-közigazgatás fejlesztése intézkedése a helyi önkormányzatok átfogó integrált információs rendszereinek fejlesztése, az elektronikus ügyintézés bevezetése, az ügyintézés elektronizáltsági szintjének emelése komponens "B"	Rutainé Földes Diána							folyamatban						
			536,56	67,07	117,37	352,12	0,00	0,00		481,68	60,21	101,62	304,85	15,00	0,00
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	0,13	0,22	0,66	0,00	0,00		100%	0,13	0,21	0,63	0,03	0,00

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

21.	Mórahalom népességmegtartó képességének növelése négy- és öt-számjegyű önkormányzati be- kötőutak (0275/1, 0277, 0283, 1625, 1700) minőségi fejleszté- se, szilárd burkolattal való ellátá- sa által c. pályázat ROP-2.1.1.-2004-07-0037/34 Hátrányos helyzetű kistérségek elérhetőségének javítása c. kiírás	Szűcsné Csépe Mária														
	Finanszírozási források megoszlása**		160,00	16,00	24,00	120,00	0,00	0,00	befejezett	159,30	6,30	23,90	119,50	0,00	9,60	
			100%	0,10	0,15	0,75	0,00	0,00		100%	0,04	0,15	0,75	0,00	0,06	
22.	A Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park fejlesztése komplex szol- gáltatásokkal c. pályázat GVOP-1.2.1.-05/1-2005-09- 0002/5.0 Ipari és innovációs infrastruktúra fejlesztése "A" c. kiírás	Papp Gábor														
	Finanszírozási források megoszlása**		242,63	126,73	34,77	81,13	0,00	0,00	folyamatban	111,92	55,96	16,79	39,17	0,00	0,00	
			100%	0,52	0,14	0,33	0,00	0,00		100%	0,50	0,15	0,35	0,00	0,00	
23.	Mórahalom, belsőségi-, Balogso- ri- és Masakanyari belvízelveze- tő csatornák felújítási munkálatai c. pályázat AVOP-3-2-12-05/1-2006-04- 0012/0.7 Vízkárelhárítás önkormányzati és/vagy magántulajdonban lévő létesítményeinek kollektív beru- házásai c. kiírás	Papp Gábor														
	Finanszírozási források megoszlása**		39,39	5,91	8,37	25,11	0,00	0,00	folyamatban	10,12	1,55	2,14	6,43	0,00	0,00	
			100%	0,15	0,21	0,64	0,00	0,00		100%	0,15	0,21	0,64	0,00	0,00	

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

24.	A mezőgazdasági célokat szolgáló 0112 hrsz-ú külterületi út szilárd burkolattal való ellátása és a hozzá kapcsolódó infrastruktúra kiépítése Mórahalmon c. pályázat AVOP-3.2.21-2004-07-0002/0.7 Kimondottan mezőgazdasági és erdészeti célokat szolgáló szám nélküli (csak helyrajzi számmal ellátott) külterületi utak és a hozzájuk kapcsolódó létesítmények építése, felújítása c. kiírás	Pataki Sándor													
			64,08	9,61	13,62	40,85	0,00	0,00	befejezett	69,83	9,61	13,62	40,85	0,00	5,75
	Finanszírozási források megoszlása**		100%	15%	21%	64%	0%	0%		100%	14%	20%	58%	0%	8%
Összesen:			2 342,23	448,37	534,46	1 359,40	0,00	0,00		1 774,38	259,91	413,07	1 031,02	15,00	55,38
			100%	19%	23%	58%	0%	0%		100%	15%	23%	58%	1%	3%

Jelmagyarázat: *A fejlesztés megvalósításának állapota a fejlesztés folyamatban lévő, illetve a befejezett helyzetét jelzi.

A cellában szöveggel kérjük megjelölni az ellenőrzés időszakában fennálló állapotot .

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Funkcióellátottság

Gazdasági funkciók

Funkció	Városközpont	Lakóterület	Ipari park	Városban összesen
Piac	-	1 (vásárér)	1 (élelm.piac)	2
Kiskereskedelmi üzletek száma	27	49	1	77
Bankok	2	-	-	2
Pénzügyi szolgáltatók száma	2	-	-	2
Szolgáltatók jelenléte (Égáz-Dégáz Zrt, Démász Zrt., Vízmű Intézmény)	2	1	-	3
Szolgáltató Központ	-	-	-	-
Kereskedelmi központ	-	-	1	1
Ipartelep	-	-	1	1
Ipari Park	-	-	1	1
Logisztikai Központ			1	1
Innovációs Központ	1	-	-	1
Irodaház(ak)	4	-	2	6
Panzió	2	-	-	2
Szálloda	-	-	-	-
Vendéglátó egységek száma	14	8	-	22

Közlekedési, távközlési funkciók

Funkció	Városközpont	Lakóterület	Ipari park	Városban összesen
Távolsági autóbusz-megálló	1	-	-	1
Vasútállomás	-	-	-	-
Postahivatal (Fiókposta)	1	-	-	-
Helyi autóbuszjárat	nincs	-	-	-
Tömegközlekedés	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján	Tisza Volán Rt-vel kötött megállapodás alapján
Benzinkút	-	1	1	2
Taxi szolgáltatás	-	-	-	-
Közüzemi vízhálózat léte	igen	igen	igen	Igen
Zárt közcsatorna-hálózat	Igen (Szegeci út)	nem	nem	

Közösségi funkciók

Funkció	Városközpont	Lakóterület	Ipari park	Városban összesen
Önkormányzati közművelődési könyvtár	1	-	-	1
Művelődési otthon jellegű intézmény (telephely)	1	-	-	1
Kulturális központ	-	-	-	-
Színház	1	-	-	1

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Mozi	-	-	-	-
Múzeum	-	-	-	-

Szórakozás Szabadidő

Funkció	Városközpont	Lakóterület	Ipari park	Városban összesen
Sport infrastruktúra	2	-	-	2
Szabadidőcsarnok	1	-	-	-
Szabadtéri szabadidő központ	-	-	-	-
Uszoda	1	-	-	-
Strand	1	-	-	-
Rendezvénycsarnok	-	-	-	-

Állami, igazgatási, hatósági, igazságszolgáltatási funkciók

Közigazgatási funkciók				
Funkció	Városközpont	Lakóterület	Ipari park	Városban összesen
Önkormányzat	1	-	-	1
Okmányiroda	1			
Területi hatósági intézmények	1	-	1	2
Igazgatási és rendészeti szervek				
Rendőrség	-	1	-	1
Bíróság	-	-	-	-
Ügyészség	-	-	-	-
Börtön	-	-	-	-
Igazságügyi szolgáltatás	-	-	-	-
Tűzoltóság	-	-	-	-
Polgárőrség	-	1	-	-

Humán szolgáltatási funkciók

Funkció	Városközpont	Lakóterület	Ipari park	Városban összesen
Körzeti orvosi (házi orvosi) székhely	1	-	-	1
Gyógyszertár	2	-	-	2
Központi körzeti (házi orvosi) ügyelet	-	1	-	1
Járóbeteg szakellátás	1	-	-	1
Fogászati szakrendelés léte/ községi fogászattal együtt	2	-	-	2
Kórház	-	-	-	-
Mentőállomás	-	1	-	-
Tartós bentlakásos átmeneti elhelyezést	-	-	-	-

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

nyújtó szociális intézmény				
Időskorúak otthonának léte (települési, több települési, megyei rászorultakat ellátó)	1	-	-	-
Nappali ellátást nyújtó idősek klubja	1	-	-	-
Bölcsőde	-	1	-	1
Óvoda	-	1	-	1
Általános iskola	1	-	-	1
Középiskola	1	-	-	1
Felsőoktatási intézmény	1	-	-	1
Kutatóintézet	-	-	-	-
K+F funkció	-	-	1	-

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ Mórahalmi Kirendeltsége e g y e t é r t Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” tárgyú pályázatban foglaltakkal, melynek keretében a volt TSZ udvar rehabilitációjával korszerű, komplex kistérségi szolgáltatásokat nyújtó kistérségi közigazgatási szolgáltató központ kialakítását tervezi.

A térségi szolgáltatásokat végző Munkaügyi Központ Mórahalmi Kirendeltsége szoros munkakapcsolatot ápol Mórahalom város Önkormányzatával. Pályázati elképzelései nyomán a közigazgatási szolgáltatásokat magasabb színvonalon tudja megvalósítani, mely pozitív hatással van a központi közigazgatási ügyintézési tevékenységre is.

A megújuló városközpont – melynek szomszédságában a Kirendeltségünk működik - az eddigi fejlesztésekhez méltóan közterületeiben esztétikailag is teljes mértékben átalakulhat.

Mórahalom, 2008. május 16.

Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ
Mórahalmi Kirendeltsége
Kondor Árpád
Kondor Árpádné
kirendeltségvezető

Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési
Egyesülete

6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 16.

Tel/Fax: 62/280-124, e-mail: homok@morahalom.hu

T Á M O G A T Ó N Y I L A T K O Z A T

A Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete **e g y e t é r t** Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázatban foglaltakkal, melynek keretében közigazgatási szolgáltatásokat nyújtó *kistérségi közigazgatási szolgáltató központ* kialakítását tervezi az 55-ös főút mentén a volt TSZ udvar rehabilitációjával. A fejlesztést **jelen nyilatkozattal támogatom.**

A Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesületét 13 önkormányzat képviselőtestülete hozta létre 1995-ben. Az Egyesület mindenképpen fontosnak ítéli meg minél szélesebb, színesebb szolgáltatást nyújtó kistérségi szolgáltató központ létrehozását.

Az Egyesület főbb céljai:

- a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése,
- munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése,
- a regionális szempontból fontos fejlesztések támogatása, innovatív beruházások megvalósításának koordinálása.

Az Egyesület megalakítását követően részt vett:

- a térségi együttműködés fejlesztésében,
- a Homokháti Kistérségi Iroda munkájában, ahol az Egyesület a fejlesztési koncepciók és stratégiai programok tervezési döntéseit hozta meg.

Az Egyesület jó kapcsolatokat ápol a térségen belül az önkormányzatokkal, azok intézményeivel, vállalkozókkal, a térségen kívül a területfejlesztés más szintjeivel és nemzetközi szinten is.

Mórahalom, 2008. május 20.

Homokháti Önkormányzatok Kistérségi
Területfejlesztési Egyesülete
Fodor Csaba

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

A. Sebőti Mária készítette

Homokháti Kistérség Többcélú Társulása
6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2.
Tel/Fax: 62/280-124, e-mail: homok@morahalom.hu

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

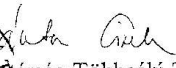

Homokháti Kistérség Többcélú Társulása - társulás tagjai: Mórahalom, Ásotthalom, Bordány, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Üllés, Zákányszék, Forráskút települések - (székhelye: 6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2. sz.) **e g y e t t** Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” tárgyú pályázatban foglaltakkal. A projekt keretében a volt TSZ udvar rehabilitációjával korszerű, komplex kistérségi szolgáltatásokat nyújtó *kistérségi közigazgatási szolgáltató központ* alakul ki.

A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása szervezeti keretet biztosít a települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszerének, az önkormányzati feladat- és közszolgáltatási rendszer közös, ill. térségi rendszerének kialakítása, szervezése, működtetése, fejlesztése, az egyes ágazati feladatok közös szervezése, ellátása, a térség intézményrendszerének integrálása, feladatellátásának összehangolása, a feladatellátás feltétel- és forrásrendszerének koordinációja, fejlesztése, a közigazgatási (államigazgatási) feladat- és hatáskörök ellátása, a térségfejlesztés, területfejlesztés és településfejlesztés összehangolása, programozási és tervezési tevékenység területén.

Az elmúlt időszakban a Társulás és Mórahalom város Önkormányzata sikeres együttműködésének, jó kapcsolatának eredményeképpen több eredményes pályázaton szerepelhetett.

A szervezetfejlesztés és a közös feladatellátás már eddig is számos példaértékű megoldást eredményezett a homokháti kistérségben. A térségi családsegítő és gyermekjóléti feladatellátás színvonalasabb, hatékonyabb biztosítása érdekében a települések létrehozták a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása *Családsegítő és Gyermekjóléti Központot*, mely szintén elhelyezést nyer tervezett létesítményben.

Mórahalom, 2008. április 16.

Gyánta Gizella
alelnök

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Mórahalom város Önkormányzata közalapítványai vezetőiként rendkívül időszerűnek és szükségesnek ítéljük meg a közigazgatás minőségi térségi fejlesztése érdekében az önkormányzat célkitűzéseit, ezért a

Mórahalom Közoktatásáért Közalapítvány
Egészséges Mórahaloméért Közalapítvány
Mórahalmi Önvédelmi Csoport Közalapítvány

nevében

Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” tárgyú pályázati projektet, mely által a városközpontban elhelyezkedő volt TSZ udvar rehabilitációja által újszerű, példaértékű kistérségi szolgáltatásokat nyújtó *kistérségi közigazgatási szolgáltató központ* alakul ki.

Mórahalom, 2008. április 25.

Baksáné Farkas Zsuzsanna
Mórahalom Közoktatásáért
Közalapítvány
Közalapítványi Székhely
Mórahalom, Millenniumi st.
6752 Mórahalom
Adószám: 19085335-1-06
kuratóriumi elnök
Székhely: 1735115-20000966

Sisler István
Mórahalmi Önvédelmi
Csoport Közalapítvány
kuratóriumi elnök
Mórahalom, Millenniumi st.
6752 Mórahalom
Adószám: 19085335-1-06
kuratóriumi elnök
Székhely: 1735115-20000966

Dr. Forgács Erika
Egészséges Mórahaloméért
Közalapítvány
kuratóriumi elnök
Mórahalom, Millenniumi st.
6752 Mórahalom
Adószám: 19085335-1-06
kuratóriumi elnök
Székhely: 1735115-20000966

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Mórahalom város Önkormányzata a DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” tárgyú pályázatra fejlesztési elképzelést fogalmazott meg, melyet 2007. évben számunkra ismertetett. Mórahalom és Vidéke Takarékszövetkezet **e g y e t é r t a fenti pályázati projektre benyújtandó pályázatban** foglaltakkal. Korábbiakban Igazgatóságunk megtárgyalta az új városközpontban bankfiók nyitásának lehetőségét, és **támogatja** az önkormányzat projektjének megvalósítását jelen nyilatkozatával.

Mórahalom és Vidéke Takarékszövetkezete nagy múltú pénzügyi szolgáltató lévén a mórahalmi kistérségben számos civil szervezet és vállalkozás számlavezető pénzügyi szolgáltatója. Tévékenyen részt veszünk a helyi társadalmak életében, kiváló kapcsolatrendszerünk alakult ki az önkormányzatokkal, intézményekkel, lakossággal.

A volt TSZ udvar rehabilitációjával olyan szolgáltató központ alakulhat ki, mely példaértékű lehet az önkormányzati, lakossági, vállalkozói igények kielégítésében.

Mórahalom, 2008. május 16.

MÓRAHALOM ÉS VIDÉKE
TAKARÉKSZÖVETKEZET
Soós Sándor Császárné Papp Mária

Mórahalom és Vidéke Takarékszövetkezet
Soós Sándor Császárné Papp Mária
elnök gazdasági ügyvezető

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (6721 Szeged, Deák Ferenc u. 17.) Mórahalmon hosszú évek óta feladatait az önkormányzat által biztosított helyiségben látja el. A helyi közigazgatási szolgáltatást ügyfeleink igénylik, megszokták. Ezt a lehetőséget továbbra is fenn kívánjuk tartani, és megismerve a Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázati projektjét, **e g y e t é r t e k** az abban foglaltakkal, és **támogatom** város központjában elhelyezkedő, jelenleg leromlott állapotú volt TSZ központ udvarának rehabilitációját, mely által komplex kistérségi szolgáltatásokat nyújtó kistérségi közigazgatási szolgáltató központ létesül, esztétikus környezet kialakításával.

Mórahalom, 2008. május 15.

Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Tasnádi Gábor
főigazgató

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Móraalmi Hegyközség
6782 Mórahalom, Röszekei út 41.

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Móraalmi Hegyközség 6782 Mórahalom, Röszekei út 41. Mórahalmon térségi jelleggel fejti ki tevékenységét. A tagok hegyközségi ügyeinek intézésében együttműködünk az önkormányzattal.

Az önkormányzat által tervezett szolgáltató központ terveit megismerve előnyösnek látjuk a központi intézmény létrehozását, melyben az ügyfeleink koncentráltan vehetik igénybe a közigazgatási szolgáltatásokat. Feladatainkat így hatékonyabban tudjuk ellátni.

Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázati projektjét **támogatjuk**, mivel a projekt megvalósítása által a központban elhelyezkedő, jelenleg leromlott állapotú volt TSZ központ udvarának rehabilitációja megvalósul és méltó városkép alakulhat ki a térségközpontban.

Mórahalom, 2008. május 15.

Kalmár István
hegybíró

**Napfény Nyugdíjas Klub
Mórahalom**

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

A Napfény Nyugdíjas Klub hosszú évek óta sikeres együttműködést folytat Mórahalom város Önkormányzatával.

A Klub tagjai a város és a Rendezvényház rendezvényein rendszeresen részt vesznek, nemcsak látogatóként, hanem szervezőként, segítőként is. A város évek óta számíthat a Klub tagságának segítségére, mind a szervezésben, mind a lebonyolításban.

Kapcsolatot ápolunk öt testvérklubbal.

Rendezvényeinket Mórahalom város Önkormányzatától, valamint a helyi vállalkozók és magánszemélyek támogatásából szervezzük.

A Napfény Nyugdíjas Klub **e g y e t é r t** Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázatban foglaltakkal.

A Klub tagsága támogatja a beruházás megvalósítását, mivel Mórahalmon és a környező településen élő nyugdíjasok örömmel veszik, hogy számos minőségi szolgáltatást tudnak a lakosok majd egy helyen igénybe venni.

Mórahalom, 2008. április 15.

Ótott Kovács Józsefné
Napfény Nyugdíjas Klub
Ótott Kovács Józsefné
vezető

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

6782 Mórahalom, Röszei út 1.

Turisztikai Egyesület
Mórahalom

Tel: 62/280-294; E-mail: turisztika@moraalom.hu

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

A Mórahalmi Turisztikai Egyesület **e g y e t é r t** és örömmel támogatja a Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázatot, melynek részleteit megismerve megállapítható, hogy a városközpont esztétikailag és funkcióiban is új fávlatokat nyer.

Az Egyesület meg kívánja teremteni annak feltételeit, hogy Mórahalom szervesen kapcsolódhasson a **falusi-, gyógy-, wellness- turizmus** szervezeti rendszerébe. Az önkormányzat következetes gazdálkodása (kiemelten turizmus) fejlesztési tevékenysége által hihetelen módon fejlődött a turizmusból élő száma.

A Szervezet keretét biztosít mindazok számára, akik, vagy már meglévő, vagy ezután létrehozandó szolgáltatásukkal felelősen részt kívánnak venni a Mórahalomra érkező vendégek fogadásában és ellátásában.

Felkutatja azon pénzügyi és más lehetőségeket, amelyek Mórahalmon a turizmus fejlesztése érdekében felhasználhatóak, illetve megszerezhetőek.

Szorgalmaz minden olyan kapcsolatot önkormányzati és más civil szervezetekkel, amelyek részt kívánnak venni Mórahalom turistaforgalmának fejlesztésében.

Aktív szerepet kíván vállalni Mórahalom turisztikai arculatának alakításában.

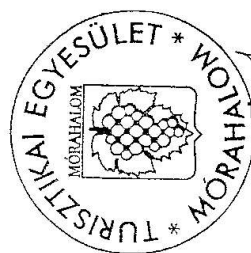
Érdekképviselői és érdekvégyesítési fórumot biztosít azon tagok, illetve polgárok számára, akik a turizmus fejlesztése révén kapcsolódnak be Mórahalom gazdasági, társadalmi és közéletébe.

Tevékenyen támogatja a turisztika kistérségi szintű megszervezését.

Továbbá céljai megvalósítása érdekében vállalkozási tevékenységet folytat, az alábbi fő tevékenységekre kiterjedően.

Az Egyesület jelen nyilatkozatával támogatja a Kistérségi Közigazgatási Szolgáltató Központ létrehozását, tevékenységét a központban magasabb színvonalon tudja a jövőben ellátni.

Mórahalom, 2008. április 15.

Teleki Ferencné
Turisztikai Egyesület
Teleki Ferencné
elnök

Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása
6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2.
Tel/Fax: 62/280-124, e-mail: homok@morahalom.hu

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

A Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása **t á m o g a t j a** Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázatot. A közigazgatási szolgáltatásokat nyújtó *kistérségi közigazgatási szolgáltató központ* létrehozásával Mórahalom város központja megújul és a térségi igényeknek megfelelő funkciót kap.

Megítélésem szerint a kistérségi közigazgatási együttműködés akkor lehet sikeres és eredményes, ha az jól integrálódik egy sokrétű szolgáltatást nyújtó kistérségi közigazgatási szolgáltató központban.

A Társulás céljai a regionális szempontból fontos fejlesztések megvalósítása, az egységes-hatékony kistérségi menedzsment érvényesítése, Csongrád megye terület és településfejlesztésének kölcsönös érdekeltiségén alapuló koordinálása, helyzetelemzés alapján javaslatokat dolgoz ki a gazdaság problémáinak kezelésére, az ipar, a mezőgazdaság, infrastruktúra valamint az idegenforgalom fejlesztésére, a foglalkoztatottság helyzetének javítására, a térségi és helyi kezdeményezések ösztönzése, azok határozott képviselője és összehangolása a megyei, regionális és országos célkitűzésekkel, programokkal, átfogó területfejlesztési koncepciót, közép és hosszú távú, fejlesztési célokat dolgoz ki, a térségre területfejlesztési operatív programot készít.

A kitűzött célok megvalósításához igénybe veszi és koordinálja a kistérség más gazdasági és társadalmi szervezetei közreműködését.

Mórahalom, 2008. május 15.

Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési
Társulása

Homokkert Kistérségi Integrációs Kht.

6782 Mórahalom, Röszei út 47. Tel/Fax: 62/ 281-045, email: homokkert@morahalom.hu

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

A Homokkert Kistérségi Agrárintegrációs Kht. (6782 Mórahalom, Röszei út 47.) **t á m o g a t j a** Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázat benyújtását, melynek keretében közigazgatási szolgáltatásokat nyújtó *kistérségi közigazgatási szolgáltató központ* kialakítását tervezi Mórahalom város központjában az 55-ös főút mentén a volt TSZ udvar rehabilitációjával.

A Homokkert Kht tevékenységét abban a szellemben végzi, hogy elősegítse egy devianciáktól mentes, egészséges társadalom, élehető környezet, és a hosszú távon fenntartható helyi gazdaság megvalósulását. Ennek érdekében a Homokkert Kht. Szendélybeteg Nappali Ellátó Intézményt működtet Mórahalmon, szélesítve ezzel a térségi központ szolgáltatási körét.

Közhasznú Társaságunk működésének kiemelt céljai:

- a homokháti térségben élő hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének javítása, valamint ehhez kapcsolódóan a szociális ellátásban való közreműködés, és az egészséges életmód elősegítése.
- a térség természeti környezetének védelme, a lakosság energiatudatos gondolkodásának elősegítése, ehhez kapcsolódóan kiemelten az alternatív energiahordozók feltárása, közreműködés azok kihasználásában és szolgáltatásának megoldásában. E tevékenységét az innováció, a megújulás és a fenntarthatóság jegyében végzi. 2008. május 14-én átadásra került a Megújuló Energia Információs Központ (INTERREG forrásból támogatva).
- a helyi agrárgazdaság energiatudatos, környezetkímélő, fenntartható fejlesztése. A Homokkert Kht küldetésének tekinti a régió agrárszektor-átalakításának elősegítését, a mezőgazdasági kis- és középvállalkozások erősítését, az erősödő piaci versenyből kiszoruló gazdák számára alternatív lehetőségek megteremtését, mirdezekkel kapcsolatosan képzettség, ismertek terjesztését, információhoz jutás segítését.

A Homokkert Kht. kiemelt fontosságúnak itéli meg az Önkormányzat által a szolgáltató központba a közszolgáltatások egy helyre történő telepítését, hiszen társaságunk ez által még hatékonyabban alakíthatja ki kapcsolatrendszerét a térségben működő és kistérségi szolgáltató központba betelepülő partnerekkel.

Mórahalom, 2008. május 15.

Homokkert Kht.
Fodor Csaba
ügyvezető

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

T Á M O G A T Ó N Y I L A T K O Z A T

A településen működő sport tevékenységgel foglalkozó egyesületek elnökeiként fontosnak ítéljük meg a közigazgatás fejlesztését, a kistérségi szolgáltatások egy helyre integrálását, mellyel az együttműködések hatékonysága erősíthető.

A fentiekre tekintettel:

- Mórahalom város Sportegyesülete
- Mórahalmi Tömegsport Egyesület
- Mórahalmi Úszó és Vizilabda Egyesület, valamint a
- Kistérségi Focisuli SE

nevében támogatjuk Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP - 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” elnevezésű pályázatban foglaltakat.

Az Egyesületek összefoglalóan meghatározható céljai a rendszeres a sportolás, a testedzés, ezek iránti igények felkeltése, ifjúság nevelése, közösségi élet kibontakoztatása és az ehhez szükséges anyagi feltételek biztosítása. A Városi Sportigazgatóság a leendő központban nyer elhelyezést, így magasabb színvonalon biztosítható a jövőben az együttműködésünk. A Mórahalmi Úszó és Vizilabda Egyesület, valamint a Kistérségi Focisuli SE tekintetében kiemelő célunk a térségi tehetséges sportolni vágyó gyerekek felkutatása, felkarolása, az életkori sajátosságaiknak megfelelő szakemberekkel történő nevelése, a kimagasló teljesítményt nyújtó gyerekek átirányítása a minőségi, versenysport felé.

Mórahalom, 2008. április 10.

Mórahalom város
Sportegyesülete

Busa István
Elnök

Mórahalmi Tömegsport
Egyesület

Tanács Zoltán
Elnök

Mórahalmi Úszó és
Vizilabda Egyesület

Martyin Lászlóné
Elnök

Kistérségi Focisuli SE

Révész Gábor
Elnök

KISTÉRSÉGI FOCISULI SE
6782 Mórahalom, Tánács u. 4-6.
Tel.: (62) 281-048, Fax: (62) 281-037
Adószám: 18466072-1-06
Bankszámlaszám: 11736115-20003940

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Szegedi, Mórahalomi Kistérségi Intézete (6726 Szeged, Derkovits fasor 7-11.) **e g y e t t e k** Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” tárgyú pályázatban foglaltakkal, melynek keretében az önkormányzat Mórahalom központjában, az 55-ös főút mentén a volt TSZ udvar rehabilitációjával korszerű, komplex közigazgatási szolgáltatásokat nyújtó kistérségi közigazgatási szolgáltató központ kialakítását tervezi. A projektet **jelen nyilatkozatommal támogatom.**

A fejlesztés megvalósulásával lehetőség nyílik az igénybevevők részére a tényleges és valós szükségletek mentén szolgáltatásainkat az önkormányzattal egyeztetett módon közvetíteni.

Mórahalom, 2008. május 19.

Dr. Kovács Ferenc
Vezető tisztifőorvos

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

ADÓ- ÉS PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉSI HIVATAL

Dél-alföldi Regionális Igazgatóság

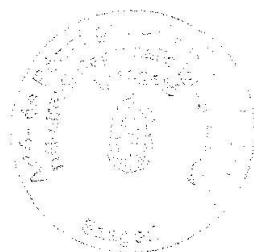
Igazgató

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Dél-alföldi Regionális Igazgatósága (6721 Szeged, Bocskai u. 14.) **e g y e t é r t** Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” tárgyú pályázatban foglaltakkal, melynek keretében a volt TSZ udvar rehabilitációjával közigazgatási szolgáltatásokat nyújtó kistérségi közigazgatási szolgáltató központ kialakítását tervezi, valamint azt **jelen nyilatkozatával támogatja**.

Igazgatóságunk közigazgatási feladatai ellátásában már eddig is együttműködött az önkormányzattal. A jövőben a helyi ügyfélfogadásaink a jelenleginél esztétikusabb környezetben, kulturáltabb körülmények között valósulhatnak meg. Az együttműködés új formáinak kialakítására is lehetőség nyílhat, kölcsönös tárgyalások eredményeképpen.

Mórahalom, 2008. május 19.

Tamásné Czinege Csilla
igazgató

Esély Szociális Magánalapítvány
6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2. sz.
Tel.: 62/281-022

T Á M O G A T Ó N Y I L A T K O Z A T

ESÉLY Mórahalmi Szociális Magánalapítvány (6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2. sz.)

e g y e t é r t Mórahalom város Önkormányzata által benyújtandó DAOP – 2007-5.1.2./A jelű, „kistérségi székhelyek integrált fejlesztése” tárgyú pályázattal, **támogatja annak megvalósulását.**

Alapítványunk az önkormányzatokról szóló 1990 évi LXV. törvény 8. §.-ában foglalt alábbi önkormányzati feladatok ellátásában - foglalkoztatás megoldásában, az óvodáról, az alapfokú nevelésről, oktatásról, a szociális ellátásról, a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodásról, az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítéséről és a lakosság önszerveződő közösségek együttműködésének biztosítása – közreműködik, ezekben a tevékenységekben folyamatosan együttműködik, részt vállal és részben átvállal önkormányzati feladatokat.

Az alapítvány alapvető célja munkahelyteremtés a hátrányos helyzetű munkanélküliek számára Mórahalom városban és térségében.

Az alapítvány mint Esernyőszervezet” számos sikeres pályázatával emelte megalapítása óta a helyi szociális ellátás szakmai színvonalát és bővítette a támogatások körét.

Mórahalom, 2008. május 5.

Márkiné Bóka Zita
ESÉLY Mórahalmi Szociális Magánalapítvány

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Partnerségi egyeztetések jelenléti ívei

Integrált Városfejlesztési Stratégia
2008. április 24.
JELENLÉTI ÍV

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA MEGISMERTETÉSÉRŐL

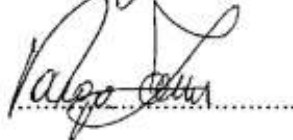
NÉV	ALÁÍRÁS
Nógrádi Zoltán polgármester	
Dr. Szántó Mária jegyző	
Dobó József MÓRAÉP KHT. ügyv. ig.	
Dr. Vághy Richárd Imre MÓRA-VITÁL Kht.	
Dr. Nagy Szilvia aljegyző	
Rozsnyainé Hódi Mária igazg. o. vez.	
Balog László Kabinet vez.	
Árva Béláné Költségv. és Adóoszt. Vez.	
Csőke Melinda Mórapartner Kht.	
Tanács József Aktív-Ker Bt ügyvezető	
Hódi Pál Mórakert Szövetkezet Elnöke	

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Vass József ev.

Varga Ferenc
Móraprizma
Szövetkezet elnöke

Fodor Csaba
Homokkert Kht
ügyvezető

Szabados Zoltán
ITC Kereskedelmi és
Szolgáltató Kft

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Integrált Városfejlesztési Stratégia
2007. november 18.

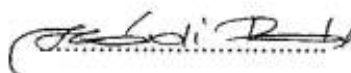
JELLENLÉTI ÍV

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA MEGISMERTETÉSÉRŐL

NÉV	ALÁÍRÁS
Nógrádi Zoltán polgármester	
Dr. Szántó Mária jegyző	
Dobó József MÓRAÉP KHT. ügyv. ig.	
Dr. Vághy Richárd Imre MÓRA-VITÁL Kht.	
Dr. Nagy Szilvia aljegyző	
Rozsnyainé Hódi Mária igazg. o. vez.	
Balog László Kabinet vez.	
Árva Béláné Költségv. és Adóoszt. Vez.	
Csőke Melinda Mórapartner Kht.	
Tanács József Aktív-Ker Bt ügyvezető	

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Hódi Pál
Mórákerti Szövetkezet
Elnöke

Vass József ev.

Varga Ferenc
Móraprizma
Szövetkezet elnöke

Fodor Csaba
Homokkert Kht
ügyvezető

Szabados Zoltán
ITC Kereskedelmi és
Szolgáltató Kft

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

Integrált Városfejlesztési Stratégia

JELLENLÉTI ÍV

VÁROSRESZI SWOT-ANALÍZISEK MEGISMERTETÉSÉRŐL, PLENÁRIS PONTOSÍTÁSÁRÓL.

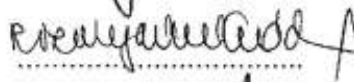
NÉV	ALÁÍRÁS
Nógrádi Zoltán polgármester	
Dr. Szántó Mária jegyző	
<u>Intézményvezetők:</u>	
Kosztzy Gyuláné óvodavezető	
Szücs Julianna könyvtárvezető	
Gyuris Péterné iskolaigazgató	
Dr. Fábricz Károlyné Gondozási közp. vezető	
Vastag István Alapfokú műv. isk. ig.	
Duka Félix Aranyszöm Rend v. ig.	
Dobó József MÓRAÉP KHT. ügyv. ig.	
Dr. Vághy Richárd Imre MÓRA-VITÁL Kht.	

Integrált Városfejlesztési Stratégia - Mórahalom

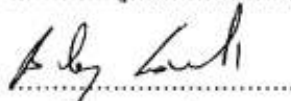
Dr. Nagy Szilvia
aljegyző

Rozsnyainé Hódi
Mária igazg. o. vez.

Balog László
Kabinet vez.

Árva Béláné
Költségv. és
Adóoszt. Vez.

Csóke Melinda
Mórapartner Kht.

Baloghné Baranyás
Ágnes Huncutka
Családi Napközi és
bölcsőde

